

Novi Hrvatski sabor

Promjene Ustava Republike Hrvatske u 2000. godini bile su ispunjenje predizbornih obećanja i njima je napušten polupredsjednički sustav koji je bio omogućio koncentraciju ovlasti i moći u rukama predsjednika Republike. Njima se težila utemeljiti parlamentarna vladavina i odgovornost svake vlasti: zakonodavne, izvršne i sudbene, uz međusobni nadzor. Jasno je izražen cilj: jačanje uloge Hrvatskog sabora.

Promjenom Ustava donesenog 28. ožujka 2001. godine ukinut je Županijski dom Sabora i time je bitno promijenjena struktura hrvatskog parlamenta. Zakonodavni rad Sabora je pojednostavljen, no hoće li to doista ojačati ulogu Hrvatskog sabora i obilježiti Hrvatsku kao državu stvarne parlamentarne demokracije? Takva mogućnost se pruža. Zastupnici se moraju izboriti za položaj koji će im omogućiti da zajedno s Vladom određuju politiku države, uspostavivši ravnotežu zakonodavne i izvršne vlasti.

Sabor očekuje lavina zakonskih prijedloga, a preopterećenost zastupnika množinom zakonskih akata i brojnost hitnih postupaka dovodi u pitanje mogućnost temeljitog i kvalitetnog rada. Novim poslovníkom valja utvrditi zakonodavnu proceduru koja će omogućiti istodobno i učinkovit i kvalitetan rad novog Hrvatskog sabora. Jedan od uvjeta za to je svakako načelo po kojem zastupnici ne bi, u pravilu, trebali braniti skupne ili lokalne interese, već prvenstveno opći interes cijele državne zajednice.

Ž.S.

strana

- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog za utvrđivanje Nacrta promjena Ustava Republike Hrvatske	3
- Prijedlog ustavnog zakona za provedbu Ustava Republike Hrvatske	9
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji	12
- Provedba Daytonskog sporazuma i Ugovora o posebnim odnosima Republike Hrvatske i Federacije Bosne i Hercegovine	13
- Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o izvršavanju Državnog proračuna	40
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o dopunama Zakona o bankama	44
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Meunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna i protokola	46
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Memoranduma o suglasnosti između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o uspostavi zajedničkog sustava nadzora pomorskom plovidbom na Jadranskom moru	47
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2001. godine	48
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni Zakona o portu	49
- Prijedlog zakona o trgovačkim i industrijskim komorama	50
- Prijedlog zakona o sustavu obrane od tuđe	51
- Konačni prijedlog zakona o radnom vremenu prodajnih mjesta trgovine na malo	55
- Prijedlog odluke da se pristupi izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske	59
- Prijedlog odluke o Stručnoj službi Hrvatskog sabora	61
- Prijedlozi odluka o donošenju prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet"; Nacionalnog parka "Paklenica"; Nacionalnog parka "Risnjak"	64
- Izbori-imenovanja-razrješenja	67
- Prijedlog odluke o razrješenju jednog suca i o izboru tri suca Ustavnog suda Republike Hrvatske	68
- Izvješće o uredbama koje je Vlada Republike Hrvatske donijela na temelju zakonske ovlasti	68

PRIKAZ RADA:

- 53. SJEDNICE ŽUPANIJSKOG DOMA HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 13.,14.,20. I 27. OŽUJKA 2001.

-11. SJEDNICE ZASTUPNIČKOG DOMA HRVATSKOG SABORA ODRŽANE

7.,8.,9.,13.,14.,15.,16.,20.,21.,23.,27., 28. TE NASTAVKA SJEDNICE HRVATSKOG SABORA 29. I 30. OŽUJKA TE 4.,5. I 6. TRAVNJA 2001.

PRIJEDLOG ZA UTVRĐIVANJE NACRTA PROMJENA USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE

Interese lokalne i područne samouprave zaštititi Ustavnim zakonom

Na sjednici 23. ožujka Zastupnički dom je, nakon kraće polemike rasprave, većinom glasova utvrdio Nacrt promjene Ustava RH u tekstu što ga je, sukladno Odluci o pristupanju ustavnim promjenama od 14. ožujka, pripremio Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav (Prijedlog za utvrđivanje Nacrta promjene Ustava podupro je i Odbor za zakonodavstvo). Podsjetimo, prikaz rasprave o Prijedlogu odluke da se pristupi ustavnim promjenama, koji je na prošloj sjednici podnijela petina zastupnika tog Doma, objavili smo u našem listu, broj 292. od 26. 3. 2001. na strani 24, pod naslovom: "Zastupnički dom za promjene, Županijski odbio raspravljati". U skladu s Poslovníkom Odbor je zadužen da, na temelju i u okviru Nacrta promjena Ustava RH te primjedbi i prijedloga iz rasprave, podnese Zastupničkom domu prijedlog ustavnih promjena.

I ovom prilikom zastupnici su negodovali zbog učestalih promjena Ustava, ali su ponuđena rješenja ocijenili prihvatljivim (osim Kluba zastupnika HDZ-a). Podržali su ukidanje Županijskog doma, kao i prijedlog da se zaštita interesa lokalne i područne samouprave uredi Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu. Zadovoljni

su i novopredloženom formulacijom stavka 1. u članku 45. (definira da punoljetni hrvatski državljani imaju opće i jednako biračko pravo u skladu sa zakonom) koja bi, kako je rečeno, trebala spriječiti svako političko manipuliranje biračkom voljom hrvatskih građana. Jedino zastupnici HDZ-a smatraju da je predlagatelj namjerno ispustio iz te odredbe riječ "svi" kako bi kasnije, izbornim zakonom, određenim kategorijama hrvatskih državljana ograničio ili ukinuo pravo glasa. Tvrde i da je predloženim u Ustav ugrađeno načelo nejednakosti biračkog prava, odnosno neravnopravnost hrvatskih državljana, s obzirom na predviđenu mogućnost da se pripadnicima nacionalnih manjina, pored općeg biračkog prava, zakonom osigura i dodatno biračko pravo. Manjinski zastupnici, pak, tvrde da se tzv. pozitivna diskriminacija ne protivi ustavnim načelima i da manjine nemaju dupli glas već jedan politički i drugi etnički.

U raspravi su se, među ostalim, čule i sugestije da treba propisati da od prijedloga za pristupanje promjeni Ustava do njegove realizacije treba proteći najmanje pet godina. Drugim riječima ustavne promjene ne bi smio usvojiti isti saziv Hrvatskog sabora koji ih je pokrenuo.

Ostaje se kod prijedloga za ukidanje Županijskog doma.

O PRIJEDLOGU

Prijedlogom za utvrđivanje Nacrta promjene Ustava RH predviđene su najznačajnije promjene u odredbama koje uređuju ustrojstvo državne vlasti. Naime, iz ustavnopravnih razloga predlaže se ukidanje Županijskog doma, uz obrazloženje da, na temelju ovlasti propisanih Ustavom, nije pridonio jačanju uloge Hrvatskog sabora niti je bio utvrđen kao tijelo kroz koje će se izražavati stajališta jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Radi poboljšanja teksta ili usklađivanja ustavnih odredaba s europskim konvencijama kojima je Republika Hrvatska pristupila ili pristupa, predlaže se promjena naziva Glave III "Temeljne slobode i prava čovjeka i građanina" u "Zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda" (analogno tome mijenjaju se i izričaji

u pojedinim odredbama). Prema prijedlogu Odbora opće i jednako biračko pravo imali bi hrvatski državljani s navršenih 18 godina u skladu sa zakonom.

Nadalje, termin "građanin" zamjenjuje se terminom "svatko", u skladu s izričajem Europske povelje o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima i Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, odnosno s "državljanin Republike Hrvatske" ako se radi o pravima koja mogu ostvariti samo hrvatski državljani. Predlagatelj smatra da će se, zahvaljujući toj izmjeni, izbjeći i teškoće u prevodenju Ustava RH na svjetske jezike koji mahom i riječ "državljanin" i riječ "građanin" prevode riječju "državljanin". Naime, zbog poteškoća jezične naravi Republici Hrvatskoj se prigovara da određena prava (npr. pravo na udruživanje, mirno okupljanje i javni prosvjed) imaju samo hrvatski državljani, iako to pravo Ustav jamči svim građanima ili, rečeno jezikom međunarodnih ugovora, svima.

Zbog navedenih promjena tekst postojećeg Ustava RH trebalo je i nomotehnički urediti. Budući da Hrvatski sabor, prema predloženom, više ne bi bio dvodoman, riječi "Zastupnički dom" zamjenjuju se riječima "Hrvatski sabor" i dr.

UVODNO IZLAGANJE

Mr. Mato Arlović, predsjednik Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, uvodno je obrazložio zastupnicima predložena rješenja koja se poprilično razlikuju od onih ponuđenih prije petnaest dana. Naglasio je da je predlagatelj ostao kod prijedloga da se Županijski dom ukine. Predlaže, međutim, da se zaštita prava lokalne i područne, odnosno regionalne samouprave uredi Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu. Naime, dopunom tog zakona reguliralo bi se pravo jedinica lokalne i regionalne samouprave da mogu podnositi zahtjeve za ocjenu ustavnosti zakona odnosno zakonitosti propisa kojima se uređuje njihov djelokrug, ustrojstvo i financiranje. Na taj zahtjev Ustavni sud RH bi morao reagirati u žurnom postupku, a to znači najkasnije u

Zaštita prava lokalne i područne odnosno regionalne samouprave regulirala bi se dopunom Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

roku od 30 dana od njegova podnošenja. Što se, pak, tiče biračkog prava, Odbor se opredijelio za to da se ono uredi na način koji će omogućiti izjednačavanje svih državljana Republike Hrvatske, te da se ta pitanja dodatno razrade zakonom. Naime, prihvatio je sugestije iz rasprave i preformulirao novi članak 45. stavak 1. Ustava, tako da glasi: "Hrvatski državljani imaju opće i jednako biračko pravo s navršenih 18 godina, u skladu sa zakonom. Biračko se pravo ostvaruje na neposrednim izborima, tajnim glasovanjem. Daljnje izmjene predlažu se radi usklađivanja teksta Ustava s prihvaćenim i ratificiranim međunarodnim konvencijama, koje se prije svega odnose za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Budući da se Odbor opredijelio za tzv. enumerativnu metodu (od članka do članka se pojedini pojmovi usuglašavaju sa cjelinom teksta) povećao se i broj članaka ovog dokumenta.

Prema predloženom, punoljetni hrvatski državljani imali bi opće i jednako biračko pravo, u skladu sa zakonom.

Uvaživši stajalište sudionika u raspravi da bi trebalo preciznije urediti zaštitu od monopola, predlagatelj je, umjesto "zabrane monopola" u članku 49. upotrijebio stipulaciju koja jasnije razrađuje pitanje zaštite od nelojalne konkurencije i monopolskog položaja na tržištu. Pored toga, u Prijedlogu nacrtu promjena Ustava preciznije su regulirana i neka druga pitanja sadržana u tom dokumentu, kako bi on bio što razumljiviji i transparentniji, naglasio je Arlović.

Na kraju je informirao zastupnike da je Odbor, većinom glasova, utvrdio Prijedlog nacrtu promjena Ustava RH te sugerira Zastupničkom domu da ga razmotri i donese odluku o njegovu prihvaćanju. To je, naime, preduvjet da predlagatelj pristupi pripremi akta za treću fazu, odnosno izradi prijedloga za donošenje promjena Ustava RH.

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja riječ su dobili predstavnici klubova zastupnika.

RASPRAVA

Preciznije definirati biračko pravo

Po riječima **Vesne Škare-Ožbolt** Klub zastupnika DC-a podupire predložene ustavne promjene jer smatra da će bitno pridonijeti daljnjem jačanju ustrojstva državne vlasti, posebice zakonodavne, te njezinoj racionalizaciji. Sukladno tome njeni stranački kolege se slažu s prijedlogom za ukidanje Županijskog doma budući da će njegove ovlasti biti prenesene na jedinice lokalne i područne odnosno regionalne samouprave, što bi trebalo olakšati decentralizaciju državne uprave. Zastupnici DC-a drže da je predložena formulacija odredbe članka 45. Ustava kojom se definira biračko pravo preopćenita, i da bi je trebalo dopuniti, odnosno propisati da se biračko pravo hrvatskog iseljeničtva definira izbornim zakonom. Ujedno sugeriraju da se donese poseban zakon kojim bi se poboljšali i pojačali svi vidovi suradnje između iseljene Hrvatske i matice zemlje (po uzoru na Irsku). Primjerice, predstavnici dijaspore trebali bi se barem jednom godišnje susresti s Vladom radi razmatranja pitanja od zajedničkog interesa. Zastupnica je još napomenula da njeni stranački kolege smatraju da Hrvati u BiH nisu iseljeničtvo, nego da su u toj susjednoj državi konstitutivni, suvereni i jednakopravan narod i tamo ostvaruju svoja biračka i druga prava i obveze. Napomenula je, također, da su svoju argumentaciju u prilog ukidanju Županijskog doma zastupnici DC-a iznijeli u raspravi o Prijedlogu odluke da se pristupi promjeni Ustava. Naglasila je, također, da zastupnici DC-a nisu pobornici čestih promjena Ustava zbog čega izražavaju nadu da će predložene ustavne promjene biti

završetak procesa ustrojstva državne vlasti. U tu svrhu sugeriraju da se propiše da od prijedloga za pristupanje promjeni tog dokumenta do njegove realizacije treba proteći najmanje pet godina. Drugim riječima, ustavne promjene ne bi smio usvojiti isti saziv Hrvatskog sabora koji ih je pokrenuo.

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a, **Luka Trconić** je izrazio

Od prijedloga za pristupanje promjeni Ustava do njegove realizacije trebalo bi proteći najmanje pet godina.

zadovoljstvo što je predlagatelj uvažio njihove sugestije za preciznije reguliranje članka 45. stavak 1. Ustava te odustao od rješenja koja su se nudila kao nekakav surogat za Županijski dom (u pogledu ovlasti predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave da svojom intervencijom mogu derogirati zakon koji je izglasao ovaj Dom što bi bitno oslabilo hrvatski Parlament). Rješenje koje se sada nudi - da se Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu predstavničkim tijelima lokalnih jedinica omogućiti da svojom intervencijom traže od Ustavnog suda preispitivanje ustavnosti pojedinih zakona - posve je dostatno da se lokalnoj samoupravi pruži odgovarajuća zaštita, smatraju haesesovci.

Trconić je na kraju napomenuo da njegovi stranački kolege podržavaju Prijedlog za utvrđivanje Nacrta promjene Ustava RH.

Put prema stabilnosti Ustava i pravnog poretka

Nismo zadovoljni brzinom ponovnog pristupanja ustavnim promjenama ali smo ih spremni podržati jer se nadamo da je to doista put prema stabilnosti Ustava i pravnog poretka, rekao je **dr. Vilim Herman**, u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a. Kako reče, haesesovci prihvaćaju argumentaciju kojom je predlagatelj popratio prijedlog za ukidanje Županijskog doma. Naime, Hrvatska ima manje od 5 milijuna stanovnika, nije federalna već unitarna država i nikada ranije nije imala dvodolni Sabor. Osim toga, želimo ojačati Parlament spram izvršne vlasti. U trodiobi vlasti ni

jedna grana vlasti ne smije biti okrnjena, naglašava zastupnik. Zbog toga haesesovci podržavaju prijedlog da se prava lokalne i regionalne samouprave na intervencije u zakonodavnoj sferi reguliraju Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu. Zadovoljni su i novopredloženom formulacijom članka 45. Ustava koja bi trebala spriječiti svako političko manipuliranje biračkom voljom hrvatskih građana.

Po riječima **Josipa Leke** Klub zastupnika SDP-a glasovat će za ponuđeni Nacrt promjena Ustava RH jer ocjenjuje da one jačaju položaj Parlamenta u trokutu državne vlasti. Osim toga, i kod prihvaćanja

Novopredložena odredba kojom je definirano biračko pravo trebala bi spriječiti svako političko manipuliranje biračkom voljom hrvatskih građana.

inicijative za promjenu tog dokumenta esdepeovci su se zalagali za to da se državljanima i građanima Republike Hrvatske Ustavom osigura suštinska ravnopravnost. To podrazumijeva ista prava i obveze, iste odgovornosti i iste posljedice za donesene odluke, kaže Leko (aludirao je, pritom, na članak 12. Nacrta promjena kojim je definirano biračko pravo). Uvjereni su, kaže, da će se načinom donošenja zakona koji uređuju područje interesa lokalne samouprave (npr. kvalificiranom većinom) i jačom ulogom Ustavnog suda osigurati i efikasnija zaštita interesa lokalne samouprave. Tome će zasigurno pridonijeti i zakonske reforme u okviru predstojeće decentralizacije.

Ovakav Županijski dom nije potreban

Damir Kajin je najavio da će Klub zastupnika IDS-a glasovati za predložena rješenja iako su svi razlozi za promjenu Ustava bili poznati i pred tri mjeseca. S druge strane, ni najveći optimisti nisu očekivali da će se Ustav mijenjati takvom brzinom, gotovo za Guinessovu knjigu rekorda. Po riječima zastupnika, građani drže da je Županijski dom nepotreban luksuz

i njihovo mišljenje treba poštovati. I po ocjeni njegovih stranačkih kolega ovakav Županijski dom, pa možda i bitno reduciranih ovlasti posljednjim promjenama Ustava, nije ni potreban (druga bi stvar bila da je Hrvatska zemlja regija). To, međutim, ne znači da se u budućnosti neće ukazati potreba da neko tijelo, poput Senata, nadzire Donji dom.

U nastavku je izjavio da je bio pobornik ranije predloženog rješenja da trećina županijskih skupština može supstituirati određene ovlasti Županijskog doma, jer bi se na taj način mogla naglasiti njihova uloga. Podsjetio je i na činjenicu da su njegovi stranački kolege još prije tri mjeseca zahtijevali da se redefinira pravo glasa tzv. dijaspori iz Bosne i Hercegovine. Napomenuo je da se taj institut u nas nije primjenjivao do 1995. godine, kada je određena fiksna kvota od 12 zastupnika. Dogodilo se, međutim, da je dijaspora bila prezastupljena jer je njihov glas, u pravilu, vrijedio tri ili četiri glasa ostalih hrvatskih državljana. Doduše, uvođenjem nefiksne kvote 1999. godine, za izbore koji su održani 3. siječnja 2000., ta je anomalija ispravljena, ali ideosovci drže da pravo glasa mogu imati

samo hrvatski državljanin koji su rođeni, odnosno koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj. Nema sumnje, međutim, da građanima koji su bili prisiljeni potražiti egzistenciju izvan domovine treba omogućiti da glasaju pri konzularnim, odnosno diplomatskim predstavništvima Republike Hrvatske.

Napomenuvši da IDS podržava predložena rješenja, Kajin je izrazio mišljenje da bi Ustavom trebalo definirati i načine promjene izbornog zakonodavstva. Smatra, naime, da garnitura koja je trenutno na vlasti ne bi trebala sama sebi pisati izborna pravila, a slaže se i s mišljenjem zastupnika DC-a da isti saziv koji je pokrenuo promjene Ustava ne bi trebao mijenjati Ustav.

Ovakav Županijski dom, bitno reduciranih ovlasti, imao bi smisla jedino da je Hrvatska zemlja regija.

Županijski dom ukida se iz političkih razloga

Budući da su oboreni svi argumenti predlagatelja za ukidanje Županijskog doma nameće se zaključak da se na to ide isključivo iz političkih razloga.

Glasnogovornik Kluba zastupnika HDZ-a **Vladimir Šeks** najprije je podsjetio na činjenicu da je u studenome prošle godine, kad je odlukom vladajuće većine došlo do promjena Ustava, naglašavano da promjenom ustavnog djelokruga Županijskog doma jača parlamentarizam u Hrvatskoj (iako je ustavno-pravna uloga tog doma tada bitno reducirana). Budući da su u raspravi o prijedlogu da se ponovno pristupi promjeni Ustava oboreni svi argumenti predlagatelja da se pristupi promjeni Ustava za ukidanje Županijskog doma, nameće se zaključak da se na to ide isključivo iz političkih razloga, vezano uz odnose u strankama šestorice koji su u međuvremenu promijenili mišljenje. Naime, umjesto jačanja položaja i ovlasti tog doma (HDZ je predlagao da mu se dadu ovlasti senata koji bi kontrolirao gornji dom) predlažu njegovo ukidanje. No, povijest će pokazati pravi razlog i opravdanost ovakvog zahvata, kaže Šeks.

Konstatirao je da je novopredložena odredba članka 45. Ustava (predviđala je da svi punoljetni hrvatski državljani imaju opće i jednako pravo glasa) doduše, preformulirana, ali da se "kvaka" krije u brisanju riječi "svi". Naime, na taj način predlagatelj, očito, želi prikriti namjeru da se kasnije izbornim zakonom određene kategorije hrvatskih državljana isključe iz prava glasa.

Uvodi se nejednakost biračkog prava

S obzirom na predviđenu mogućnost da se pripadnicima nacionalnih manjina, pored općeg, zakonom osigura i dodatno biračko pravo, u Ustav se ugrađuje načelo nejednakosti biračkog prava.

Upozorio je i na proturječnost te odredbe sa stavkom 3. u članku 15. (ugrađen u studenome prošle godine) koji omogućava da se pripadnicima nacionalnih manjina, pored općeg biračkog prava zakonom osigura i dodatno biračko pravo (riječ je o pravu na dva glasa u izborima za Hrvatski sabor). Navedena odredba je u suprotnosti s temeljnim načelima Ustava, koja jamče ravnopravnost građana i jednakost svih pred zakonom, napominje zastupnik. Nesporno je, kaže, da je predloženim u Ustav ugrađeno načelo nejednakosti biračkog prava, što je u koliziji s predloženom odredbom članka 12. koja predviđa da hrvatski državljani imaju opće i jednako pravo glasa.

Šeks je na kraju izjavio da će zastupnici HDZ-a glasovati protiv predloženih rješenja, uvjereni da, posebice kad je riječ o odredbama koje se odnose na pravo glasa hrvatskih državljana, brane temeljne ustavne vrednote na kojima počiva ustavni poredak Republike Hrvatske.

Onemogućiti česte promjene Ustava

Po riječima **Darka Šantića** Klub zastupnika HNS-a i LS-a podržat će Prijedlog za utvrđivanje Nacrta promjena Ustava RH, uz sugestiju da se u taj dokument ugrade mehanizmi koji bi onemogućavali njegove česte promjene (o takvoj inicijativi bilo je govora i na sjednici Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav). Podsjetio je na to da su se u Klubu zalagali za to da opće biračko pravo pripada svim hrvatskim državljanima koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, ali da prihvaćaju prijedlog predlagatelja da se to pitanje regulira izbornim zakonom. Podržali su, kaže, i prijedlog za ukidanje Županijskog doma. Postavlja se pitanje, međutim, tko će iz naših redova otvoreno priznati pogrešnu političku procjenu i uputiti ispriku predsjedniku Mesiću koji je bio u pravu kada je, na temelju ocjena ekspertne skupine za izmjenu Ustava, ukazivao na nelogičnost i nepotrebnost opstojnosti Županijskog doma. Ako to ne bismo učinili, mogli bismo biti izloženi opravdanoj kritici da mijenjamo Ustav radi dnevnopolitičkih razloga, što nam oporba u ovom Domu predbacuje, upozorava **Šantić**.

U Saboru moraju biti zastupljene i iznimke

Iako Klub zastupnika nacionalnih manjina smatra da je kontraproduktivno mijenjati Ustav takvom brzinom (već dva puta od posljednjih izbora) to ne znači da predložene promjene nisu prihvatljive, konstatirao je njihov glasnogovornik **dr. Furio Radin**. Napomenuo je da će manjinski zastupnici glasovati za ukidanje Županijskog doma koji je dosad uglavnom imao savjetodavni karakter i, kao takav, predstavljao suvišni trošak. Mišljenja su, međutim, da bi Hrvatskoj itekako bio potreban Gornji dom, ali s drugačijim ovlastima, koji bi verificirao odluke Zastupničkog doma.

Ne mogu se jednom rukom davati etnička a drugom oduzimati politička prava.

Zastupnik napominje da je dijaspora širi pojam od Hrvata izvan domovine te da zastupnici manjina nemaju ništa protiv toga da oni glasuju na izborima (pravo glasa treba vezati uz državljanstvo jer je to europska tradicija). Čak, štoviše, nisu ni protiv ukidanja zajamčenih mjesta u Parlamentu, jer smatraju da u Saboru moraju biti zastupljene i iznimke (zastupnici manjina te Hrvata u inozemstvu). Pozitivna diskriminacija ne znači da manjine imaju dupli glas, pojasnio je Radin. Naime, ne radi se o dva nego o jednom glasu, uz dodatno pravo da glasaju i za svog predstavnika, što će vjerojatno biti operacionalizirano Izbornim zakonom. Na kraju je ponovio da će Klub zastupnika nacionalnih manjina podržati predložene ustavne promjene, uz amandmanski zahtjev da se u preambulu Ustava "vrate" Slovenci i Bošnjaci. Nije sporno - kaže **Vladimir Šeks** - da pripadnici nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, kao kolektivitet i kao pojedinci, imaju aktivno i pasivno biračko pravo u izborima za Hrvatski sabor (to im je osigurala HDZ-ova vlast kroz Ustavni zakon iz 1992. godine). Sporno je jedino to trebaju li imati pravo na dva glasa. Naime, uvođenje mogućnosti da glasuju i za stranačke i za zasebne liste znači nejednako pravo glasa,

odnosno neravnopravnost hrvatskih državljana, zaključio je. U svom ponovnom javljanju **dr. Furio Radin** je ponovio da manjine nemaju pravo na dva glasa nego na jedan politički glas i drugi samo za jednog jedinog zastupnika (to je svega 2 ili 3 posto više od onog političkog glasa koji se ispražnjava pomoću izbora za stranačku listu). Ne možete jednom rukom davati etnička prava a drugom oduzimati politička, prigovorio je zastupnik.

Neuvjerljivi argumenti za ukidanje Županijskog doma

Jadranka Kosor je, kako reče, fascinirana brzinom kojom se danas raspravlja o ovako važnoj temi (nije se javio za riječ ni jedan predstavnik odbora a i glasnogovornici klubova zastupnika su izlagali vrlo kratko) a i ležernom atmosferom koja na trenutke vlada u sabornici. Steže se dojam, kaže, da se Zastupnički dom pretvara u stroj za ubrzano mijenjanje zakona i Ustava. Naime, dok neke države mijenjaju temeljni dokument u dva izborna mandata mi to činimo već drugi put u samo tri mjeseca (žaloso je mijenjati Ustav zbog stranačkih interesa i dnevno-političkih potreba.)

Zastupnica je prigovorila da se u obrazloženju Prijedloga za utvrđivanje Nacrta promjena Ustava Županijski dom ponovno optužuje da od zadnjih ustavnih promjena do danas nije opravdao svoje postojanje, iako su u međuvremenu održane svega dvije sjednice tog Doma. Osim toga, taj je prigovor to apsurdniji s obzirom na činjenicu da su tom Domu prije tri mjeseca znatno suzele ovlasti (to bi moglo svjedočiti o prikrivenim namjerama predlagatelja zadnjih ustavnih promjena). Nije uvjerljiv ni argument da Županijski dom puno košta, budući da mnoga ministarstva, pa i ona utemeljena nakon 3. siječnja, imaju veće troškove. Doduše, o praktičnim razlozima moglo bi se govoriti jedino ako se ima u vidu da se najvažnije odluke donose na sastancima šestorice. Po ocjeni zastupnice dobro je da je predlagatelj odustao od prijedloga da predstavnička tijela trećine jedinica lokalne samouprave mogu tražiti ponovno odlučivanje o zakonu, ali bi zastupnike trebalo bolje informirati o tome kako će se to područje regulirati u Ustavnom zakonu o Ustavnom

sudu. Zanima je, također, što bi se to moglo mijenjati u izvorišnim osnovama, budući da je predstavnik predlagatelja najavio i moguće intervencije u tom segmentu.

U Hrvatskoj jedinstven pristup ustavnim promjenama

Sudeći po lakoći kojom se, u tako kratkom roku, ponovno pristupa promjenama Ustava, a i po nezainteresiranosti zastupnika za ovu temu, može se zaključiti da Ustav, barem kad je riječ o Hrvatskoj i nije tako ozbiljna stvar - primijetio je **Drago Krpina (HDZ)** uz napomenu da je više zastupnika sudjelovalo u raspravi kad je bio na dnevnom redu Zakon o lovu. Po njegovim riječima središnja vlast je ovakvim pristupom ustavnim promjenama učinila Hrvatsku jedinstvenom zemljom u svijetu. Nije mu poznato, kaže, postoji li igdje zemlja koja je jačala svoj parlamentarni sustav ukidanjem jednog parlamentarnog doma ili u kojoj se ignorira ustavna procedura u procesu promjena Ustava. Po njegovom mišljenju glavni motivi ove "blamaže" su strah od izbornih rezultata za Županijski dom ili od mogućeg raspada koalicije u procesu izbora za taj dom. Nameće se pitanje, kaže, neće li za dvije godine biti donesena odluka i o ukidanju Zastupničkog doma, jer tada možda vladajuća koalicija neće biti sigurna u ishod izbora za taj dom, ili će se njegove ovlasti prenijeti na "šest voda" budući da bi to bilo jeftinije. Uza sve neuvjerljive argumente predlagatelja za ukidanje Županijskog doma najciničnije je, kaže zastupnik, da se mijenja jedan bitan element državnog ustroja da bi se, tobože, Hrvatsku zaštitilo od federalizacije. Naime, još prije par godina jedan od ovih šest voda izjavljivao je da može zamisliti Hrvatsku kao saveznu državu. Osim toga, proteklih godina HDZ je žestoko napadan upravo zbog, tobože, centralističkog državnog ustroja.

U nastavku je podsjetio na to da je predsjednik Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav još prije tri mjeseca uvjeravao da ne treba ukinuti Županijski dom i zastupnici vladajućih stranaka glasovali su onako kako je "partija" predlagala. Sada ih, pak, uvjerava u suprotno i oni će se opet vjerojatno prikloniti njenom mišljenju (postavlja se pitanje odgovornosti mr. Arlovića koji je u

tako kratkom roku dijametralno promijenio svoje stajalište). To je zaista blamaža, kao što je rekao zastupnik Trconić, koji će možda ipak dignuti ruku za predložena rješenja, kaže **Krpina**.

Potaknuta njegovom opaskom kako u sabornici vlada hladna atmosfera, **Dubravka Šuica (HDZ)** je pojasnila da se danas nije prijavila za diskusiju, u ime skupine zastupnika, zbog toga što njihove primjedbe iz rasprave o Prijedlogu odluke o pristupanju ustavnim promjenama nisu usvojene (iako su prošli put svi sudjelovali u raspravi). Svjesni su, naime, da ne mogu ništa promijeniti jer će o promjenama Ustava odlučiti mehanizam većine.

Brzinske promjene Ustava - blamaža

Luka Trconić je priznao da je ove brzinske promjene Ustava nazvao blamažom, ali drži treba imati moralne snage da se ta blamaža prevlada. Napomenuo je, da su njegovi stranački kolege podržali ponudena rješenja, procijenivši da su argumenti ekspertne skupine predsjednika Republike pravi. Smatraju, naime, da ideja da Županijski dom bude reprezentant lokalne samouprave i ujedno njena zaštita, u postojećem tekstu Ustava nije dobro osmišljena i da zbog toga to rješenje ne može biti jamstvo za lokalnu samoupravu kakvu žele decentraliziranu i pravnu.

Vladimir Šeks je potom zatražio da predstavnik predlagatelja pojasni zbog čega je u stavku 1. članka 45.

Glavni motivi za ove brzinske promjene Ustava su strah od izbornih rezultata za Županijski dom ili od mogućeg raspada vladajuće koalicije.

izbrisana riječ "svi" ispred riječi "državljana". Zanimalo ga je je li to neka omaška ili ostavljanje manevarskog prostora da se izbornim zakonom ograniči ili ukine izborno pravo hrvatskih državljana koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj. S tim u vezi podsjetio je na činjenicu da je 1999. godine potpisan politički sporazum između klubova zastupnika tada oporbenih stranaka i HDZ-a (za Klub zastupnika SDP-a

potpisao ga je mr. Mato Arlović) kojim je usuglašeno da hrvatski državljani koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj ostvaruju biračko pravo u posebnoj izbornoj jedinici, primjenom nefiksne kvote. Napomenuo je da nije protiv toga da pripadnici nacionalnih manjina kao kolektiviteti, odnosno kao posebno izborno tijelo, glasuju za svoje zastupnike u Hrvatski sabor. Jedno je, međutim, imati političko predstavništvo kao kolektivitet, a drugo je pravo na to da se dva puta glasuje na izborima, što je kao mogućnost predviđeno u članku 15. st. 3. Ustava. Zbog čega bi, primjerice, zastupnici Radin i Đukić, kao pripadnici manjina i državljani Hrvatske, jednom glasovali za stranačke liste a drugi put za neku stranku ili nezavisnu listu, pita zastupnik.

Pozitivna diskriminacija ne protivi se ustavnim načelima

Dr. **Furio Radin** konstatirao je da "pozitivna diskriminacija" znači neka dodatna prava što nije protivno ustavnim načelima, već iznimka koja je sadržana u Ustavu. Međutim, HDZ je prilikom zadnjih izbora nudio nacionalnim manjinama izbor, da se opredijele hoće li glasovati politički ili etnički. U svom ponovnom javljanju **Vladimir Šeks** je ocijenio da je od kolege Radina vrlo nekorektno da imputira HDZ-u nekakvu diskriminaciju, kada je poznato da je upravo za njegove vladavine pripadnicima nacionalnih manjina na ovim prostorima prvi put u povijesti omogućeno da biraju svoje zastupnike u Sabor. Napomenuo je da i u drugim europskim zemljama, osim na određen način u Rumunjskoj i Sloveniji, pripadnici manjina glasuju jedanput u izborima za nacionalni parlament, kao i svi ostali državljani.

Za repliku se javio **Dino Debeljuh**. Spočitnuo je Šeksu da namjerno plasira neistinu da se manjinama daju nešto veća prava nego drugim državljanima, zbog toga što je svjestan da pripadnici manjina neće glasovati za HDZ. "Krajnje je licemjerno tvrditi da ste omogućili manjinama da glasuju za svoje zastupnike, kada je poznato koliko

Predlagatelj ostavlja manevarski prostor da se izbornim zakonom ograniči ili ukine izbornu pravo hrvatskim državljanima koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj.

vam je stalo do njih (dali ste im samo ono na što su vas prisilile međunarodne institucije)".

Opovrgavajući njegove navode **Vladimir Šeks** je ustvrdio da nitko Hrvatsku nije ni na što prisilio, te da je Ustavni zakon o pravima manjina donesen u lipnju 1992. godine, konsenzusom svih parlamentarnih stranaka. Rekao je Debeljihu da ne može pomoći njegovu neznanju, kao što ni jednoj drugoj ljudskoj osobini nema lijeka. Zbog tih riječi predsjednik Doma **Zlatko Tomčić** izrekao mu je opomenu.

Za ispravak krivog navoda ponovo se javio **dr. Furio Radin**. Precizirao je da je Ustavni zakon donesen 15. siječnja a njegove izmjene 16. lipnja 1992. godine.

Pojasnio je da pripadnici manjina ne glasuju dva puta, nego za dvije različite stvari - jednom za 12 zastupnika na općim listama a drugi put za jednog predstavnika manjina. Potvrdio je, također, da je optužio HDZ za diskriminaciju ali u raspravi prije 15 dana.

Dino Debeljuh je primijetio da gospodinu Šeksu, izgleda, ipak nije jasna pozitivna diskriminacija koju poznaje svijet, a ne samo susjedna Slovenija. **Šeks** je potom zatražio stanku za sjednicu Kluba zastupnika HDZ-a, budući da predsjednik Doma nije htio odustati od opomene "izrečene bez ikakvih uporišta u Poslovniku i bez ikakvih razloga".

U nastavku sjednice nakon stanke **Šeks** je informirao zastupnike da njegovi stranački kolege drže da nije bilo nikakvih poslovnčkih razloga za izricanje opomene te da sugeriraju predsjedniku da povuče svoju odluku. Napomenuo je da u svom istupu nikoga nije omalovažavo niti vrijeđao. Čak, štoviše, zastupnici Debeljuh i Radin su u brojnim svojim replikama vrijeđali njega. Budući da predsjednik Tomčić nije promijenio svoju odluku,

Šeks je najavio da će zatražiti mišljenje Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav.

Mr. Mato Arlović je u završnoj riječi izjavio da nema namjeru odgovarati na primjedbe zastupnika izrečene zbog konceptijskih razlika vezanih uz pitanje ukidanja ili opstanka Županijskog doma. Potaknut upitima sudionika u raspravi pojasnio je da se u Izvorišnim osnovama Ustava ništa neće mijenjati sadržajno, već će se prvi stavak samo pravno-tehnički dotjerati (iako postoje mišljenja da bi cijeli uvodni dio tog stavka trebalo preformulirati da bi bio jasniji). Napomenuo je, također, da je odredba članka 15. Ustava RH koja predviđa da se pripadnicima nacionalnih manjina, pored općeg biračkog prava, zakonom može osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor, usuglašena s Ustavnim zakonom o ljudskim pravima i slobodama te pravima pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica i manjina. Naime, u članku 17. tog zakona jasno stoji da pripadnici manjina "imaju pravo na zastupljenost u parlamentu razmjerno svom udjelu u ukupnom stanovništvu". To je, međutim, materija izbornog zakona i o tome će se vjerojatno raspravljati kad taj propis bude na dnevnom redu, zaključio je Arlović.

Potom je predsjednik Doma dao na glasovanje Prijedlog odluke o utvrđivanju Nacrta promjene Ustava RH koju je Zastupnički dom donio većinom glasova svojih zastupnika (91 glas "za", 32 "protiv" i 1 suzdržan). Drugim riječima, utvrđen je Nacrt promjene Ustava RH u tekstu što ga je, sukladno Odluci o pristupanju promjeni tog dokumenta, pripremio Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav Zastupničkog doma Hrvatskog sabora (odlučeno je da će ova odluka i Nacrt promjena Ustava biti objavljeni u "Narodnim novinama"). U skladu s Poslovníkom zastupnici su zadužili predlagatelja da, na temelju i u okviru Nacrta promjena Ustava RH, te primjedbi i prijedloga iz rasprave, podnese Zastupničkom domu Hrvatskog sabora Prijedlog ustavnih promjena.

M.Ko.

PRIJEDLOG USTAVNOG ZAKONA ZA PROVEDBU USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE

Usklađivanje pravnog sustava s Ustavom

Zastupnički dom prihvatio je ovaj zakonski prijedlog nakon kraće rasprave, prosljedivši (oštre) primjedbe iz rasprave (zastupnika HDZ-a) predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. Predmet kritike ponajprije je bio članak 6., kojim je predviđen krug osoba na čije se imenovanje odnosno razrješenje može neposredno primijeniti Ustav (suci Ustavnog suda, predsjednik Vrhovnog suda te glavni Državni odvjetnik). Stupanjem na snagu Ustavnog zakona mandat bi, prema tom članku, prestao predsjedniku Vrhovnog suda i članovima Državnoga sudbenog vijeća.

Predloženim se utvrđuju rokovi za donošenje pojedinih zakona te generalnom odredbom predviđa usklađivanje ostalih zakona, propisa i općih akata s Ustavom. Cilj je, prema obrazloženju predlagatelja, Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav - osiguranje usklađenosti pravnog sustava, odnosno zakona, drugih propisa i općih akata s Ustavom, odnosno njegovim izmjenama u studenome 2000. godine.

O PRIJEDLOGU

Ustav se, prema Prijedlogu, primjenjuje od dana kada ga proglasi Hrvatski sabor, ako u pogledu provedbe i prelaska na primjenu pojedinih njegovih odredaba nije Ustavnim zakonom drugačije određeno. Odredbe za čiju se primjenu ne mora donijeti Ustavni zakon ili zakon primjenjuju se neposredno od dana proglašenja Ustava. Zakoni kojima se omogućuje primjena odredaba Ustava koji se ne mogu primijeniti neposredno donijeli bi se najkasnije dvije

Predloženim se utvrđuju rokovi za usklađivanje zakona, propisa i općih akata s Ustavom.

godine od dana donošenja Ustavnog zakona, a oni kojima se uređuje izbor zastupnika u Hrvatski sabor - godinu dana prije održavanja redovnih izbora za zastupnike Hrvatskog sabora.

Zakoni kojima se uređuju sudbena vlast, državno odvjetništvo, izbor, djelokrug i način rada Državnoga sudbenog vijeća te izbor, djelokrug, ustrojstvo i način rada Državno-odvjetničkog vijeća, u skladu s Ustavom, donijeli bi se, prema Prijedlogu, najkasnije do 31. prosinca 2001.

Stupanjem na snagu Ustavnog zakona prestao bi mandat predsjedniku Vrhovnog suda Republike Hrvatske i članovima Državnoga sudbenog vijeća.

Člankom 6. Prijedloga ustavnog zakona predviđeno je da se na izbor sudaca Ustavnog suda Republike Hrvatske te imenovanje Glavnog državnog odvjetnika RH mogu neposredno primijeniti odredbe Ustava te da stupanjem na snagu ovog ustavnog zakona prestaje mandat predsjedniku Vrhovnog suda Republike Hrvatske i članovima Državnoga sudbenog vijeća.

Do 31. prosinca 2001. trebalo bi donijeti zakone kojima se uređuju

Do 31. prosinca trebalo bi donijeti zakone kojima se uređuju obrana i sigurnosne službe, do 31. prosinca 2002. oni kojima se uređuju ustrojstvo, djelokrug i financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok bi Zakon o referendumu bio usklađen s Ustavom do 1. srpnja 2001.

obrana i sigurnosne službe, do 31. prosinca 2002. oni kojima se uređuje ustrojstvo, djelokrug i financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok bi Zakon o referendumu i drugim oblicima osobnog sudjelovanja u obavljanju državne vlasti i lokalne samouprave trebalo uskladiti s člankom 87. Ustava do 1. srpnja 2001.

S Ustavom se zakoni, drugi propisi i opći akti moraju uskladiti u roku godine dana po donošenju Ustavnog zakona.

Odbor za zakonodavstvo podržao je donošenje Ustavnog zakona uz nekoliko primjedbi nomotehničke odnosno jezične naravi (članci 1-3., 5., 7. i 10).

RASPRAVA

ZASTUPNIČKI
DOM

Neki zakoni već u proceduri

U ime predlagatelja, Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, mr. **Mato Arlović**, izvijestio je zastupnike da treba dodatno urediti pitanje rokova i provedbe onih ustavnih odredbi za koje je nužno donijeti odgovarajuće zakone te da se to, prije svega, odnosi na pitanje nadzora nad oružanim snagama te donošenje odluke o mogućnosti prelaska i djelovanja oružane komponente izvan Republike Hrvatske, njihovo obrambeno ustrojstvo, zapovijedanje, upravljanje, demokratski nadzor nad oružanim snagama.

Također treba razriješiti odnos ustavne odredbe o sudbenoj vlasti, koja na drugačiji način uređuje izbor i razrješenje predsjednika Vrhovnog suda i imenovanje sudaca prilikom prvog stupanja na dužnost, postupak

glede razrješenja i stegovne odgovornosti sudaca te sastav i izbor Državnoga sudbenog vijeća.

Treba, nadalje, razriješiti pitanje imenovanja glavnoga Državnog odvjetnika i razrješenje Državnoga odvjetničkog vijeća te urediti da Državno odvjetništvo sada obuhvaća i pravobraniteljstvo.

Nakon što je još spomenuo potrebu zakonske razrade Ustavom utvrđene pozicije lokalne samouprave te instituta narodnog referenduma, mr. Arlović je upozorio da su neki zakoni već u proceduri, a neki već mijenjani i dopunjavani te da bi zacrtane zadatke u svezi s donošenjem zakona trebalo svakako obaviti prije rokova naznačenih u Prijedlogu.

Upad u ustavnopravni poredak

Objašnjavajući u ime **Kluba zastupnika HDZ-a**, zašto predloženi zakon nije dobar, **Vladimir Šeks** je najprije rekao kako je člankom 132. Ustava (stavak 1) utvrđeno da se postupak i uvjeti za izbor sudaca Ustavnog i Vrhovnog suda Hrvatske uređuju ustavnim zakonom koji se donosi po postupku određenom za promjenu Ustava, pa se stoga ne mogu neposredno primjenjivati odredbe Ustava na način predviđen člankom 6. Prijedloga ustavnog zakona za provedbu Ustava. Uz to, podsjetio je, Zastupnički dom obvezao je Vladu, u prosincu 2000., da najkasnije u roku šest mjeseci podnese prijedloge novih zakona o sudovima, Državnom odvjetništvu, o Državnom sudbenom vijeću i o Državnom odvjetničkom vijeću, a predloženim se taj rok produžuje do 31. prosinca ove godine.

Upitavši zatim kako je moguća neposredna primjena odredbi Ustava na izbor predsjednika Vrhovnog suda,

Predsjednik Vrhovnog suda izabran je po valjanim ustavnim i zakonskim odredbama pa je prestanak njegova mandata, na predložen način, nezabilježen slučaj u ustavnopravnoj povijesti Europe i svijeta. To je mogao smisliti samo netko tko nije uspio prinuditi predsjednika Ramušćaka da podnese ostavku.

Predvidjeti da danom proglašenja Odluke o promjeni Ustava prestaje mandat zastupnicima Županijskog doma i predsjednicima redovnih sudova.

zastupnik HDZ-a je ustvrdio da je predsjednik tog suda izabran po valjanim ustavnim i zakonskim odredbama te da je prestanak njegova mandata po ovom ustavnopravnoj povijesti Europe i svijeta. To je, kako reče, mogao smisliti samo netko tko nije uspio prinuditi predsjednika Ramušćaka da podnese ostavku (da bi Predsjednik Republike mogao predložiti Zastupničkom domu drugu osobu).

Vladimir Šeks je još rekao kako bi se ovakvog upada u ustavnopravni poredak trebali svi postidjeti, te da ista ocjena vrijedi i kad je riječ o Državnom sudbenom vijeću. Izgleda da ćemo moći donositi ustavne zakone kojima će se utvrđivati prestanak mandata nekim dužnosnicima (tijelima), dometnuo je zastupnik, upozorivši zatim kako i Europska povelja o zakonima za suce govori nešto i o načinu izbora i razrješenja nositelja sudbene vlasti.

Podrška predloženome

Podršku predloženome u ime **Kluba zastupnika SDP-a** obrazložio je **Josip Leko**, napomenuvši najprije kako se sve odredbe Ustava ne mogu neposredno i odmah primjenjivati, a zatim rekavši kako bi ovim zakonom trebalo predvidjeti da mandat zastupnika Županijskog doma prestaje danom proglašenja Ustavne odluke o promjeni Ustava RH. Ovaj je Klub također predložio da se novim stavkom članka 6. utvrdi kako svim predsjednicima redovnih sudova prestaje mandat danom proglašenja odluke o promjeni Ustava RH.

Skratiti rokove

Klub zastupnika HNS-a i LS-a, čiji je stav (podršku) obrazložio **Darko Santić** smatra da bi trebalo skratiti rokove predviđene Prijedlogom - dvije godine je, **smatraju**, predugo za donošenje zakona kojima se omo-

gućuje primjena odredbi Ustava koje se ne mogu primijeniti neposredno. Umjesto do 31. prosinca 2002., uređenje ustrojstva, djelokruga i financiranja jedinica lokalne i područne samouprave trebalo bi vezati uz 1. srpnja iste godine. Obrazloženje, u drugom slučaju moglo bi se dogoditi da - dode li do izglasavanja tih propisa bliže krajnjem roku nastane kolizija s donošenjem Proračuna pa bi radi pune implementacije tog zakona bili nužni rebalansi Proračuna, što bi primjenu moglo odgoditi čak na 2004. godinu.

Klub je posebno podržao članak 4., uz ocjenu kako će se time izbjeći moguće zloupotrebe i manipulacije u svezi s izborima.

Omogućuje se okončanje procesa sređivanja pravosuđa

Da je predloženi zakon nužan, zaključio je i **Klub zastupnika HSS-a**, u čije je ime izlagao **Luka Trconić**. Posebno bitnim smatraju članak 2. (neposredna primjena Ustava), što je važno za cijeli niz oblasti, posebno oblast ljudskih prava. Ne treba, kao što se to dosta naglašeno činilo, rekao je zastupnik, zazirati od neposredne primjene Ustava gdje god je to moguće.

Vrlo je bitna, ustvrdio je, odredba članka 6. i logično je što stupanjem na snagu Ustavnog zakona prestaje mandat predsjedniku Vrhovnog suda i članovima Državnoga sudbenog vijeća. Omogućit će to da se započeti, vrlo važan, proces sređivanja pravosuđa (u užem i širem smislu) dovede na pravi način do kraja. I da se konačno u praksi uhvatimo ukoštac sa svim problemima u hrvatskom društvu, naraslim do metastaza - zaključio je zastupnik HSS-a.

Derogira se zajednički zaključak odbora

I zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** upozorila je da se predloženim člankom 5. derogira zajednički zaključak, iz prosinca prošle godine, odbora za pravosuđe i za zakonodavstvo da se u roku šest mjeseci izmijeni cijeli set zakona - o sudovima, o DSV-u i sl. Razlog - nezadovoljstvo većine članova tih radnih tijela sporošću donošenja (izmjena) nekih zakona.

Zastupnica je zatim upozorila da je

Produženjem roka derogira se zajednički zaključak odbora za pravosuđe i za zakonodavstvo, iz prosinca 2000., da se u roku šest mjeseci izmijeni niz zakona - o sudovima, o Državnom sudbenom vijeću i dr.

člankom 119. Ustava jasno rečeno kako predsjednika Vrhovnog suda bira i razrješuje Zastupnički dom Hrvatskog sabora te da njemu ni članovima DSV-a mandat ne može prestati izričito odredbom Ustava (nema odredbe kojom se to izričito kaže, odnosno omogućuje).

Ona je uz to upozorila da je neshvatljiv rok iz članka 8. (31. prosinca 2002.) s obzirom na to da se upravo raspravlja o nizu zakona koji uređuju ustrojstvo, djelokrug i financiranje lokalne samouprave. Je li to najava novih izmjena ili greška - upitala je.

Gruba instrumentalizacija sudbene vlasti

Drago Krpina (HDZ) zamjerio je saborskoj većini zbog "impresivne neosjetljivosti" - na argumentirane i utemeljene prigovore odgovara se šutnjom. Cilj je "revolucionarnog Prijedloga zakona", po njegovoj tvrdnji, dovršenje procesa grube instrumentalizacije sudbene vlasti, započetog izmjenom Zakona o sudovima, kada je - naglasio je - predviđeno da izvršna vlast (ministar) imenuje predsjednike sudova i kada su svi predsjednici sudova stavljeni u grubi ovisnički položaj u odnosu na političku volju ministra pravosuđa. Proces političke instrumentalizacije nastavio se, po njegovim riječima, izjavama Predsjednika Republike (poput one da Državni odvjetnik mora provoditi politiku koja je pobijedila 3. siječnja). Da je to Državni odvjetnik shvatio doslovno svjedoči, rekao je zastupnik Krpina, izjava Državnog odvjetnika (Ortynskog) da je na prosvjedu u Splitu počinjeno kolektivno kazneno djelo. Takav njegov stav potvrđuje nemilosrdnog procesa političke instrumentalizacije sudbene vlasti, rekao je zastupnik Krpina i još upozorio kako se

Državni odvjetnik hvali dnevnim kontaktima s ministrom pravosuđa, odnosno priznaje da provodi njegove političke napatke. Napomenuvši kako nakon konzultacija ministru pravosuđa slijede uhidbeni nalozi i tjeralice, izvijestio je zastupnike da su se na stručnom simpoziju što ga je organizirala udruga sudaca prisutni međunarodni predstavnici najoštrije suprostavili nemilosrdnom procesu političkih pritisaka na sudbenu vlast i njezinoj instrumentalizaciji.

Cilj je "revolucionarnog Prijedloga" - dovršenje grube instrumentalizacije sudbene vlasti, započete izmjenom Zakona o sudovima, odnosno ustanovljenje instituta za prekid mandata predsjedniku Vrhovnog suda i Državnoga sudbenog vijeća.

Po riječima Drage Krpine, bit je predloženog, odnosno "bit priče" - da se ustanovi revolucionarni institut putem kojega će se prekinuti mandat predsjedniku Vrhovnog suda i članovima Državnoga sudbenog vijeća, izabranim u skladu s tada važećim Ustavom i zakonima.

Komentirajući objašnjenje kako je ova promjena nužna jer je Ustavom drugačije određen način izbora predsjednika Vrhovnog suda, zastupnik HDZ-a upitao je nije li njime isto tako drugačije definiran način izbora Vlade i Predsjednika Republike (kojemu se, dodao je, sviđjelo ostati u mandatu pa ništa od obećanja o novim prijevremenim izborima) te ne bi li po toj analogiji i njima trebao prestati mandat, pa i zastupnicima s obzirom na to da će se novim zakonom odrediti, vjerojatno, drugačiji način izbora.

Impresivnom lakoćom zadiranja u ustavnopravni ustroj Republike destabilizira se Hrvatska kao država i nanosi neprocjenjiva šteta njenu ugledu u svijetu, jer nema primjera u svijetu da se na ovakav način prekida mandat predsjednika najviše sudbene vlasti - zaključio je na kraju Drago Krpina.

Replike i ispravci

Napomenuvši uvodno kako bi trebalo izdati zbirku govora Drage Krpine u Saboru pod naslovom "Politička demagogija u praksi", **Mladen Godek (HSL)** podsjetio je da je Ramušćak (inače stručna osoba) na mjesto predsjednika Vrhovnog suda došao s mjesta međimurskog župana, a ne suca, kao istaknuti član HDZ-a, a koji je, uz to, tada izjavio da mu je jedino strašno žao što će zbog dolaska na tu dužnost morati prestati biti član HDZ-a, "stranke koju će i dalje i zauvijek nositi u srcu". O čemu govorite kad govorite o politizaciji, upitao je zastupnik Godek Dragu Krpinu.

S upozorenjem o povredi Poslovnika za riječ se javio **Dario Vukić (HDZ)**, zamjerivši Godeku što si uzima pravo određivati koji zastupnik HDZ-a može govoriti i što te kako na njega djeluje što netko iz HDZ-a govori. Takvo ponižavanje zastupnika HDZ-a postaje, kako je rekao, neodrživim. Drago Krpina narodni je zastupnik i ima pravo reći svoje stavove i mišljenja, a ako gospodin Godek želi izdati knjigu neka je izda - imat će što u njoj i pročitati - dometnuo je.

Vladimir Šeks je upozorio da, prema Poslovniku, zastupnik ne smije omalovažavati i vrijeđati drugog zastupnika i predložio predsjedavajućem da Godeku izrekne opomenu zbog omalovažavanja i vrijeđanja zastupnika (pojedinačno i kolektivno) Hrvatske demokratske zajednice. Slijedilo je upozorenje predsjedavajućeg, **Baltazara Jalšovca** Godeku.

Replicirajući zastupniku HSL-a, **Drago Krpina** rekao je kako je Godek dosljedan u pribjegavanju uvredama kad ostane bez argumenata. Izjavio je zatim da eventualne pogreške HDZ-a ne mogu biti vječiti odgovor na "besmislice koje se sada predlažu". Godeka je zatim upitao kako bi, kao pravnik, shvatio izjavu Državnog odvjetnika da je u Splitu počinjeno kolektivno kazneno djelo. Ustvrdivši kako nije bitno "gdje je bio" dosadašnji predsjednik Vrhovnog suda jer je stručan i imenovan u skladu s Ustavom, zastupnik je rekao kako se nada da Godek neće prigovoriti kandidatkinji za članicu Ustavnog suda, jednoj od bivših supruga premijera Račana, kojoj je "to vjerojatno velika stručna kvalifikacija".

Mladen Godek je uzvratio da nije osporavao pravo ni Šeksu ni Krpini da

govore. Samo je, kako reče, sebi izborio pravo da kaže što misli o tome što oni govore, jer je to osnova, abeceda, parlamentarizma.

Zašto se Ustavni zakon ne smije donijeti

Napomenuvši kako je prethodno iznio argumente zašto predloženi zakonski prijedlog nije dobar, **Vladimir Šeks** je naglasio kako će u pojedinačnom javljanju objasniti zašto se takav zakon ne smije donijeti. Ne može - rekao je - ustavna osnova za donošenje Ustavnog zakona za provedbu Ustava biti odredba prema kojoj hrvatski narod ili Hrvatski sabor neposredno, u skladu s Ustavom i zakonom, odlučuju o uređivanju gospodarskih, pravnih i političkih odnosa u RH. Ona je, po njegovim riječima, konstruirana kako bi se uopće omogućilo donošenje tog zakona. Naime, kod ustavnih promjena iz prethodne godine propustilo se, uz veliku kritiku,

Ustavna osnova za donošenje Ustavnog zakona je konstruirana, jer se propustilo utvrditi je kod prethodnih ustavnih izmjena, dok najnovije još nisu, u trenutku predlaganja zakona, stupile na snagu.

osobito stručne javnosti, unijeti odredbu kako se za provedbu Ustava donosi ustavni zakon, a odredba u okviru najnovijih promjena Ustava još nije stupila na snagu.

Predlagatelj se, po riječima zastupnika Šeksa, našao u sto muka kako naći "kopču" s obzirom na to da Ustav govori samo o jednom Ustavnom zakonu (o Ustavnom sudu). Nema, dakle, ustavne mogućnosti da se donese ovaj Ustavni zakon - naglasio je zastupnik HDZ-a, napomenuvši kako je manje sklon vjerovati da se 7. prosinca zbog brzine zaboravilo na potrebu unošenja spomenute odredbe. Na to upućuje "novitet" u članku 6. (stavak 2) kako stupanjem na snagu Ustavnog zakona prestaje mandat predsjedniku Vrhovnog suda i članovima Državnoga sudbenog vijeća.

Svrha i namjera je tog članka, po njegovim riječima, eliminirati neposlušnog predsjednika Vrhovnog suda, Marijana Ramušćaka, koji je odbio dati ostavku.

U ime predlagatelja

Odgovarajući na primjedbe, mr. **Mato Arlović**, predsjednik Odbora za Ustav, politički sustav i Poslovník (predlagatelj) rekao je da to radno tijelo ne prihvaća ocjenu kako je predloženi zakon u funkciji revolucionarnog prava.

U tom pogledu i ideje kad je riječ o predsjedniku Vrhovnog suda teško su prihvatljive jer se tim ustavnim zakonom zapravo osigurava da se može realizirati ustavna odredba

Predlagatelj ne prihvaća ocjenu da je predloženo u funkciji revolucionarnog prava. Ustavnim zakonom osigurava se realizacija ustavne odredbe o izboru predsjednika Vrhovnog suda.

glede izbora predsjednika Vrhovnog suda.

Komentirajući upit Vladimira Šeksa je li članak 2. stavak 4. ustavna osnova, mr. Arlović je naveo slučajeve kod kojih se ona koristila - kod donošenja ustavnih zakona: o suradnji s Haaškim sudom; o ljudskim pravima i slobodama; o pravima pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina; o spriječenosti Predsjednika Republike.

Ovo nije prvi put, dometnuo je, da se taj članak koristi za ustavnu osnovu za donošenje Ustavnog zakona, samo se prvi put koristi za ustavnu osnovu za donošenje Ustavnog zakona za provedbu Ustava - pojasnio je predstavnik predlagatelja, obećavši da će se razmotriti sve primjedbe i prijedlozi.

Zastupnički dom prihvatio je Prijedlog ustavnog zakona za provedbu Ustava RH sa 91 glasom "za", 32 "protiv" i jednim "suzdržanim".

J.R.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRAVIMA HRVATSKIH BRANITELJA IZ DOMOVINSKOG RATA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

Sužavanje prava na olakšice

Zastupnički je dom većinom glasova, nakon opširne rasprave, prihvatio predloženi zakonski prijedlog, za koji se županijski dom izjasnio da ga podržava ali je na nj uputio amandmane.

O PRIJEDLOGU

U obrazloženju uz zakonski tekst, pod naslovom "Ocjena stanja..."

predlagatelj navodi da ima u vidu rastući broj nezaposlenih, naročito među razvojačenim hrvatskim braniteljima, te smatra nužnim, do smanjenja stope nezaposlenosti, restriktivnije propisati, odnosno ukinuti carinske i porezne olakšice korisnicima prava po važećem zakonu. Cilj je - razvoj ukupnog gospodarstva koje će dovesti do smanjenja davanja za carine i poreze prilikom uvoza osobnih automobila. Predlagatelj smatra da je

neprijemljeno trošenje ogromnih financijskih sredstava za kupnju osobnih automobila, umjesto da se ta sredstva koriste za samozapošljavanje.

I u razlogu za predloženi hitni postupak navode se "osobito opravdani državni razlozi".

Ovim se zakonskim prijedlogom predlaže promjena članka 39. u Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji te stavaka 1.

Izmjenom članka 39. važećeg zakona restriktivnije su regulirane carinske i porezne olakšice.

i 2. dodaje se novi stavak 3. te dosadašnji 3. postaje 4.

Izmjenom članka 39. važećeg zakona restriktivnije su regulirane carinske i porezne olakšice. Stopostotni invalidi imaju pravo na osobni automobil koji im u vlasništvo dodjeljuje Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata svakih sedam godina.

Pravo na uvoz osobnog automobila bez plaćanja carine, posebnog poreza i poreza na dodanu vrijednost u visini utvrđenog postotka oštećenja organizma, svakih sedam godina imali bi samo HRVI iz Domovinskog rata od 2. do 4. skupine čiji utvrđeni postotak oštećenja organizma ima posljednju - funkcije donjih ekstremiteta.

Članovi obitelji poginulog hrvatskog branitelja HRVI iz Domovinskog rata i hrvatski branitelji oslobađaju se poreza na promet kada kupuju strojeve i opremu domaće proizvodnje radi obavljanja gospodarske djelatnosti odnosno samostalne djelatnosti, a u cilju razvoja domaće proizvodnje i korištenja postojećih resursa za zapošljavanje.

Predloženo je također da Zakon stupi na snagu 1. svibnja 2001. godine iz razloga da se u međuvremenu donesu potrebni propisi, te da se omogući svima koji su po odredbama važećeg Zakona započeli postupak nabave vozila, da to dovrše bez štetnih posljedica.

Pravo na uvoz osobnog automobila bez plaćanja carine, posebnog poreza i poreza na dodanu vrijednost u visini utvrđenog postotka oštećenja organizma, svakih sedam godina imali bi samo HRVI iz Domovinskog rata od 2. do 4. skupine čiji utvrđeni postotak oštećenja organizma ima posljednju - funkcije donjih ekstremiteta.

STAV VLADE

Vlada je na vlastiti zakonski tekst uputila amandmane kojima produžuje rok (sa 1. svibnja na 1. lipnja 2001. godine) stupanja na snagu predloženog zakona da bi omogućila što većem broju osoba da realiziraju povlasticu koju su imali po važećim propisima. Uputila je zaključak kojim predlaže Zastupničkom domu da nakon donošenja zakona zaduži Vladu da do kraja ožujka 2001. predloži ukidanje povlastice za uvoz osobnih automobila po svim osnovama osim invalidnosti.

Vlada također smatra da članovi obitelji poginulog, umrlog, zatočenog ili nestalog branitelja trebaju zadržati pravo na uvoz osobnog automobila, kao jednokratnu povlasticu.

RADNA TIJELA

O ovome zakonskom prijedlogu raspravljala su radna tijela obaju saborskih domova i o njemu se očitovala, osim **Odbora ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo**, koji se nije očitovao zbog nedolaska pravodobno pozvanih predstavnika predlagatelja. **Odbor za gospodarstvo i financije** istog doma nije podržao donošenje predloženog zakonskog teksta, a **Odbor za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata** izjasnio se pozitivno i podnio amandmane. Njima je zatražio da se zadrže jednaka prava za sve hrvatske branitelje iz Domovinskog rata, te njihovo oslobađanje od plaćanja carine, posebnog poreza i poreza na dodanu vrijednost ovisno o vremenu uključivanja u obranu suvereniteta Republike Hrvatske te duljinu vremena provedenog u obrani. Odbor smatra da se time štite prava najsiromašnijih branitelja koji do sada nisu uspjeli iskoristiti pravo. Rok koji predlagatelj daje nije primjeren te Odbor predlaže da vrijeme bude neograničeno.

Također predlaže da HRVI od 2. do 10. skupine oštećenja tj. od 20 do 100 posto invalidnosti, budu oslobođeni plaćanja carine, posebnog poreza i poreza na dodanu vrijednost u visini utvrđenog postotka oštećenja organizma, što je pravednije nego ograničavati pravo s obzirom na vrstu oštećenja organizma tj. donjih

ekstremiteta, kao što to predlaže Vlada. Odbor je naveo da je predloženi način oslobađanja plaćanja identičan rješenju o plaćanju poreza na dohodak sukladno odredbi Zakona o porezu na dohodak.

Rok za nabavljanje automobila za sve kategorije je pet godina a obitelji poginulih, umrlih, zatočenih ili nestalih branitelja oslobađaju se carine, posebnog poreza i poreza na dodanu vrijednost kod uvoza osobnog automobila, a kod uvoza opreme i strojeva za gospodarsku djelatnost oslobađaju se tih plaćanja.

Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo podupro je donošenje predloženog zakonskog teksta i naveo da se ne protivi hitnom postupku.

Odbor za ratne veterane amandmanima je zatražio korekcije kao srodni odbor u Županijskom domu. **Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo**, nije se usprotivio donošenju zakona po hitnom postupku. Članovi Odbora su utvrdili da se izmjenom članka 39. važećeg zakona restriktivnije reguliraju carinske i porezne olakšice, međutim, drže ih nužnim radi ostvarivanja ciljeva - nabavljanja strojeva i opreme za bavljenje gospodarskom djelatnošću. Takav je potez važan radi problema velikog broja nezaposlenih hrvatskih branitelja. Odbor je smatrao nužnim i kroz izmjene Carinskog zakona, utvrditi porezne olakšice za sve osobe s invaliditetom, u slučaju kada kupuju automobil a imali su je prije stupanja na snagu važećeg zakona. Ujedno je podržao predloženi početak primjene zakona.

RASPRAVA

Uvodno se obrativši zastupnicima u ime predlagatelja, zamjenik ministra hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata **Josip Vdović** kazao je da bi se ukidanjem povlastica na uvoz automobila za sve branitelje osim najtežih invalida uštedila značajna sredstva koja bi se preusmjerila za zapošljavanje i samozapošljavanje invalida. Upozorio je i na amandmane Vlade na članak 3. Konačnog prijedloga zakona prema kojem bi

zakon stupio na snagu 1. lipnja, a ne kako je prvotno predloženo 1. svibnja ove godine. Na taj će način, kaže Vdović veći broj osoba realizirati povlastice koje su imali po postojećim propisima.

Nakon uvodničara riječ je dobio izvjestitelj Odbora za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata **Marinko Liović (nezavisni)** prezentirajući stavove i amandman Odbora.

Glasnogovornik Kluba zastupnika HDZ-a, **Petar Katalinić** usprotivio se donošenju zakona ističući da aktualna politička vlast kontinuirano i sustavno radi na restrikciji prava hrvatskih branitelja i samim time derogira Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji. U nastavku podsjetio je na neka od ukinutih prava braniteljima. Zakonom su, među ostalim, bili točno predviđeni rokovi u kojima će se riješiti stambeni problemi invalida Domovinskog rata (izgradnja stanova ili osiguranje kredita za individualnu izgradnju), međutim, proračunska sredstva za to znatno su smanjena, i prolongiran rok izgradnje stanova. Upozorio je na intenciju da se ubude u ne grade posebno stanovi predviđeni za ratne invalide niže kategorije oštećenja već uvrste u opću kategoriju socijalnih slučajeva. Nadalje, nastavlja Katalinić, ukinuti su krediti za samozapošljavanje, a napose sredstva za poticanje zapošljavanja razvojačenih hrvatskih branitelja. Oslobođanje od plaćanja prireza u potpunosti je ukinuto, dok se istovremeno Zakonom o financiranju lokalne samouprave predviđa znatno povećanje prireza u općinama i gradovima itd.

Klub polazi od činjenice da su prava hrvatskih branitelja riješena istomenim zakonom, a njegove bi odredbe trebalo poštivati. Stoga Klub podržava zahtjeve udruga proisteklih iz Domovinskog rata o ukidanju svih odredbi zakona naknadno donesenih izvan postojećeg Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Klub je i za to da se primjerenije provodi postojeći zakon sve do donošenja njegovih eventualnih izmjena. Povlastica koju imaju branitelji na uvoz automobila stečeno je pravo, upozorava Katalinić. Dok se braniteljima uskraćuje pravo oslobođanja plaćanja carine i poreza na uvoz automobila, istovremeno se to pravo daje povratnicima-agresorima i

hrvatskim dezerterima koji se vraćaju.

Mr. Ankica Mamić (LS) složila se sa stavom i amandmanskim zahtjevom Odbora za hrvatske branitelje. Ono što

Dok se braniteljima uskraćuje pravo oslobođanja plaćanja carine i poreza na uvoz automobila, istovremeno se to pravo daje povratnicima-agresorima i hrvatskim dezerterima koji se vraćaju.

iritira javnost to je nekonzistentnost resornog ministarstva glede uređivanja prava branitelja bez obzira o kojem se dijelu prava i zakona o hrvatskim braniteljima i stradalnicima iz Domovinskog rata radi. Zastupnica drži kako do dana današnjeg Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata nema viziju kako urediti tu materiju.

Mr. Božidar Pugelnik (HDZ) predložio je da Županijski dom podrži donošenje zakona ali uz amandmansku intervenciju Odbora za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata, a u ponovnom istupu **Marinko Liović (nezavisni)** zamolio Klub zastupnika HDZ-a da odustane od svog prijedloga o odbacivanju predloženog zakona ali uvaži amandman spomenutog Odbora. Predlagatelju zakona poručio je, pak, da oni najmlađi koji su u Domovinskom ratu ostali bez oba roditelja i još nisu punoljetni nikad nisu niti će moći iskoristiti povlasticu za uvoz automobila, ukoliko se usvoji predložena izmjena zakona. Predlagatelju zakona poručio je da mora naučiti da amputirana potkoljenica sa patrljkom kraćim od 8 cm predstavlja 70 postotnu invalidnost, a je li takvoj osobi osobni automobil ortopedsko pomagalo ili nije neka sami prosude.

Neistinita je tvrdnja predlagatelja da će se ukidanjem povlastica na uvoz automobila uštedjeti značajna sredstva za zapošljavanje invalida, nastavlja Liović, jer da je Vladina namjera bila zapošljavati hrvatske branitelje tada ne bi u travnju 2000. ukinula predloženih 117 milijuna kuna u državnom proračunu za tu namjenu. Niti u ovogodišnjem proračunu nema više ni jedne lipe za ovu stavku ali je zato namjera otpustiti iz Ministarstva obrane

između 10.000 i 20.000 zaposlenih dobrim dijelom hrvatskih branitelja, i oko 5000 branitelja iz MUP-a. Ova privilegija hrvatskih branitelja jednoglasno je izglasana kao pravo u Hrvatskom državnom saboru u prosincu 1996. godine, kada je aktualna vlast bila oporba, i kada je kao takva glasovala za zakon. Iako je u ono vrijeme oporba predlagala proširenje prava, dolaskom na vlast ne samo što ne ispunjava zakonom predviđena prava već ide čak restriktivno prema odredbama zakona. Istovremeno Vlada svom resornom ministru za hrvatske branitelje daje stan od 45 metara kvadratnih u strogom centru Zagreba. Uz to, svjedoci smo da svaki hrvatski državljanin koji je na radu izvan Republike Hrvatske proveo više od pet godina danas ima pravo uvesti automobil bez plaćanja poreza i carine. Istodobno hrvatski građani koji su 1995. pozivani da ostanu na svom, i koji su sudjelovali u neprijateljskim postrojbama vraćaju se u Hrvatsku nakon samovoljnog odlaska i prebivanja u Srbiji ili Jugoslaviji, uvoze bez plaćanja poreza i carine automobile, strojeve, opremu i namještaj.

Ispravljajući krivi navod **mr. Josip Kukuljan (SDP)** rekao je kako nije točna informacija da će bez posla u MUP-u ostati oko 5000 hrvatskih branitelja. S obzirom na novu organizaciju rada MUP-a sigurno je da će biti nešto viška zaposlenih, ali se radi program po kojem će veliki dio ljudi biti zbrinut, pa će broj onih koji će ostati bez posla svakako biti manji od 5000. Također je zamjerio zastupniku Lioviću što iznosi subjektivne ocjene, a one dobrim dijelom jesu takve, o aktualnom ministru hrvatskih branitelja. Drži kako saborsku govornicu ne bi trebalo koristiti u takve svrhe.

I Zlatko Komadina (SDP) zamolio je zastupnike da vode računa o dignitetu hrvatskih dužnosnika u Vladi. Koliko mu je poznato ministar hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata kao i bilo koji drugi ministar nije dobio stan u vlasništvu već u najam, i koristi ga sve dok je dužnosnik.

Dr. Branko Sruk (SDP) istaknuo je kako ne bi smjelo doći do ukidanja povlastica, jer će "time izgubiti cjelokupna vlast na političkim poenima, nego što će dobiti državna blagajna". Podržao je amandmanski prijedlog Odbora za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata ali uz

jedan prijedlog. Drži, naime, da bi HRVI iz Domovinskog rata od II. do X. skupine kao i obitelj poginulog, umrlog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja trebala imati pravo na uvoz osobnog automobila uz povlasticu svakih sedam godina baš kao HRVI s oštećenjem organizma od 100 posto I. skupine. U pitanju je vrijeme korisnosti i trajnosti vozila, upozorava Sruk i predlaže dakle da se kod svih kategorija korisnika tog prava spomenuti rok fiksira na sedam godina.

Srećko Kljunak (HSS) rekao je kako sumnja da će eventualna ušteda od ukidanja povlastica biti utrošena na zapošljavanje hrvatskih branitelja jer ostalo je jako malo onih koji mogu iskoristiti stečeno pravo. Uputio je kritiku Ministarstvu hrvatskih branitelja koje Županijskom domu nije dostavilo traženo izvješće o svom radu. Također ga brine što se ministar Pančić "totalno izgubio na svojoj dužnosti, i što uopće nema strategiju kako voditi to ministarstvo", kazao je Kljunak.

Ispravljajući krivi navod **Vladimir Katić (HDZ)** nije se složio s potonjom konstatacijom svog prethodnika već naprotiv smatra da "ministar to radi iz jedne strategije".

Željko Režić (HSL) pozdravio je članak 2. Konačnog prijedloga zakona kojim se, kako je naglasio, ispravlja stara nepravda kojoj su bili izloženi domaći proizvođači strojeva i opreme.

Mr. Vlado Ošust (HDZ) iskazao je nezadovoljstvo predloženim zakonom jer se njime zadire u već stečena prava. Podržao je amandman Odbora za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata, te prozvao Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata za neispunjavanje utvrđene obveze da dva puta godišnje podnosi Saboru izvješće o provedbi prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata te pozvao Ministarstvo da u što kraćem roku tom zahtjevu udovolji.

Na taj apel svog prethodnika reagirao je **mr. Božidar Pugelnik (HDZ)** konstatacijom da je takav materijal stigao na Odbor za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata, ali nije bio do kraja razrađen.

Predloženi zakon podržao je **dr. Ivan Marijanović (HDZ)** ali samo uz uvjet da se istodobno prihvate i amandmani Odbora za hrvatske branitelje kojim se tako jasno prave razlike i utvrđuju kriteriji po kojima branitelji i invalidi iz Domovinskog

rata ostvaruju svoja prava. Ne slaže se s prijedlogom zastupnika Sruka o izjednačavanju roka u kojem će korisnici prava na povlasticu uvoza osobnog automobila ostvariti to svoje pravo. Kazao je još kako ne treba dirati u stečena prava ovih kategorija hrvatskih državljana nego pokušati čak osigurati im i veća prava trajno cijeneći njihov doprinos u Domovinskom ratu koji je nemjerljiv.

Reagirao je **dr. Branko Sruk (SDP)** konstatacijom kako se ovdje ne radi o stečenim pravima, ali je uzvratilo **Ivan Brleković (HDZ)** da se on kao pravnik nikada ne bi upuštao u teoretske rasprave o nekim stvarima u medicini. Stečena su prava jedan pojam iz pravne teorije i predstavljaju jedan korpus prava koje je određeni zakonodavac izglasao u datom vremenu, a novi zakonodavac ima pravo, osim u izuzetnim situacijama, to mijenjati. Drži, međutim, da je to opasno, i da dovodi do pravne nesigurnosti te narušava načelo pravne države, zaključio je Brleković.

Na izjavu zastupnika Sruka o stečenim pravima reagirao je i **mr. Franjo Križanić (HDZ)**. Kaže kako se lex specialis kakav je Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata ne može derogirati nižim zakonom kakav je npr. Zakon o trošarinama. U ime Odbora za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata **mr. Josip Kukuljan (SDP)** prihvatio je prijedlog zastupnika Sruka, i u skladu s tim predložio novi amandmanski zahtjev na članak 39. stavke 1., 2. i 3. Konačnog prijedloga zakona koji je na kraju uvažio i Županijski dom i mi taj amandmanski zahtjev donosimo u cijelosti na kraju rezimea rasprave u ovom Domu.

Petar Katalinić (HDZ) kazao je kako Klub zastupnika HDZ-a uvažava molbu zastupnika Liovića i povlači prijedlog da se ne prihvati predloženi zakonski tekst. Nakon obavljene konzultacije Klub je odlučio, kaže Katalinić, prihvatiti predloženi zakon ali uz ovu amandmansku intervenciju Odbora za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata.

Posljednji sudionik ove rasprave **dr. Slobodan Lang (imenovan Odlukom Predsjednika Republike)** dao je podršku braniteljima u ostvarivanju njihovih prava. U Hrvatskoj branitelji su časni ljudi i vrijeme je da se više čuje o našoj obrani, mišljenja je ovaj zastupnik.

Više nije bilo zainteresiranih za raspravu pa se pristupilo glasovanju

u kojem je jednoglasnom odlukom zastupnika Županijskog doma podržano donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji sukladno prijedlogu Vlade, te podnesenim amandmanom. Tim se amandmanom mijenja članak 1. Konačnog prijedloga zakona tako da glasi: U Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, članak 39. mijenja se i glasi:

1. HRVI iz Domovinskog rata s oštećenjem organizma od 100 posto I. skupine ima pravo na osobni automobil koji mu u vlasništvo dodjeljuje Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata svakih sedam godina.

2. HRVI iz Domovinskog rata od II.-X. skupine imaju pravo na uvoz osobnog automobila svakih sedam godina uz popust pri plaćanju carine, posebnog poreza (trošarine) i poreza na dodanu vrijednost u visini utvrđenog stupnja invaliditeta.

3. Obitelj poginuloga, umrloga, zatočenoga ili nestalog hrvatskog branitelja, ima pravo na uvoz osobnog automobila bez plaćanja carine, posebnog poreza i poreza na dodanu vrijednost svakih sedam godina.

4. Pravo na jednokratni uvoz osobnog automobila i popust pri plaćanju carine, posebnog poreza (trošarine) i poreza na dodanu vrijednost ima hrvatski branitelj koji je u obrani suvereniteta RH proveo: najmanje 4 mjeseca u razdoblju od 30. svibnja 1990. godine do 15. siječnja 1992. godine 80 posto; od 4-6 mjeseci 40 posto; od 6-12 mjeseci 50 posto; od 12-24 mjeseci 60 posto; od 24-36 mjeseci 70 posto; od 36-48 mjeseci 80 posto, i više od 48 mjeseci 100 posto.

5. Prava iz stavaka 1., 2., 3. i 4. međusobno se isključuju.

6. Ako korisnik povlastice iz stavaka 1., 2., 3. i 4. ovoga članka osobni automobil proda, daruje ili otuđi po drugoj osnovi u roku od pet godina od dana dodjele, odnosno nabave, obavezan je naknadno platiti carinu, posebni porez (trošarinu) i porez na dodanu vrijednost kojih je bio oslobođen pri uvozu, prema odredbama Carinskog zakona.

7. Ako korisnik povlastice iz stavaka 1., 2., 3. i 4. ovoga članka umre prije isteka roka od pet godina od dana dodjele, odnosno nabave osobnog automobila, zakonski nasljednici mogu prodati naslijeđeni automobil

bez plaćanja carine, posebnog poreza i poreza na dodanu vrijednost.

Osobni automobil u vlasništvo

Zastupnicima se u Zastupničkom domu obratio ministar hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata **Ivica Pančić**, iznoseći osnovne elemente koji sadrži prijedlog Vlade. Naime, prema Prijedlogu, carinske i porezne olakšice odnose se na uvoz osobnih automobila za najteže stradalnike. Invalidu Domovinskog rata sa 100-postotnim oštećenjem organizma, prve skupine, Ministarstvo hrvatskih branitelja svake bi godine dalo u vlasništvo osobni automobil. Invalid druge do četvrte skupine (do 70 posto tjelesnog oštećenja) s oštećenjem donjih ekstremiteta imao bi pravo na bescarinski uvoz automobila, bez plaćanja trošarine i PDV-a u visini postotka oštećenja organizma. Time bi bili zaštićeni najteže stradalnici kojima je automobil važno pomagalo u svakodnevnom životu.

U smislu poticanja domaće proizvodnje i poduzetništva, predloženim se rješenjem u članku (40.) oslobađa hrvatskog branitelja, obitelj poginulog, umrlog zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja da plaća PDV na strojeve i opremu domaće proizvodnje radi obavljanja gospodarske djelatnosti.

Cilj ovakvih prijedloga, prema riječima ministra Pančića, je zaštita najtežih stradalnika, poticanje i zapošljavanje hrvatskih branitelja, očuvanje radnih mjesta, otklanjanje nepravilnosti u primjeni prava.

U smislu poticanja domaće proizvodnje i poduzetništva, predloženim se rješenjem u članku (40.) oslobađa hrvatskog branitelja, obitelj poginulog, umrlog zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja da plaća PDV na strojeve i opremu domaće proizvodnje radi obavljanja gospodarske djelatnosti.

Premda dio branitelja neće primiti ovaj prijedlog s odobravanjem, predviđa ministar, uvjeren je da će dobronamjerni imati u vidu da je u dosadašnjem korištenju povlastica bilo nepravilnosti. Primjerice, 1996. godine podijeljeno je oko 360 tisuća povlastica, iako procjene govore da je broj branitelja manji i ima ih oko 25 tisuća. Uz obitelji poginulih, veliki je broj osoba koje su "čudnom politikom" ostvarile pravo na uvoz automobila.

Jedna od takvih je i uputa da djelatnici MUP-a koje je Predsjednik Republike dr. Franjo Tuđman odlikovao spomenicom Domovinskog rata ili po ocjeni Povjerenstva, ispunjavaju uvjete za priznavanje statusa hrvatskog branitelja, stječu pravo na povlasticu za uvoz automobila te sva ostala prava iz Zakona o pravima hrvatskih branitelja.

Podaci govore da je od 1996. do 2000. godine uvezeno osobnih automobila u vrijednosti koja je veća od 7 milijardi kuna, a država se "odrekla" 1,2 milijarde kuna. Radi usporedbe - prošle je godine za stambeno zbrinjavanje utrošeno nešto manje od 300 milijuna kuna a potrebe su još za 900 milijuna kuna.

O amandmanima

Predlagatelj, Vlada Republike Hrvatske uzela je u obzir gospodarsku situaciju te uputila dva amandmana - da se produži rok za ostvarivanje prava na povlasticu do 1. lipnja a drugim se predviđa da obitelji poginulih hrvatskih branitelja imaju jednako pravo uvoza automobila, napomenuo je ministar.

U ime Odbora za ratne veterane **Đuro Dečak** je rekao da je Odbor o ovom Prijedlogu raspravljao kao matično radno tijelo. Jednoglasno je ocijenjeno da je predložene izmjene trebalo ugraditi u novi Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

Prihvatljivo je rješenje kojim se stavljaju u ravnopravni položaj domaći proizvođači strojeva i opreme, a prigovor upućuje na neravnopravnost uvoza glede branitelja i rješenja u točki 11. Carinskog zakona (automobil mogu uvesti bez plaćanja carine osobe koje su boravile u inozemstvu neprekidno 5 godina), te se prigovara ograničenju koji stvara zakonski prijedlog (do 1. svibnja).

Odbor je predložio donošenje zakona i podnio amandmane.

Njima traži da hrvatski ratni vojni invalidi iz Domovinskog rata s oštećenjem organizma od 100 posto, prve skupine, imaju pravo na osobni automobil koji mu u vlasništvo dodjeljuje Ministarstvo hrvatskih branitelja svakih 7 godina; da invalidi iz Domovinskog rata od druge do desete skupine imaju pravo na uvoz osobnog automobila svakih pet godina uz popust pri plaćanju carine, trošarine i poreza na dodanu vrijednost u visini utvrđenog invaliditeta; da obitelji poginulog, umrlog, zatočenog ili nestalog branitelja imaju pravo na uvoz osobnog automobila bez plaćanja carine, posebnog poreza i poreza na dodanu vrijednost svakih pet godina, te da pravo na jednokratni uvoz osobnog automobila i popust pri plaćanju carine i poreza na dodanu vrijednost imaju hrvatski branitelji koji su u obrani suvereniteta proveli najmanje 4 mjeseca i to u razdoblju od svibnja 1990. godine do 15. siječnja 1992. godine i 80 posto, od 4 do 6 mjeseci - 40 posto, od 6 do 12 mjeseci - 50 posto, od 12 do 24 mjeseca - 60 posto, od 24 do 36 mjeseci - 70 posto, od 36 do 48 mjeseci 80 posto, više od 48 mjeseci 100 posto, te da se prava iz stavaka 1., 2., 3., i 4. međusobno isključuju. Stavljena je obveza da korisnik povlastica u slučaju da automobil proda, daruje ili otuđi u roku 5 godina naknadno plati carinu, trošarinu i PDV kojih je bio oslobođen.

U slučaju smrti korisnika povlastice prije roka od 5 godina od dana dodjele, odnosno nabave automobila amandmanom se uređuje da zakonski nasljednici mogu prodati naslijeđeni automobil bez prethodnog plaćanja carine, trošarine i PDV-a. Naime, time se zadržavaju prava za sve branitelje, i štite prava najsiromašnijih branitelja koji do sada nisu iskoristili svoje pravo. Također se predlaže da hrvatski ratni vojni invalidi iz Domovinskog rata, od druge do 10 skupine oštećenja organizma (od 20 do 100 posto) bude oslobođen plaćanja carine, trošarine i PDV-a u visini utvrđenog postotka oštećenja organizma što je pravednije nego ograničiti pravo na vrstu oštećenja tj. donjih ekstremiteta (od 2 do 4 skupine).

Također je zatraženo da obitelji poginulih, umrlih, zatočenih ili nestalih branitelja budu oslobođeni plaćanja carine, posebnog poreza i

PDV-a pri uvozu osobnog automobila kao i kod uvoza opreme i strojeva za gospodarsku djelatnost.

Braniteljia najviše među nezaposlenima

U ime Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo, **Snježana Biga-Friganović** je rekla da je Odbor raspravio prijedlog zakona kao zainteresirano radno tijelo te se ne protivi hitnom postupku donošenja. Izmjenom odredbe u članku 39. važećeg zakona, Odbor ocjenjuje da će se postići veće samozapošljavanje branitelja što je nužno s obzirom na to da je među njima veliki broj nezaposlenih - najveći postotak u ukupnom broju nezaposlenih u Republici Hrvatskoj.

Članovi Odbora su istaknuli kao nužnu, potrebu izmjene carinskog zakona glede poreznih olakšica osoba s invaliditetom na rješenje prije važećega carinskoga zakona te su ujedno predložili Domu da prihvati Vladin tekst zakona.

U ime Kluba zastupnika HSLs-a **Želimir Janjić** je prenio stav kojim utvrđuju da se izmjenom u članku 40. izjednačava domaćeg proizvođača sa stranim, što pohvaljuju jer su oni do sada bili diskriminirani. Važeća je odredba domaćeg proizvođača poljoprivrednih strojeva i uređaja, smatraju, dovela u tešku situaciju i do zatvaranja pogona.

Klub je, međutim, iskazao nezadovoljstvo predloženom izmjenom članka 39. jer se predviđa uskrata prava hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji na jednokratni uvoz osobnih automobila i popust pri plaćanju carine, poreza na promet, proporcionalno vremenu sudjelovanja u obrani Republike Hrvatske.

Napominju da je pravo na uvoz osobnog automobila iskoristilo oko 120 tisuća branitelja. Nabavljalo se uglavnom jeftinije novije automobile i rabljene prosječne vrijednosti od oko 45 tisuća kuna. Međutim, pravo nije iskoristilo više od 200 tisuća branitelja, te Klub ne vjeruje da bi ostali (oko 50 tisuća nezaposlenih branitelja) bili u takvoj financijskoj situaciji da mogu ulagati u zapošljavanje.

Izrazivši skepsu prema predlagateljevoj ocjeni stanja, Klub procjenjuje da je po ovoj osnovi prošle godine nabavljeno oko 23 tisuće

automobila vrijednosti 45 tisuća kuna, te smatra da se ne može reći da je proračun uskraćen za veliki iznos. Podsjećaju da su povlastice raspoređene po vrijednosti od 40 do 100 posto, i da je tek manji broj onih s pravom na stopototnu povlasticu.

Drže da je upravo važeće pravo stimuliralo, na kupnju automobila i punjenje proračuna, i odriču mogućnosti o kojoj se govori da se troši iz proračuna.

Klub je podnio svoje amandmane i iskazao suglasnost s amandmanima Vlade smatrajući ih kompromisima s amandmanima koje podnose.

Razlog ukidanjima - pritisak MMF-a

U ime Kluba zastupnika HDZ-a dr. **Juraj Njavro** je ustvrdio - ukida se još jedno pravo branitelja iz Zakona o pravima hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji iz Domovinskog rata. To je već učinjeno novim zakonom o poljoprivrednom zemljištu, porezu na dohodak, te procjenjuje bit će i zakonom o poljoprivrednom zemljištu, porezu na dohodak, uslijedit će ukidanja. Misli da je razlog - pritisak MMF-a, u sklopu stand by aranžmana.

Što se tiče zakonskog prijedloga - za Klub su neprihvatljivi navedeni razlozi, odnosno opravdavanje za donošenje ovog zakona. Pogotovo što dolazi od stranke koja je u rujnu prošle godine predlagala izmjene važećeg Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, i tražila proširenje prava (to bi proračun koštalo više od 19 milijardi kuna). Sada, u vladajućoj poziciji predlažu smanjenje.

Od prijedloga se očekivalo da će proširiti povlastice i na civilne žrtve rata a ne ih ukidati.

Razloge svoga stava Klub izvodi iz činjenice da je u Domovinskom ratu sudjelovalo više od 400 tisuća branitelja, a tek je određeni broj iskoristio pravo (dio koji je uzeo potvrdu ne znači da je ostvario pravo).

Ovaj Prijedlog daje pravo samo najteže stradalima u Domovinskom ratu (od 1. do 4. grupe), a njih je nešto više od 3 tisuće, dok je ukupno

branitelja više od 400 tisuća. I stoga je ovo rješenje neprihvatljivo.

Neprihvatljiv je i razlog predlagatelja da povlastice treba ukinuti jer se njima "švercalo" kao da prekršaja nema u policiji i sudovima. Štoviše, od prijedloga se očekivalo da će proširiti povlastice i na civilne žrtve rata a ne ih ukidati.

Stavu Ministarstva financija kako država nije mogla uprihodovati određena sredstva, suprotstavlja svoj prema kojem branitelji nikada ne bi kupili toliki broj automobila. Od Ministarstva je zatražio da dostavi podatke na osnovi kojih bi se mogli donijeti zaključci o opravdanosti donošenja predloženog zakona.

Zastupnik smatra da nije opravdavajuće da se donosi zakon pod pritiskom iz svijeta i takav koji obezvrjeđuje krvlju stvarano.

Indikativno je da se, zapravo želi, malo pomalo, ukinuti povlastice hrvatskim braniteljima te ih time kazniti zato što su stvarali samostalnu i suverenu Hrvatsku.

Ostaje pitanje, rekao je zastupnik - kako Vlada namjerava s tako malo novca koji ostaje u Proračunu, zaposliti 35 ili 40 tisuća razvojačenih branitelja.

Ne treba zanemariti ni činjenicu - rekao je zastupnik - da automobili troše gorivo te da se i na taj način puni proračun, kao niti tu da na cestama više nema starih automobila.

Ujedno je upozorio na nepravdu koja se čini braniteljima - ostaju bez povlastica a zadržavaju ih oni koji se vraćaju nakon 5 godina provedenih u inozemstvu "možda su upravo oni utjecali da danas nezaposleni branitelji ostanu bez svojih radnih mjesta i uništavali su im domove".

U ime Kluba, dr. Njavro je ustvrdio da će glasovati protiv zakonskog prijedloga.

Ograničenje već ionako ugroženoj društvenoj skupini

U ime Kluba zastupnika DC-a, **Vesna Škare-Ožbolt** je izrekla protivljenje ovom zakonskom prijedlogu već i stoga što se ograničavaju stečena prava, i to hrvatskim braniteljima koji već jesu ugrožena društvena skupina. Posebno, rekla je, ne može podržati izmjene u članku 39., odnosno prihvatiti da se proračunska štednja provodi na onima koji sve teže zadovoljavaju svoje egzistencijalne

potrebe, te u Prijedlogu prepoznaje još jedan primjer socijalne neosjetljivosti.

Druga razina problema na koji DC upozorava jest - nekritično prihvaćanje međunarodnih sporazuma kojima se zapravo uvjetuje provođenje socijalne politike i skrb za socijalno nezbrinute.

Ukidanje braniteljskih povlastica jedan je od preduvjeta za potpisivanje stand by aranžmana s međunarodnim monetarnim fondom, te se kritički osvrnula na potpisivanje pisma namjere. Njegov sadržaj Sabor nije imao prilike vidjeti - prigovara - niti dati svoje mišljenje. No, unatoč tome, traži se mijenjanje zakona kojim se zadire u život desetaka tisuća pojedinaca i njihovih obitelji. Stoga je još jednom naglasila da je to za DC neprihvatljivo.

Smatra da se ponudjenim rješenjem neće povećati proračunski prihodi, te je dodala da je s obzirom na inače skromno materijalno stanje branitelja, povlasticu iskoristio tek manji broj.

Ograničavaju se stečena prava, i to hrvatskim braniteljima koji već jesu ugrožena društvena skupina.

Mišljenja je da unatoč postojanju zloraba (broj povlastica se popeo na 360 tisuća) ta činjenica ne smije utjecati na ukidanje povlastice, jer se time oštećuje 100 tisuća branitelja. Sukladno tome, zalaže se za uvođenje pravičnijeg ali restriktivnijeg prava na povlaštenu uvoz automobila.

Prigovor koji je uputila odnosio se na propust Vlade što nije uspostavila nužnu komunikaciju s braniteljima jer se time, smatra, moglo izbjeći sve moguće negativne posljedice i donošenje jednostranih zaključaka.

Općenito, od uspostave nove vlasti ta se komunikacija odvija kroz medije, a izostaju demokratski načini komuniciranja.

Ta je praksa neprihvatljiva i stoga što iz nje proizlazi niz slučajeva koji nepotrebno radikaliziraju političku pozornicu.

Ovaj zakonski prijedlog, odnosno ponudeno rješenje izmjene u važećem članku 39., diskriminira populaciju obuhvaćenu važećim zakonom, - udovice, obitelji poginulih, invalide od 5. do 10. grupe. Smatra, naime da

je zapravo trebalo kategorizirati hrvatske branitelje, invalide, udovice, obitelji poginulih, zatočenih i nestalih branitelja prilikom oslobađanja od carine, posebnog poreza, poreza na dodanu vrijednost pri uvozu osobnog automobila. Riješiti slučaj treba tako da 100 postotni invalid prve grupe ima pravo na osobni automobil koji im u vlasništvo dodjeljuje Ministarstvo branitelja svakih 7 godina a druga grupa invalida (100, 90 i 80 postotni) imaju pravo na jednokratnu uvoz osobnog automobila svih 7 godina bez plaćanja carine posebnog poreza i poreza na dodanu vrijednost jer je tim kategorijama osobni automobil potreban za normalno odvijanje života.

Treću bi grupu činili invalidi s manjim oštećenjima organizma (20 do 70 posto), obitelji poginulih, zatočenih i nestalih, te udovice koje imaju pravo na jednokratnu uvoz osobnog automobila bez plaćanja carine, trošarine i PDV-a.

Time bi se izbjegle nepravde, a mogu nastati primjenom predloženog rješenja, prema populaciji koja do sada nije imala sredstava ostvariti stečeno pravo i uvesti osobni automobil.

DC ujedno smatra da osobe iz stavaka 3. i 4. koje nisu koristile povlasticu, mogu pravo iskoristiti i nakon donošenja ovog zakona i uvesti automobil jednokratno, u pet godina.

Četvrtu grupu, prema prijedlogu predstavnice DC-a činili bi dragovoljci Domovinskog rata, a njih je prema saznanjima oko 120 tisuća. Oni koji su pristupili postrojbama u razdoblju od 17. kolovoza 1990. godine do 15. siječnja 1992. godine, a drži ih najzaslužnijim za stvaranje hrvatske države (proveli su u tom razdoblju najmanje tri mjeseca) imali bi pravo na uvoz osobnog automobila jedno-kratno u pet godina, sukladno vremenu provedenom u postrojbama Hrvatske vojske.

Dragovoljci koji su iskoristili povlasticu na uvoz osobnog automobila ne bi više imali to pravo. Zaključuje - povlastice treba zadržati, uskladiti ih sa stupnjem tjelesnog oštećenja branitelja tj. stupnjem invaliditeta.

DC ujedno smatra da treba provesti određene izmjene i dopune važećeg Zakona ali ne na štetu nego u korist branitelja.

I nova odredba i podrška

Zastupnik **Stjepan Živković (HSS)** govorio je u ime Kluba zastupnika HSS-a. Klub smatra da su predložene izmjene u stavcima 1. i 2. u članku 39. važećeg Zakona prihvatljive. Ujedno predlažu da se u taj članak ugradi nova odredba koja uređuje da obitelji poginuloga, umrloga, zatočenoga ili nestaloga hrvatskoga branitelja imaju pravo na uvoz osobnoga automobila bez plaćanja carine, posebnog poreza i poreza na dodanu vrijednost te da pravo na jednokratni uvoz i popust pri plaćanju carine, trošarine i PDV-a ima branitelj koji je u obrani Republike Hrvatske proveo najmanje četiri mjeseca (u razdoblju od 30. svibnja 1990. do 15. siječnja 1992. godine) u visini od 80 posto, od 4 do 6 mjeseci do 40 posto, od 6 do 12 mjeseci 50 posto, od 12 do 24 mjeseca 60 posto, od 24 do 36 mjeseci 70 posto, od 36 do 48 mjeseci 80 posto i više od 48 mjeseci 100 posto). Ovo pravo se ne bi vremenski ograničavalo nego bi se reguliralo novim zakonom koji je u proceduri.

Posebnu podršku zastupnik je uputio izmjeni u članku 40. (stavak 3.) kojom se hrvatski branitelji, obitelji poginulog, umrlog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja oslobađaju plaćanja poreza na dodanu vrijednost kada kupuju strojeve i opremu domaće proizvodnje radi obavljanja gospodarske djelatnosti. Time se konačno, rekao je, izjednačava domaćeg proizvođača strojeva i opreme s inozemnim jer je do sada naša industrija propadala, a inozemni proizvođači i uvoznici imali su najviše koristi.

Stav Kluba zastupnika SDP-a iznio je **Željko Malević**. Iskazao je podršku prijedlogu zakona i amandmanima Vlade. Razlog je - podržava rješenje za ostvarivanje prava koja su ostvarili najteži invalidi, te se omogućava uvoz opreme za samozapošljavanje. Time će se najviše pomoći marginaliziranoj društvenoj skupini koja je i u socijalnom smislu u velikim problemima.

Za konsenzus

U ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a govorio je zastupnik **Anto Dapić** i ustvrdio da Klub neće podržati zakonski prijedlog. Razlozi su više puta ponovljeni u ovoj diskusiji, te je i u svojoj istaknuo nekoliko načelnih stajališta. Prvo - važeći Zakon donijet

je jednoglasno i njegovim su se donošenjem zastupnici htjeli odužiti onima koji su utemeljili hrvatsku državu, te smatra da i u političkom smislu ima osnove da ovaj zakon bude donijet konsenzusom.

Jednokratnu intervenciju u važećem zakonu drži neprihvatljivom jer se očekuje donošenje sveobuhvatnog zakona kojim bi se redefinirao status hrvatskih branitelja. Ujedno je primijetio - nitko od vladajućih nije osporio da su kao opozicijske stranke tražili veća prava za hrvatske branitelje.

Razlog što Klub ne daje podršku, nalazi se i u obrazloženju ministra, da je bilo zloraba povlastica. Naime, smatra da zbog toga ne mogu biti

Predlagatelj je trebao voditi računa i o onima koji, zbog neimaštine, nisu iskoristili povlasticu i koje se, zapravo, ovim rješenjem diskriminira.

ukinuta zakonom određena prava nego - nastojati uspostaviti funkcioniranje pravne države te spriječiti mogućnost zlorabe.

Zastupnik je bio mišljenja da je predlagatelj trebao voditi računa i o onima koji, zbog neimaštine, nisu iskoristili povlasticu i koje se, zapravo, ovim rješenjem diskriminira.

Posebno vidi pogođenima one koji su rat proveli na bojištu a nisu ranjeni, te drži kako je jedino pravično rješenje - omogućiti braniteljima pravo na povlasticu sve dok je ne realiziraju.

Predviđati sredstava za samozapošljavanje, o kojima je govorio ministar, upitno je u smislu ustava i zakona, jer treba omogućiti pojedincu da odluči kako će potrošiti svoja sredstva. Ako se uzme u obzir činjenica da se radi o određenoj vrsti pritiska MMF-a, nameće se zaključak da su hrvatski branitelji obespravljani.

Sve navedeno su dobri razlozi da predlagatelj povuče zakonski prijedlog, te sugerira da se provede široka rasprava o položaju hrvatskih branitelja. Hitni postupak nije prihvatljiv jer se ovakvim odnosom prema hrvatskim braniteljima dolijeva ulje na vatru, ionako već vrlo ozbiljne situacije.

Klub drži - valja načiniti reviziju lažnih invalidnina, definirati položaj

hrvatskih dragovoljaca, utvrditi opći status branitelja, provesti javnu raspravu i raspraviti zakonski prijedlog u nekoliko čitanja.

Osvrnuvši se na riječi potpredsjednika Vlade Slavka Linića da je državni proračun za ovu godinu skresan, te na zahtjev MMF-a, nameće se pitanje - gdje je granica popuštanja za "više interese" (podizanje životnog standarda, zapošljavanje) čega u Hrvatskoj još uvijek nema. I na kraju je još jednom ustvrdio - predloženi je zakon protivan potrebama i osjetljivom nacionalnom trenutku.

Nastaje podjela među braniteljima

Nakon ovog javljanja prešlo se na pojedinačnu raspravu u trajanju od 10 minuta. Prvi se prijavio zastupnik **Drago Krpina (HDZ)**. Što se tiče predloženih izmjena, smatrao je da će bez komentara ostati oni koji prigovaraju Vladi da ne smanjuje nezaposlenost jer to čini ukidanjem povlastice hrvatskim braniteljima.

Štoviše s time je požurila, ispunjavajući obveze iz Pisma namjere prema MMF-u, premda je poznato da se gotovo godinu dana priprema novi zakon kojim bi se riješilo pitanje hrvatskih branitelja. Iako su o tome vođene brojne rasprave u udrugama i Ministarstvu, sada se brzopotezno predlaže rješenje kojim se braniteljima ukidaju povlastice.

Prihvati li se predloženo rješenje nastat će podjela među braniteljima, na one koji jesu i one koji nisu mogli iskoristiti povlasticu, te će se uvesti diskriminacija. Lošije će proći oni nezaposleni te je i u tom je smislu zakon nepravilan, ustvrdio je zastupnik Krpina.

Osvrnuvši se na obrazloženje uz zakonski prijedlog s konačnim ciljem samozapošljavanja, smatra to "pričom" a nastojanja te vrste naziva "iluzornima". Bolje je uspostaviti program zapošljavanja, putem HBOR-a, omogućiti dobivanje kredita za pokretanje poljoprivredne proizvodnje, obrta ili malog poduzetništva.

Argument ministra da gubi državni proračun, odnosno da se država odriče carinske naknade smatra neumjesni, pogotovo jer se istovremeno saniraju poljoprivredni kombinati.

Da ovoj Vladi i nije toliko stalo do štednje govori podatak da je za potrebe reprezentacije u ovoj godini

povećala sredstva za oko 800 posto, pa i u tome vidi razlog što se šteti na braniteljima.

Ako je prethodna Vlada propustila, drži da je ova trebala iskoristiti svoje dobre veze s drugim državama i dogovoriti s proizvođačima automobila da im za otvaranje novih radnih mjesta omogući povoljniji pristup hrvatskom tržištu.

U zakonskom prijedlogu zastupnik ukazuje na još jednu nepravilnost - u rješenju je da hrvatski državljanin s najmanje 5 godina rada u inozemstvu, pri povratku, ima pravo, uz carinsku povlasticu, uvesti automobil, pa će biti slučajeva da će je iskoristiti dezerteri.

Na kraju je apelirao na zastupnike vladajuće stranke da ne podrže zakonski prijedlog i zaštite hrvatske branitelje.

Podjele već i ranije

Stjepan Henezi (SDP) dijeli mišljenje onih koji su iskazali rezervu glede zadiranja u stečena prava. Međutim, ne može prihvatiti stav da predložena rješenja stvaraju podjelu među braniteljima.

Onima koji kritiziraju zakonski prijedlog odgovorio je da je i prije bila izvršena podjela među braniteljima jer dio njih nije mogao i ne može iskoristiti stečeno pravo.

Premda se radi o uvjetu MMF-a, te ukoliko se prevladaju podjele pokretanjem procesa razvoja i zapošljavanja, daje podršku ovom zakonskom prijedlogu, rekao je zastupnik.

Drago Krpina (HDZ) je u odgovoru na repliku rekao da ne dvoji da će prihvaćanjem zakona doći do podjele hrvatskih branitelja jer se prijedlogom skraćuje rok korištenja povlastice, a mnogi se branitelji nalaze u nepovoljnom socijalnom položaju.

Ujedno je iskazao dvojbu prema stavu da će se prihvaćanjem prijedloga, te ostalih uvjeta MMF-a otvoriti novi gospodarski ciklus zapošljavanja. Naprotiv, ustvrdio je, od Sabora se skriva da će se u Hrvatskoj produbiti socijalni i gospodarski problemi.

Dr. **Juraj Njavro (HDZ)** je u ispravku navoda rekao da je važeći zakon obuhvaćao 350 tisuće branitelja.

Stjepan Henezi je u ispravku rekao kako nije tvrdio da je važećim zakonom učinjena nepravda hrvatskim braniteljima nego da je u

proteklom razdoblju izvršena podjela hrvatskih branitelja na one koji su mogli i one koji nisu mogli iskoristiti svoje pravo, a neće ni ubuduće.

Dr. **Juraj Njavro** je ovu tvrdnju smatrao netočnom jer, kako reče - takve nepravde branitelji žele zadržati.

Ukidanje - vid zadiranja u stečena prava

Dubravka Šuica (HDZ) je ustvrdila da su branitelji ugrožena skupina samim time što su u svojim mlađim godinama, pa i kada nisu invalidi, vrijeme proveli u rovovima. Ujedno je podsjetila bivšu oporbu, sada vladajuće da su svojevremeno tražili veća prava za branitelje, nego im je pružao važeći Zakon.

Polazeći od činjenice da je od 350 tisuća branitelja, povlasticu iskoristilo tek 120 tisuća (2/3 nije) situaciju čini još osjetljivijom. Stoga ukidanje povlastice vidi kao zadiranja u stečena prava, a branitelje se time dovodi u neravnopravni položaj.

Zastupnica je zamjerila Vladi što nije pravovremeno informirala o svojim potezima da ostvare pravo oni koji su to namjeravali.

Stav da oni koji nisu ostvarili povlasticu neće ni ubuduće, neprihvatljiv je jer je to pravo izbora.

Dodala je - po meni je to smiješak u lice sirotinji koja je rat provela u rovu, stjecajem nesretnih okolnosti ostala bez posla i sada biva kažnjena.

Predloženu intervencija u članku 39. drži potpuno neprihvatljivom, a hvalevrijednim ocjenjuje rješenje u članku 40.

Atmosfera nesigurnosti

Jadranka Kosor (HDZ) je napomenula da govori pod utjecajem nedavnih samoubojstava branitelja, te da zakon dolazi u trenutku beznadnosti.

Umjesto ove rasprave trebalo je govoriti o programu psihosocijalne pomoći. Naime, podaci udruge branitelja kazuju da se u posljednjih 6 godina ubilo 1146 branitelja što navodi na zaključak da je prijeko potrebna rasprava o programu zapošljavanja.

Atmosfera, stvorena donošenjem ovog zakona ne pridonosi osjećaju sigurnosti te je prigovorila vlastima što nisu reagirale na upotrebu riječi novinara koji je za Domovinski rat rekao da je takozvani.

Naknadno je amandmanima Vlada pokazala kako ne poznaje probleme o kojima je riječ jer je zaboravila obitelji poginulih zatočenih i nestalih branitelja. Ujedno je pita - zašto Vlada nije predvidjela 112 djece bez oba roditelja koja će stasati kada prava više ne bude. Isto se pitanje odnosi na 68 djece bez roditeljske skrbi (tužna je brojka da je 77 udovica poginulih branitelja preminulo nakon pogibije supruga).

Zastupnica je sa žaljenjem konstatala da se i ovim prijedlogom na različite načine "čupa" i oduzima pravo branitelja.

U svojoj je replici **Dubravka Horvat (SDP)** rekla da zapravo kolege iz HDZ-a stvaraju negativni dojam o Domovinskom ratu. Što se pak, tiče ocjene o beznadu, primjećuje da ono ne zahvaća onaj dio branitelja koji kupuju automobil nego one koji nemaju od čega živjeti, a nemaju jer su ostali bez posla u firmama koje je uništila privatizacija.

Jadranka Kosor je odgovorila da je pod stvaranjem negativnog konteksta mislila na mnogo toga, pa i na riječi predsjednice koalicijske stranke da je Deklaracija o Domovinskom ratu običan papir.

Dubravka Horvat je odgovorila da se riječi pojedinaca izgovorene u javnosti ne mogu pripisivati svim zastupnicima koalicije i Vladi.

U ispravku netočnog navoda **Milanka Opačić (SDP)** je uzvratila da je u navedenoj emisiji u kojoj je izgovorena spomenuta riječ "takozvani" gostovao i premijer Ivica Račan koji je na nju reagirao rekavši da svatko ima prvo na svoje mišljenje i ocjene, a za njega osobno, Domovinski rat nije bio "takozvani".

Sudbina branitelja u rukama dnevne politike

Đuro Dečak je ustvrdio da od ponuđenih zakonskih izmjena može pohvaliti jedino mogućnost da se hrvatski branitelji i članovi njihovih obitelji mogu snabdijevati oruđem za rad od domaćih proizvođača. Ujedno je izrazio žaljenje što se sudbina branitelja i članova njihovih obitelji nalazi u rukama dnevne politike te su roba na relaciji Vlade i svijeta, a kukavičje jaje prebačeno u Zastupnički dom.

Više je puta rekao da branitelji odriču pravo bilo kojoj političkoj stranci da govori u njihovo ime, te da

Budući da je Domovinski rat bio obrambeni i oslobodilački Vlada bi putem haškog tribunala trebala zatražiti obeštećenje i doživotnu rentu za obitelji poginulih i ubijenih branitelja i civila.

nema opravdanja za donošenje zakona hitnim postupkom (slijedi se sporazum s MMF-om).

Iako Sabor može donijeti predloženi zakon, upozorava da slučaj može dospjeti na međunarodni sud po kojem se stečevine ne mogu oduzimati. Postoji i obveza Svjetske veteranske federacije te će biti žalosno ako branitelji budu morali tužiti državu za koju su se borili. Izrazio je čuđenje nad činjenicom da se s prijedlogom žurilo a prethodno nije izračunato koliko se manje slijeva u proračun. Prijedlog zapravo omogućava da se proračun puni, a postupanjem po zakonskom prijedlogu omalovažit će se Domovinski rat, a najsiromašnijim braniteljima oduzeti pravo i nada.

Da čak 240 tisuća branitelja iskoristi povlasticu, to je 2 i pol milijarde kuna manje u Državnom proračunu, a sve da bismo dobili 500 milijuna ili koliko iznosi stand by aranžman.

Anto Kovačević (HKDU) je usporedio bivšu i sadašnju vlast u odnosu na temu i ne vidi razlike. Ista je retorika kako nema novca. Sadašnja vlast je apelira da se ne zaboravi one koji su stvorili državu a bivša vlast je proglašavala te apetite megalomanskim.

Ako razlozi nisu demagoški vlast je trebala dostaviti podatke o broju razvojačenih branitelja koji su kupili automobil na povlasticu te koliko ih je još spremno to učiniti. Kao prijedlog koji nije utemeljen zastupnik je predložio da ga Vlada povuče.

Ujedno joj predlaže da inicira izmjene važećeg zakona uvođenjem karte identiteta te zakonom propiše prava koja će se odnositi na branitelje, stradale, umrle, invalide, te propiše prava za poginule, protokol ukopa, arhiviranje podataka, proceduru postupka, rješavanje sudbine te procesuiranje zločina izvršenih nad zatočenim hrvatskim braniteljima kao i to da im se dodijeli status boraca za ljudska prava.

Budući da je Domovinski rat bio obrambeni i oslobodilački, zastupnik smatra da bi putem haškog tribunala Vlada trebala zatražiti obeštećenje i doživotnu rentu za obitelji poginulih i ubijenih branitelja i civila.

Pričekati nacrt zakona o hrvatskim braniteljima

Dr. **Miroslav Furdek (HSS)** je pohvalio rješenje u stavku 3. u članku 40. jer ispravlja nepravda prema domaćim proizvođačima opreme. Rješenje u članku 39. (ukidanje povlastice na uvoz automobila) unatoč nečasnim radnjama pojedinaca, rješenjem se zadire u stečena prava. Ujedno se dijeli branitelje na one koji jesu i one koji nisu iskoristili svoje pravo a nisu mogli jer nemaju posla i prihod, pa neće kupovati ni strojeve. Radi poštivanja pravičnosti valja mijenjati točku 11 u članku 187. Carinskog zakona. Budući da se nalazi u javnoj raspravi nacrt prijedloga o hrvatskim braniteljima, bolje je da važeća rješenja ostanu ista, te se mirno raspravi pitanje branitelja i gospodarski trenutak zemlje.

Dr. **Đuro Njavro** prijedlog ne može podržati, jer ne vjeruje da će se brži gospodarski rast ostvariti ukidanjem povlastice za branitelje

Iako za to možda i postoje proračunski razlozi (brojka je značajna) drži da je Vlada mogla taj problem drugačije riješiti (ograničiti na godišnje korištenje od 20 do 40 tisuća povlastica).

Kontrolirala bi proračunski gubitak i ne bi donosila predložena rješenja kojima pravi razliku među braniteljima.

Ono što vrijedi podržati to je rješenje o izjednačavanju prava na uvoz opreme za pokretanje samostalnih gospodarskih djelatnosti s onom domaće proizvodnje. Prijedlog je dobar jer izravno utječe na samozapošljavanje što je važno i stoga što su branitelji, prema podacima, u većem postotku nezaposleni nego što je hrvatski prosjek.

Što se tiče MMF-a smatra da on ne traži od Hrvatske da ukine povlastice, jer se ta organizacija bavi makroekonomskim pitanjima i u pravilu nije zainteresirana za način na koji će neka država doći do uravnoteženog proračuna. Zanima ih dugoročna održiva makroekonomska politika i uredno vraćanje dugova.

Važeće rješenje pogodovalo onima koji su imali novca

Vladimir Šepčić (SDP) je pretpostavio da je branitelj za kupnju automobila dao i posljednji novčić i zanemario zapošljavanje.

Važeće rješenje pogodovalo je onima koji su imali novac za kupnju automobila, ali ne i onima koji su se zadužili.

Braniteljima treba pomoći na način da zarade i skrbe o obitelji te se zalaže za izmjene u članku 40.

Đuro Dečak je u replici odgovorio da branitelji nisu trčali za automobilima ne vodeći brigu o obitelji.

U replici je **dr. Juraj Njavro** kazao da su branitelji odgovorni ljudi koji znaju da posuđeno treba vratiti.

Vladimir Šepčić je odgovorio da branitelji zdravo razmišljaju kada na prvo mjesto stavljaju posao, stan i obitelj. Nije rekao da je zakon gurao kupnju automobila, nego da su početno dobre namjere "ispale krivo".

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) podržava rješenje u članku 40. a protivi se rješenju u članku 39. Branitelji 1990. godine nisu razmišljali o ostvarivanju prava, nego bez oružja i sa srcem otišli u rat iz kojeg se mnogi nisu ni vratili.

Predloženim ukidanjem povlastica ništa se ne postiže za proračun. Oni koji nisu imali novaca za automobil neće ni ubuduće, ali im barem ostaje mogućnost da to učine kada do novca dođu.

U emotivnom istupu zastupnik je prosvjedovao zbog ukidanja imena ulica koje su dobile ime po hrvatskim braniteljima u Lapcu, i ukazao na to da se hrvatske branitelje stavlja na stup srama.

I dok se njima ukidaju povlastice, uvoze povratnici uzdignuta čela.

Nenad Stazić (SDP) je upitao koji automobil vozi gospodin Česić, gdje ga je kupio i koliko košta. Gospodin Česić je odgovorio da je uvijek vozio Mercedes i tako će nastaviti jer ne troši na piće i cigarete, te priupitao zastupnika gdje je on ratovao (on ga u Hrvatskoj vojsci nije vidio).

Usljedila je opomena predsjednika Sabora **Zlatka Tomčića**, i odgovor **Nenada Stazića** - bio je novinar urednik na Hrvatskom radiju, i pod radnom obvezom, kao novinar išao u zapadnu Slavoniju prateći ratna zbivanja za vrijeme "Bljeska", kada drugi nisu htjeli.

Nije povlastica nego obveza

Vladimir Šeks (HDZ) je podsjetio da je zakon o pravima hrvatskih branitelja donijet uz suglasnost svih političkih čimbenika u Saboru. Jamčio je prava branitelja, invalida, članova njihovih obitelji, zatočenih i nestalih.

Pogrešno je, u tom smislu, govoriti o povlasticama i privilegijama jer se radi o obvezi hrvatske države.

Sabor donosi diskriminatorske odredbe, rekao je i spomenuo zakone o obnovi, područjima od posebne državne skrbi, a ostavlja neizmijenjene odredbe u članku 187. u Carinskom zakonu po kojem će dezerteri i izdajice imati pravo na carinske i porezne olakšice.

Pitanje samozapošljavanja hrvatskih branitelja ne vidi u vezi s ukidanjem povlastice te smatra da već jednom treba prodati predsjednički zrakoplov "u kojem se stalno netko vozi".

Umjesto predloženoga, valjalo bi dobro pogledati desetmesečne iznose za dnevnicu, službena putovanja, naknade za odvojeni život - predsjednik Vlade (247 tisuća), Goran Granić (224), Slavk Linić (133), Goranko Fižulić (313), Mate Crkvenac (229).

Protiveći se ovom zakonskom prijedlogu smatra da je pogrešno vrijeme i način za donošenja.

Budući da je ovim javljanjem iscrpljena lista prijavljenih zastupnika riječ je dobio ministar hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata **Ivica Pančić**.

Zahvalio je zastupnicima na konstruktivnoj raspravi, dajući im uvjerenja da bi i njemu osobno i Vladi bilo daleko ugodnije da mogu predložiti proširenje prava, i ne samo u okviru ove problematike. No, to ne dopuštaju gospodarske mogućnosti zemlje. Restrikcije su nužne i suprotno od toga ova si Vlada ne može dozvoliti.

Prijedlozi koji idu za poticanjem samozapošljavanja uvijek će dobiti potporu ove Vlade, rekao je ministar Pančić. Ustvrdio je ujedno da ova rasprava može biti dobar uvod u raspravu o novom zakonskom tekstu o hrvatskim braniteljima iz kojeg bi trebala izostati politizacija i nerealna obećanja, kojih je do sada bilo. Naime, drži da se raspravi o položaju branitelja mora pristupiti argumentirano, i radi branitelja i hrvatske države.

Nakon što je predsjednik Sabora

Zlatko Tomčić konstatirao da postoji kvorum, zastupnica **Marija Bajt (HDZ)** je zatražila da se objavi broj nazočnih zastupnika. To je učinjeno te je utvrđeno da je 77 nazočnih.

Potom se prešlo na izjašnjavanje o amandmanima. Ministar hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, **Ivica Pančić** se izjasnio u ime Vlade protiv amandmana Kluba zastupnika HSLs-a na članak 1. jer je to prepisana odredba iz zakona o hrvatskim braniteljima - amandman je povučen, kao i drugi amandman tog Kluba.

Nije bio prihvatljiv ni 1. amandman Odbora za ratne veterane (invalidima skupine od 2. do 10. ostaje pravo na uvoz osobnog automobila svakih 5 godina) dok je prijedlog Vlade da pravo na uvoz imaju invalidi od 2. do 4. kategorije i njima je automobil pomagalo. Prema amandmanu Odbora obitelji poginulih imale bi pravo na uvoz osobnog automobila svakih 5 godina a prema prijedlogu Vlade pravo je jednokratno. Također nije prihvatljivo traženje Odbora da hrvatski branitelji imaju pravo na jednokratni uvoz automobila (identičan amandmanu Kluba zastupnika HSLs-a koji su oni povukli). U ime Odbora **Đuro Dečak** je zatražio glasovanje ali amandman nije prihvaćen. Drugi amandman istog Odbora (zakon stupa na snagu danom objave u "Narodnim novinama") nije bio prihvatljiv, rekao je ministar koji nije prihvaćen ni nakon glasovanja. Prešlo se na izjašnjavanje o amandmanima Kluba zastupnika HDZ-a. Vladi nije bio prihvatljiv amandman kojim je zatraženo da i dalje vrijede odredbe članka 39. važećeg Zakona, nakon čega je dr. **Juraj Njavro** uzvratilo ministru da je na sastanku dalmatinskog dijela izjavio da ne dolazi u obzir ukidanje prava iz važećeg Zakona. Upozorio je na stav klubova zastupnika da ne treba mijenjati odredbu do donošenja novog zakona o pravima hrvatskih branitelja te je rekao kako je nedopustivo ukidati pravo braniteljima jer ga mnogi nisu uspjeli ostvariti. O amandmanu je zatraženo glasovanje ali ni tada nije prihvaćen.

Prešlo se na izjašnjavanje o amandmanima Vlade, te su oni postali sastavnim dijelom zakona.

Što se tiče amandmana Kluba zastupnika DC-a, ministar **Ivica Pančić** je odbio uz obrazloženje da su neka rješenja već postala sastavnim dijelom prijedloga, a za razmišljanje je prijedlog da dragovoljci imaju pravo na jednokratni uvoz automobila.

Vesna Škare-Ožbolt je ponovila traženje - da povlastice za uvoz automobila ostanu i za kategorije od 5. do 10. i usklade se sa stupnjem tjelesnog oštećenja te je zatražila da se o tome glasuje. Međutim, ni nakon glasovanja amandmansko traženje nije prihvaćeno.

Glasovalo se i o amandmanu Županijskog doma, identičan amandmanu Odbora za ratne veterane Zastupničkog doma, jedina je razlika u stavcima 1. i 3. gdje se umjesto 5 godina traži 7. Tada je predstavnik Županijskog doma zastupnik **Marinko Liović (nezavisni)** podsjetio da je važeći zakon donijet jednoglasno kao i amandman u Županijskom domu te je ustvrdio kako nema valjanog razloga da se ovako radikalno smanjuju prava iz Zakona.

Glasovalo se o ovom amandmanu ali nije prihvaćen.

Time je zaključena i rasprava, te se pristupilo poimeničnom glasovanju na zahtjev Kluba zastupnika HDZ-a.

Utvrđeno je da je većinom glasova sa 67 "za", 34 "protiv" i 4 "suzdržana" donijet Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji u tekstu kako ga je predložio predlagatelj zajedno s prihvaćenim amandmanima.

Vladimir Šeks je prigovorio da odgovara brojka iz podataka o poimeničnom glasovanju, ali ne i početni podatak da je nazočnih 77 zastupnika.

Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** je odgovorio da je trebao tada reagirati te da su podaci točni i baziraju se na osnovi poimeničnog glasovanja. Na to je **Vladimir Šeks** rekao da prigovor upućuje brojačima, a predsjednik odgovorio da je kvorum točno utvrđen, kao i izjašnjavanje.

Prema riječima predsjednika Sabora, Vlada je zatražila da Dom donese zaključak kojim je obvezuje da do kraja ožujka 2001. godine Zastupničkom domu predloži ukidanje povlastica na uvoz

motornih osobnih vozila po svim osnovama osim invalidnosti.

Mr. **Mato Arlović** je rekao u ime klubova šesterke da prihvaćaju prijedlog zaključaka Vlade te da treba dodati riječi - "reguliranih u drugim zakonima", da se ne bi interpretiralo da se odnosi i na upravo izglasani Zakon. Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** je pojasnio da su predloženi zaključak preuzeli klubovi zastupnika šesterke, te ako je zastupnicima razumljivo o zaključku treba glasovati.

Međutim, zastupnik **Ivan Šuker (HDZ)** je prigovorio da je slična atmosfera bila stvorena pri izglasavanju amandmana o Zakonu o porezu na dohodak. Isto su predloženi ovakvi zaključci, a rezultat je bio da su obitelji poginulih hrvatskih branitelja i ratni vojni invalidi u prvom mjesecu platili porez, jer Vlada nije ispoštovala svoje zaključke. Dodao je da ovakvo naknadno glasovanje ide na štetu onih na koje se odnosi, a načekat će se izmjene zakona.

Predsjednik Sabora je zastupnike uputio na mogućnost rasprave o zaključcima Vlade koje su dobili na klupe, klubovi ih preuzeli i dopunili. No, prije toga je **Jadranka Kosor** zatražila odgovor na pitanje - zašto je prekinut televizijski prijenos prije glasovanja, a predsjednik Sabora, obećao odgovor kada ga dobije iz kabineta.

Vladimir Šeks je ocijenio da o prijedlogu zaključaka koje je iznio zastupnik Arlović, Klub zastupnika HDZ-a treba raspraviti te je zatražio stanku od 30 minuta.

O utvrđenom stavu Kluba, izvijestio je **Ivan Šuker** - Klub drži, naime, da je ovakav način donošenja zakona - "preko noći", neprimjeren te da je trebalo informirati javnost o tome tko će dodatkom u zaključku izgubiti pravo za uvoz automobila jer takva saznanja nemaju ni zastupnici. Zbog svega iznesenoga Klub ne može podržati zaključak koji nema socijalnu, ekonomsku ni normativno zakonsku opravdanost, rekao je.

Predsjednik Sabora je ustvrdio da su Vladin zaključak preuzeli klubovi zastupnika SDP-a, HSS-a i HSLs-a i dopunili ga. O zaključku u cjelini se glasovalo, te je donesen većinom glasova, (76 "za", 21 "protiv" i 2 "suzdržana").

J.Š.; M.P.

PROVEDBA DAYTONSKOG SPORAZUMA I UGOVORA O POSEBNIM ODNOSIMA REPUBLIKE HRVATSKE I FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Prevladati postojeću krizu u Bosni i Hercegovini

Nakon višesatne rasprave Zastupnički dom je većinom glasova donio zaključke koje je predložio Odbor za vanjsku politiku. Iako je Klub zastupnika HDZ-a predložio raspravu o ovoj temi, njegov prijedlog zaključaka zastupnici su većinom glasova odbili. Doneseni zaključci polaze od ustavnih obveza Republike Hrvatske, potpisivanja Daytonskog sporazuma te zainteresiranosti da se BiH razvija kao stabilna i suverena država prema uključenju u euroatlantske integracije.

O PRIJEDLOGU

O provedbi Daytonskog sporazuma i ugovora o posebnim odnosima RH i Federacije BiH pisali smo u IHS-u, broj 279., od 13. studenoga 2000. na strani 65., pod naslovom "Zahtijevati primjenu Daytonskog sporazuma" kada je o tome raspravu održao Županijski dom. U nastavku donosimo samo prijedlog zaključaka, Kluba zastupnika HDZ-a, o položaju i pravima hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, u svezi s provedbom Daytonskog sporazuma. Klub zastupnika HDZ-a bio je ujedno inicijator rasprave o provedbi Daytonskog sporazuma i Ugovora o posebnim odnosima RH i Federacija BiH, a zaključci čije donošenje je predložio poslužili su kao njen temelj.

Izražavajući zabrinutost nastavkom smanjivanja broja pripadnika hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini i različitim oblicima relativiziranja konstitutivnosti, suverenosti i ravnopravnosti hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini što je realna prijetnja njegovu opstanku u Bosni i Hercegovini te u cilju očuvanja konstitutivnosti, suverenosti i ravnopravnosti BiH Hrvata, Klub zastupnika HDZ-a predložio je Zastupničkom domu donošenje sljedećih zaključaka.

1. Zastupnički dom Hrvatskog sabora smatra da BiH mora biti ustrojena kao demokratska država triju uistinu suverenih, konstitutivnih i jednakopravnih naroda i slobodnih i jednakopravnih građana na cijelom njezinom teritoriju. Samo takva BiH može ostvariti trajan mir, stabilnost i samoodrživost. Takva BiH, s čijim ustrojem će biti zadovoljna sva tri njezina suverena i konstitutivna naroda, od strateškog je interesa i za Republiku Hrvatsku, Europu i svijet u cjelini.

2. Jednostranim kršenjem Daytonskog sporazuma i Ustava BiH, a posebno promjenom izbornih pravila predstavnici međunarodne zajednice u BiH, oduzeli su zajamčeno, prirodno i demokratsko pravo hrvatskom narodu u BiH da sam bira svoje predstavnike u državne institucije. Time su osporeni suverenost, jednakopravnost i konstitutivnost hrvatskog naroda u BiH.

3. Sadašnja vlast u Republici Hrvatskoj svojim je postupcima u odnosu na hrvatski narod u BiH očitovala punu nespemnost u izvršavanju obveza iz Ustava RH kao i prava iz Vašingtonskog i Daytonskog sporazuma kojih je Hrvatska potpisnica. Gotovo polugodišnjim sprječavanjem i odgađanjem rasprave u Hrvatskom saboru o položaju i pravima hrvatskog naroda u BiH, aktualna vlast u Hrvatskoj pokazala se nespemnom da pokuša spriječiti diskriminatorni odnos prema hrvatskom narodu u BiH te snosi odgovornost za nepodnošljivi položaj u koji su Hrvati u BiH dovedeni, kao i za sve moguće posljedice koje iz tog mogu proizići za hrvatski narod u BiH, a u konačnici za stabilnost i sigurnost same Republike Hrvatske.

4. Svojim postupcima prema hrvatskom narodu u BiH predstavnici međunarodne zajednice u BiH pokazali su da trajni mir u BiH ne žele graditi u okviru Daytonskog sporazuma, Ustava Federacije BiH i

Ustava BiH, čime su narušili same temelje ustavnog i državnog ustrojstva BiH i učinili nužnim sazivanje nove međunarodne konferencije o Bosni i Hercegovini.

5. Zastupnički dom Hrvatskog sabora daje potporu legalno i legitimno izabranim predstavnicima hrvatskog naroda u BiH u donošenju odluka u svrhu zaštite suverenih i zajamčenih prava hrvatskog naroda u BiH.

6. Zastupnički dom apelira na legitimno izabrane predstavnike hrvatskog naroda u BiH i predstavnike međunarodne zajednice da, u interesu trajnog mira i stabilnosti Bosne i Hercegovine kao demokratske i samoodržive države triju suverenih, konstitutivnih i jednakopravnih naroda, izlaz iz sadašnjeg kriznog stanja potraže u strpljivom dijalogu i toleranciji.

RADNA TIJELA

Polazeći od svestrane zainteresiranosti Republike Hrvatske da Bosna i Hercegovina kao susjedna država što prije bude uključena u europske i euroatlantske integracije **Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za vanjsku politiku** kao matično rado tijelo iznio je svoje viđenje cjelokupne situacije te predložio Domu da donese drugačije zaključke.

1. Zastupnički dom Hrvatskog sabora ističe veliko značenje razvijanja svestranih odnosa Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine kao suverenih, ravnopravnih, susjednih i prijateljskih država te odlučnost Republike Hrvatske da kao potpisnica Daytonskog sporazuma pridonese izgrađivanju Bosne i Hercegovine kao cjelovite, demokratske i europske države ravnopravnih građana i tri suverena konstitutivna i ravnopravna naroda na cijelom njezinom teritoriju.

2. Republika Hrvatska kao potpisnica Daytonskog sporazuma u skladu sa svojim pravima i obvezama inzistira da svi bitni čimbenici i potpisnici Daytonskog sporazuma dosljedno primjenjuju Daytonski sporazum i njegove odredbe o ravnopravnosti Hrvata, Bošnjaka i Srba kao tri konstitutivna i suverena naroda Bosne i Hercegovine i svih građana na cijelom njezinom teritoriju.

3. Zastupnički dom Hrvatskog sabora izražava duboko neslaganje i žaljenje što je Hrvatski narodni sabor Bosne i Hercegovine na svojem zasjedanju u Mostaru donio odluku o uspostavi privremene hrvatske samouprave, koja je suprotna Daytonskom mirovnom sporazumu, Ustavu BiH i Ustavu Federacije BiH. Zastupnički dom Hrvatskog sabora poziva predstavnike Hrvatskog narodnog sabora da odustanu od donošenja odluka koje jednostrano mijenjaju Daytonski mirovni sporazum, jer se na taj način ne mogu ostvariti hrvatski nacionalni interesi nego samo pogoršati položaj hrvatskog naroda. Zastupnički dom Hrvatskog sabora poziva predstavnike Hrvatskog narodnog sabora da sve nastale probleme rješavaju u okviru Daytonskog mirovnog sporazuma i u okviru institucija državnog ustrojstva te da se uključe u već započete procese promjene Ustava Federacije BiH i Ustava Republike Srpske, koji trebaju osigurati konstitutivnost i ravnopravnost sva tri naroda u

oba entiteta i na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine.

4. Zastupnički dom Hrvatskog sabora polazeći od činjenice da je Daytonski sporazum bio uvjet uspostavljanja

mira ne samo u Bosni i Hercegovini, nego i u regiji, protiv se bilo kakvim jednostranim promjenama Daytonskog sporazuma bez odgovarajuće procedure utvrđene u Daytonskom mirovnom sporazumu. U kontekstu Zastupnički dom Hrvatskog sabora sa žaljenjem konstatira da su odluke međunarodne zajednice o privremenim izbornim pravilima i načinu biranja zastupnika u Dom naroda ugrozile ravnopravnost hrvatskog naroda u odnosu na druga dva naroda. Zastupnički dom Hrvatskog sabora poziva predstavnike međunarodne zajednice da dijalogom u sklopu već pokrenute inicijative za promjene Ustava entiteta i donošenje

izbornog zakona dosljedno osigura provođenje odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o konstitutivnosti i suverenosti Hrvata, Bošnjaka i Srba u oba entiteta i u BiH u cjelini.

5. Zastupnički dom Hrvatskog sabora zalaže se da Republika Hrvatska sukladno svojoj ustavnoj obvezi, posebnu pozornost posveti stvaranju uvjeta za povratak prognanih i izbjeglih na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine, njihovoj ravnopravnosti i ostvarivanju njihovih oduzetih ili uskraćenih prava. U tom smislu, na temelju dogovora s Odborom za međunarodna i vanjska pitanja Parlamentarne skupštine BiH, osnovat će se Međuparlamentarna skupina dviju država koja bi se prvenstveno bavila rješavanjem problema vezanih uz povratak izbjeglica.

6. Zastupnički dom Hrvatskog sabora zalaže se za stabilnu demokratsku BiH, za dosljedno provođenje odluke Ustavnog suda BiH o ravnopravnosti i suverenosti sva tri konstitutivna naroda. Zalaže se za Bosnu i Hercegovinu kao cjelovitu državu u kojoj će njezini građani i tri konstitutivna naroda sve više preuzimati odgovornost za sudbinu vlastite zajedničke države te da u toleranciji rješavaju sve probleme suprotstavljajući se svakom separatizmu i poticanju nacionalne netrpeljivosti. Stoga Zastupnički dom Hrvatskog sabora smatra da je u interesu Hrvatske i BiH kao i u interesu hrvatskog, bošnjačkog i srpskog naroda i svih građana u Bosni i Hercegovini da se težište suradnje Republike Hrvatske premješta s Federacije Bosne i Hercegovine na Bosnu i Hercegovinu. U tom kontekstu Zastupnički dom Hrvatskog sabora izražava svoju zabrinutost procesima u implementaciji Daytonskog mirovnog sporazuma, jer se Republika Srpska i dalje razvija kao etnički čista kvazi država srpskog naroda u koju nema povratka ni Hrvata ni Bošnjaka, jer im nije osigurana zaštita nacionalnih interesa. Zastupnički dom Hrvatskog sabora smatra da proces posebnog povezivanja Republike Srpske i Savezne Republike Jugoslavije vodi obnavljanju stare politike koja oživljava opasnosti podjele Bosne i Hercegovine upravo u vrijeme kada je službena hrvatska politika jasno dala do znanja da umjesto sporazuma o posebnim odnosima treba jačati

suradnju susjednih država s Bosnom i Hercegovinom u cjelini. U skladu s takvim stavovima, Zastupnički dom Hrvatskog sabora smatra da sve dosadašnje sporazume o odnosima, pravima i obvezama Republike Hrvatske i Federacije BiH treba preispitati i uskladiti s novonastalom situacijom.

7. Zastupnički dom Hrvatskog sabora smatra da se Republika Hrvatska ne treba ni na koji način miješati u proces implementacije rezultata parlamentarnih izbora u Bosni i Hercegovini i konstituiranje nove vlasti. Zahtjeve koji idu u tom pravcu i pokušaje da se Republika Hrvatska direktno umiješa u rješavanje vrlo zategnutih i složenih odnosa u Bosni i Hercegovini Zastupnički dom Hrvatskog sabora energično odbija.

8. Zastupnički dom Hrvatskog sabora u skladu s odredbom 10. stavka 2. Ustava Republike Hrvatske obvezuje sve državne institucije da težište financijske i svake druge pomoći hrvatskom narodu u Bosni i Hercegovini usmjeri na mirnodopske projekte ostvarivanja njegove ravnopravnosti u BiH i čuvanja nacionalnih vrijednosti.

Stavljanje hrvatskog naroda u neravnopravan položaj kršenje je Daytonskog sporazuma i Ustava Federacija BiH

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **dr. Ivo Sanader (HDZ)**. Rekao je da su mir i stabilnost u Bosni i Hercegovini od velike važnosti za Hrvatsku, Europu i za cijeli svijet te je istaknuo kako je želja njegove stranke da se rasprava odvija u duhu tolerancije kako bi se konsenzusom došlo do mogućih rješenja. Naglasio je kako HDZ smatra da Bosna i Hercegovina mora biti ustrojena kao demokratska država triju uistinu konstitutivnih, suverenih i jednakopravnih naroda te slobodnih i jednakopravnih građana na cijelom njenom teritoriju. Kaže, da samo

Odluka Hrvatskoga narodnog sabora o uspostavljanju hrvatske samouprave je iznuđeni čin političkog samoorganiziranja i samoobrane od pokušaja dekonstruiranja hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini.

takva Bosna i Hercegovina može ostvariti trajan mir, stabilnost i samoodrživost. Drži kako je BiH, čiji će ustroj zadovoljiti sve njezine konstitutivne narode, od strateškog interesa za Hrvatsku i Europu. Ističe da procesi koji se odvijaju u posljednje vrijeme vode prema dekonstrukciji položaja hrvatskog naroda u BiH, te njihovom svodenju na status nacionalne manjine, što bi bilo katastrofalno za stabilnost BiH, ali i Republike Hrvatske. Dom naroda, kako ga je zamislio autor Ustava, predstavlja instrument zaštite vitalnih nacionalnih interesa naroda u BiH, te ukoliko se izbornim zakonom za izbor zastupnika u Dom naroda u neravnomjernom položaju stavlja hrvatski narod te predstavlja kršenje Daytonskog sporazuma i Ustava Federacije BiH, konstatira zastupnik. Za odluku Hrvatskog narodnog sabora o uspostavljanju hrvatske samouprave, kaže, da je iznuđeni čin političkog samoorganiziranja i samoobrane od pokušaja dekonstruiranja hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini. Drži kako bi u Zastupničkom domu trebalo vrlo jasno reći i pozvati predstavnike Hrvatskog narodnog sabora i predstavnike međunarodne zajednice da ponovno započnu s pregovaranjima. Iznio je tada aktualna politička zbivanja u BiH te upitao je li to strategija vraćanja u Daytonске okvire ili je potrebna jedna nova konferencija o Bosni i Hercegovini? Smatra da je već započeo proces stavljanja Daytonskog sporazuma izvan snage te da je ta nova konferencija koristan i politički branjiv prijedlog. Ta konferencija mora biti kraj svih procesa koji su se zbili u BiH. Naglasio je da na sadašnjoj raspravi zastupnici ispred sebe imaju dva dokumenta. Jedan je prijedlog deklaracije Kluba zastupnika HDZ-a, a drugi prijedlog deklaracije vladajuće šestorke, međutim, kaže, podržavamo treći

kompromisni prijedlog prema kojem bi se prihvatila preambula zaključaka šestorke te prva dva zaključka uz sitne korekcije. Zaključku pod drugom točkom dodale bi se riječi "da se poštuje demokratski izražena volja birača sukladno Europskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava". Predložio je ipak i malu promjenu trećeg zaključka u koji bi trebalo staviti da je svaka promjena Daytonskih mirovnih sporazuma moguća isključivo na temelju konsenzusa svih potpisnika tog sporazuma. Smatra da se ovim prijedlozima izbjegavaju sve štetne rasprave, a pogotovo bi izmjena trećeg zaključka otvorila put međunarodnoj zajednici i Hrvatima u BiH povratka na pregovore.

Stajalište Vlade

Za riječ se tada javio ministar vanjskih poslova **Tonino Picula**. Istaknuo je da se današnja rasprava o situaciji u Bosni i Hercegovini i provedbi Daytonskog sporazuma događa u vrijeme kada je situacija u susjednoj državi, nažalost opet obilježena napetošću. Međutim, nada se kako će razmjena mišljenja pomoći oblikovanju načina prevladavanja postojeće krize u BiH. Drži da stabilnost te države neposredno i posredno utječe na stabilnost Hrvatske, a time i na perspektive našeg približavanja i uključivanja središnjim europskim institucijama. Zato je hrvatska Vlada odlučna činiti sve što pridonosi stabilnosti Bosne i Hercegovine, pri čemu se ne želi miješati u njene unutarnje poslove, već ponuditi svoje razumijevanje, podršku i suradnju, konstatira gospodin Picula. Ukazao je tada na, kako kaže, povijest procesa koji su doveli do sadašnjeg stanja, a to su Vašingtonski i Daytonski sporazum te pita u kojoj mjeri Dayton uopće štiti ravnopravnost hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini te odgovara li njihovim interesima? Smatra kako u najvećem mjeri odgovara, pod

Hrvatska je Vlada odlučna činiti sve što pridonosi stabilnosti Bosne i Hercegovine, pri čemu se ne želi miješati u njene unutarnje poslove, već ponuditi svoje razumijevanje, podršku i suradnju.

uvjetom da njegove institucije u praksi doista funkcioniraju. Prijelomnom točkom u životu tri naroda u Bosni i Hercegovini, nazvao je prošlogodišnju odluku Ustavnog suda o konstitutivnosti naroda na cijelom teritoriju. Kao problem neprimjenjivanja te odluke drži prirodu izvedbe.

Za BiH Hrvate najgora je dragovoljna izolacija i getoizacija

Osvrnuo se tada na drugu temu rasprave, a to je provedba Ugovora o posebnim odnosima između Republike Hrvatske i Federacije BiH koji je potpisan 1998. Istaknuo je da je temeljna orijentacija hrvatske vanjske politike glede BiH postala afirmacija bosansko-hercegovačke državnosti. Vlada je ujedno jačala i bilateralne odnose između naših dviju država, o čemu govori i podatak da je do sada sklopljeno 49 ugovora, konstatira ministar vanjskih poslova. Kaže, da je ukinuta zabrana uvoza hrvatskih roba, puštena je u promet Unska pruga, uspostavlja se granična policija, zajednički se radi na programima sprječavanja ilegalnih migracija, a daljnji cilj je ulaz BiH u međunarodne forumе od kojih bi prvo moglo biti Vijeće Europe. Uz to je u srednje europskoj inicijativi dogovoren zajednički nastup dviju država u Paktu o stabilnosti uz infrastrukturne projekte prometnog povezivanja kao, što su koridor 5. i ideja o zajedničkom nastupu i realizaciji Jadransko-jonske autoceste, konstatira gospodin Picula. Smatra da je kriza započela uoči izbora u studenome prošle godine kada je OESS izmijenio način izbora za zastupnike u parlament na federalnoj i državnoj razini. Tvrdi da je HDZ kao stranka koja ima potporu najvećeg dijela hrvatskog biračkog tijela iskoristio tu situaciju te su stvari postupno eskalirale sve do odluke o uspostavi hrvatske samouprave. Hrvatska, tvrdi, ima interes i obvezu skrbiti o zaštiti prava Hrvata iz BiH, ali i štiti vlastiti interes, koji se može ostvariti samo upornim i argumentiranim dijalogom svih strana. Najgore što se može dogoditi BiH Hrvatima je dragovoljna samoizolacija i getoizacija iz koje neće ni na koji način moći utjecati na svoju sudbinu nego će u cijelosti postati objektom objekta i politike nekoga

drugoga, konstatira ministar Picula. Naglasio je da je Vlada Republike Hrvatske na samom početku ove situacije jasno dala do znanja međunarodnoj zajednici da su neka rješenja u novom izbornom zakonu loša te stalno ukazuje kako je izvor trajne nestabilnosti u BiH postojanje entiteta nastalog kao rezultat etničkog čišćenja. Smatra da političari tog entiteta ne pokazuju iskreno zanimanje niti imaju interes sudjelovati u zajedničkoj izgradnji cjelovite BiH, smatra ministar Picula. Ukazao je i na sporazum koji je hrvatska Vlada sklopila s premijerom Republike Srpske o dvostranom povratku izbjeglih osoba. Rekao je da će Vlada i dalje vršiti pritisak u bilateralnim susretima na međunarodnu zajednicu te da unutar svojih resora intenzivno razgovara o oblicima pomoći BiH kao cjelini, a posebno s Hrvatima. Sigurno je, kaže, da će Hrvatska i dalje ispunjavati svoje obveze proistekle iz Ustava i činjenice da je potpisnica Daytonskog sporazuma. Prioritet u ovom trenutku je svakako pronalaženje načina da se kriza stvorena pogrešnim i jednostranim odlukama pokuša sanirati stvaranjem uvjeta za početak ozbiljnog dijaloga o svim pitanjima temeljem kojih Hrvati misle da nisu ravnopravni u Bosni i Hercegovini. Smatra da je, u ovom momentu, najvažnije navesti čelništvo Hrvatskog narodnog sabora i HDZ-a BiH da shvati kako ostvarenje zamisli u uspostavi hrvatske samouprave izravno šteti interesima Hrvata u BiH. Narodi Bosne i Hercegovine moraju uskladiti svoje vizije budućnosti i dogovoriti se o soluciji koja neće ugrožavati ničije vitalne interese, zaključio je ministar vanjskih poslova Tonino Picula.

Za repliku se javio **dr. Ivić Pašalić (HDZ)**. Netočnim drži da su odluke Hrvatskog narodnog sabora na tragu nekih zasebnih interesa Hrvata iz Hercegovine koji su u suprotnosti s interesima Hrvata iz Posavine i srednje Bosne. Smatra da je to jedna floskula koja se često koristi kako bi se ocrnilo Hrvate iz Hercegovine. Drugo na što je ukazao je navod da za stanje Hrvata u BiH najveću odgovornost snosi bivše vodstvo u Republici Hrvatskoj. Kaže kako je zanimljivo da ministar vanjskih poslova ne vidi da najveću odgovornost za to snosi velikosrpska agresija i međunarodna zajednica.

Netočni navod ispravio je **Ljubo**

Česić-Rojs (HDZ). Kaže da je politika koja je vođena bila ispravna, a da nije ispravna današnja politika glede BiH Hrvata. Osvrnuo se i na odluku Hrvatskog narodnog sabora. Ocijenio ju je odličnom, naglasivši da će se provoditi do kraja.

Dr. Zdravko Tomac je tada iznio prijedlog zaključaka Odbora za vanjsku politiku. Naglasio je da su oni rezultat značajnog rada Hrvatskog sabora i svih članova Odbora za vanjsku politiku te da se ne mogu kvalificirati kao zaključci šestorke. Smatra da su ti zaključci realan pokušaj izlaska iz krize u Bosni i Hercegovini. Budući da zaključci nisu još bili podijeljeni zastupnicima, pročitao ih je u nastavku izlaganja.

Hrvatska ima obvezu i interes raspravljati o ovom problemu

Klub zastupnika HSL-a drži da odnose između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine treba razvijati kao odnose dviju suverenih, ravnopravnih, susjednih i prijateljskih država, rekao je u ime Kluba **mr. Željko Glavan (HSL)**. Konstatirao je da BiH ima cijeli niz Ustava, od Ustav BiH, Federacije BiH, Republike Srpske, kantona i distrikta Brčko, te u takvim uvjetima nema vlade koja može efikasno funkcionirati. Stanje su pogoršale i nerazumne intervencije međunarodne zajednice u izborne propise i sam tijek izbora koji su doveli su neravnopravnosti, posebno hrvatskog naroda što je u suprotnosti s odlukom Ustavnog suda o konstitutivnosti naroda na cijelom teritoriju, smatra zastupnik. Drži da Hrvatska kao potpisnica Daytonskog sporazuma, kao članica Ujedinjenih naroda te odredbama svog Ustava ima obvezu i interes raspravljati o ovoj problematici. Svjesni složenosti

Odnose između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine treba razvijati kao odnose dviju suverenih, ravnopravnih, susjednih i prijateljskih država.

situacije u kojoj se sada nalazi Bosna i Hercegovina naša briga o toj državi ne smije biti nikakvo upletanje u njene unutarnje stvari, već želja za

suradnjom i pridonošenju stabilnosti, jer bez stabilne BiH i ravnopravnosti njenih naroda nema stabilnosti Hrvatske ni šire regije, zaključio je gospodin Glavan.

Nema napretka Hrvatske bez obrane zemlje na kojoj su Hrvati vjekovno nastanjeni

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **dr. Josip Torbar (HSS)**. Rekao je da jedno nasilje rađa drugo i proizvodi metastaze koje su se proširile na sve dijelove Bosne i Hercegovine te je ona još jednom platila danak u krvi. Smatra da je na kraju Dayton spasio ono što se spasiti dalo, a ono što nije bilo rješivo jednostavno je zakopano ostavljajući prostora da se riješi kritički i logikom uz odbacivanje svih predrasuda. Cilj Hrvatske, kaže, nije vršiti pritisak, nego tolerancijom podržati sve kompromise koji vode do demokratskog suživota u okviru postojećih ustavnih načela. Drži, da Bosnu treba učiniti stabilnom i u tom pravcu koristiti postojeće preduvjete za ravnopravnost naroda i njihovu

Cilj Hrvatske nije vršiti pritisak, nego tolerancijom podržati sve kompromise koji vode do demokratskog suživota u okviru postojećih ustavnih načela.

naglašenu konstitutivnost. Hrvatska ne predlaže nikakvo tutorstvo, nego prirodne odnose dviju prijateljskih demokratskih država, jer ona je supotpisnica Daytonu i želi ga nadograđivati ako se u to mogu uvjeriti sva tri naroda, konstatira zastupnik. Kaže, da Hrvati u BiH ne smiju biti prepreka traženju rješenja i bilo bi nerealno povući se u sebe. Malobrojnost ne smije biti zapreka ravnopravnosti hrvatske komponente bosanskog društva koje mora postojati i razvijati se na temelju dogovorenih ustavnih načela pravne države, smatra gospodin Torbar. Dodao je kako hrvatska konstitutivna prava treba aktivno braniti da bi se ojačali svi elementi ravnopravnosti što bi dovelo do izbjegavanja sukoba. Tvrdi da nema napretka Hrvatske bez obrane zemlje na kojoj su vjekovno

nastanjeni Hrvati, a to znači zadržati Hrvatsku tamo gdje Hrvati žive i koliko je moguće vratiti one koji su izbjegli. Rekao je da svaki napor koji vodi uklanjanju i smanjenju nesuglasica smatra prihvatljivim, jer ideje s novim i konkretnim sadržajem mogu postati nove snage ukoliko predstavljaju specifične probleme ljudi. Samo tako će narodi postepeno ostvariti političku slobodu, društvenu pravdu i ekonomski prosperitet, zaključio je dr. Torbar.

Nova konferencija o BiH

Dr. Mate Granić (DC) je u ime Kluba zastupnika DC-a istaknuo kako se politička i sigurnosna situacija u BiH ozbiljno zaoštrava. Republika Srpska je potpisala Sporazum o posebnim odnosima sa Saveznom Republikom Jugoslavijom, Hrvatski narodni sabor, proglasio je hrvatsku samoupravu te se ne provodi odluka Ustavnog suda BiH o konstitutivnosti sva tri naroda na cijelom području BiH, rekao je zastupnik. Smatra da Vlada Republike Hrvatske nakon 3. siječnja 2000. nije načinila nikakav krivi potez, ali je vodila nedovoljno aktivnu politiku prema ključnim događajima i problemima. Osvrnuo se ponovno na uspostavljanje hrvatske samouprave te je rekao da to ugrožava HDZ BiH te otežava poziciju hrvatskog naroda u budućim pregovorima. Shvaća da je hrvatski narod u BiH realno ugrožen teškom

Svaki ekstremizam i radikalizam s hrvatske strane ide na štetu Hrvata.

gospodarskom i socijalnom situacijom, nefunkcioniranjem pravne države te određenim potezima međunarodne zajednice koji dovode u pitanje pravo na samostalni izbor predstavnika u Dom naroda, ali drži kako svaki ekstremizam i radikalizam s hrvatske strane ide na štetu Hrvata. Ukazao je tada na zbivanja 1992. godine kada neki članovi HDZ-a nisu vjerovali u opstanak BiH kao cjelovite države, a dio čelnštva HDZ-a BiH odbijao je svaki kompromis s muslimansko-bošnjačkom stranom. U tom momentu Daytonski sporazum bio je najbolje moguće rješenje, smatra zastupnik. Naglasio je da se DC isključivo zalaže za dijalog i pregovore te odustajanje od bilo

kakvih jednostranih poteza s hrvatske strane. Od hrvatske Vlade očekuje aktivni pritisak na međunarodnu zajednicu, Europsku uniju, SAD, stalne članice Vijeća sigurnosti, rad na transparentnoj pomoći hrvatskom narodu u BiH te insistiranje na provedbi odredaba Ustava Bosne i Hercegovine. Predložio je i poticanje inicijative za sazivanje Konferencije za implementaciju mira na kojoj bi se razmotrila najnovija zbivanja u BiH i tražila najbolja rješenja za budućnost Bosne i Hercegovine.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Ante Beljo (HDZ)**. Osvrnuo se na navod kako mnogi nisu vjerovali u opstanak BiH, međutim, kaže, činjenica je da su mnogi vjerovali u opstanak Jugoslavije. S druge strane, hrvatski narod je zaslužan što je 1992. BiH priznata kao samostalna država, budući da se referendumom opredijelila za to, zaključio je zastupnik.

Netočni navod je ispravio i **dr. Anto Kovačević (HKDU)**. Netočnim drži da je Daytonski sporazum bio najbolje rješenje, već najgore, budući da je njime legalizirana etnički očišćena Republika Srpska.

Dr. Mate Granić (DC) odgovorio je rekavši kako je za stavove nekih članova HDZ-a upotrijebio najblažu moguću formulaciju. Pojasnio je i kvalifikaciju Daytonskog sporazuma. Drži kako je taj sporazum bio jedino moguće rješenje zaustavljanja rata u BiH, a ne najpravednije.

Od gospodina Granića nismo očekivali drugo nego najblažu formulaciju, sukladno njegovoj naravi, rekao je **Ante Beljo (HDZ)**. Smatra da su neke negativnosti započele već Washingtonskim sporazumom te je izrazio žaljenje da se o tom sporazumu nije raspravljalo u vrijeme njegovog potpisivanja.

Građani BiH trebali bi sami rješavati svoja nacionalna i druga pitanja

Držim da je HDZ-ova inicijativa glede rasprave o Daytonu prvenstveno bila motivirana potrebom da se još u vrijeme izbora u BiH upute određene političke poruke HDZ-u te države, rekao je u ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin (IDS)**. Smatra da ova rasprava ustvari nije prioritetna za Hrvatski sabor te da niti građani Hrvatske neće njome biti

oduševljeni s obzirom na silne gospodarske i socijalne probleme. Tvrdi dalje, da bi građani BiH, bez obzira na njihovu nacionalnost trebali unutar svojih institucija pokušati rješavati svoja nacionalna, gospodarska, socijalna i sva druga pitanja. O tome ne bi trebao pretjerano brinuti ni Hrvatski sabor, a ni Skupština SR Jugoslavije, kaže zastupnik. Mišljenja je da bi naglasak ove rasprave trebao biti na vraćanju svih izbjeglih i prognanih, bilo u Federaciju BiH, Republiku Srpsku, SRJ ili Hrvatsku. Smatra da je nakon izbornih promjena u Hrvatskoj, BiH i Jugoslaviji stvorena sjajna pozicija s koje bi se moglo početi prevladavati sve ono što je opterećivalo odnose Republike Hrvatske i BiH. Tu je poglavito mislio na razdoblje od 1992. do 1995. kada je Hrvatska vodila "avanturističku" politiku prema BiH, radi koje bi se, kaže, netko mogao i ispričati. Hrvatska mora pomagati zdravstvene i socijalne institucije Hrvata u Bosni i Hercegovini, kao što sve europske države pomažu svoje manjine a ima i moralnu obvezu zbrinuti invalide i stradalnike koji su se odazvali pozivu na obranu, konstatira zastupnik. Osvrnuo se i na Daytonski sporazum te je rekao da je on bio gorak za sve, ali značio je mir, a to je bilo najbitnije. BiH mora biti jedan od prioriteta naše vanjske politike, jer će se zbivanja u toj državi na svaki način odraziti na Hrvatsku, zaključio je gospodin Kajin dodavši kako BiH uz to mora biti i jedan od naših najpovlaštenijih gospodarskih partnera čime bi se spriječila njena depopulacija.

Dr. Ljerka Mintas-Hodak (HDZ) osvrnula se na izjavu gospodina Kajina o tome da je HDZ raspravom o Daytonu htio poslati poruku HDZ-u BiH. Rekla je da zastupnik vrši zamjenu teza, budući da je rasprava

Ova rasprava ustvari nije prioritetna za Hrvatski sabor te građani Hrvatske neće njome biti oduševljeni s obzirom na silne gospodarske i socijalne probleme.

predložena sa željom da se na vrijeme počne diplomatskim aktivnostima sprječavati sve ovo što se danas desilo u BiH. Ova rasprava je, kako kaže

gospodin Kajin, nepotrebna i ne zanima hrvatske građane, ali i BiH je naš vitalni interes, zaključila je zastupnica.

Dobro se zna da su tri dana nakon prošlogodišnje inicijative HDZ-a za ovom raspravom trebali biti održani izbori u BiH te ništa drugo nije mogla biti namjera stavljanja te točke na dnevni red, tvrdi **Damir Kajin (IDS)**.

Repliku je imao i **Milan Kovač (HDZ)**. Pojasnio je da ova tema nije stranačko pitanje, nego nacionalno vezano uz cjelokupan hrvatski narod. Nije niti točno da je zahtjev za raspravom podnijet tri dana prije izbora u BiH, budući da je podnijet 23. listopada 2000., a izbori su bili 11. studenoga te godine, konstatira gospodin Kovač.

Netočni navod ispravio je **dr. Anto Kovačević (HKDU)**. Drži kako je Daytonski sporazum legalizirao genocid nad Hrvatima i Bošnjacima u BiH te stoga Hrvatski narodni sabor ima pravo vršiti pritisak na međunarodnu zajednicu.

Ante Beljo (HDZ) netočnim drži izjavu gospodina Kajina o podjeli BiH. Pojasnio je da je srpska strana okupirala 70 posto BiH teritorija te da Hrvatima i Bošnjacima nije preostalo ništa drugo nego obrana.

Možemo skrivati istinu, ali ne i bježati od nje, smatra **Damir Kajin (IDS)**. Ukazao je na stotine grobova koji dokazuju slanje vojske u BiH, stvaranje Herceg-Bosne, te dogovore na salvetama u Karadordevu.

Ja sam govorio o podjeli Bosne kada je bila 70 posto okupirana od srpske vojske, a ne o salvetama, ispravio je **Ante Beljo (HDZ)**.

Za repliku se javio i **Drago Krpina (HDZ)**. Osvrnuo se na izjavu gospodina Kajina u kojoj je rekao da Daytonski sporazum nije mogao biti bolji s obzirom na to tko mu je bio autor. Konstatira kako se to može shvatiti kao uvredljiva optužba na račun SAD-a, budući da je Bill Clinton osobno stvarao taj sporazum. Misli kako je to štetna politička izjava koja kvari inače izvrsne odnose Republike Hrvatske i SAD-a te predlaže gospodinu Kajinu da je povuče.

Ja sam mislio na "jamce" koji su dolazili iz Hrvatske i SR Jugoslavije, odgovorio je **Damir Kajin (IDS)**.

Krunoslav Kordić (HDZ) bio je mišljenja da ne stoji teza gospodina Kajina o tome da se Hrvati trebaju ispričati, budući da su oni žrtve velikosrpske agresije.

Tražimo ispriku od drugih, a sami

je nismo spremni dati, odgovorio je **Damir Kajin (IDS)**. S obzirom na nesreću koje se desila zbog krive politike, smatra da bi to bio vrlo moralan čin.

Drago Krpina (HDZ) je istaknuo kako gospodin Kajin nije ispravio njegov navod. Što se tiče udjela Hrvatske u postizanju Daytonskog sporazuma smatra da je tu najznačajniji Splitski sporazum s BiH kojim su vojske te dvije države zajedno sudjelovale u porazu srpske okupacijske sile što je i omogućilo Dayton.

Za BiH nema dobrog rješenja

Klub zastupnika PGS-a i SBHS-a pozdravlja inicijativu za raspravom o Daytonskom sporazumu i stanju u BiH, rekao je u ime Kluba **Damir Jurić (SBHS)**. Smatra kako je BiH ključna zemlja za građane Republike Hrvatske te mnogo razloga ide u prilog nužnosti ove rasprave, od određenih odluka visokih predstavnika međunarodne zajednice, proglašenja hrvatske samouprave, provedbe odluke Ustavnog suda o konstitutivnosti triju naroda na cjelokupnom području BiH te gospodarske veze. Mišljenja je da princip jedan čovjek jedan glas u Bosni i Hercegovini nije primjenjiv te zaključuje da za BiH nema dobrog rješenja, iako ono može biti na vidiku ukoliko će ta država postati dio ujedinjene Europe koja bi je u potpunosti revitalizirala. Osnovo pitanje je, kaže, tko uopće zastupa hrvatski narod u Bosni i Hercegovini.

Neodgovorno je vući 400 tisuća BiH Hrvata u politiku koja nema nikakvog izgleda.

Nejasnom drži politiku koju trenutno vodi HDZ BiH koji je potpuno izoliran, kako u Bosni, tako nema podrške ni u službenoj politici Republike Hrvatske, a nema niti jednog saveznika u svijetu. Tvrdi da međunarodna zajednica jednostavno ne vjeruje HDZ-u BiH te predlaže kako bi bilo mnogo bolje da netko drugi tko uživa njeno povjerenje iznese opravdane zahtjeve hrvatskog naroda. Neodgovorno je vući 400 tisuća BiH Hrvata u politiku koja nema nikakvog izgleda - zaključio je zastupnik. Smatra da je Bosna i Hercegovina

vitalni interes za Hrvatsku, čija službena politika tu treba biti puno aktivnija. Završio je izlaganje u uvjerenju da će najavljena aktivnost Ministarstva vanjskih poslova pripomoći jedinom mogućem rješenju, a to je povratak svih u svoje domove.

Rasprava koje ide ovim tijekom, kakva je politika bila u prošlosti i tko je kriv za određene poteze nema nikakvog smisla, drži **Ivo Sanader (HDZ)**. Smatra da treba vidjeti što je danas te kako izaći iz vrlo dramatične situacije. Odgovorio je i na pitanje tko zastupa hrvatski narod u BiH. Rekao je da su to oni koga hrvatski narod u Bosni i Hercegovini izabere, a izabrali su velikom većinom predstavnike HDZ-a.

Damir Jurić (SBHS) složio se s konstatacijom oko izabranih predstavnika Hrvata BiH, te dodao kako parlament bira izvršna tijela, a on nije izabrao članove HDZ-a kao izvršno tijelo Hrvata.

Netočni navod ispravio je i **dr. Anto Kovačević (HKDU)**. Očito se gospodin Jurić ne snalazi najbolje u bosansko-hercegovačkim pitanjima kada kaže da Ante Jelavić nema nikakvu podršku, kaže zastupnik dodavši kako on ima najjaču podršku hrvatskog naroda izraženu na referendumu.

Zaista je neobična dvojba o tome tko zastupa hrvatski narod, kaže, **Drago Krpina (HDZ)**. Konstatira, da po svemu što smo naučili o demokraciji to mogu biti samo oni koji na izborima dobiju većinu, a to je bio HDZ. Zaključio je kako mali narodi, i onda kada su slabi i mali, ne smiju, zbog straha od velikih sila, odustati od zahtjeva za svojom slobodom.

I mali narodi imaju svoja prava

Damir Jurić (SBHS) ne dvoji da i mali narodi imaju svoja prava, te podsjeća da je Republiku Hrvatsku primila EU. U kontekstu stava o "filozofiji malih naroda" retorika ga podsjeća na vrijeme S. Miloševića i argumentaciju da se mali narodi trebaju boriti protiv globalnog poretka jer ih velike sile žele "samljeti".

Očekuje, rekao je da će gospodin Krpina shvatiti da je interes hrvatskog naroda povezivanje s civiliziranim narodima i međunarodnom zajednicom, a sve drugo smatra izolacionizmom.

U ispravku netočnog navoda **Drago**

Krpina je podsjetio da svijet nije podržao Deklaraciju o razdruživanju Republike Hrvatske od Jugoslavije, nego je ultimativno tražio da se primjena prolongira za tri mjeseca. Ta tri mjeseca za Hrvatsku su bila najkrvavija, a međunarodno priznanje došlo je tek nakon obrane od agresije.

U replici je **Dubravka Šuica** prigovorila zastupniku Juriću da svoje izlaganje nije usmjerio na iznalaženje rješenja ali jest prema politici HDZ-a.

Ujedno ga je upitala - sjeća li se da je priznanju 15. siječnja prethodio krvavi rat.

Anto Đapić se u replici osvrnuo na tezu zastupnika Jurića da međunarodna zajednica ne vjeruje HDZ-u, ukazavši na to da Hrvatski narodni sabor čini 7 hrvatskih stranaka u BiH. Sve su one pristale uz ovaj program, a u cijelosti ga je podržala i Katolička biskupska konferencija. Drži naime, da govor biskupa Perića na Saboru u Mostaru predstavlja platformu koja je u potpunosti podržala pravo hrvatskog naroda da ostvari svoje demokratsko pravo da onaj tko bude izabran taj i predstavlja.

U međuvremenu je predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** zamolio zastupnike da replike zamijene konstruktivnom raspravom.

U odgovoru na repliku, **Damir Jurić** je kazao da je bio zaprepašten govorom biskupa Perića. Slijedom toga zaključio je - visoki predstavnik smijenio je Jelavića, pa sličan potez u okviru ovlasti očekuje od Pape. Na to je **Anto Đapić** odgovorio da je Sveti otac posredno podržao odluke Biskupske konferencije u BiH.

Dr. **Anto Kovačević** je napomenuo da gospodin Jelavić nije rukavica Petrića i Barryja koju će oni navlačiti i svlačiti nego osoba izabrana voljom hrvatskog naroda koji ga jedini ima pravo smijeniti.

Osim toga, naglasio je da je za povratak Hrvata u BiH zaslužniji HDZ nego cijela međunarodna zajednica. Varaju se oni, rekao je koji misle da će uz zadržavanje srpske države opstati BiH, jer je ona razjeda kao sumporna kiselina.

Varaju se oni koji misle da će uz zadržavanje srpske države opstati BiH, jer je ona razjeda kao sumporna kiselina.

Sugerirao je Vladi da povede računa o Budišinu prijedlogu, odnosno Hrvatskog narodnog vijeća o kantonizaciji i visokoj decentralizaciji BiH, ukidanju Republike Srpske jer je jedino u tom slučaju moguć povratak na ognjišta.

Replicirao je **Ivica Tafra** riječima - kada bi se držali načela "tko jači" nikada ne bi bilo Republike Hrvatske.

Milan Kovač je replicirao na konstataciju da hrvatski narod u Bosni nema saveznika. Tvrdi da ga ima u većini hrvatskog naroda u Republici Hrvatskoj, premda je njegov najveći saveznik istina i pravda.

Dr. **Ivić Pašalić** je podacima potkrijepio tvrdnju da Hrvatska nije imala saveznike - 1. lipnja 1991. godine navodi se razlog zbog kojih se ne želi samostalna država; 17. lipnja iste godine, američka administracija potiče jedinstvo zemlje; 23. lipnja europska dvanaestorica odlučuju da neće priznati Hrvatsku i Sloveniju te potpisuju protokol s Jugoslavijom od milijardu dolara, a sve su to činjenice na koje se zaboravlja.

U ispravku navoda **Damir Jurić** je odgovorio da je proglašenje samouprave beznadan slučaj. Za to neće biti moguće naći saveznika, te ga ne treba povezivati s priznanjem samostalne države Hrvatske.

Dr. **Ivić Pašalić** je odgovorio da je kolega zamijenio teze i rekao glupost.

Dr. **Ivo Sanader** je u svome ispravku navoda ustvrdio - da je imala saveznika vjerojatno ne bi bilo rata. Što se tiče međunarodne zajednice i dobrog dijela EU provodili su politiku očuvanja Jugoslavije. Tek kada se uvjerila da je Hrvatska spremna pružiti otpor, i usprkos tome što je bila razoružana i imala embargo na uvoz oružja, mijenjaju politiku. Tek tada Hrvatska dobiva saveznike što je dobro, rekao je.

Ropski mentalitet

Damir Jukić je uzvratilo kako vojni angažman ne mora nužno dovesti do priznanja. Hrvatska je priznata zato što je njezin slučaj u međunarodnoj javnosti viđen kao pravedan.

I dr. **Ljerka Mintas-Hodak** je uputila kritiku ropskom mentalitetu spram svjetskih moćnika. Prekinula ju je primjedba predsjednika Sabora da kroz ispravke ne otvara raspravu.

U okviru poslovničke primjedbe zastupnica **Zdenka Babić-Petričević** je gospodinu Juriću poručila da je u Hrvatskom saboru a ne negdje drugdje.

Rasprava je nastavljena iznošenjem stavova klubova zastupnika. U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Milan Kovač** te je prigovorio - da je o ovoj točki Sabor RH raspravljao prije nekoliko mjeseci problema ne bi bilo. Naime, podsjeća da je u listopadu prošle godine HDZ predlagao da se taj problem uvrsti u raspravu.

Istaknuvši kako je međunarodna zajednica nedosljedna u politici prema Bosni, potkrijepio je podacima. Dok je Hrvatsko rukovodstvo pokazalo kooperativnost jer je referendumom prihvatilo samostalnu BiH, Sporazum o prijateljstvu i suradnji s BiH, prihvatilo Vašingtonski sporazum, Splitsku deklaraciju i sporazum o posebnim odnosima, druga strana, srpski narod u BiH glasa - protiv samostalnosti, započinju rat, okupiraju i čiste 70 posto prostora u BiH, i na kraju pod patronatom međunarodne zajednice dobivaju pola BiH.

Nakon svega što se dogodilo nameće se pitanje - gdje je tu pravda, ako se i nakon potpisivanja Daytonskog sporazuma hrvatski narod suočava s kršenjem osnovnih ljudskih i nacionalnih prava - ukinuta mu je televizija, blokirano emitiranje HRT-a, a nepravde se protežu od pravosuđa do školstva. Čašu prelijeva odluka gospodina Barryja. Donose se izborna pravila suprotna Ustavu Federacije BiH i Ustavu BiH. Devetnaest zastupnika iz hrvatskog naroda bira većina bošnjačkih zastupnika, te ocjenjuje da je događaj u Travniku (na prvom svehrvatskom saboru) i događaj u Mostaru, posljedica svih prethodnih događanja u BiH. Zastupnik je upozorio da se kroz zakon provodi centralizacija i dovodi u pitanje opstojnost hrvatskog naroda. Upozorio je da je na ovim prostorima uobičajeno da većinski narodi troše svu svoju energiju da ovladaju manjim narodom ili ga istjeraju iz prostora, a mali narodi, umjesto da je troše na poboljšanje životnih uvjeta troše je na odupiranje majorizaciji.

Sve su to činjenice na koje hrvatski narod želi upozoriti međunarodnu zajednicu, jer drži da je istina na njegovoj strani.

Apelirao je da zastupnici prihvate zaključke koje je dao predsjednik HDZ-a Ivo Sanader, a ne zaključke Odbora za vanjsku politiku. Sugerirao je da se omogući hrvatskom narodu da kroz institucije suverenog naroda izrazi želju u kakvoj BiH živjeti, te zatražio da obveže hrvatsku Vladu da

im pomogne kod međunarodnih institucija da "vrate one koje je hrvatski narod odabrao na funkcije".

Potporu je dala i Katolička biskupska konferencija

U ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a **Anto Đapić** je ustvrdio da je Hrvate na određeni korak natjerala dramatična situacija, ujedno smatra da ovo pitanje ne bi smjelo biti strateško stranačko nego nacionalno pitanje. Ono je takve prirode da od svih zahtijeva visoku osobnu odgovornost i usvajanje zaključaka kojim će im se pomoći. Ne treba zaboraviti da je potporu dala i Katolička biskupska konferencija i samim time potvrdila da se radi o zajedništvu hrvatskog naroda.

U okviru ovog pitanja treba utvrditi - položaj hrvatskog naroda u BiH, ulogu i položaj Hrvatske u odnosima prema BiH i međunarodnoj zajednici, te pomiriti ustavne obveze s jedne strane i ne zaoštravati odnose s međunarodnom zajednicom.

Republika Hrvatska u toj situaciji ne može biti po strani, rekao je jer će i kao supotpisnica Daytonskog sporazuma imati obvezu izvršiti upute i naloge međunarodne zajednice.

U situaciji kada se hrvatski narod ponadao da je Daytonskim sporazumom za njega već prošlo ono najgore (gubitak Bosanske posavine, suradnja s Haškim sudom) te smatrao da može očekivati pozitivne pomake, započela je pužajuća, a kasnije i "otvorena i drska" revizija Sporazuma. Ona se kosi s temeljnim načelima demokracije, odnosno, dogodilo se to da hrvatski narod nema mogućnosti svoje legitimne predstavnike postaviti na mjesto na kojem će moći artikulirati svoj nacionalni interes.

Gospodin Đapić je rekao kako se ne može složiti s ocjenom da ova rasprava kod hrvatskih građana neće izazvati oduševljenje, jer osobno smatra da hoće. Osim toga, ovo je pitanje prvorazredno političko i za hrvatski narod, i vanjskopolitičko pitanje Republike Hrvatske, u smislu povratka desetaka tisuća prognanika u Bosansku posavinu i druge dijelove Republike Srpske ili BiH.

Naglasivši kako Hrvati u BiH žive ispod razine ljudskog dostojanstva, i iskazavši protivljenje stavu da je to pitanje druge države, naglasio je kako je povezanost hrvatskog naroda, RH i

BiH mnogo dublje nego se to želi priznati. Naročito kada se ima na umu da su Hrvatsku branili dragovoljci iz BiH, a dragovoljci iz Republike Hrvatske branili opstanak Hrvata u BiH.

Od te istine ne treba bježati, ustrajao je zastupnik, nego na nju treba biti ponosan. Uostalom - upravo je hrvatsko zajedništvo bila komponenta koja je konačno dovela do priznanja Republike Hrvatske, a ukupna borba pomogla hrvatskom narodu da ostvari vlastiti suverenitet u državi u kojoj je autohtoni narod.

Položaj Hrvata u BiH jasno je definiran, pa stoga opetuje, kako smatra da valja odgovoriti na pitanje o ulozi hrvatske Vlade prema Hrvatima u BiH. Što se toga tiče, Klub drži da ona nije adekvatno reagirala i bila čvrsta pri promjenama izbornih pravila u BiH. No, za pozdraviti je što je uopće reagirala, ali ne i slijedom činjenica da je prekršen Daytonski sporazum, i samo jednim potezom pera hrvatski narod doveden u podređeni položaj. Hrvatskoj Vladi jedino preostaje da bude spremna jasno kazati da se Sporazum krši preko leđa hrvatskog naroda.

Budući da smatra kako ni Hrvatskoj nije interes daljnje iseljavanje Hrvata iz BiH, nego cjelovita država u kojoj će imati puni suverenitet na cijelom teritoriju, drži kako hrvatska Vlada mora ozbiljno voditi računa da upozori na kršenje Sporazuma te nastojati da Sabor donese zaključke koji neće dovesti u pitanje opravdane i časne namjere Hrvatskog narodnog sabora u Mostaru.

Gospodin Đapić je zaključio - jedini je mogući dijalog između hrvatske strane u BiH i međunarodne zajednice u smislu poštivanja volje hrvatskog naroda.

Potporna službenoj politici Vlade

U ime Kluba zastupnika HNS-a i LS-a dr. **Vesna Pusić** je rekla da Klub podržava politiku naznačenu u uvodnom izlaganju ministra Picule te službenu politiku hrvatske Vlade. Ustvrdila je - Hrvatski sabor ne može i ne smije odlučivati o Hrvatima u BiH nego mu je zadaća brinuti o interesu Hrvatske.

Stav je Kluba da je hrvatski interes - stabilnost hrvatskih institucija i sigurno okruženje, briga o dobiti i očuvanju identiteta Hrvata u BiH. O tome su impresivno pisali bivši

Hrvatska Vlada mora ozbiljno voditi računa da upozori na kršenje Sporazuma te nastojati da Sabor donese zaključke koji neće dovesti u pitanje opravdane i časne namjere Hrvatskog narodnog sabora u Mostaru.

provincijal Bosne Srebrene Petar Anđelović i jedan od vodećih hrvatskih intelektualaca Ivan Lovrenčić. Ti bi stavovi, mišljenja je gospođa Pusić, trebali biti putokaz za održavanje kulturnog i povijesnog identiteta Hrvata u BiH.

Uz konstataciju da je hrvatski narod previše stradao u svim dosadašnjim ratovima, mišljenja je da sada ne bi smio biti ponovno iskorišten za postizavanje političkih poena i političko nadmetanje. Treba ga pustiti, rekla je, da kroz legalne institucije vlasti izrazi svoje interese, osigura garantirano i formalno izraženo ali ne i sasvim realizirano pravo na konstitutivnost.

Slijedom poznatog stava hrvatske vlasti i odustajanja od patronata nad Hrvatima u BiH, sažetom u zaključku Odbora za vanjsku politiku, drži da je dovoljno da hrvatske institucije na osnovi toga, brinu o provođenju politike, a Sabor više ne raspravlja o unutrašnjem uređenju drugih država, nego prvenstveno o budućnosti Hrvatske što mu je uostalom i dužnost.

Nakon ovog javljanja uslijedilo je nekoliko replika. Dr. **Anto Kovačević** je podsjetio da je Hrvatska potpisnica Daytonskog sporazuma koji se pokazao kao "mrtva politička formula" i promašaj, pa na ovakve poteze tjeraju "gurava vremena".

S obzirom na upozoravajuću situaciju na opasnost od nestanka Hrvata iz BiH, smatra da nema govora o povratku Hrvata jer i preostali čekaju za odlaskom. O tome uostalom pišu kardinal Puljić i dr. Pero Sudar.

Onima koji se žele ozbiljno baviti hrvatskim pitanjem u BiH, zastupnik preporučuje da slušaju glas Katoličke crkve koja najbolje poznaje probleme hrvatskog čovjeka.

Drago Krpina je na temelju stavova iz rasprave ustvrdio da su svi zastupnici jedinstveni u stavu da je jedna od nesavršenosti Daytonskog

sporazuma odnos Federacije s Hrvatskom i Republike Srpske s Jugoslavijom, pa ne bi imao protiv da se odustane od tog dijela Sporazuma. Drži, naime, da se ne može istovremeno izražavati odanost Sporazumu i zalagati se za odustajanje od pojedinih dijelova jer je to proturječno. Stoga očekuje odgovor na pitanje - namjerava li Republika Hrvatska povući svoj potpis sa Sporazuma.

Izbačeni iz legalnih institucija svoje države

Krunoslav Kordić u načelu podržava stav gospođe Pusić, rekao je, da Hrvati svoje probleme trebaju rješavati kroz institucije vlasti unutar BiH, no, upozorava da je naglasak u cijeloj situaciji na tome da su Hrvati izbačeni iz legalnih institucija svoje države. Taj je čin u suprotnosti s izraženom voljom hrvatskog naroda, Ustavom i Daytonskim sporazumom. Oni koji mu se suprotstavljaju bivaju smijenjeni, sa žaljenjem je konstatirao zastupnik.

Ljubo Česić-Rojs se usprotivio da su fra Petar Anđelović i Ivan Lovrenčić velikani hrvatskog naroda u BiH. O njima misli da su bili i ostali politički Jugoslaveni i izdajnici hrvatskog naroda u BiH.

Na konstataciju kako se u ovom Saboru raspravlja o problemima druge države, odgovorio je da je proliveno previše hrvatske krvi za slobodnu i samostalnu nezavisnu državu. Izrazio je sumnju da je za to vrijeme zastupnica bila u Americi, gdje ju je željela srušiti.

Radi takve komunikacije opomenut je s predsjedničkog stola.

Dr. **Vesna Pusić** je odgovorila da je u Americi bila kao gost profesor od 1996. do 1997. godine, u vrijeme kad rata više nije bilo.

Za ispravak navoda zastupnika Kovačevića i Krpine, javio se **Zlatko Čanjuga** i rekao - "Dayton je jedno od međunarodno pravnih, sigurno najveće postignuće hrvatskog naroda u povijesti BiH - dobio je međunarodnu afirmaciju i HV kao vojnu komponentu.

U ispravku ovog navoda dr. **Anto Kovačević** je uzvratio citatom dr. Pere Sudara, pomoćnog biskupa rhibosanskog - "Dayton je savršena nepravda i najveće zlo koje je moglo zadesiti hrvatski narod".

Zlatko Čanjuga je odgovorio primjedbom - da gospodin Kovačević ima argument ne bi se služio citatom, dodavši da biskupska konferencija u BiH u svome priopćenju nije spomenula pojam hrvatske samouprave.

U ime Kluba zastupnika SDP-a **Zdravko Tomac** je rekao da Klub podržava stav iz uvodnog izlaganja ministra vanjskih poslova Tonina Picule, i politiku Vlade. Ona je vrlo jasna u ovakvim složenim okolnostima i uputila je na koji se način aktivirati u međunarodnoj zajednici, regiji i odnosu prema BiH.

Odbio je primjedu da ova vlast nije pravovremeno reagirala podsjetivši da je u listopadu jasno dala do znanja predstavnicima međunarodne zajednice u Beču kako ne može jednostranim odlukama mijenjati Dayton (donositi pravila za izbore koji ugrožavaju ravnopravnost bilo kojeg od triju ravnopravnih naroda). Izraženo je neslaganje s dijelom poteza međunarodne zajednice koji ugrožavaju Ustav BiH i Daytonski sporazum. Nadalje, početkom jeseni upriličeno je veliko savjetovanje o mogućnosti i problemima povratka Hrvata u Republiku Srpsku te uočeno niz problema koje Vlada treba rješavati brže. Slično savjetovanje održano je u Banjoj Luci, Odbor za vanjsku politiku imao je susrete u Sarajevu, te je široko raspravljeno ovo pitanje.

Time je zastupnik odgovorio na primjedu da je ova vlast digla ruke od problema BiH, i napomenuo kako je tražen način kako o tome raspravljati s obzirom na ulogu Hrvatske kao potpisnice Daytonskog sporazuma, ali i činjenice da se radi o drugoj državi u kojoj živi hrvatski narod kao jedan od konstitutivnih naroda.

Bosna i Hercegovina, opći je stav, može biti demokratska država samo ako sva tri naroda imaju jednaka prava, rekao je zastupnik, te ustvrdio da se proglašavanjem samouprave ide korak dalje u napuštanju Daytonu, Ustava i stvaranju krize u BiH.

Ovu raspravu smatra važnom i radi toga da se iznađe put iz nastale krize, a ne izgubi u međusobnim optužbama. Pitanje je to koje je važno i za budućnost hrvatskog naroda i hrvatske države.

Odgovornost je i na Republici Hrvatskoj

Ukazavši na činjenicu da i u međunarodnoj zajednici postoje velike dvojbe i lutanja, spomenuo je novu situaciju na Balkanu, i naznačio kako drži da i na Hrvatskoj leži odgovornost da upozori međunarodnu zajednicu da ne smije kršiti Dayton, te upozori predstavnike Hrvatskog narodnog sabora da ne donosi odluke s drugačijim rješenjima, koja nisu u hrvatskom interesu (Hrvati bi mogli nestati s političke scene) i moglo bi doći do otežanog daljnjeg rješavanja problema.

Zbog ukupne situacije, zastupnik je upozorio kako ne bi trebalo tražiti nerealan rješenja. Kao šansu u rješavanju problema vidi u mogućnosti da međunarodna zajednica pristane provesti odluku Ustavnog suda o ravnopravnosti i konstitutivnosti tri naroda na cijelom teritoriju BiH, i da se amandmanima mijenja Ustav Federacije i Ustav Republike Srpske, te kroz njih osigura povratak kućama, a svaki od naroda kroz dom naroda i drugim mehanizmima ostvari nacionalnu ravnopravnost. U tom smislu valja precizirati razloge "miješanja" u pitanje BiH, i iznaći načine da se sve pozove da se pridržavaju međunarodnih ugovora, Ustava i Sporazuma i međunarodnoj zajednici i Hrvatskom narodnom saboru jasno kaže da nemaju pravo donositi odluke suprotne Ustavu i sporazumu.

Bosna i Hercegovina može biti demokratska država samo ako sva tri naroda imaju jednaka prava, a proglašavanjem samouprave ide korak dalje u napuštanju Daytonu, Ustava i stvaranju krize u BiH.

Dr. **Ivić Pašalić** je replicirao na izrečeno da Vlada ima jasnu politiku prema BiH. Premda bi mogao podržati 90 posto izlaganja dr. Tomca jer zvuči kao apaurin, uzvratio je njegovom ocjenom izrečenom u Mostaru "slažem se oko dijagnoze ali se ne slažem oko lijekova". Prema tome, drži da se ne može reći da je jasan stav Vlade ako ministar Picula kaže da je ova vlast

odustala od primjene posebnih odnosa. Isto se to ne može reći ako se godinu dana potpuno distancira od legitimnih predstavnika hrvatskog naroda u BiH. U vrijeme kada dolazi do smjenjivanja s dužnosti hrvatskih predstavnika vodi se politika kapitulanta. Jasan stav Vlade bio bi kada bi rekla priznaje li uistinu Daytonski sporazum, jer on tek kao cjelina ima smisao.

Odgovor na repliku dao je dr. **Zdravko Tomac** i ocijenio da su odluke donijete u Daytonu promijenjene samim time što se u praksi donose odluke kojiput na štetu, a kojiput u korist hrvatskom narodu. Korisna je odluka Ustavnog suda koja govori o ravnopravnosti i konstitutivnosti sva tri naroda na cijelom teritoriju BiH.

Međutim, na ono što je po Hrvate bilo štetno, Vlada i Odbor odlučno su reagirali - na način izbora Vijeća naroda i na izborna pravila.

Ako bi se predstavnici Hrvatskoga narodnog sabora uključili u navedeni koncept, mogli bi pridonijeti nastavku takvog procesa, a ako donesu odluku da se isključe, krše Dayton i smanjuju mogućnost djelovanja kod međunarodne zajednice u smislu primjene odluke Ustavnog suda, rekao je dr. Tomac.

S tim stavom upoznati su predstavnici vlasti u Mostaru, on je javno izrečen, prezentiran je u razgovorima s međunarodnom zajednicom, upućen je predstavnicima Hrvatskog sabora, te je zastupnik izrazio uvjerenje da će svi o tome voditi računa.

Ivić Pašalić je u ispravku netočnog navoda ustvrdio da se ne može doći do rješenja ako međunarodna zajednica, zlorabeći svoje ovlasti, bez argumenata isključi iz političkog dijaloga legitimne predstavnike hrvatskog naroda. Jasno je rekao da je to pogreška.

Upozoren da je izrekao mišljenje a ne ispravak netočnog navoda, a zastupnik inzistirao da se radi o ispravku netočnog navoda, i konfrontiranja predsjednik Sabora mu je izrekao opomenu zbog načina komunikacije.

Podcjenjuje se autoritet hrvatske Vlade

Drago Krpina je rekao da se može složiti s mišljenjem gospodina Tomca o dramatičnoj situaciji na Balkanu, na tom primjeru ukazujući na pogubnost

pristanja hrvatske Vlade da bude stavljena u balkansku regiju. Samitom u Zagrebu, nažalost, Hrvatska je sebi presudila da dijeli sudbinu nesretnog Balkana. Smatra, naime, da bi bilo mnogo bolje da je hrvatska Vlada iskoristila povoljan međunarodni položaj i izborila se za šengensku granicu, primjerice na Drini.

Upozorio je ujedno zastupnika Tomca da podcjenjuje autoritet hrvatske Vlade koji bi ona mogla iskoristiti na međunarodnom planu.

Dr. **Zdravko Tomac** je uzvratilo replikom - Vlada je uvažena kao članica međunarodne zajednice jer poštuje politička pravila.

Milan Kovač je u ispravku navoda izrazio nezadovoljstvo odlukom Ustavnog suda u Sarajevu koji se proglasio nenadležnim za sporne odluke izbornog povjerenstva.

I zastupnica dr. **Ljerka Mintas-Hodak** je potvrdila da međunarodna zajednica u BiH dovodi u pitanje javno izraženu volju hrvatskog naroda.

U ispravku navoda dr. **Zdravko Tomac** je odgovorio da je Hrvatska reagirala na način na koji se reagira i dodao da od toga ima efekata i bit će ih. O tome će odlučiti postupci Hrvata u Hrvatskoj i Hrvata u BiH te će omogućiti ili onemogućiti da se problem riješi.

Prešlo se na raspravu u trajanju 10 minuta. Prvi je na redu bio zastupnik **Ante Beljo (HDZ)**. Ustvrdio je da sustavi svih demokratskih država svijeta, pa i u onih iz kojih dolaze predstavnici OESS-a i gospodin Petrić bezrezervno poštuju izborne rezultate.

Izrazio je nadu da Hrvatski sabor neće obezvrijediti ustavne norme i "opće prihvaćene tekovine ljudske civilizacije" i dopustiti "provedbu erozije ljudskih i nacionalnih prava nad Hrvatima u BiH". Prema njima Republika Hrvatska ima ustavne obveze i obveze iz Daytonskog sporazuma, podsjetio je zastupnik.

Kritički se osvrnuo prema nastojanju da se prošle godine legalizira nasilje nad Hrvatima u BiH tako što su hrvatske predstavnice u Federaciji BiH, i državi BiH birali pripadnici daleko brojnijeg bošnjačkog i srpskog naroda.

Kod konstituiranja vlasti u Federaciji BiH i u BiH, hrvatske stranke bivaju izopćene iz vlasti a pozicije su predane strankama "alijanse".

Konstatirao je - hrvatski narod u BiH je kažnjen jer nije htio glasovati

Hrvatski narod u BiH kažnjen je jer nije htio glasovati na izborima onako kako bi se to nekome svidalo.

na izborima onako kako bi se to nekome svidalo.

Ne zna, rekao je, u ime kojih principa, demokracije, pravne države i mira to raditi, ako nije najvažniji pravedni mir. U suprotnom nadolijeva se ulje na vatru i baca klica razdora koji vodi novom i možda još tragičnijem sukobu u BiH.

Apelirao je na zastupnike da se dizanjem ruku opredijele za "pravedan mir zasnovan na poštivanju ljudskih i nacionalnih prava, ravnopravnosti sva tri naroda i poštivanju barem minimuma ljudskih prava općeprihvaćenih u čitavom svijetu".

Preporučivši Hrvatima iz Hrvatske da pretpostave situacije da ih Hrvati iz BiH mole da im više tako ne pomažu upitao je - kako bi oni doživjeli činjenicu da se izbrišu rezultati demokratskih izbora.

Stoljetna pogibelj tjera na traženje rješenja

Drago Krpina je ustvrdio da stoljetna pogibelj hrvatskog nacionalnog bića i stalni pomak od Istoka prema Zapadu, i dalje na sve četiri strane svijeta, upravo tjeraju Hrvate da pokušaju naći rješenje ovog slučaja.

Napomenuo je da su sa sličnim problemima bili suočeni hrvatski političari u povijesti, a HDZ procijenio da je interes hrvatskog naroda u BiH zalaganje za opstanak međunarodno priznate države. Nažalost, u proteklom desetljeću je broj Hrvata u BiH prepolovljen (sa oko 800 tisuća na 400 tisuća), i istovremeno vašingtonski i Daytonski sporazumi dočeka-ni s nadom da će svjetske sile zajamčiti punu suverenost, jednakopravnost i konstitutivnost. Međutim, međunarodna zajednica je nekim svojim postupcima odstupila od Sporazuma, na štetu hrvatskog naroda, radi čega se gasi nada da će potpisnici osigurati hrvatskom narodu stvarnu suverenost i jednakopravnost.

To je dovelo do poznatih događaja pa i do konstituiranja Hrvatskog narodnog sabora i njegovih odluka u Mostaru.

Budući da odluka nije bila konačna nazvali su je privremenom istaknuvši da ukoliko međunarodna zajednica vrati svoje postupke u okvir Day-tonskog sporazuma njihova odluka prestaje važiti.

Stoga je čvrsto uvjeren, rekao je zastupnik Krpina da su odluke Hrvatskog narodnog sabora "iznuđen samoodbrambeni čin" koji ima za cilj ishoditi suočenje s bjelodanom činjenicom da je došlo do odstupanja od Daytonskog sporazuma, te vraćanje u njegove okvire ili traženje drugog rješenja.

Sa žaljenjem je konstatirao da je polugodišnje odgađanje rasprave o ovim pitanjima u Hrvatskom saboru, zapravo ohrabrilu predstavnik međunarodne zajednice da donose odluke u suprotnosti s Daytonskim sporazumom. Premda je teško za pretpostaviti da bi spriječilo donošenje takve odluke pretpostavlja da bi glas Sabora i Vlade, naveo međunarodnu zajednicu da ozbiljnije razmišlja o svojim odlukama.

Nažalost, rekao je, ne može se oteti dojmu da u ovom slučaju postoje određeni stranački interesi SDP-a, te smatra da bi bilo dobro da hrvatski SDP iskoristi svoju ulogu i od svojih predstavnika zatraži da odbiju mandate koje su prihvatili mimo demokratske volje hrvatskog naroda. To bi, dodao je, bio poticaj međunarodnoj zajednici da uvažava demokratski izraženu volju hrvatskog naroda u BiH.

Podsjetivši da je Republika Hrvatska potpisnica Daytonskog sporazuma i zemlja koja je prema svome Ustavu obvezna brinuti o interesima hrvatskog naroda u BiH, smatra kako zaključci iz ove rasprave trebaju odgovoriti na pitanje kako doći do države u kojoj će tri naroda biti jednakopravna.

Mogući odgovor bio bi - vratiti se u okvire Dayton ili iznaći nova rješenja (zanima ga slaže li se gospodin Budiša s Tomčevom ocjenom njegova prijedloga - kantonizacije da "pijevac koji prerano zakukuriče završi u loncu").

U svome zaključnom dijelu izlaganja Drago Krpina je bio mišljenja da valja postići konsenzus u ovom pitanju te zatražiti vraćanje u okvire Dayton ili u razgovorima biti na tragu prijedloga gospodina Granića o sazivanju konferencije za implementaciju mirovnog sporazuma. Postoji i prijedlog Hrvata iz Bosanske posavine koji su zatražili sazivanje nove međunarodne konferencije o BiH.

Odstupanje od izbornih pravila

Zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)** podsjetio je na ranije zahtjeve Kluba zastupnika HDZ-a da se otvori rasprava o provedbi Daytonskog sporazuma i Ugovora o posebnim odnosima Republike Hrvatske i Federacije Bosne i Hercegovine. Upozorio je da je došlo do znatnog odstupanja i revizije cijelog niza odredbi iz Daytonskog sporazuma. Zbog tih je okolnosti važno da Republika Hrvatska prati odvijanje određenih političkih procesa u susjednoj državi, istaknuo je zastupnik. Prokomentirao je zatim dijelove Općeg okvirnog sporazuma prema kojima Republika Hrvatska treba pratiti primjenu Sporazuma sa svim pratećim aneksima. Upozorio je na odstupanja od utvrđenih izbornih pravila, te spomenuo da su u svojoj provedbi pojedini zakonski propisi snažno odstupili od Ustava Federacije BiH.

Zastupnik Šeks zatim je ocijenio da ne bi trebalo dopuštati promjenu pozicije Hrvata, a Vlada je mogla učiniti i više od izražavanja žaljenja zbog toga što je OEES promijenio izborna pravila. Upozorio je da je ovom prilikom odstupljeno od temeljnih demokratskih pravila, a volja hrvatskog naroda poništena je izbornim inženjeringom.

Zbog svih navedenih propusta na štetu Hrvata, potrebno je ostvariti politički konsenzus na onim načelima koja su utvrđena u preambuli Prijedloga zaključaka, usvojenih na vanjskopolitičkom odboru. Temeljna je poruka da bi trebalo poštovati demokratsku volju birača, sukladno odredbama Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava. Bilo bi dobro da zaključci i deklaracija Hrvatskog sabora predstavljaju uporište Vladi i ministru vanjskih poslova, ali i upozorenje međunarodnim čimbenicima da hrvatski narod u Bosni i Hercegovini nije prepušten sam sebi.

Zastupnica dr. **Ljerka Mintas - Hodak (HDZ)** ocijenila je da europski demokratski standardi imperativno nalažu poštovanje i respektiranje potpisanih odredbi sporazuma. Ocijenila je da su ove vrijednosti narušene nepriznavanjem izbornih rezultata hrvatskog naroda u Federaciji BiH. Zbog drastičnih i vidljivih osporavanja demokratski izražene volje, ne bi trebalo prešutjeti ove pojave kao ni pružiti pomoć u ostvarenju političkog nasilja i

Treba upozoriti na pojave političkog nasilja prema Hrvatima u Federaciji Bosne i Hercegovine.

bezakonja nad Hrvatima u susjednoj državi. Podsjetila je i na izjave bosanskohercegovačkih dužnosnika koji su se požalili da Federacija BiH ne funkcionira i da u konstituiranju Doma naroda ima ozbiljnih elemenata neustavnosti. Smatra da su predstavnici hrvatskog naroda pred međunarodnim sankcijama, premda su nedavno pozvali sve aktere na nove, zajedničke razgovore. Njima bi se, ocijenili su politički predstavnici Hrvata, trebale ispraviti sadašnje nepravde prema Hrvatima, ali ujedno i trajno standardizirati prava za sve narode i građane u BiH.

Istaknula je da poštuje stav Vlade Republike Hrvatske o nemiješanju u rješavanje unutarnjih odnosa BiH, ali ne treba zaboraviti ni činjenicu da je Hrvatska potpisnica Daytonskog sporazuma. Prema njegovim odredbama, Hrvatska je država preuzela određene obveze o dosljednoj provedbi potpisanih obveza. Zapisano je da Hrvati imaju pravo na suverenost, konstitutivnost i ravnopravnost. Ocijenila je da bi za sve aktere bilo od koristi da pronađu prihvatljiva rješenja, jer se dosadašnja podrška svodila na telefoniranje i razmjenu mišljenja. Nije u potpunosti zadovoljna ni s predloženim zaključcima Odbora za vanjsku politiku, jer se prvenstveno rukovode brigom da ne ozlojede međunarodnu zajednicu. Smatra da bi se u zaključcima trebao trasirati most prema traženju puta za trajna i pravedna politička rješenja. Predložila je izradu zajedničkih stavova koje bi trebali objediniti sa zaključcima koje je predložila HDZ-a, te zaključcima koalicije šest političkih stranaka.

Dvojbjeni interesi međunarodne zajednice

Zastupnik dr. **Ivić Pašalić (HDZ)** uvodno je ocijenio da međunarodna zajednica ostvaruje postavljene ciljeve, te argumentirao ovu tvrdnju citiranjem jednog od njihovih izvješća, pod rednim brojem 104. U tom se pisanom dokumentu ističe, da međunarodna zajednica "nakon niza razočaravajućih izbornih rezultata",

treba promjenom pravila pokušati dobiti izbore. Smatra da se u ovim riječima krije razlog sukobljavanja predstavnika političkih struktura hrvatskog naroda s dijelom međunarodne zajednice koja je odlučila narušiti preuzete obveze. Smatra da ni ranija vlast u Hrvatskoj nije mogla ozbiljnije osujetiti nepravilnosti prema hrvatskom narodu u BiH, ali makar je izražavala više hrabrosti i odlučnosti. Sadašnja bi vlast u Hrvatskoj, prema tome, trebala pošteno priznati da nije u stanju osigurati ni toliki stupanj zaštite, te reći Hrvatima u susjednoj državi da pokušaju sami za sebe nešto učiniti.

Ocijenio je da međunarodna zajednica uvijek prati i ostvaruje vlastite ciljeve i interese, a to se odnosi i na ovaj dio svijeta. Nisu se u određenom trenutku angažirali u Hrvatskoj i BiH, zbog nekakve ljubavi, nego zbog realizacije i očuvanja vlastitih strateških interesa. Citirao je pojedine strane eksperte koji su savjetovali "podizanje čvrstog zida oko Hrvatske i Bosne i Hercegovine, kako se ratni sukobi ne bi širili prema Kosovu nego lagano izgarali", iako to znači prešutno odobravanje ratnih zločina i posljedica etničkog čišćenja. Ocijenio je da postoji značajan broj vjerodostojnih dokaza da se namjerno nastoje obezvrijediti one demokratske institucije koje izvorno štite konstitutivnost i ravnopravnost hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini.

Zastupnik mr. **Andro Vlahušić (HSLS)** zatražio je repliku ocjenjujući da je prethodni govornik naglašavao defetističko tumačenje sadašnjeg stanja u BiH, prema kojemu Hrvati gotovo da i nemaju šansu za opstanak. Smatra da Vlada Republike Hrvatske ne bi trebala prihvatiti ovakve intonirane poruke. Zastupnik Pašalić zatražio je odgovor na repliku u kojoj je istaknuo da provjerljivim činjenicama ukazuje na stvarne odnose snaga i na fenomene koji se odvijaju unutar međunarodne zajednice. Ocijenio je da je i sadašnja Vlada Republike Hrvatske ujedno žrtva takvih odnosa, što najbolje potvrđuje izmjena prioriteta prilikom usvajanja zaključaka na vanjsko-političkom Odboru. Zbog tih je okolnosti podvukao ocjenu da bi bilo poštenije uputiti poruku Hrvatima u BiH da se sami snalaze u novonastaloj situaciji. Ponovno se javio zastupnik Vlahušić ocjenjujući da ovakve

poruke nisu primjerene, a Vlada Republike Hrvatske neće slijediti ovakvu politiku i odustati od preuzetih obveza.

Zastupnica **Marija Bajt (HDZ)** uvodno je napomenula da hrvatski narod u Bosni i Hercegovini ima četrnaestostoljetni kulturni i državotvorni identitet. Zbog tih okolnosti ne može se preći preko političke nepravde koja je učinjena prema tom narodu u BiH, od međunarodne zajednice. Hrvati koji su do sada predstavljali potporu stabilnosti i prozapadnog raspoloženja, već duže vrijeme upozoravaju na kršenje elementarnih prava. Zapitala je i za razloge zbog kojih se u Republici Hrvatskoj prešućuju ove pojave, i što je naša vanjska politika učinila na tom području. Ocijenila je da već godinu dana postoje snažni znakovi koji govore o "nasilju međunarodne zajednice na hrvatski jezik i pismo, te povijest i kulturu hrvatskog naroda". Ocijenila je da su time snažno narušene međunarodne odredbe kojima se propisuje "uspostavljanje suradnje među narodima i univerzalno poštivanje ljudskih prava". Spomenula je i pojedine konkretne događaje u kojima je međunarodna zajednica intervenirala na području kulture i prosvjete. Zamjerila je da su osporeni čak i pojedini dijelovi teksta hrvatske himne, a na popis uvredljivih predmeta stavljena su i tradicijska vjerska i nacionalna obilježja, poput kipova svetaca, krunice, raspela, te slika s hrvatskim grbom.

Zastupnik **Krunoslav Kordić (HDZ)** podsjetio je da je Daytonskim sporazumom Bosna i Hercegovina uređena kao država s tri naroda i dva entiteta. Ocijenio je da su u nastanku ove tvorevine ugrađeni elementi nepravdnosti i priznati ratni učinci. Hrvati su došli u znatno nepovoljan položaj, a jedina institucija kojom su mogli zaštititi svoju poziciju bio je Dom naroda. Ovom su prilikom poništena prava hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini jer im se izbornim tumačenjima uskraćuje pravo na odabir vlastitih predstavnika.

Na području kulture, prosvjete i vjere dolazi do zabrinjavajućeg brisanja i osporavanja simbola koji su značajni bosansko-hercegovačkim Hrvatima.

Privremenim izbornim pravilima određen je neobjektivan broj i nacionalni sastav zastupnika Hrvata za Dom naroda koji se biraju u županijama. Kršenjem Ustava pre-stale su postojati istinske institucije kojima su se štitili vitalni interesi političke volje hrvatskog naroda, upozorio je zastupnik.

Kao rezultat takvih radnji, dominantni bošnjački narod je izabrao podobne i njima prihvatljive Hrvate. Upozorio je da su ovakve političke igre poznate iz bivše države, a njima se narušavaju Ustavne odredbe utvrđene Daytonskim sporazumom. Ocijenio je da trenutno vladajuću Alijansu tvore i dvije stranke s hrvatskim predznakom, ali minornim povjerenjem hrvatskog naroda. Uostalom, nastavio je zastupnik Kordić, čitava je Alijansa nastala izbornim inženjeringom i izbornom voljom većinskog bošnjačkog naroda. Hrvatsko političko vodstvo u BiH, u ovim je potezima prepoznalo nakane da se putem izbornih pravila i propisa pokuša nametnuti jednostrana promjena Daytonskog sporazuma, Ustava Federacije BiH te Ustava Bosne i Hercegovine. Smatra da se ove promjene izvode na štetu najstarijeg i najmanje brojnog naroda u Bosni i Hercegovini.

Ocijenio je zatim da su prava hrvatskog naroda povrijeđena i procedurom odlučivanja i donošenja odluka na Prizivnom povjerenstvu. Na kraju izlaganja opisao je kronologiju zbivanja kao i odluke Hrvatskog narodnog sabora u Novom Travniku kojom se poziva na punu ustavnu ravnopravnost dva naroda.

Podržati jedinstvenu Bosnu i Hercegovinu

Zastupnik dr. **Anto Kovačević (HKDU)** ocijenio je ovu točku dnevnog reda izuzetno značajnom jer se njome osvjetljavaju i geostrateški interesi Republike Hrvatske. Podsjetio je i na izjave fra Grge Martića, svećenika i diplomata iz XVIII. stoljeće koji je upozorio na veliko značenje i povezanost Bosne i Hrvatske. Ocijenio je da ove dvije države tvore jednu civilizacijsku, duhovnu i prometnu cjelinu, sa zajedničkim interesima. Zbog ovih se razloga, oduvijek zalagao za cjelovitost BiH i nastupao protiv njene podjele, a osnivanjem Republike Srpske naslućuje se

opasnost od podjela. Smatra da je u navedenom projektu sudjelovala i međunarodna zajednica koja je Srbima dala 49% prostora na kojima su donedavno živjeli Bošnjaci i Hrvati, a gdje sada vladaju rasni zakoni. Smatra da treba dati potporu cjelovitosti ove države, te je od ministra vanjskih poslova Republike Hrvatske zatražio da nikada ne prihvati sastanak u Banja Luci. Time bi se dalo do znanja da se ne prihvaćaju rezultati rata i etničkog čišćenja. Upozorio je na dugotrajnost življenja i autohtonu poziciju Hrvata u toj državi koja je narušena izbornim inženjeringom, a kojega je odobrila međunarodna zajednica, odnosno njezini predstavnici. Smatra da ovakvo pogubne situacije za Hrvate nije bilo još od Berlinskog sporazuma, kojih više nema u Bosanskoj Posavini i mjesta poput: Odžaka, Šamca, Broda i Dervente. Zbog ovih je problema ocijenio potrebnim iskazati podršku Hrvatskom narodnom saboru, a Vlada Republike Hrvatske potiče da stane iza prijedloga zastupnika Dražena Budiše. Smatra da Bosna i Hercegovina neće moći opstati "sa srpskom državom u njenom srcu jer ona poput sumporne kiseline razara cjelokupni prostor". Kritički se zatim osvrnuo na pojedine istupe hrvatskih dužnosnika koji su poručivali da Hrvati u BiH, "svoju budućnost trebaju tražiti u Sarajevu, a ne u Zagrebu". Upozorio je da su Hrvati u teškoj poziciji jer im se oduzima politička volja, vjera, kultura i svi atributi po kojima se jedna skupina ljudi drži narodom. Ocijenio je da je na području Federacije u tijeku "tiha majorizacija" kojom bošnjački narod postaje politički dominantan. Smatra da je u ranijem periodu, HDZ vodio jasniju politiku prema Bosni i Hercegovini, a ova bi vlast trebala na vrijeme podržati koncepte koji su na tragu rješavanja opisanih problema, zaključio je zastupnik Kovačević.

"Dobro razumijem najnovije poteze međunarodne zajednice", istaknula je u svom govoru zastupnica **Dubravka Šuica (HDZ)**. Ocijenila je da se na njihove poteze teško može utjecati, te ocijenila da jedino odluke Hrvatskog sabora donesene konsenzusom, imaju određenu težinu. Upozorila je u nastavku izlaganja, da se danas gaze prava Hrvata u Bosni i Hercegovini. Ukazala je zatim na pojedine nepravilnosti koje potvrđuju ovu procjenu, a koje se odnose na neravnopravnost hrvatskog jezika i

Sadašnjom pozicijom i planovima, Republika Srpska razara Bosnu i Hercegovinu.

pisma u domeni školstva. Smatra da se upravo na ovim pitanjima moraju štititi prava hrvatskog naroda koji je najmanje brojan od tri konstitutivna naroda. Suverenost na području jezika i školstva, trebala bi osujetiti bošnjačka nastojanja koja idu za unitarizacijom i centralizacijom, kao sredstvima za ostvarivanjem hegemonije, ocijenila je zastupnica. Upozorila je da konstitutivni narod ne smije imati manja prava na području školstva od prava nacionalnih manjina. Podsjetila je zatim na stoljetnu borbu hrvatskog naroda za vlastitim jezikom, te citirala sadašnje ustavne odrednice o službenim jezicima. Prema Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, u točki 6. se navodi da su: "službeni jezici Federacije BiH hrvatski jezik i bosanski jezik, a službeno je pismo latinica". Upozorila je da ni svi županijski akti nisu prevedeni na hrvatski jezik, što potkrepljuje ocjene da je na djelu zapostavljanje i diskriminacija.

Mogućnost kantonalnog rješenja

Zastupnik **Dražena Budiša (HSL)** ocijenio je da hrvatski narod u Bosni i Hercegovini vidno ekonomski zaostaje i po tome se ne razlikuje od ostala dva naroda. Međutim, stagnacije su vidljive i na procesu depopulacije iako Hrvati danas sudjeluju u etničkoj karti Bosne i Hercegovine sa 500.000 pripadnika ili 16% od ukupnog broja. Treći problem odnosi se na dekonstituciju hrvatskog naroda koja je potaknuta nizom mjera međunarodne zajednice koje se najrelejnije oslikavaju na kršenjima izbornog rezultata. Ocijenio je da se problemi javljaju i u školstvu te zamjerio da se problematiziraju i svima poznati stihovi hrvatske himne. Predstavnici međunarodne zajednice tamnim tonovima govore o cjelokupnom desetogodišnjem periodu odnosa Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a ne sustežu se čak i preteških ocjena o "desetogodišnjem izvozu hrvatskog imperijalizma u Bosnu". Smatra da se griješi u takvim ocjenama jer se inzistiranje na

vlastitom identitetu ocjenjuje "kao retrogradna politika balkanoidnog tipa". Smatra da bi izborna koalicija šestorice bila zadovoljnija da protekli izbori u Bosni nisu protekli u znakovima premoćne pobjede HDZ-a. Budući da se takvi rezultati nisu ostvarili, ne može se prijeći preko činjenice da su Hrvati poklonili povjerenje ovoj stranci, dajući im mandat zastupanja nacionalnih i političkih interesa. Predloženu kantonalnu podjelu nije prozvao "Budišinim planom", potvrđujući kako je riječ o kompilaciji određenih političkih ideja koje su se u posljednjih deset godina javljale kao moguće unutrašnje teritorijalno rješenje.

Dodao je kako je zastupnik Krpina ovakvo otvoreno razmatranje prilika u Bosni, pogrešno doživio "kao mutne događaje u šestorci". Potvrdio je zatim, da Bosnu i Hercegovinu prepoznaje kao državu istog uređenja na cijelom prostoru kantonalnog uređenja. Ocijenio je da ne bi trebalo inzistirati na održavanju posebnih odnosa s BiH, a ovakav status više ne očekuju niti Hrvati u Bosni i Hercegovini.

Na kraju je ocijenio bitnim da Hrvati moraju birati svoje predstavnike u Dom naroda, jednako suvereno kao i što i ostala dva naroda promoviraju svoje legitimne predstavnike.

Zastupnik **Drago Krpina (HDZ)** zatražio je repliku ističući da nije govorio o mutnim poslovima unutar šestorke. Naprotiv, reakcija se odnosi na jednu neprikladnu interpretaciju koja se mogla čuti na televiziji od zastupnika dr. **Zdravka Tomca**, koji je prokomentirao najnovije inicijative za kantonalnim uređenjem. Smatra da Republika Hrvatska kao potpisnica Daytonskog sporazuma ima pravo na

Kantonalni koncept unutrašnjeg teritorijalnog rješenja nudi mogućnost izlaska iz nastale situacije.

poticanje međunarodne zajednice da se potraže nova, prikladnija rješenja.

Zastupnik Tomac zatražio je ispravak netočnog navoda kojim je korigirao prethodnog govornika, navodeći da se poslovice odnosila na mogućnost oko ukidanja Republike Srpske. Podržao je istovremeno

Budišin prijedlog i inicijativu koja traga za prikladnijim političkim rješenjima. I zastupnica Marija Bajt zatražila je repliku kako bi utvrdila da nije točna konstatacija da demografska situacija koja se odnosi na Hrvate u BiH nije alarmantna. Podsjetila je i na izjave kardinala Puljića koji je upozorio da se samo u prošloj godini iz BiH iselilo 10.000 Hrvata, pretežno mlađeg naraštaja.

Potaknuti gospodarski napredak

Zastupnik dr. Đuro Njavro (DC) utvrdio je da je izuzetna geopolitička i prometna uloga Bosne i Hercegovine prema Hrvatskoj. Opisao je prednosti putovanja iz Osijeka prema jugu Hrvatske i to kroz Bosnu jer se time udaljenosti i troškovi značajno smanjuju. Ocijenio je da se i susjedna država nalazi u izuzetno teškoj gospodarskoj poziciji, a takvo stanje reflektira se i na domaće prilike. Zbog toga je Hrvatska izuzetno zainteresirana za miran i skladan napredak svog susjeda, što potvrđuju i političke odluke koje su donijete 1992. godine. Razdoblje mira trebalo bi donijeti gospodarski razvitak i prosperitet, a BiH bi trebali tvoriti građani jednakih prava i obveza. Hrvatska diplomacija trebala bi zato ponuditi svoje usluge, te se u okviru međunarodne zajednice boriti za stabilnost i mir u susjednoj državi. Koristi bi sigurno bile višestruke, jer bi se riješili ne samo uočljivi problemi Hrvata, već bi se počele uklanjati i prepreke koje štode svim građanima u BiH, kao i međunarodnoj zajednici.

Upozorio je zatim da međunarodna zajednica nije spremna dovoditi u kušnju sigurnost svojih pripadnika o čemu svjedoči i najnoviji razvoj situacije na Balkanu. Javlja se i paradoksi, jer NATO nakon vojne intervencije, prvi put promovira snage jugoslavenske armije kao "mirotvorce", vraćajući im neke pozicije i dajući teritorijalne ustupke. Iz ovih bi se zbivanja trebale izvući određene pouke, a dodatne bi napore trebali uložiti svi politički akteri kako bi BiH postala sigurnom zonom i ravnopravnom državom svih naroda. Nakon ovog izlaganja ponovno se javila zastupnica Marija Bajt, tražeći u ime Kluba zastupnika HDZ-a petnaestominutnu stanku.

U nastavku je zastupnik Milan Kovač u ime Kluba zastupnika HDZ-a

podnio izvješće i potvrdio da zajednička saborska komisija nije uspjela usuglasiti mišljenja, pa će iznijeti samo zaključke Kluba zastupnika HDZ-a. Smatra da se nastojalo doći do konsenzusa, a to je potvrdilo i prihvaćanje preambule u točkama 1. i 2., a umjesto točaka koje slijede, ponuđena je drugačija formulacija. Predloženo je da Hrvatski sabor pozove vodstvo hrvatskog naroda u BiH da dijalogom s dva ostala naroda u Bosni i Hercegovini i međunarodnom zajednicom iznađe rješenje i izlaz iz nastale situacije.

Donošenje prijelomnih odluka

Riječ je sada dobio zastupnik dr. Zdravko Tomac (SDP) (koji je uvodno potvrdio značenje ove rasprave, kao i važnost odluka koje će uslijediti. Smatra da je riječ o važnim trenucima kada se donose subdinske odluke i kada je narod doveden do kritične točke na kojoj ne smije napraviti nijednu pogrešku. Smatra da treba uputiti apel predstavnicima hrvatskog naroda da svakako pronađu put kojim će ići u pravcu jačanja položaja suverenosti i ravnopravnosti hrvatskog naroda. Taj se put mora voditi kroz suradnju s međunarodnom zajednicom i traženjem prijatelja i saveznika, a ne frontalnim sukobom. Pozvao je predstavnike hrvatskog naroda da se priključe procesima koji su počeli u Bosni i Hercegovini, te da se uključe u promjene Ustava. Trebalo bi dati svoj doprinos na provođenju konstitutivnosti sva tri naroda na cijelom teritoriju, te aktivno raditi na promjenama i poboljšanjima izbornih pravila.

Taj put će sugerirati Hrvatska kao uvaženi dio međunarodne zajednice i kao potpisnik Daytonskog sporazuma. Smatra da postoje snažni interesi da se promijeni stanje u Republici Srpskoj, jer posebni odnosi ne pridonose boljem rješenju ukupne situacije. Hrvatska ne želi poništavati odluke iz Dayton, potvrdio je zastupnik Tomac, a strateški interes Republike Hrvatske odnosi se na suradnju i dobre odnose sa cjelovitom Bosnom i Hercegovinom. Ukoliko bi Republika Srpska ostala etnički čista država, onda bi sutra mogli biti ugroženi i vitalni odnosi hrvatskog naroda u Republici Hrvatskoj. Treba donijeti odluke, zaključio je zastupnik, koje će svim stranama

omogućiti izlazak iz nastale situacije.

Zastupnik dr. Ivić Pašalić (HDZ) podupro je najveći dio izlaganja zastupnika Tomca. Ipak, primjetio je da su legitimni predstavnici hrvatskog naroda u BiH izbačeni s pregovaračkog mjesta, a na njihova su mjesta došli ljudi bez izbornog legaliteta. Naveo je zatim postotke dobivenih glasova na temelju kojih su izabrani novi zastupnici hrvatskog naroda. Za njihov izbor nije bilo pravih razloga budući da su predstavnici međunarodne zajednice višekratno ukazivali na konstruktivan doprinos gospodina Jelavića i ukazivali na njegovo traženje političkih izlaza iz kriznih situacija.

Izlaz treba tražiti u suradnji, a ne frontalnom sukobljavanju s predstavnicima međunarodne zajednice.

Odustati od separatističkih iluzija

Zastupnik Zlatko Čanjug (HND) smatra da se treba opredijeliti za mirna rješenja. Trebalo bi istovremeno prestati s "robovanjem povijesnim fiksacijama" jer je hrvatski narod stekao svoju demokratsku i slobodnu državu. Upozorio je da su velikosrpske hegemonističke ideje u prošlosti dovodile do ugrožavanja cjelovitosti Bosne i Hercegovine. Ukratko je rekapitulirao najprielomnije povijesne trenutke, od utemeljenja Banovine Hrvatske 1939. godine, do posljedica i žrtava nastalih u II. svjetskom ratu 1941. godine. Trebalo bi definitivno odbaciti ideje o aneksiji dijelova Bosne i Hercegovine Hrvatskoj, jer se time narušavaju i velikosrpske ambicije.

Republika Hrvatska ne bi smjela biti prozivana zbog eventualnog brzopletog narušavanja odredbi Daytonskog sporazuma.

Smatra da je Daytonski sporazum izuzetno značajan jer se prvi put u povijesti, uz velike sile potpisnice, javlja i Republika Hrvatska, kao politički čimbenik koji doprinosi sigurnosti ove susjedne zemlje. Zbog

ovih se rezultata ne mogu podržati separatističke ambicije, i to u trenutku kada Europa kreće prema ujedinjenju. Treba dobro promisliti i odustati od brzopletih poteza zbog kojih bi Republika Hrvatska mogla biti prozvana kao strana koja ima razumijevanja za separatizam. Ocijenio je istovremeno da bi i Katolička crkva u Bosni i Hercegovini, trebala ponijeti svoj dio odgovornosti zbog velike uloge koju je imala u povijesti hrvatskog naroda.

Od Sporazuma u Daytonu ne smije se odstupati jer se njime onemogućava krajnji cilj velikosrpskih ekspanzionista zbog kojega je i došlo do ratnih sukoba i stradavanja. Ukoliko se naruši Dayton, onda će se amnestirati etničko čišćenje i trasirati put prema neizvjesnim rješenjima, jer u Republici Srpskoj danas ne živi ni 3% nesrpskog stanovništva. Dozvolio je mogućnost da ga se kritizira zbog nadnacionalne koncepcije kojom bi trebalo potražiti putove izlaska iz nastale situacije. Smatra da se ovakvim konceptom ipak ne bi ugrozila hrvatska pozicija i komponenta u Bosni i Hercegovini. Pozvao je one zastupnike koji rado podsjećaju na Tuđmanovo političko nasljeđe, da ne odbacuju i njegovu ideju o miru u Bosni i Hercegovini na koju je i stavio svoj potpis u Daytonu.

Anto Kovačević rekao je da zastupnik Canjuga poziva Hrvate da brane i da se dive Daytonu kao što to rade velikosrpski hegemonisti. A Hrvati za to nemaju razloga jer posljedica Daytonskog sporazuma je da Hrvata nema u BiH, da je stvorena srpska država u kojoj vladaju rasni zakoni gdje se Hrvati ne mogu vratiti. Gospodin Canjuga nije upućen i ne razumije se u bosansko-hercegovačka pitanja ali Hrvati u BiH na svakih 50 kilometara imaju različita iskustva a i Katolička crkva je na neki način podijeljena u odnosu na hrvatsko pitanje u BiH, rekao je, među ostalim. **Zlatko Canjuga** je odgovorio da ne prihvaća tezu da i drugi ljudi ne bi smjeli govoriti o BiH no ako na tome predgovornik inzistira "onda jedanput dajte riješite to bosansko pitanje bez nas, ja ću vam biti zahvalan, no mene interesira položaj hrvatskoga naroda u BiH a vi o tome govorite desetljećima pa ga još niste riješili". **Anto Kovačević** je htio odgovoriti ali po Poslovniku više nije imao pravo na repliku.

Potreban brižljiviji odnos Hrvatske

Zdenka Petričević-Babić (HDZ) smatra da treba odgovoriti na pitanje zašto je međunarodna zajednica ugradila u Daytonski ugovor klauzulu o posebnim odnosima RH i BiH odnosno Hrvata iz BiH i je li to zaista bila proforma ili neka ljubav prema RH ili dijelu njezinog naroda koji živi u BiH. Mora se znati da su Hrvati iz RH i Hrvati iz BiH živjeli dugo vremena u jednoj zajedničkoj državi, Austrougarskoj, Kraljevini Jugoslaviji, u vrijeme NDH a i da se u vrijeme AVNOJ-a razmišljalo da sadašnja BiH bude uključena u granice SR Hrvatske. Taj je zajednički život neporeciv i nepobitna činjenica pred međunarodnom zajednicom, naglasila je. Republika Hrvatska nije jedina država u EU i u svijetu čiji se dijelovi naroda nalaze izvan njezinih granica ali je vjerojatno jedina država vjerojatno i u svijetu, koja svoju biološku i egzistencijalnu supstancu dobiva izvan svojih granica, odnosno svoje pučanstvo obnavlja 50 posto od Hrvata iz BiH.

Zastupnica se nada da će odnos današnje hrvatske vlasti prema hrvatskom narodu u BiH i ne samo u BiH, biti brižljiviji nego što je bio dosad. Kad je već međunarodna zajednica odrezala Srbima pola Bosne a Hrvatima odredila da budu, nažalost, podstanari u Federaciji i to opet kao manjina, što su bili i u komunističkom sustavu, nelogično je i neobjašnjivo Hrvate još prikratiti u onom najosnovnijem, izbornom sustavu, rekla je zastupnica. Pitala je

S obzirom na to da Hrvati u BiH nemaju drugog načina ostvarivanja jednakopravnosti s drugim narodima u BiH sigurno da su se odlučili na ovo što im je jedino preostalo pozivajući se pritom na načela i međunarodne dokumente o građanskim i političkim pravima.

zašto se danas u ime demokracije na koju se toliko poziva nije javio Odbor za ljudska prava jer je pogažena legitamna volja hrvatskoga naroda u

BiH izražena na općim izborima u studenome 2000. godine. S obzirom na to da Hrvati u BiH nemaju drugog načina ostvarivanja jednakopravnosti s drugim narodima u BiH sigurno da su se odlučili na ovo što im je jedino preostalo pozivajući se pritom na načela i međunarodne dokumente o građanskim i političkim pravima, rekla je, među ostalim, zastupnica. No kada bi se Petričeve metode, odluke svjetskih moćnika nad malim narodima, primjenjivale svuda u svijetu kao u BiH to bi bio početak svjetske diktature 21. stoljeća što ne želi niti jednom narodu, pa niti svojem u BiH, rekla je na kraju.

Krunoslav Gašparić (HDZ) najprije je izrazio žaljenje zbog prazne sabornice i da nema onih ljudi koji su u principu svoje možebitne spoznaje i saznanja o situaciji i položaju Hrvata u BiH temeljili na salvetama koje je neki Englez pokazao da je tobože predsjednik Tuđman crtao kartu podjele i pozivali se na famozni telefon s kojeg je navodno predsjednik Tuđman dogovarao podjelu BiH s Miloševićem ("no u Šarinjevoj knjizi nema niti riječi o podjeli BiH"). Svoja razmišljanja o Daytonu počeo je osvrtom na američku ulogu u ratovima koji su mu prethodili te naglasio, među ostalim, da se SAD uključila u rješavanje krize i daytonsku inicijativu tek kada su osamostaljene države bile gotovo potpuno slomljene a europska vanjska politika potpuno iskompromitirana, što je bio jedan od važnijih motiva za to. A prema R. Holbrook razlozi su bili vrlo praktični i nisu imali puno veze s razvikanom američkom sklonošću za širenje mira, naveo je zastupnik ne zaobilazeći niti citate drugih međunarodnih političara koji su u to vrijeme djelovali na ovim područjima posebice u vezi s dramatičnim zbivanjima u Srebrenici te vojnom akcijom za povrat okupiranih područja RH te unutaršnjem uređenju BiH.

Dayton je trebao osigurati stabilan oblik vladavine u BiH i jamstvo sigurnosti za svaki narod u BiH što je bilo važno za malobrojni hrvatski narod. Potreba za sigurnošću i da ona bude u hrvatskim rukama opravdana je kada se zna da je u odnosu na brojčano stanje hrvatski narod u BiH najveći stradalnik i žrtva, rekao je zastupnik. U zadnje vrijeme sve jače dolaze do izražaja trendovi koji Hrvatima BiH daju famoznu tobožnju

mogućnost "vi birajte, ali mi odabiremo" a u konačnici iz današnje pozicije možemo biti sve samo ne optimisti, rekao je na kraju.

Kantonizacija - dobar model

Mr. Andro Vlahušić (HSL) naglašava da je osnovni cilj ove rasprave sadržaj Daytonu koji govori o narodima koji žive u BiH a nas posebno interesira, rekao je, hrvatski narod u BiH jer je to ne samo naša ustavna već i ljudska obveza. No u ovoj raspravi se često govori općenito o Hrvatima u BiH no oni nisu niti geografski jedinstveni niti su jednako prošli u ovom ratu a niti ih se jednako tretiralo proteklih desetljeća. Imaju nekoliko potpuno drugačijih političkih entiteta, od Hrvata koji žive u Federaciji BiH do onih koji žive u Republici Srpskoj i u potpuno su drugoj poziciji a da se ne govori o onim Hrvatima koji su došli u RH ili čak o Hrvatima kojima niti matična domovina nije mogla pružiti normalan i kvalitetan život. No, danas Hrvatima u BiH neće pomoći ako se govori o razlozima zašto se to dogodilo, ako se govori o povijesnim iskustvima, o ratu u BiH i koje su bile nepromišljenosti bivše vlasti, smatra zastupnik.

Drži da je ključno pitanje za Hrvatski sabor i za hrvatsku Vladu i cijelu hrvatsku javnost može li se Hrvatima u BiH pomoći da se ponište rezultati rata a krajnji cilj toga trebao bi biti povratak Hrvata a i svih prognanih u BiH, u njihove domove. Pokušalo se s Daytonskim sporazumom koji je omogućio mir ali ne i povratak, pogotovo u RS, i vjerojatno bi sada i njegovi kreatori i potpisnici bili nezadovoljni njegovim rezultatima, rekao je.

Hrvatska Vlada trudi se da bude sugovornik međunarodnoj zajednici i da gospodarski život u susjednoj državi bude značajan. Kantonizacija je jedan od dobrih modela jer bi omogućila ljudima u kantonima da imaju kvalitetnije školstvo, pravo na vlastiti jezik, da lakše izražavaju svoje kulturne potrebe a iznad svega gospodarske potrebe (ako ne budu dobre gospodarske prilike Hrvati će i dalje iseljavati). Treba prepustiti hrvatskoj Vladi i legalno izabranim institucijama i strankama u BiH koji su dobili najveće povjerenje naroda da pokušaju zajedno, uz međunarodnu zajednicu, učiniti da gospodarski i kulturni život Hrvata bude takav da

ostaju u svojim domovima odnosno da se vraćaju.

Drago Krpina ispravio je navod predgovornika kad je rekao da je on urednik jedne od rijetkih knjiga o stradanju Hrvata u BiH 93. Objavljeno je stotinu knjiga o stradanju Hrvata a samo je Hrvatski informativni centar izdao više desetaka knjiga o tome, o rušenju crkava, pogibiji svećenika i ostaloga, rekao je zastupnik Krpina.

Ivan Šuker (HDZ) odustao je od svoje planirane rasprave jer je već puno toga rečeno ali i izrazio žaljenje da u njoj nije sudjelovalo više zastupnika iz vladajuće koalicije jer da su se čula različita mišljenja možda bi se lakše došlo do zajedničkih zaključaka. Pitao je kakva bi bila reakcija Vlade i vladajuće koalicije da su poništeni izbori u BiH a da ih je dobio netko drugi, a ne HDZ (85 posto).

Smatra da je teško govoriti o opstanku Hrvata u BiH bez njihovog povratka a osobito u srednju Bosnu i Bosansku posavinu. Hrvati su se prije nekoliko mjeseci iselili iz Busovače, koja je uvijek bila hrvatska, jer nemaju uvjeta za život a niti povratka. Socijalni egzodus doživljavaju i u svojoj matičnoj domovini o čemu govore zapravo apeli iz Knina ili Lapca (izbacuje ih se iz srpskih kuća). O svemu tome bi trebalo više govoriti ali se zato za ovom govornicom često

Hrvati BiH od nas ne traže ni novce, ni tenkove, ni zrakoplove već razumijevanje. Njihova sudbina je i naša sudbina i ne smijemo je se odreći ni pod koju cijenu, ma kako ona teška bila.

čulo o odlijevanju novca iz Hrvatske u BiH. Zaboravilo se da su mladići iz BiH i Hrvatske zajedno ratovali i branili ovu državu, primijetio je zastupnik. No treba istaknuti da je BiH praktički jedina zemlja s kojom je Hrvatska ostvarila suficit u robnoj razmjeni i to znatan, od 500 milijuna dolara 1997. do 411 milijuna 2000. godine a i to bi bilo manje da nije bilo političkog vodstva Hrvata u BiH. Stoga možda ta gospodarska suradnja i na određen način time i gospodarski oporavak RH treba biti ono na što bi se Vlada oslanjala u budućnosti prilikom pregovora i statusa Hrvata

u BiH, mišljenje je zastupnika.

Pristup bez predrasuda

Mr. Zdravka Bušić (HDZ) naglašava da je riječ o ozbiljnoj problematici pa stoga zavidi mnogima koji su s lakoćom o tome govorili. Zatim je iznijela dojmove koje je stekla kao promatrač Vijeća Europe europskih demokratskih stranaka za vrijeme izbora u BiH te naglasila da je međunarodna zajednica, koja je trebala biti neutralna, stvorila klimu da su mogući izgredi jer se hrvatski narod sprema na referendum no od svega najavljenog nije se vidjelo ništa. Apelirala je na međunarodnu zajednicu da ne pristupaju hrvatskom narodu s određenim predrasadama i osudama i ne stvara klimu, koja postaje klima straha, među hrvatskim narodom.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) rekao je da bi o provedbi Daytonskog sporazuma mogao govoriti mjesec dana jer je kao neposredni sudionik svih sporazuma o BiH osobno tumačio hrvatskom narodu u BiH kako je svaki taj sporazum najbolji. Hrvatski narod nije kršio ni vašingtonski sporazum ni Daytonski, naglasio je te izrazio neslaganje s predloženim zaključcima. Kao zastupnik podržava hrvatsku samoupravu i sve odluke koji je donio Hrvatski narodni sabor. - Nema te žrtve koju nisam spreman napraviti za svoj hrvatski narod, a ako to znači prijeki sud i prijeki sud, rekao je, među, ostalim, "onima koji dogovaraju optužnicu protiv generala Rojsa".

Na kraju je dao punu podršku i čestitao poimenično novoizabranim članovima hrvatske samouprave.

Kako više nije bilo prijavljenih za desetminutnu raspravu predstavnici klubova zastupnika dobili su završnu riječ u trajanju pet minuta.

Dr. Mate Granić u ime Kluba zastupnika DC-a naglasio je da je vašingtonski sporazum svakako najbolji sporazum za zaštitu konstitutivnosti hrvatskoga naroda u BiH. Opstrukcije u provedbi Daytonskog sporazuma bilo je sa svih strana a nažalost, Hrvati su platili najveću cijenu. Bilo je lutanja i krivih procjena međunarodne zajednice ali je potpuno jasno da bez dijaloga s njomnije (bilo) moguće riješiti nikakav problem i o tome treba voditi računa.

Dr. Anto Kovačević u ime Kluba zastupnika HSP-a / HKDU-a naglasio

je da Hrvati BiH od nas ne traže niti novce, tenkove, zrakoplove već razumijevanje. Njihova sudbina je i naša sudbina i ne smijemo je se odreći ni pod koju cijenu ma kako ona teška bila. Ovaj Klub zastupnika zalaže se za jednakopravnost hrvatskoga naroda i za suverenost na svakom pedlju bosansko-hercegovačke zemlje, za kantoniziranu BiH bez entiteta, visoko decentraliziranu državu, prenošenje svih ovlasti upravljanja i gospodarenja na kantonalnu upravu i samoupravu (jedini način za gašenje entiteta i nestanak RS). To bi sigurno ubrzalo gospodarski oporavak i povratak prognanih i izbjeglih.

Za nas je s moralnoga, ljudskog i geopolitičkog motrišta Daytonski sporazum dugoročno neprihvatljiv i izvorište problema, a i danas RS smatramo RS genocidnom tvorevinom, odnosno etnički očišćenim prostorom koji je međunarodna zajednica na razini 49 posto prostora BiH poklonila Srbima, rekao je.

Scenarij (dokument "Nedovršeni mir") s mogućom podjelom BiH na tri dijela pri čemu bi Srbima pripalo 49 posto, nije prihvatljiv, rekao je, među ostalim zastupnik. Naime, na Savi se ostavlja više od 300 kilometara granice sa Srbima koji se još uvijek nisu probudili iz memorandumskog sna a produljuje ga, nažalost, opasno stajalište da Srbija ostaje najvažnija država jugoistočne Europe.

Protiv verbalnih optužbi međunarodne zajednice

Dr. Zdravko Tomac u ime Kluba zastupnika SDP-a najprije je naglasio da su u ovoj raspravi zastupnici SDP-a izbjegavali replike, ispravke krivih navoda, govorenje o prošlosti i o krivnji bivše politike a sve u želji usmjerenja na sadašnje probleme i pronalaženje rješenja za njih. Sudjelovali su u izradi predloženih zaključaka i oni su dobri i nude rješenje problema a ne pogoršavanje položaja hrvatskoga naroda. Stoga iznenađuju zaključci Kluba zastupnika HDZ-a a posebno onaj kojim se za sve probleme optužuje sadašnja vlast. Ukoliko se ide dalje s ovom politikom u BiH, a mi mislimo da to nije dobar put, otežat će se položaj hrvatskoj Vladi, Saboru, svima onima koji žele stabilizirati BiH i poboljšati položaj hrvatskoga naroda, rekao je zastupnik. - Ja sam protiv toga da idemo žestokim verbalnim optužbama protiv međunarodne zajednice da se

cijeli svijet urotio protiv hrvatskoga naroda (podsjeća na neka druga vremena i politiku iz Miloševićeva vremena), naglasio je. Ako hrvatski narod u BiH ide drugim putem, snosi i odgovornost a mi ćemo svejedno nastaviti pokušati napraviti najviše što možemo, zaključio je.

Ljubo Česić-Rojs ispravljajući navod predgovornika rekao je da hrvatska samouprava neće otežati položaj hrvatskoj Vladi, naprotiv, da je za razgovore i provedbe svih sporazuma no da hrvatska Vlada svojim postupcima otežava položaj hrvatskom narodu. Bolje se odnosi prema onima koji su izvršili agresiju na RH nego prema braniteljima koje se ostavilo bez kruha.

Drago Krpina u ime Kluba zastupnika HDZ-a rekao je da je namjeravao odustati od završne riječi no optužbe predstavnika Kluba zastupnika SDP-a (usporedba duha

Pravo na političku taktiku moraju imati svi i utoliko ishitreni potezi nemaju perspektivu, ali dogovori da.

zaključaka HDZ-a s Miloševićevom politikom urote) ne mogu ostati bez dogovora. Klub zastupnika HDZ-a predložio je još prije pet mjeseci raspravu o položaju hrvatskoga naroda u BiH i Daytonskom sporazumu kad je bilo očito da predstavnici međunarodne zajednice imaju namjeru promijeniti izborna pravila i uskratiti pravo hrvatskom narodu da sam izabere svoje predstavnike u Dom naroda. Te rasprave nije bilo i ostajemo u uvjerenju da smo propustili priliku da pokušamo zajedničkim političkim stajalištima na diplomatski način, kao zakonodavno tijelo RH, utjecati na međunarodnu zajednicu da ne pribjegava kršenju Daytonskog sporazuma na štetu hrvatskoga naroda. Propuštena je i prilika da se u okviru ove rasprave postigne konsenzus, zaključio je zastupnik izražavajući žaljenje što njihov prijedlog koji je na tragu demokratskih rješenja i postizanju konsenzusa, nije prihvaćen.

Takvi zaključci mogli su biti najsnažnija potpora hrvatskome narodu i otvaranju puta dijalogu s međunarodnom zajednicom oko trajnih rješenja za BiH. A oni koji su to odbili dobrim dijelom će snositi i odgovornost za daljnji razvoj događaja u BiH a

posredno i u konačnici i za interese RH koji će doći u pitanje izazove li se nestabilnost same BiH, rekao je na kraju.

Predsjednik Sabora i predsjedatelj **Zlatko Tomčić** izrazio je čuđenje zbog izrečenog jer smatra da još uvijek ima vremena za razgovore jer se očito zbog nedostatka kvoruma neće odmah glasovati o zaključcima. **Dr. Zdravko Tomac** objasnio je, među ostalim, da HDZ podržava da se ide dalje u sukob s međunarodnom zajednicom a SDP ne. I to su razlike zbog kojih nije moguć konsenzus. **Drago Krpina** objasnio je da je prijedlog zaključaka HDZ-a alternativa nemogućnosti postizanja zajedničkih zaključaka te pitao što se može prigovoriti predloženoj točki 6. zaključaka (apeliranje na dijalog i toleranciju). Smatra da je riječ očito o tome da su preuzete obveze prema nekome da se mora osuditi odluke Hrvatskoga narodnog sabora. **Dr. Zdravko Tomac** je odgovorio da je spomenuta točka u redu ali ne i ostale. Ili se prihvaća koncept ovih naših zaključaka u kojima se izražava žaljenje i za poteze međunarodne zajednice i Hrvatskoga narodnog sabora i onda se ide u dijalog ili ide dalje svatko svojim putem, rekao je.

Potreban konsenzus

Dr. Ivo Sanader zatražio je riječ u ime predlagatelja. Misli da je rasprava pokazala da su svi svjesni položaja Hrvata u BiH i da se Hrvatska ne može praviti da to ne vidi i da je se to ne tiče iako je bilo suprotnih rasprava i unutar stranaka vladajuće koalicije. Bilo bi dobro da postoji konsenzus oko neupitnih stvari te u tom smislu da se u okviru vanjskopolitičkog Odbora nastavi rasprava. Nije dobro u zaključcima slati dvostruke poruke. Nemojmo se bojati ako međunarodna zajednica kaže da je Dayton izvan snage, rekao je zastupnik pozivajući na usuglašavanje i konsenzus oko bitnih stavova i time omogućavanje u prvom redu hrvatskoj Vladi snažnu poziciju u pregovorima s međunarodnom zajednicom a dodatno mogu biti zaključci političkih stranaka bez obzira na to jesu li usvojeni ili ne. A mi smo spremni za kompromisne, reducirane zaključke koji bi bili prihvatljivi svim političkim snagama unutar Hrvatskoga sabora, rekao je.

Zatim je kao predstavnik Vlade završnu riječ imao ministar vanjskih poslova **Tomino Picula**. Želeći istaknuti nekoliko impresija nakon ove rasprave

naglasio je da je sasvim sigurno da je BiH bila, jest i bit će velika tema hrvatske politike, ne samo vanjske. Položaj Hrvata u BiH nije dobar, loš je i ne poboljšava se, a istodobno s obzirom na opće političke procese RH se nalazi u izuzetno dobrom položaju i ima dobru perspektivu da se u jedno dogledno vrijeme priključi klubu najrazvijenih demokratskih zajednica. Krajnje je vrijeme da se vrlo ozbiljno razmisli o smanjenju tog razmaka između Hrvata u RH koji imaju perspektivu i Hrvata u BiH. Transicijski proces RH koji traje predugo neće se moći uspješno zaključiti ukoliko se ne postigne stabilnost unutar BiH, rekao je ministar, među ostalim.

Može se sanirati stanje

Treba zrelo razmisliti na koji način odgovoriti na izazove s kojima se suočavaju politike u BiH a ocjena uspješnosti naše vladajuće politike ovisit će zapravo samo o tome hoće li broj Hrvata u BiH za deset godina biti dvostruko manji kao što je u odnosu na proteklo desetgodišnje razdoblje, rekao je ministar. Pravo na političku taktiku moraju imati svi i utoliko ishitreni potezi nemaju perspektivu ali dogovori da. Ukoliko se pažljivo prouči učinak onoga što se radilo na različitim

stranama u zadnjih šest mjeseci i izvuku adekvatne pouke može se sanirati situacija u BiH a zatim i otvoriti perspektiva možda nekih drugih odnosa, tvrdi ministar. Predlaže i da se krajnje ozbiljno shvati nestrpljenje onih koji su u proteklih pet i više godina ulagali novac, strpljenje i politički ugled za konsolidaciju odnosa unutar BiH. Oni su spremni poslušati ali ne i pokleknuti pred ucjenama.

Daytonski sporazum u izvedbenoj formi doista danas izgleda drugačije nego kad se potpisivao a veliko pitanje na koje treba odgovoriti i Hrvatski sabor je hoće li on mijenjati zahtjevu ulogu Hrvata u BiH uz pomoć hrvatske države ili će to zaista biti i do kraja oktroirani sporazum koji će i dalje komplicirati pa i otuđiti Hrvate u BiH od izgradnje zajedničkih institucija vlasti. Odgovor na sva ta pitanja ministar nema ali misli da ih u ime hrvatske Vlade ovdje može postaviti apelirajući još jednom da sve ono što kažemo ili učinimo u BiH bude motivirano upravo na ovaj način. Na kraju je naglasio da u ime Vlade ostaje otvoren za provedbu svake one politike koju će prije svega dogovoriti Hrvatski sabor te upozorio da je ovo vjerojatno jedan od najozbiljnijih trenutaka kad se promišlja budući profil BiH i uloge Hrvata u njoj.

Ante Beljo javio se radi ispravka navoda te rekao da je ministar u svojim izlaganjima naveo stvari zbog kojih bi se Hrvati u BiH trebali osjećati krivima a on ne vidi, kaže, da su Hrvati svojim odlukama napravili bilo kome nepravdu ili štetu, pa niti međunarodnoj zajednici. Njima je napravljena nepravda koja povlači sve njihove legitime odluke. **Ljubo Česić-Rojs** je rekao da hrvatski narod u BiH nikoga ne ucjenjuje i spreman je za razgovore i za provedbu svih sporazuma ali ne "da se vi sastajete s onima koji su nelegitimno izabrani u BiH", rekao je ministru.

Prijavljenih za raspravu više nije bilo pa je rasprava je zaključena. Daljnja rasprava je moguća isključivo u radnoj grupi ili eventualno Odboru za vanjsku politiku i ako se dođe do usuglašenih zaključaka nema nikakvog razloga da ih Dom ne prihvati a u protivnom glasovat će se o već predloženim zaključcima, rekao je na kraju predsjednik Sabora i predsjedatelj **Zlatko Tomčić**.

O zaključcima se glasovalo naknadno, 30. ožujka.

Zastupnički je dom većinom glasova, sa 71 "za" i 26 "protiv", prihvatio zaključke Odbora za vanjsku politiku. Zaključci Kluba zastupnika HDZ-a nisu prihvaćeni (71 glas "protiv", 25 "za").

M.S.; M.P.; V.Ž.; Đ.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O IZVRŠAVANJU DRŽAVNOG PRORAČUNA

Iznos naknada za porođiljni dopust

Zastupnici HDZ-a predlažu da se preraspodjelom proračunskih sredstava namakne novac za "vraćanje porođiljnih naknada na prošlogodišnju razinu. Zaključkom Zastupničkog doma Vlada je obvezana da pripremi cjelovit zakon o porođiljnim naknadama, vodeći računa o usklađivanju tog prava sa zemljama EU.

Na sjednici početkom ožujka Zastupnički dom je, među ostalim, prihvatio Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o izvršavanju Državnog proračuna za 2001. godinu, što ga je, u ime Kluba zastupnika HDZ-a, podnijela Jadranka Kosor. Svrha je predloženih izmjena - preraspodjelom proračunskih sredstava namaći novac za vraćanje porođiljnih naknada na prošlogodišnju razinu. Na inicijativu klubova zastupnika stranaka vladajuće koalicije zastupnici su zadržali

Vladu RH da u roku od 30 dana preispita i, po potrebi, predloži izmjene i dopune postojećih zakona ili novi, cjelovit Zakon o porođiljnim naknadama, vodeći računa o usklađivanju ovog prava s pravom porođilja u zemljama Europske unije.

Uvodno kažimo još da je donošenje ovog zakona podržao i Županijski dom na sjednici u veljači, kao i odbori Zastupničkog doma za obitelj, mladež i šport te za financije i Državni proračun. Međutim, odbori za gospodarstvo, razvoj i obnovu te za

zakonodavstvo nisu ga poduprli, priklonivši se mišljenju Vlade da u sadašnjim gospodarskim uvjetima nije moguće osigurati dodatna sredstva za njegovo provođenje. Budući da smo o Prijedlogu zakona i stajalištima radnih tijela opširno pisali u našem listu broj 291, od 9. ožujka, u okviru prikaza rasprave u Županijskom domu (str. 26 - 29. pod naslovom: "Za porođiljni dopust dodatna sredstva iz uštede") prelazimo odmah na prikaz rasprave u Zastupničkom domu.

RASPRAVA

ZASTUPNIČKI
DOM

Prije uvodnog izlaganja predlagateljica je zatražila da raspravi o ovoj točki dnevnog reda prisustvuju predstavnici Ministarstva financija, te da je prenosi HRT, budući da se radi o zakonskom prijedlogu od nacionalnog i državnog interesa.

Potpredsjednik Zastupničkog doma **mr. Mato Arlović** pojasnio je da predstavnici Vlade mogu i kasnije obrazložiti svoje mišljenje, budući da ne moraju braniti ovaj Prijedlog zakona (Vlada u ovom slučaju nije predlagatelj). Napomenuo je, također, da Sabor po zakonu nema nikakvih ovlasti da utječe na program HRT-a. Na to je **Jadranka Kosor** sugerirala da se rasprava o predloženom zakonu provede sutradan ujutro, kad je dogovoren TV prijenos zasjedanja Sabora, kako bi sa stajalištima zastupnika bila upoznata cjelokupna hrvatska javnost. **Mr. Arlović** je pojasnio da Dom ne može donijeti takvu odluku jer nema kvorum.

Po mišljenju **Vladimira Šeksa (HDZ)** doista je tragikomično da se o zakonu od iznimnog nacionalnog značaja raspravlja bez sudjelovanja javnosti, dok TV kamere, primjerice, prenose raspravu o Prijedlogu zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna (mr. Arlović je ovo posljednje negirao). Podsjetio je na činjenicu da je dnevni red utvrđen još prošli tjedan te da nema razloga da se ova točka prebacuje za kasnije. Uostalom, javnost nije posve isključena, budući da sjednicu prate novinari. **Mr. Marin Jurjević (SDP)** je spomenuo da će se snimka rasprave o ovoj temi emitirati iste večeri u 21 sat na trećem televizijskom programu. I mr. **Ivo Škrabalo (HSL)** je potvrdio da je u današnjem TV rasporedu u novinama predviđena snimka rada Sabora. Informirao je zastupnike da je Vijeće HRT-a, nakon konzultacija s klubovima zastupnika i Predsjedništvom Sabora donijelo odluku da HRT prenosi raspravu o svim važnim temama. Međutim, Vijeće nije nikakav naredbodavni organ glede sastavljanja dnevnog programa, već tijelo koje samo određuje smjernice. S

druge strane, treba voditi računa i o tehničkim i redakcijskim problemima HRT-a, nepredvidivosti tijeka saborskih sjednica, itd.

Predlagatelj odustao od hitnog postupka

Obrazlažući ponuđeni zakonski prijedlog **Jadranka Kosor** je napomenula da je na sjednicama odbora odustala od hitnog postupka. Naime, dijeli mišljenje svojih stranačkih kolega da će ovaj zakon imati veće šanse da preživi, bude li prošao redovnu proceduru. Računaju da će se do druge faze zakonodavnog postupka možda uspjeti pronaći nedostajuća sredstva (oko 200 mln. kuna) uz pomoć kojih bi se porodiljne naknade "vratile" na prošlogodišnju razinu.

Smanjivanje porodiljnih naknada negativno se odrazilo na standard oko 50 tisuća obitelji koje imaju malu djecu.

U nastavku je naglasila da Zakon o izvršavanju državnog proračuna za 2001. godinu, kojim su te naknade smanjene, za nezaposlene majke čak drastično, svakako valja izmijeniti jer tu odluku ne podupire ni javnost. Naime, smanjivanje porodiljnih naknada negativno se odrazilo na standard oko 50 tisuća obitelji koje imaju malu djecu. Primjerice, lani su majke u drugoj polovini porodiljnog dopusta (od 6 mjeseci do godine dana djetetova života) primale naknadu u rasponu od 1.600,00 do 2.500,00 kuna, a sada je to izjednačeno na 1.600,00 kuna. Osim toga, smanjena je porodiljna naknada za korištenje porodnog dopusta do treće godine života djeteta, onima koji na to imaju pravo (sa 1.600,00 na 1.100,00 kn), a za nezaposlene majke na 900,00 kuna). Taj se potez može ocijeniti i protuustavnim, budući da je u Ustavu naglašeno da se u Hrvatskoj posebno štite materinstvo i djeca. Osim toga, posljednjim promjenama u taj je dokument ugrađena i odredba o jednakosti spolova, a spomenutom odlukom smo preko noći diskriminirali žene, negoduje zastupnica. Po njenim riječima i Crkva stoji na stajalištu da treba pronaći izvore sredstava za vraćanje iznosa

porodiljnih naknada na prošlogodišnju razinu a protiv ukidanja stečenih prava, odnosno za zaštitu majki i djece, zalaže se i hrvatski Caritas.

Ne smije se štedjeti na maloj djeci

Predlagateljica je, među ostalim, informirala zastupnike da je Županijski dom podupro njen prijedlog. "Zeleno svjetlo" dali su mu i odbori Zastupničkog doma za financije i državni proračun te za obitelj, mladež i šport, a i ministrica zdravstva je nedavno izjavila kako se nada da će se naći neko rješenje izlaz da se porodiljne naknade korigiraju. Spomenula je i to da je Zajednica žena HDZ-a pokrenula akciju potpisivanja peticije (u prvih mjesec dana potpisalo ju je oko 100 tisuća ljudi) koja je pokazala da u javnosti prevladava mišljenje da se ne smije štedjeti na onima koji su najosjetljiviji i najugroženiji - maloj djeci. Činjenica da su spomenutu peticiju potpisali i predsjednik Hrvatskog sabora te mnogi zastupnici Županijskog, ali i Zastupničkog doma, ulijeva joj nade da će i ovaj Dom poduprijeti predložene izmjene ovog zakona. Naime, u situaciji izrazite depopulacije u većini hrvatskih županija (osim u trima dalmatinskim) valja razmišljati o svakoj državnoj mjeri koja može pomoći u popravljaju demografske slike, napominje zastupnica Kosor. Ilustracije radi spomenula je da je u razdoblju od 1990. do 1999. godine broj rođene djece u Hrvatskoj smanjen za 10 tisuća. Nastavi li se ovakav trend depopulacije u Hrvatskoj, 2050. bit će nas jedva tri milijuna, upozorava zastupnica.

U situaciji izražene depopulacije u većini hrvatskih županija valja razmišljati o svakoj državnoj mjeri koja može pomoći u popravljaju demografske slike.

Što se, pak, tiče izvora sredstava za provedbu ovog Zakona, u Klubu zastupnika HDZ-a drže da se u Proračunu moraju naći sredstva za povećanje porodiljnih naknada, sve dok ima novaca za reprezentaciju

(pojedine stavke povećane su i za 800 posto), putovanja, za plaćanje skupih intelektualnih usluga, itd. Predlažu, stoga, da se u financijskom planu Narodne banke Hrvatske, na rashodnoj strani smanje kamate na obveznu rezervu (za 300 mln. kuna) i za taj iznos poveća emisijska dobit. Riječ je o razlici prihoda nad rashodima, što je po zakonu o NBH-u prihod Državnog proračuna iz kojeg bi se mogle isplaćivati porodiljne naknade.

Smanjene porodiljne naknade povećat će izdatke za bolovanje

Zastupnica je na kraju spomenula upozorenje vrsnih stručnjaka, od demografa do ginekologa, koji su sudjelovali na tribini što ju je organizirala zajednica žena HDZ-a, da će smanjene porodiljne naknade uzrokovati dugoročne štete. Naime, u slučaju da sve ostane po starom, majke će se puno lakše odlučivati za odlazak na posao i ostavljat će djecu na čuvanje rodbini ili u jaslicama. To će zasigurno povećati izdatke za bolovanja a, osim toga, jedna od mogućih posljedica ovakve mjere mogao bi biti i povećan broj pobačaja.

Predlagateljica je, stoga, apelirala na kolege da ovaj zakon proslijede u drugo čitanje, te na Vladu da poradi na iznalaženju potrebnih sredstava za njegovu provedbu.

U Proračunu se moraju naći sredstva za povećanje porodiljnih naknada, sve dok ima novaca za reprezentaciju, putovanja i plaćanje skupih intelektualnih usluga.

Replicirajući predstavnici predlagatelja **Ingrid Antičević - Marinović (SDP)** spocitnula joj je da sada lije suze nad tom djecom, iako dobro zna zašto država nema dovoljno novca za porodiljne naknade. Srećom, u proceduri je Prijedlog zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala pa će se vjerojatno otkriti i kamo je nestao taj novac. Sjetite se samo one vaše famozne institucije odnosno statusa majke odgajateljice, koja nikad nije saživjela, ali zahvaljujući kojoj su mnoge majke bile prevarene, prigovorila je zastupnici Kosor (neke su čak dale

otkaz, nadajući se da će biti dodatno plaćene ako rode još jedno dijete). Također je apelirala na predlagateljicu da se uzdrži od citiranja biskupa, a ako to već čini neka se sjeti i njihovih stavova o "grijehu struktura".

Jadranka Kosor je izjavila da se ne bi sramila plakati nad djecom i majkama i upitala zastupnicu Antičević zašto ona to ne čini. Zamolila ju je da snizi tenzije i da vodi računa o dignitetu saborskih zastupnika, posebice zastupnica. A što se tiče spomenutog zakona on se donosi za budućnost, napomenula je.

Nezadovoljni korisnici

Izvjestivši zastupnike o stajalištima Odbora za obitelj, mladež i šport **Dubravka Šuica (HDZ)** je spomenula da tajnicu Odbora nezadovoljni korisnici posljednjih mjeseci svakodnevno bombardiraju telefonskim pozivima. Naime, već u prosincu dobili su umanjenu naknadu tako da su, zapravo, zakinuti. Podsjetila je na činjenicu da je Zakonom o izvršenju proračuna oštećeno oko 50 tisuća žena i obitelji, što bi zastupnici zajedničkim naporima mogli spriječiti. Unatoč problemima kod punjenja proračuna čudi je - kaže - da je aktualna vlast pribjegli ovoj nepopularnoj mjeri kresanja prava najosjetljivijem segmentu društva, umjesto da se koriste poticajne mjere u skladu s Nacionalnim programom demografske obnove. To je kratkoročna politika koja bi nam se u konačnici mogla osvetiti, upozorava zastupnica. Nema sumnje - kaže - da Hrvatskoj trebaju gospodarske investicije, ali prioritetno moramo investirati u ljude, radi budućnosti. Treba pronaći bilo kakav prihvatljiv modus da se porodiljne naknade vrata na prijašnju razinu, kako bismo dokazali da smo doista zreli za strateški oporavak ove države, zaključila je. Svoje izlaganje završila je napomenom da po atmosferi koja vlada u sabornici zastupnici, izgleda, nisu previše zainteresirani za ovu problematiku, kao ni za probleme osnovnog školstva, udžbenike, itd.

Vladimir Šeks je podsjetio na to da su zastupnici HDZ-a glasovali protiv ovogodišnjeg Državnog proračuna i zakona o njegovu izvršenju, među ostalim i zbog smanjivanja naknada za roditelje, a osobito za nezaposlene majke. Međutim, ta je greška uočena, tako da su čak i mnogi članovi

stranaka vladajuće koalicije potpisali spomenutu peticiju i pridružili se ovoj inicijativi HDZ-a, da se porodiljne naknade vrata na razinu koju je izglasala većina zastupnika te stranke.

Vlada se obvezala MMF-u da će kresati socijalna prava u svim segmentima, a ovo je tek početak.

Po riječima zastupnika Vlada vrlo nonšalantno odgovara i da cijeni tu inicijativu te da će pomno razmotriti ovaj problem i u narednom razdoblju raditi na iznalaženju mogućih rješenja. Međutim, osim te lijepe verbalne stilistike ne poduzima ništa jer ne može ili ne želi riješiti taj problem. Naime, obvezala se MMF-u da će kresati socijalna prava u svim segmentima, a ovo je tek početak.

Na njegovu opasku da se nitko od tadašnjih oporbenih političara u predizbornoj kampanji nije usudio spomenuti da će se ići na reduciranje socijalnih prava u ovom najosjetljivijem segmentu, **Miroslav Korenika** je primijetio da ni hadezeovci nisu hrvatskim građanima obećavali tajkunsku pretvorbu i privatizaciju da bi im oni poklonili povjerenje na izborima.

Ne treba sumnjati u to da će Vlada razmotriti mogućnost povećanja porodiljnih naknada, ali i vremenskog roka u kojem će se one isplaćivati, kao što je obećao premijer Račan na aktualnom satu, kaže **Dragica Zgrebec (SDP)**. A o ispunjenju predizbornih obećanja u proteklih 11 godina moglo bi se puno toga govoriti, kaže zastupnica. Nema sumnje da bi i ova Vlada mogla nešto više napraviti da nema tolike dugove (vanjski i unutarnji) i tolike obveze prema izvanproračunskim fondovima, da nema toliko poduzeća koja ne rade, itd. **Ivan Šuker** je primijetio da ovako humana tema ne zaslužuje ovoliko politikanstvo. Uzgred je primijetio da je kolegica Zgrebec zaboravila spomenuti onih 400 tisuća tehnološkog viška i onih 300 firmi koje su prema jugoslavenskom zakonu 1990. trebale ići u stečaj.

Vladimir Šeks je priznao da govori sarkastično jer HDZ nije obećao 200 tisuća novih radnih mjesta, niti snižavanje PDV-a na 17 posto, ni sve drugo što nije ostvareno. To je istina,

kaže **Josip Leko (SDP)**, ali zato je obećao samo 200 bogatih obitelji. **Mr. Zlatka Matešu (HDZ)** začudilo je da zastupnik poteže to pitanje "nakon Škegrinih 100 mln. u Irskoj i "Večernjeg lista" i to upravo danas, kada je Vlada poslala zaključak da ne može utvrditi koje su to obitelji. **Ivan Šuker (HDZ)** je primijetio da te obitelji zacijelo postoje, samo ne odgovara njihova stranačka struktura.

Predložene izmjene usvojiti konsenzusom

I dr. **Jure Radić (HDZ)** smatra da o predloženim izmjenama treba postići konsenzus. Podsjetio je na činjenicu da je na taj način, prije nešto manje od 6 godina, u ovom Domu donesen i Nacionalni program demografskog razvitka, kojim je utvrđeno niz mjera za potporu obiteljima s više djece. Neke od njih su zaživjele (primjerice, trogodišnji porodiljni dopust roditelja trećeg djeteta i dr., isplata porodiljnih naknada nezaposlenim majkama, te povećanje poreznih povlastica iz plaće za obitelji s više djece) a neke ne. Zastupnik, međutim, nije zadovoljan provedbom tog programa (npr. status majke odgajateljice ostao je samo na papiru). Naglašava, međutim, da to ne može biti opravdanje za to da se danas i ono malo što je na tom planu napravljeno još više reducira. Na kraju je napomenuo da nema ništa protiv toga da se snize i zastupničke plaće te srežu mnogi drugi troškovi, ali smatra da su porodiljne naknade zadnje područje na kojem bi država trebala štedjeti. Zbog toga je apelirao na zastupnike da podrže predložene izmjene.

Drago Krpina (HDZ) je također mišljenja da demografska politika i povećanje nataliteta spadaju među najvažnija nacionalna i državna pitanja, te da treba uložiti napore da se oko njihova rješavanja postigne suglasnost. Stoga čudi ponašanje Vlade koja, zapravo, ignorira ovaj Parlament, budući da nije smatrala potrebnim ni poslati svog predstavnika da čuje mišljenje zastupnika ("to je za najostriju političku osudu"). Kolegama iz vladajućih stranaka poručio je da se prestanu koristiti ofucanim obranaškim frazama kako je HDZ, tobože, sve pokrao i da se zato moraju smanjiti porodne naknade (o tome je li netko nešto ukrao u demokratskim državama odlučuju sudovi). Uostalom, Vlada tvrdi da ne

može predočiti popis 200 najbogatijih obitelji jer to - očito - ne bi bio pogodan dokaz za navedene optužbe HDZ-u.

Porodiljne naknade su zadnje područje na kojem bi država trebala štedjeti.

U nastavku je spomenuo da je HDZ vodio hrvatsku državu u mnogo težim okolnostima od današnjih, te da je u 10 godina 10 puta pobjeđivao na izborima, bez obzira na sve prigovore i greške u pretvorbi i privatizaciji. Međutim, od nove vlasti se ne očekuje da stalno ukazuje na greške HDZ-a, nego da donese rješenja zahvaljujući kojima će narodu biti bolje. "Mi smo vam, kao oporba, u tome spremni pomoći, ako želite konstruktivnu i dobronamjernu raspravu, zaključio je Krpina.

Željko Malević (SDP) je negirao da je u svom izlaganju povezivao HDZ s pljačkom te poručio Krpini da od vladajuće koalicije ipak ne očekuje nerealne stvari.

U svom ponovnom javljanju **Drago Krpina** je podsjetio na činjenicu da je vrlo kritički govorio o Vladinom programu prilikom njegova predstavljanja, ali da je podupro premijerovo obećanje da će se osigurati učinkovitije djelovanje pravne države (ne mogu se u Saboru izricati presude). Nažalost, najnovije izmjene Zakona o sudovima nagovješćuju da će hrvatsko sudstvo ubuduće biti pod snažnim političkim pritiskom izvršne vlasti, zaključio je.

Preispitati sve moguće izvore

Vedran Lendić (SDP) je također apelirao na Vladu da nastoji pronaći sredstva za provedbu ovog zakona, s tim da se preispitaju svi mogući izvori, pa i unutarnje rezerve, iako je uvjeren da se demografska politika unapređuje gospodarskom politikom a nikako ne socijalnim davanjima. Istina je, kaže, da je natalitet u Dalmaciji u porastu, ali školske djece je sve manje. S tim u svezi spomenuo je da je ranijom državnom politikom građanima hrvatske nacionalnosti s područja BiH omogućeno masovno prijavljivanje prebivališta na području Republike Hrvatske, temeljem dvojnog državljanstva. Nerijetko je, kaže, cilj tog postupka bilo ostvarivanje određenih prava na teret fondova Republike Hrvatske (za jednu osobu ti

izdaci godišnje iznose oko 47 tisuća kuna, odnosno više od 12 tisuća DEM). Danas, kad ne možemo namaći sredstva ni za porodilje s područja Hrvatske treba utvrditi ima li i ovdje prostora za štednju, kaže zastupnik.

Bez obzira na stranačku pripadnost, zastupnici ne bi smjeli zatvarati oči pred socijalnim temama niti ih na ovakav način politizirati, pa i vulgarizirati, primijetio je **mr. Nikola Ivaniš (PGS)**. Naime, socijalni problemi su još uvijek dominantni u hrvatskom društvu i, koliko god danas zatvarali oči pred tom činjenicom, to će se pokazati iduće godine. Kako reče, prilikom donošenja Zakona o izvršenju Proračuna bio je uvjeren da porodiljne naknade ne treba snižavati i da će štete biti veće od ušteta (isto vrijedi i za predloženo sniženje naknada za bolovanje). Stoga bi bilo najrazumnije da se ponuđeni zakonski prijedlog, zajedničkom voljom svih klubova i zastupnika, "pusti" u drugo čitanje.

Demografska politika se unapređuje gospodarskom politikom a ne socijalnim davanjima.

Slazem se sa zastupnikom Ivanišem da ovu vrlo važnu i osjetljivu temu ne bi trebalo koristiti za neko jeftino politiziranje i pokušaje stjecanja političkih poena jer bi se time mogao ostvariti suprotni učinak, rekao je **Drago Krpina**. Međutim, proširivanje te teme nije krenulo iz redova HDZ-a ("trebali ste reagirati kad su na račun HDZ-a izrečene teške političke optužbe"). Vlada je primarno ispolitizirala ovu temu svojom demonstrativnom nenazočnošću, kao i optužbe koje su ovdje upućene, potpuno izvan konteksta, na račun HDZ-a.

Do potrebnih sredstava povećanjem trošarina za pivo

Među zastupnicima uopće nema dileme da je smanjenje naknada porodiljama bila loša mjera, konstatirao je **Luka Roić (HSS)**. Međutim, s obzirom na skromne financijske mogućnosti države, prilikom donošenja državnog proračuna nisu bili sigurni može li se zadržati dosadašnja razina socijalnih prava. Njegovi stranački kolege

smatraju da se nedostajuća sredstva mogu naći u stavci trošarina za potrošnju piva. Stoga će u drugom čitanju ovog zakona predložiti Vladi da te trošarine povećaju (sa 120 na 180 kuna/hl piva, te sa 60 na 90 kuna za bezalkoholno pivo).

Ivan Šuker je primijetio da je rasprava otišla u "krive vode" što zastupnicima ne služi na čast. Budući da država nema previše proračunskog novca podsjetio je na prijedlog svojih stranačkih kolega da Hrvatska narodna banka ubuduće ne plaća poslovnim bankama kamate na obvezni depozit (takva je praksa u većini europskih zemalja ili je ta kamata minimalna). Primjerice, 1999. godine HNB je s te osnove platila poslovnim bankama 571 mln. kuna a istodobno su poslovne banke platile joj 210 mln. kuna kamata za kredite koji su podigli kod nje (razlika iznosi oko 360 mln. kuna). Da se temeljitije raspravljalo o Zakonu o izvršenju proračuna, moglo se tu kamatu na obveznu rezervu prepoloviti i na taj način doći do novaca za porođiljne naknade, kaže zastupnik. Po njegovu mišljenju treba uzeti u obzir ideju kolege Roića, a i ostali klubovi zastupnika trebali bi sugerirati neke uštede i skrpat ćemo nekako tih 200 mln. kuna koliko je potrebno za isplatu porođiljnih naknada na prijašnjoj razini.

U završnoj riječi predlagateljica **Jadranka Kosor** pročitala je zastupnicima dijelove nekoliko pisama u kojima majke podsjećaju hrvatsku Vladu i predsjednika Hrvatskog sabora na njihovu javnu ugovornu obvezu prema ženama

Hrvatske, da će im se osigurati ostvarivanje potpunih prava porođilja u razdoblju do godine starosti djeteta i na činjenicu da su vrtići prepuni a kadrovi nisu ni osposobljeni za prihvatanje djece od šest mjeseci itd. Iako začuđuje činjenica da nitko od predstavnika Vlade nije bio nazočan ovoj raspravi, predlagateljica je, kako reče, pročitala njihovo mišljenje s izvjesnim optimizmom. Apelirala je na zastupnike da pošalju ovaj zakon u drugo čitanje, te da svi zajedno, uključujući i Vladu, porade na tome da se očita nepravda prema porođiljama ispravi. Naime, ne smije se zaboraviti da je peticiju koju je pokrenula Zajednica žena HDZ-a potpisalo već oko 300 tisuća ljudi, ne računajući članove njihovih obitelji.

Zahvalivši zastupnicima koji su sudjelovali u raspravi te svima koji će dati ruku za predložene izmjene, svoje izlaganje završila je citirajući nadbiskupa Bozanića koji je rekao: "Društvo koje štedi na djeci zatvara se pred budućnošću, a smanjivanje porođiljnih naknada bilo bi širenje beznađa".

Izjašnjavanje

Prije prelaska na izjašnjavanje o Prijedlogu zakona predsjednik Doma je pročitao zaključak što su ga predložili klubovi zastupnika SDP-a, HSLŠ-a, HSS-a, HNS-a, LS-a i IDS-a. Sugerirali su, naime, da Zastupnički dom zažudi Vladu RH da u roku od 30 dana preispita i, po potrebi, predloži izmjene i dopune postojećih zakona ili da predloži novi, cjelovit Zakon o porođiljnim naknadama, vodeći

računa o usklađivanju ovog prava s pravom porođilja u zemljama Europske unije.

Predstavnica predlagateljica **Jadranka Kosor** je primijetila da navedeni zaključak ne izražava bit predloženih izmjena Zakona o izvršavanju Državnog proračuna. Osim toga, usklađivanje ovog prava s pravom porođilja u zemljama Europske unije značilo bi snižavanje stečenih prava majkama u Hrvatskoj. Apelirala je na klubove zastupnika da se glasuje o tome da ponuđeni zakonski prijedlog ide u drugo čitanje te da se, u suradnji s Vladom, pokušaju pronaći potrebna sredstva (oko 200 mln. kuna) da se porođiljne naknade vrate na razinu iz prošle godine.

Luka Trconić je u ime Kluba zastupnika HSS-a zatražio kraću stanku da bi njegovi stranački kolege razmotrili spomenuti zaključak klubova zastupnika stranaka šesterke koji je upravo stigao na klupe. U nastavku sjednice informirao je zastupnike da klubovi šest koalicijskih stranaka ostaju kod tog zaključka te da očekuju da će ga podržati i Klub zastupnika HDZ-a.

Jadranka Kosor je zatražila da se zastupnici najprije izjasne o predloženom zakonu, što je i učinjeno. Ishod - **Zastupnički dom je jednoglasno prihvatio Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o izvršavanju državnog proračuna Republike Hrvatske za 2001. godinu (prvo čitanje). To je popratio donošenjem zaključka što su ga predložili klubovi zastupnika vladajuće koalicije.**

M.Ko.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA O BANKAMA

Pomoć bankarskim kućama u Slavoniji

Predlagatelj ovog zakonskog teksta je zastupnik dr. Vilim Herman (HSLŠ). Budući da je predlagatelj odustao od hitnog postupka, kod donošenja rečenog zakona primjenjivati će se odredbe Poslovnika koje se odnose na prvo čitanje. Zastupnici Zastupničkog

doma jednoglasno su prihvatili zaključak Odbora za financije i Državni proračun kojim se predlaže prihvaćanje Prijedloga zakona o dopunama Zakona o bankama. Istovremeno bi trebalo obvezati Vladu Republike Hrvatske da u što kraćem roku, u saborsku proceduru uputi

novi Zakon o bankama, u kojemu će uzeti u obzir predložene izmjene u ovom prijedlogu zakona.

Županijski dom donio je zaključak kojim je utvrdio mišljenje kojim se podržava donošenje predloženog zakonskog teksta.

O PRIJEDLOGU

Predloženim zakonskim tekstom želi se pomoći novoosnovanoj banci koja je proizašla iz stečaja da po dobivanju odobrenja za rad od Hrvatske narodne banke (HNB), nastavi sa bankarskim poslovima. Predložena je promjena članaka 36. i 37., stavak 2. Zakona o bankama kojima je propisano da novoosnovane banke mogu obavljati bankarske poslove prikupljanja depozita i štednje po isteku tri godine nakon dobivanja rješenja o odobrenju banke za rad. Predložene dopune su nužne kako bi se novoosnovanoj banci proizašloj iz stečaja odmah omogućio rad jer svaka takva banka ima prostorne, kadrovske i ostale uvjete, kao i komintente među ranijim štedišama i ostalim građanima.

RADNA TIJELA

Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo podupro je donošenje ovoga Zakona, ali nije prihvatio prijedlog o hitnom postupku, što je prihvatio i predlagatelj koji je bio nazočan na sjednici. Odbor je predložio Zastupničkom domu donošenje zaključka da predlagatelj prije odlučivanja o prijedlogu zakona pribavi mišljenje Hrvatske narodne banke o tom zakonskom prijedlogu. **Odbor za financije i Državni proračun** održao je raspravu na kojoj su iznijeta slijedeća mišljenja i prijedlozi. Ukazano je da su HNB i Vlada Republike Hrvatske u prijašnjem sastavu, doprinijeli paraliziranju rada pojedinih banaka i njihovom postupnom nestajanju. Važećim odredbama Zakona o bankama praktički se onemogućuje normalno poslovanje onih banaka koje su se kroz stečajni postupak preustrojile i nastavile s poslovanjem. Budući da Vlada Republike Hrvatske priprema novi Zakon o bankama, članovi Odbora bili su mišljenja da bi predložene odredbe trebalo ugraditi u tekst novog Zakona o bankama koji će u saborsku proceduru uputiti Vlada Republike Hrvatske. Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno podržao Prijedlog zakona o dopunama Zakona o bankama i predložio Zastupničkom domu donošenje zaključaka kojim se prihvaća Prijedlog zakona o dopu-

nama Zakona o bankama. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da u što kraćem roku uputi u saborsku proceduru novi Zakon o bankama u kojem će uzeti u obzir predložene izmjene sadržane u ovom Prijedlogu zakona.

Nakon provedene rasprave **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu**, većinom je glasova predložio donošenje zaključka kojim se ne prihvaća predloženi zakonski tekst.

MIŠLJENJE VLADE

U svom je mišljenju Vlada Republike Hrvatske napomenula da Zakon o bankama ne poznaje institut osnivanja banke temeljem preustroja, te takva institucija mora udovoljavati svim zakonskim uvjetima i proći propisani postupak za dobivanje odobrenja za rad. Zadiranje u pojedini dio Zakona uvođenjem mogućnosti osnivanja banke temeljem preustroja, bilo bi nedosljedno. Na takav bi se način banke koje su nastale preustrojem iz stečajnog postupka, preferirale u odnosu na banke koje su nastaju redovnom procedurom. Zbog ovih je argumenata Vlada istaknula da ne podržava predloženi zakonski tekst, zastupnika u Zastupničkom domu, dr. Vilima Hermana.

RASPRAVA

Prvi se za riječ u Domu javio predlagatelj, zastupnik dr. **Vilim Herman** te ukratko obrazložio predloženi zakonski tekst. Predložio je da banke nakon uspješnog preustroja mogu započeti sa radom ne čekajući trogodišnji rok za početak poslova zbog pribavljanja dozvole za rad. Razlog je jednostavan, jer banke nakon preustroja posluju sa komintentima, pa prema tome imaju kontakte sa gospodarskim subjektima. Banke imaju i štediše, a raspolažu s osobljem, kancelarijskim prostorom i tehnikom. Sve ovo ukazuje, ocijenio je zastupnik, da su ove bankarske kuće nakon preustroja sposobne su za nastavak rada.

Ocijenio je da bi se usvajanjem predloženog zakonskog teksta pomoglo bankama koje su prošle stečaj, a takvih je mnogo, osobito na području Slavonije. Istaknuo je ujedno da je na području ove regije došlo do devastiranja bankarskog sustava, a sudbina Vukovarske, Županijske, Cibalia banke i Gradske banke u Osijeku svjedoče da su ove novčarske kuće došle u poslovne poteškoće zbog određenih političkih odluka.

Neke druge banke koje su već sanirane nisu imale takvu sudbinu, a izgleda da su odlučivali neki drugi kriteriji. Zbog ovakve situacije, bilo bi dobro da se na predloženi način pomogne i slavonskim bankama, ocijenio je zastupnik. Dodao je da Hrvatska danas gotovo i nema svoju domaću banku u kojoj pretežito vlasništvo nije u rukama stranaca. Iako se predloženim zakonskim tekstom pomažu bankarske kuće u Osijeku, Vukovaru i Županji, njime se istovremeno šalje poruka Vladi o potrebi da se nešto učini s domaćim bankarskim sustavom.

Zastupnik Herman je konstatirao da je ovaj zakonski prijedlog dobio podršku u Županijskom domu i njegovim radnim tijelima, a također i u Odboru za zakonodavstvo, Odboru za financije i državni proračun, dok se Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu nije priklonio ovom prijedlogu. Smatra da treba otvoriti mogućnost i mehanizme da banke koje izlaze iz stečaja nakon uspješnog preustroja dođu u povoljniju situaciju, iako ne treba odbaciti još neke mehanizme kontrole. Upozorio je da banke imaju nepisano načelo prema kojemu moraju ulagati u vlastito okruženje. Budući da iz njega prikupljaju najdragocjenije izvore za kreditnu ekspanziju, možda se je ranije propustila prilika da inozemni strateški partneri Privredne, Splitske i Riječke banke pomognu u saniranju pojedinih hrvatskih poduzeća.

Zaštita štediša na prvom mjestu

Zastupnik mr. **Zorko Vidiček** iznio je stajalište Kluba zastupnika SDP-a, te uvodno citirao zakonske odredbe kojima se novoosnovanim bankama omogućava obavljanje depozitnih poslova i prikupljanje štednje građana. Tim se zakonskim odredbama željelo zaštititi štediše tako da se novoosnovane banke ne upuste u prikupljanje depozita i štednje prije nego poslovno sazriju. Potrebno je

dokazati postojanje ispravne poslovne politike te osigurati profesionalne kadrove i upravu, a tek potom omogućiti obavljanje zakonom propisanih poslova i usluga. Takve se situacije žele izbjeći člankom 36. i 37. Zakona o bankama. Upravo zbog interesa štediša mora postojati jamstvo sigurnosti, pa Klub zastupnika SDP-a smatra da mora postojati trogodišnji rok za banke koje izlaze iz stečaja. Zbog ovih razloga se ne podržava ovaj zakonski prijedlog, istaknuo je zastupnik Vidiček. Ocijenio je da se trebaju pronaći drugi modeli oko prikupljanja depozita i štedioničkih poslova onih banaka u Slavoniji koje su otišle u stečaj.

Zastupnik **Luka Roić** govorio je u ime Kluba zastupnika HSS-a, te uvodno podsjetio na kronologiju bankarske krize u nekoliko posljednjih godina. Istaknuo je da je ukupna štednja građana u 60 banaka koje su poslovale početkom 1999. godine iznosila 44 milijarde kuna. Tijekom slijedeće godine došlo je do smanjenja broja banaka, ali istovremeno je štednja građana narasla na gotovo 50 milijardi kuna. Smatra da zasluga za ovaj rast pripada i vladajućoj šestorki koja je krajem godine ispunila svoje predizborno obećanje uplaćujući cjelokupni i iznos osigurane štednje. Porast štednje predstavlja istovremeno i poruku da se vraća povjerenje štediša u bankarske kuće. Zbog opisanih trendova, mora se sačuvati stečeno povjerenje, a predložene

dopune odnosile bi se zapravo samo na pojedine banke. Zbog navedenih okolnosti HSS ne može podržati ovaj zakonski prijedlog, zaključio je zastupnik Roić.

Izbjegavati rizične poslove i plasmane

Jednu od zadaća Hrvatske narodne banke čini kontrola i nadzor banaka, istaknula je uvodno zastupnica **Jadranka Katarinčić - Škrlj**, govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a. To znači da ta banka treba pravovremeno upozoravati upravu svake banke na rizične plasmane i poslove. Nakon objavljivanja popisa rizičnih banaka poljuljano je povjerenje u pojedine banke, koje su zatim došle u stečaj. Ocijenila je da bi se trebalo pomoći i ovim bankama, a predloženim zakonskim tekstom ide se na skraćivanje stečajnog roka koji iznosi tri godine. Upozorila je da su stečajevi u privredi i bankarstvu posljedica desetogodišnjeg pogrešnog koncepta. Zbog ovih okolnosti, ocijenila je da bi trebalo podržati predloženi zakonski tekst. Dobrim potezom smatra i odluku predlagatelja da odustane od hitnog postupka kako bi se do drugog čitanja mogle ugraditi sve primjedbe i prijedlozi.

Na kraju je riječ dobio i predlagatelj, zastupnik Herman koji je ocijenio da bi očitovanje Hrvatske

narode banke koje je najavljeno na Odboru za zakonodavstvo moglo razjasniti sadašnju situaciju. Smatra da se zakonski prijedlog trebao propustiti na drugo čitanje, a u slijedećem vremenskom periodu moglo bi se zakonski cjelovito, urediti ova značajna materija. Ne treba zaboraviti, istovremeno je dodao zastupnik, da je dio banaka stradao zbog političkih intervencija. Upozorio je zatim na razlike između hrvatske gospodarske politike koja ne prati svjetske poslovne standarde oko razloga koji uvjetuju stečaj, a ni HNB nije obavljala povjerene zadaće, već je pogrešnom monetarnom politikom pridonijela gospodarskim teškoćama. Nelikvidnosti je u znatnoj mjeri pridonijela i država pa bi trebalo omogućiti da se u drugom čitanju pronađu putovi izlaska iz ove situacije, zaključno je predložio zastupnik Herman.

U nastavku rada predsjedavajući je pozvao zastupnike da se očituju o zaključku Odbora za financije i državni proračun koji je predložio da se prihvati Prijedlog zakona o dopunama Zakona o bankama. Istovremeno bi trebalo obvezati Vladu Republike Hrvatske da u što kraćem roku, u saborsku proceduru uputi prijedlog novog Zakona o bankama, u kojemu će uzeti u obzir predložene izmjene u ovom prijedlogu zakona. Zastupnici su jednoglasno sa 124 glasa donijeli rečeni zaključak.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU MEĐUNARODNE KONVENCIJE O OČUVANJU ATLANTSKIH TUNA I PROTOKOLA

Postizanje održivog gospodarenja resursom atlantskih tuna

Jednoglasno, bez rasprave i hitnim postupkom Zastupnički dom je, uz podršku Županijskog, donio Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna i Protokola.

O PRIJEDLOGU

Zakonom se predlaže potvrđivanje Međunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna i Protokola kojim je izmijenjena, kako bi njezine odredbe

u smislu članka 141. Ustava Republike Hrvatske postale dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske.

Pristupanjem i potvrđivanjem Međunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna i Protokola Republika

Hrvatska se još jednom obvezuje na usvajanje zakonskih propisa te provođenje mjera gospodarenja usvojenih od strane ICCAT-a (Međunarodno povjerenstvo za očuvanje atlantskih tuna). Ujedno se Hrvatska postavlja u poziciju ravnopravnog sudjelovanja u donošenju mjera gospodarenja i iskorištavanja tog vrlo važnog svjetskog resursa.

Pristupanje Konvenciji i Protokolu ne iziskuje izmjene postojećih zakonskih i provedbenih propisa iz područja morskog ribarstva budući da su ICCAT-ove ranije donesene mjere gospodarenja već ugrađene u hrvatske propise.

Republika Hrvatska može sudjelovati u upravljanju, gospodarenju, a potom i iskorištavanju visokomigratornih riba kao što su tune jedino u okviru navedene Konvencije i Protokola. Na razini naše zemlje, tunolov osim iznimne povijesne i kulturološke vrijednosti ima i gospodarski značaj. Hrvatska godišnje na tunolovu i uzgoju tuna zarađuje između 20 i 30 milijuna USD, dok zapošljava oko 500 ljudi.

Ujedno je naglašeno da će izvršavanje odredbi Međunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna i Protokola zahtijevati dodatna financijska sredstva s godišnjim iznosom od 20 do 27 tisuća USD.

S obzirom na prirodu postupka potvrđivanja međunarodnih ugovora kao i na činjenicu da se u ovoj fazi postupka ne mogu više vršiti izmjene ili dopune teksta Konvencije i Protokola predloženo je da Prijedlog zakona bude donesen hitnim postupkom.

RADNA TIJELA

Odbori ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo, za nacionalnu sigurnost i vanjsku politiku te za gospodarstvo i financije predložili su Domu da podrži donošenje predloženog Zakona.

Donošenje Zakona poduprli su i Odbori ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo te za poljoprivredu i šumarstvo.

Odbor za zakonodavstvo je podnio i dva amandmana koji su nomotehničke prirode uz obrazloženje kako nije prihvatljivo da propis sadrži bilo kakvu odredbu nakon odredbe o stupanju na snagu.

RASPRAVA

Ako je igdje napravljen veliki iskorak hrvatskog gospodarstva, onda je to u uzgoju ribe, poglavito atlantskih tuna, rekao je uvodno Antun Palarić, tajnik Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Istaknuo je da ukoliko Hrvatska želi postati član međunarodnih organizacija koje kontroliraju ulov i plasman tuna nužno je ratificirati ovu Konvenciju. Tune su prirodni potencijal Hrvatske i za očekivati je da će ova grana privrede imati ubuduće uspjeha, zaključio je gospodin Palarić.

Dr. Živko Kolega (HDZ) smatra da

uzgoj i ulov tuna nije baš tako prosperitetna grana gospodarstva. Ono što je koči su, kaže, kvote količine ulova. Naglasio je da danas u svijetu postoje brodovi za ulov tuna nosivosti 1200 tona, a u Hrvatskoj je maksimalno dozvoljen ulov od 850 tona. Drži da na taj način ulov tuna nema perspektive te da se on svakako mora povećati uz stvaranje vlastite flote s kojom će Hrvatska krenuti na svjetska mora.

Ivan Lacković (HDZ) se osvrnuo na televizijsku emisiju u kojoj je, kaže, prikazano krvavo klanje tuna te pita jesu li te scene istinite?

Replicirao je dr. Živko Kolega (HDZ) pojasnivši postupak ubijanja riba, za koji tvrdi da je najhumaniji. Za nevedenu televizijsku emisiju, kaže, da je laž kako bi se spriječilo nastavak industrijske grane u kojoj je Hrvatska uspješna.

Zastupnici su tada prešli na glasovanje i jednoglasno podržali donošenje Zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna i Protokola.

prijavio za raspravu te se, prije glasovanja, pomoćnik ministara poljoprivrede i šumarstva Tomilav Ledić izjasnio o podnesenim amandmanima koje je prihvatio čime su postali sastavni dio Zakona.

Zastupnički dom je tada jednoglasno donio Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije o očuvanju atlantskih tuna i Protokola. M.S.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU MEMORANDUMA O SUGLASNOSTI IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE TALIJANSKE REPUBLIKE O USPOSTAVI ZAJEDNIČKOG SUSTAVA NADZORA POMORSKOM PLOVIDBOM NA JADRANSKOM MORU

Županijski dom je podržao, a Zastupnički dom donio (hitnim postupkom) ovaj zakon kojim se

potvrđuje Memorandum o suglasnosti između Vlade RH i Vlade Talijanske Republike o uspostavi zajedničkog sustava nadzora pomorske plovidbe na Jadranskom moru, kako bi njegove odredbe u smislu članka 141. Ustava postale dio unutarnjeg pravnog poretka. Zakonski je tekst u oba doma obrazložio zamjenik ministra pomorstva, prometa i veza, dr. Pavle Komadina.

Svjedoci smo, rekao je Komadina, da se u zadnjih desetak godina povećao prijevoz škodljive tvari, sirove nafte, naftnih derivata i ulja Jadranskim morem. Sve je više brodova dužih od 300 metara i iznad 300 i 350 tisuća nosivosti. Podsjetio je zatim na neka gorka iskustva iz ne tako davne prošlosti kao što je bilo potonuće broda "Brigita Montanari" s ukapljenim otrovnim plinom

nedaleko otoka Žirja, i broda "Cavtat" koji je s otrovnim teretom potonuo na ulazu u Otrant.

Upravo zato najrazvijenije i najzainteresiranije zemlje ovog područja kao što su Hrvatska, Italija i Slovenija pokušavaju zajedničkim snagama uspostaviti sustave koji će onemogućiti takve ekološke katastrofe. Jedan je način da se na Jadranu utvrde plovidbene rute tzv. plovidba usmjerenog i odijeljenog prometa. No, potrebno je uspostaviti jedinstveno uređenje i učinkovit nadzora pomorske plovidbe na cijelom području Jadrana. Takav jedan sustav kontrole pomorskog prometa omogućava ne samo unaprjeđivanje sigurnosti plovidbe već i pružanje informacija u komercijalne svrhe. Podržavajući predloženi zakon zastupnici bi potvrdili Memorandum, kazao je na kraju Komadina, te izvijestio zastupnike da Vlada prihvaća dva amandmanska

zahtjeva Odbora Zastupničkog doma za zakonodavstvo, jer se njima ne mijenja meritum stvari nego samo unaprjeđuje predloženi zakon.

Zakonski je prijedlog podržan, bez primjedbi, u **odborima ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo i za nacionalnu sigurnost i vanjsku politiku**.

U raspravi u **Odboru za gospodarstvo i financije** izniet je prijedlog da se ne podrži prijedlog Vlade da se zakon raspravi po hitnom postupku. Ipak, prevladalo je stajalište da se zbog značaja Zakona podrži hitni postupak. Postavljeno je i pitanje zašto Republika Hrvatska nema utvrđene koridore za prolazak brodova s opasnim teretom? Predstavnik predlagatelja zakona izvijestio je Odbor da će taj problem Vlada riješiti Uredbom čije je donošenje već u proceduri Vlade RH.

Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za pomorstvo, promet i veze predložio je Domu donošenje zakona, a tome se nije protivio niti **Odbor za zakonodavstvo**. Na tekst Konačnog prijedloga zakona Odbor je podnio amandmane na članke 3. i 4. U obrazloženju amandmanskih zahtjeva navodi se da nije prihvatljivo da propis sadrži bilo kakvu odredbu nakon odredbe o stupanju na snagu zakona pa zato predlaže brisanje stavka 2. članka 4. Amandmanima se uređuje zakonski tekst, kao i izričaj u stavku 2. članka 3. jer je razvidno da se radi o zajedničkoj radnoj skupini te će Vlada imenovati samo dio članova, a ne sve.

Jednoglasno i bez daljnje rasprave Županijski je dom podržao donošenje Zakona, a Zastupnički dom ga donio sa 102 glasa.

J.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O POPISU STANOVNIŠTVA, KUĆANSTAVA I STANOVA 2001. GODINE

Zakonom o državnoj statistici daje se u nadležnost Državnom zavodu za statistiku metodološka i organizacijska osnova statističkih istraživanja, prikupljanje, obrada, čuvanje i objavljivanje statističkih podataka. Statistička se istraživanja izvode prema Programu statističkih istraživanja RH koji donosi Hrvatski sabor, a popis stanovništva osim Programom uređuje se i posebnim zakonom.

Potkraj siječnja ove godine Vlada je donijela Zaključak kojim je obvezala Ministarstvo financija, da u suradnji s Državnim zavodom za statistiku analizira troškovnik izdataka za provođenje Popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2001., te da pokuša smanjiti predviđeni iznos potrebnih sredstava. U skladu s tim ovim se zakonskim prijedlogom određuje da popisivačima i kontrolorima pripada naknada za nastale troškove te da se ona neće smatrati primitkom od kojeg se utvrđuje dohodak prema Zakonu o porezu na dohodak.

Navodi se još i ukupan iznos sredstava potrebnih za predstojeći Popis. Ukupan iznos od 141.998.000,00 kuna raspoređen je tako na da 2000. godinu otpada 5.471.481,00 kuna, odnosno 135.076.519,00 kuna na 2001. godinu, a 1.450.000,00 kuna na slijedeću 2002. godinu.

Radna tijela obaju domova Sabora podržala su donošenje zakona. U ŽUPANIJSKOM DOMU to su učinili: **Odbor za zakonodavstvo, te za gospodarstvo i financije i za unutarnju politiku i lokalnu samoupravu. Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za Ustav, Poslovnik i politički sustav** konstatirao je da Zakon treba donijeti kako bi se u 2001. organizirao i proveo kvalitetan popis stanovništva, kućanstava i stanova u okviru osiguranih sredstava. **Odbor za zakonodavstvo** podupro je donošenje ovoga Zakona i nije se protivio njegovu donošenju po hitnom postupku, amandmanom je zatražio brisanje članka 4. uz obrazloženje da je rješenje prema kojemu se na naknadu troškova popisivačima i kontrolorima ne plaća porez na dohodak već sadržano u članku 1. Konačnog prijedloga zakona.

O razlozima zbog kojih je došlo do promjene troškovnika izdataka za provođenje Popisa govorio je ravnatelj Državnog zavoda za statistiku, **mr. Ivan Rusan**. Od polovice prošle godine kada je Sabor donio Zakon čija se izmjena sada predlaže pa sve do 1. siječnja ove godine dogodile su se neke bitne promjene. Najprije je državnim proračunom za ovu godinu dodijeljeno manje sredstava za ove namjene nego što je to bilo predviđeno Zakonom. Uz to, Državni zavod za statistiku doniran je kompjuterskom opremom koja će biti upotrebljena za predstojeći Popis, a Vlada je ustupila jednu zgradu za potrebe obrade tog popisa. Revizijom izdataka za provođenje Popisa došlo se do konačne cifre od 141.998.000,00 kuna, rekao je Rusan.

Nakon izlaganja Vladina predstavnika pristupilo se glasovanju. **Jednoglasno sa 87 glasova "za" zastupnici Zastupničkog doma donijeli su Zakon o izmjeni Zakona o popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2001. godine u skladu s prijedlogom Vlade i prihvaćenim amandmanom Odbora za zakonodavstvo.**

J.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI ZAKONA O ŠPORTU

Uvođenje reda u profesionalni šport

Zastupnički je dom jednoglasno i hitnim postupkom prihvatio izmjenu Zakona o športu kojom se u pravima i obvezama izjednačuju športaši profesionalci u individualnim i kolektivnim športovima. To omogućuje uvođenje reda, zakonito utvrđivanje njihovih poreznih i drugih obveza i pravovremenu naplatu od čega će imati korist športaši, njihovi klubovi i društvo u cjelini, ističe predlagatelj Zakona Luciano Sušan (PGS), zastupnik u Zastupničkom domu, uz supotpis 27 zastupnika Zastupničkog doma. Donošenje ovog Zakona podržao je i Županijski dom, a hitnost postupka obrazlaže se neodrživim stanjem za profesionalni šport.

O PRIJEDLOGU

Zakon o športu donesen je 1997. godine, a u II. Glavi pobliže propisuju tko i pod kojim uvjetima može obavljati športske djelatnosti. Goruće pitanje koje ne trpi daljnje odgode je pitanje neriješenog statusa profesionalnih športaša i isplata temeljem profesionalnih ugovora. Naime, neriješeni radno pravni status profesionalnih športaša jedan je od najaktualnijih problema hrvatskoga športa. Od presudnog značenja za uvođenje reda i zakonitosti su jasni propisi o oporezivanju primanja športaša profesionalaca i osobito, obveze plaćanja doprinosa na ime mirovinskog i zdravstvenog osiguranja.

Višemjesečne rasprave pod pokroviteljstvom i u organizaciji Hrvatskoga olimpijskog odbora kao krovna športskog tijela u RH zaključene su čvrstim stavom da se zatraži izmjena članka 18. stavka 2. Zakona o športu (II. Glava) i omogućiti i športašima profesionalcima i u kolektivnim (npr. nogomet, košarka, rukomet) a ne samo individualnim športovima (npr. plivanje, atletika),

kako je to sada propisano, da mogu športsku djelatnost obavljati kao samostalnu djelatnost.

Ovako predloženo rješenje u skladu je s novim poreznim zakonima a poglavito s novim Zakonom o porezu na dohodak i omogućuje dakle svima njima da imaju status osobe koja samostalno obavlja sportsku djelatnost, da klub zaključuje s profesionalnim športašima ugovore o profesionalnom igranju (utvrđuju se sva prava u obveze kluba i športaša), da se ti športaši registriraju kao osobe koje samostalno obavljaju sportsku djelatnost te da postaju porezni obveznici po Zakonu o porezu na dohodak ali i po Zakonu o porezu na dodanu vrijednost a ostvaruju i prava i obveze iz mirovinskoga i zdravstvenog osiguranja.

Provedba ovog Zakona ne zahtijeva dodatni novac iz državnog proračuna dapače, dolazi do jasnog utvrđivanja i plaćanja poreznih i drugih obveza športaša profesionalaca s pozitivnim učinkom na državni proračun i fondove, navodi predlagatelj uz predloženi zakon.

RADNA TIJELA

Odbor ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo utvrdio je da nema ustavnopravnih zapreka za donošenje ovog zakona i predložio je Domu da podrži njegovo donošenje.

Donošenje ovog zakona podupire i Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo a amandmanom traži brisanje odredbe da se Zakon primjenjuje od 1. siječnja 2001. Odbor za obitelj, mladež i šport također je predložio Zastupničkom domu donošenje ovog zakona a podržao je amandman Vlade Republike Hrvatske kojim se traži da Zakon stupa na snagu osmog dana od objave u "Narodnim novinama".

RASPRAVA

U Županijskom domu o predloženoj zakonu govorio je predlagatelj Luciano Sušan a mr. Božidar Pugelnik (HDZ) dao je punu podršku predloženoj zakonu jer smatra da se konačno pravi red tamo gdje je bilo problema. Zatražio je i pojašnjenje o tome što se događa sa sportašima koji su u rangu prve B lige, druge lige.

Luciano Sušan je objasnio je da se izmjene odnose samo na profesionalne sportaše a da Zakon o športu jasno utvrđuje da su profesionalni sportaši samo oni koji igraju na razini države a mogu biti i na međunarodnim takmičenjima. Znači da su sve ove ostale lige amaterska takmičenja no ovo predloženo rješenje ne remeti pitanje amaterskog sporta kao osnove za bavljenje sportom u Republici Hrvatskoj.

Bez daljnje rasprave Županijski je dom podržao donošenje ovog zakona hitnim postupkom.

I u Zastupničkom domu uvodno je govorio predlagatelj Luciano Sušan rekavši da je neriješen radno pravni status profesionalnih sportaša jedan od najaktualnijih problema u dijelu hrvatskoga profesionalnog sporta. Prihvaćanjem predloženoj rješenja konačno bi se uveo red u ovu djelatnost i jasno i nedvojbeno utvrđivanje poreznih i drugih obveza sportaša profesionalaca.

Dubravka Šuica (HDZ) predsjednica Odbora za obitelj, mladež i šport prenijela je stajalište tog radnog tijela.

Potrebna strategija

Zatim je u ime Kluba zastupnika SDP-a govorila **Ljiljana Kuhta (SDP)**. Klub zastupnika SDP-a potpuno podržava donošenje ovog zakona koji će barem djelomično pomoći uvođenju reda u sportu. Problem statusa profesionalnih sportaša u kolektivnim sportovima kao osoba koje samostalno obavljaju djelatnost samo je kap u moru problema koje sport ima i gdje se godinama nije ništa poduzimalo da se napravi reda. Situacija je u sportu gotovo katastrofalna a bit će još i gora ako se ne donese strategija i novi zakon, naglasila je zastupnica. Izrazila je nezadovoljstvo što se ti problemi rješavaju kap po kap i što se dugo čeka na zakon.

I Klub zastupnika HSS-a podržava predloženi zakon odnosno izmjene, rekao je **dr. Ante Simončić (HSS)**. Pitanje neriješenoga statusa profesionalnih sportaša i isplata temeljem profesionalnih ugovora jedan je od značajnih problema koji pritišću hrvatski sport no očito je da je na pragu kvalitetno rješenje. Ipak, ne treba ići dalje u parcijalne promjene Zakona već napraviti sveukupnu strategiju sporta iz čega će izaći sustavna promjena Zakona o sportu, rekao je u ime Kluba zastupnika HSS-a.

Slično je govorila i **Dubravka Šuica** u ime Kluba zastupnika HDZ-a koji podržava predloženu izmjenu članka 18. Zakona o športu i amandman Vlade RH.

Zatim se prešlo na pojedinačnu raspravu.

Branislav Tušek (SDP) također je naglasio da je prije svega potreban novi, vrlo kvalitetan zakon o sportu jer je postojeći manjkav i defektan no podupire predloženu izmjenu. Rješenje je dakle u novom zakonu koji će prije svega definirati što je to javni interes ovog društva u sportu a to je, smatra zastupnik, sportski odgoj, sportska rekreacija i kvalitetan sport i pitanje vrhunskog sporta. To su temelji za razvoj sporta (profesionalni sport odvojiti) i naše društvo mora stati iza toga, rekao je, među ostalim zastupnik dodajući da ima ambicije napisati osnovne odredbe tog zakona.

Mario Kovač (HSL) rekao je da je volonter u profesionalnom (siromašnom) športskom klubu i da pozdravlja predložene promjene koje su i za taj mali klub od vitalne važnosti. To će sigurno barem djelomično raščistiti nejasnoće u vezi sa statusom profesionalnih sportaša u kolektivnim sportovima. A mora se priznati, uz neke iznimke, da su najveća primanja vezana baš uz te sportaše i najveće dubioze stvorene su baš zbog toga što su ugovori igrača u profesionalnom igranju (nogomet,

košarka) tretirani kao ugovori o radu te su porezi i doprinosi na njihova razmjerno visoka primanja bili previsoki i iznosili čak 130 posto pa se događalo da se obveze državi nisu plaćale ali ni obveze iz ugovora prema igračima.

Predlagatelj je propustio dodatno kvalitetnije regulirati status profesionalnih športskih klubova uključujući i vlasničke odnose (trgovačka društva koja obavljaju športsku djelatnost) i ukoliko želimo krenuti europskim trendovima u profesionalnom športu treba omogućiti ulagačima posjedovanje dionica bez limita i "izvlačenje" barem dijela dobiti.

U završnoj riječi predlagatelj **Luciano Sušan** objasnio je da se pokušalo regulirati tehničkom izmjenom važećeg članka jedno područje sporta. Složio se da treba hitno riješiti pitanje strategije (Ministarstvo radi na tome) ali i rekao da Zakon o športu korektno regulira sportske organizacije kao neprofitne i da dioničari ne mogu dijeliti dividende jer idu u razvoj te djelatnosti. Prihvatio je amandman Vlade Republike Hrvatske i Odbora za zakonodavstvo.

Zastupnički je dom jednoglasno hitnim postupkom donio Zakon o izmjeni Zakona o športu.

Đ.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O TRGOVAČKIM I INDUSTRIJSKIM KOMORAMA

Racionalna i djelotvorna struktura

Zastupnički dom nije prihvatio ovaj Prijedlog zakona čiji su predlagatelji bili zastupnici HSP-a u Zastupničkom domu Anto Đapić, dr. Boris Kandare, Tonči Tadić i Vlado Jukić. Predlagatelji su smatrali da je za razliku od dosadašnjeg sustava gospodarskih komora nužno stvoriti za gospodarstvo znatno jeftiniji ali i djelotvorniji model trgovačkih i industrijskih komora uz puno uvažavanje regionalnih posebnosti te da se zato glavnina djelovanja mora provoditi na razini županija i gradova.

Županijski je dom podržao donošenje ovog zakona o čemu smo pisali, kao i o sadržaju Prijedloga zakona, u "Izvješćima", broj 290, od 6. ožujka 2001. na stranici 28. pod naslovom: "Dobrovoljnost - temeljno načelo djelovanja i organiziranja komora". Podsjećamo da **Vlada Republike Hrvatske** nije podržala predloženi zakon a kao razloge navodi, među ostalim, da bi dragovoljnost upućivala na osipanje članstva Komore i time u pitanje ulogu i djelovanje Komore i gubljenje utjecaja gospodarstva na regionalnoj, državnoj i međudržavnoj razini jer da samo javna gospodarska komora može biti glasnogovornik promicanja općih interesa.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo ne podupire donošenje ovog zakona i to iz razloga koje je iznijela u svom mišljenju Vlada Republike Hrvatske. Da se ne prihvati ovaj zakon Zastupničkom domu predložio je i njegov **Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu**. Članovi Odbora složili su se s mišljenjem Vlade RH te podržali preispitivanje uloge Komore u razvoju gospodarstva.

RASPRAVA

ZASTUPNIČKI
DOM

U Zastupničkom domu o predloženom zakonu opširno je govorio jedan od predlagatelja **dr. Boris Kandare (HSP)**. Gospodarstvo kao vitalni dio djelovanja i razvoja društva ušlo je u nove i vrlo osjetljive odnose u svim zemljama u tranziciji pa tako i u Hrvatskoj. Republika Hrvatska počela je intenzivno prilagođavanje tržišnim pravilima donošenjem temeljnih zakona nužnih za otvaranje tržišnih procesa. Predloženim zakonom uređuje se transformacija Hrvatske gospodarske komore temeljem modela djelovanja komora u razvijenom svijetu i u zemljama u tranziciji i predlaže se mješoviti model komore, rekao je, među ostalim zastupnik. Osvrnuo se i na negativno mišljenje Vlade RH te naveo da se "krunski" argument Vlade za neprihvatanje ovog zakona - da bi Hrvatska navodno teže poslovala sa zemljama koje nemaju i mješoviti i dobrovoljni model komore - ne može prihvatiti.

Naime, Velika Britanija, Irska, skandinavske zemlje i sve istočnoeuropske zemlje koje imaju dobrovoljnu komoru nemaju radi toga nikakvih poteškoća u poslovanju s Njemačkom, Italijom, Austrijom i drugim zemljama u kojima je komora javnopravna i obvezna. Nije nam cilj

ni u kojem smislu razoriti Gospodarsku komoru i smatramo da je potrebna Hrvatskoj ali ne ovakva kakva je danas. Temeljno načelo djelovanja i organiziranja trgovačkih i industrijskih komora mora biti dobrovoljnost odnosno identifikacija interesa i pružanja usluga a ustroj komora mora biti na racionalnoj i djelotvornoj organizacijskoj strukturi.

Poći od europske tradicije

Klub zastupnika HSS-a podržava razmišljanja Vlade RH koja su na tragu novih zadaća Komore u unapređenju razvoja poduzetništva, inovaciji i znanju kadrova u gospodarstvu te razvoju tehnološke infrastrukture i informatizaciji gospodarstva, rekao je **Marijan Maršić (HSS)**. To otvara i pitanja što napraviti sa sadašnjom HGK, zadovoljava li položaj sadašnjih županijskih komora te gdje je u tome obrtnička komora i najavljen poljoprivredna komora. U organizaciji komora Hrvatska mora poći od europske tradicije i bilo bi stoga apsurdno prihvatiti anglosaksonski ili mješoviti oblik organiziranja. Obvezatno učlanjenje stoga nije moguće odbaciti, neka su od mišljenja ovog Kluba kojem predloženi zakon nije prihvatljiv iako ima i dobrih ideja, rekao je, među ostalim zastupnik.

Vlado Jukić (HSP) u ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a naveo je da sve češće reforme komorskih sustava u raznim zemljama pokazuju nastojanja za kombiniranjem najboljih iskustava te da je za Hrvatsku

najbolje pristupiti primjeni mješovitoga i dobrovoljnog modela komore. Prema anketi HUP-a čak 81 posto članova Komore, koji su obvezni članovi s plaćanjem članarine, ne koristi usluge Komore a njih 79 posto smatra da je bolje dragovoljno članstvo.

Nemoguće je Komoru reformirati jedino samo promjenom načina financiranja, kako je to uvela Vlada RH vjerojatno kao odgovor na ovaj zakonski prijedlog, nastavio je zastupnik. Osvrnuo se i na prigovore da je navodno razlog donošenju ovog zakona podjela imovine Komore. To je zapravo strah od reforme Komore prouzrokovan strahom od gubitka sigurnoga i dobro plaćenog posla u Komori i onemogućavanja utjecaja politike na zakonodavstvo. Kada se već utvrdilo da treba raspodijeliti imovinu bivšega Saveza komunista onda nema razloga ne postupiti na isti način u vezi s imovinom paradržavne Hrvatske gospodarske komore. No ako je to jedina primjedba na ovaj Prijedlog zakona spremni smo tu primjedbu prihvatiti i odustati od tog dijela, rekao je zastupnik i predložio zastupnicima da se zakon uputi u drugo čitanje.

Kako prijavljenih za raspravu više nije bilo rasprava je zaključena.

Zastupnički je dom većinom glasova (92 za, 10 protiv, 22 suzdržana) donio zaključak kojim se sukladno prijedlozima njegovih radnih tijela ne prihvaća Prijedlog zakona o trgovačkim i industrijskim komorama iz razloga navedenih u mišljenju Vlade Republike Hrvatske.

Đ.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O SUSTAVU OBRANE OD TUČE

Učinkovitiji sustav obrane od tuče

Uz podržavanje Županijskog, Zastupnički dom je jednoglasno prihvatio Prijedlog zakona o sustavu obrane od tuče. Zakonom se uređuje organizacija sustava obrane od tuče, obveze nositelja poslova obrane od tuče, odnosi nositelja poslova i sudionika u provođenju obrane od tuče, način financiranja obrane od tuče te druga pitanja važna za provedbu jedinstvenosti sustava.

Predlagatelj je bila Vlada Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOGU

Predloženim Zakonom temeljitije i primjerno gospodarskom trenutku uredili bi se poslovi vezani uz

djelovanje sustava obrane od tuče, odnos sudionika i nosioca provođenja obrane od tuče. Zakonom se ujedno rješavaju obveze sudionika u: prognoziranju vjerojatnosti pojave tuče, radarsko otkrivanje i praćenje tučonosnih oblaka, određivanju njihove tučoopasnosti, određivanju načina i neposredno djelovanje na tučonosne oblake, osiguranju meteoroloških motrenja za potrebe

ocjene učinkovitosti i isplativosti obrane od tuče te utjecaja na okoliš, pohrani podataka o djelovanju na tučonosne oblake, analizi podataka o djelovanju i utvrđivanju uspješnosti obrane, osiguranju jedinstvenosti sistema obrane od tuče u stručnom metodološkom pogledu, osiguranju jedinstvenosti obrane od tuče u tehničko organizacijskom pogledu, suradnji između nositelja i sudionika provođenja obrane od tuče, usklađivanje djelovanja obrane od tuče s Hrvatskom kontrolom zračne plovidbe d.o.o., usklađivanju načina rada i tehničkih sredstava sa zakonskim propisima Republike Hrvatske, održavanju i opremanju radarskih centara, održavanju i opremanju lansirnih postaja sa sredstvima rada i djelovanja te izrada planskih i programskih dokumenata i dokumenata koji utvrđuju učinkovitost i isplativost obrane od tuče.

Pored navedenog donošenje predloženog Zakona rezultiralo bi osiguranjem i pravovremenim prilivom financijskih sredstava za rad sustava za obranu od tuče, rastećenjem Proračuna Republike Hrvatske, a omogućio bi se i istraživački rad na utvrđivanju učinkovitosti i isplativosti sustava obrane od tuče.

Sredstva za rad sustava obrane od tuče, u skladu s ovim zakonom osiguravaju se: u Državnom proračunu od oko 7 i pol milijuna kuna, od sredstava Ministarstva poljoprivrede i šumarstva predviđenih za poticaje za osiguranje usjeva od oko 6 milijuna kuna, od planiranih sredstava proračuna županija na branjenom području od oko 7 milijuna kuna te od zaračunate premije osiguravajućih društava od oko 6 milijuna kuna.

RADNA TIJELA

Odbori ŽUPANIJSKOG DOMA za zakonodavstvo i za gospodarstvo i financije predložili su da Dom podrži prihvaćanje predloženog Zakona.

Prijedlog zakona o sustavu obrane od tuče pozitivno su ocijenili i **Odbori ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo, za financije i Državni proračun te za poljoprivredu i šumarstvo** i predložili njegovo prihvaćanje.

Radna tijela obaju saborskih domova naglasila su kako će sve primjedbe i prijedloge uputiti

predlagatelju zbog pripreme Konačnog prijedloga. Uz to je **Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za poljoprivredu i šumarstvo** predložio donošenje zaključka kojim se preporuča Vladi Republike Hrvatske da ubrza aktivnosti koje bi dovele do sklapanja međudržavnih ugovora o suradnji sa susjednim zemljama u obrani od tuče.

RASPRAVA

Uvodno je u Županijskom domu govorio **Antun Palarić**, tajnik Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Naglasio je kako se predloženim Zakonom pokušavaju otkloniti nedostaci koji su se pokazali u trideset godina, koliko se Hidrometeorološki zavod bavi obranom od tuče. Ukazao je tada na sve glavne aspekte Zakona te rekao da ako će štete na branjenom području biti financijski manje od troškova koji iziskuje ovaj Zakon, krenut će se u izradu jeftinijeg modela.

Financiranje primjereno opterećenosti županijskih proračuna

U ime Kluba zastupnika HSS-a **Petar Novački (HSS)** podržao je predloženi Zakon. Jedinu primjedbu imao je na odredbu financiranja sustava obrane od tuče sredstvima proračuna županija. Smatra da nije jasno hoće li se taj novac uzimati iz ukupnog proračuna ili prihoda županija. Ako se takav način financiranja već predlaže, drži, kako bi trebao biti primjeren opterećenosti županijskih proračuna.

Novi namet županijama

Stjepan Mikolčić (HDZ) je u ime Kluba zastupnika HDZ-a pozdravio Zakon i rješenja koja drži da su u njemu kvalitetna, no, ujedno je izrazio i veliku sumnju u njegovu učinkovitost i svrsishodnost. Smatra da će se Zakonom dati još jedan novi namet županijama te da će gradonačelnici i župani biti samo "skretničari" proračunskih sredstava, a najmanje

kreatori i nosioci gospodarskog razvoja. Nedjelotvornost je objasnio postojanjem 492 generatorske postaje za koje kaže da su manje učinkovite od raketnih lansirnih rampi, koje, nažalost, Hrvatska ima samo 238. Kritizirao je i sustav nadoknade šteta te, kaže, da su oštećeni dobivali sto kuna po hektaru, što je bila vrlo mala utjeha za štetu koja ih je zadesila. Ukazao je i na usklađivanje hrvatskih zakona s propisima Europske unije, te je konstatirao da Europa uopće ne poznaje ovakvo zakonsko rješenje. Sukladno navedenom, smatra da donošenje predloženog Zakona nema svrhe i opravdanja. Na kraju izlaganja predložio je kako bi bilo svrsishodnije predviđena sredstva upotrijebiti za subvencioniranje premija osiguranja poljoprivrednih kultura koje su danas nerealno i nepotrebno visoke.

Obrana od tuče je od interesa za Republiku Hrvatsku i ona mora slijediti svjetske trendove u umjetnom djelovanju na vrijeme.

Miroslav Prpić (HDZ) je dodao kako HDZ zaista želi da se problem obrane od tuča riješi. U tu je svrhu iznio neke primjedbe. Smatra da bi rok u kojem ravnatelj Državnog hidrometeorološkog zavoda donosi tehničke uvjete za djelovanje sustava obrane od tuče trebalo biti manji od 60 dana od stupanja na snagu ovog zakona. Razlog je, kaže, taj da bi se predložene mjere obrane od tuče mogle učinkovito primjenjivati već ove godine. Zamjerio je i predugom periodu teoretiziranja te predlaže da se prije krene u poduzimanje konkretnih mjera kako bi se donio kvalitetan zakon temeljen na domaćim tehnologijama.

Primjedba koju je iznio **Rudolf König (HDZ)** odnosila se također na prijedlog da se obrana od tuče jednim dijelom financira iz proračuna županija. Naglasio je kako je županijama oduzet prihod od zakupa i prodaje poljoprivrednog zemljišta iz kojeg su do sada financirale takve programe. Predložio je stoga da se županije oslobode tog plaćanja, da im se omogući 50 posto prihoda od prodaje ili zakupa poljoprivrednog zemljišta ili da se barem navede kako se izdaci za obranu od tuča izdvajaju iz "izvornih prihoda proračuna župa-

nija". Ovim zadnjim prijedlogom definiralo bi se da županije ne mogu izdvajati novac za obranu od tuče ukoliko su ga dobile u neke druge svrhe, a spadaju u ukupni prihod, zaključio je zastupnik.

Zamjerke Zakonu o sustavu obrane od tuče imao je i **Šimun Kujavec (HDZ)**. Kaže, kako je zakonski prijedlog s provedbenog aspekta neučinkovit u pograničnom području, budući da se ne smiju ispaljivati rakete na tučonosne oblake izvan teritorija naše države. Stoga je teško reći koliko je uopće razumno trošiti sredstva na nešto što je nemoguće efikasno provesti, zaključuje zastupnik. Drugo na što je ukazao je da Istarska županija nije navedena među županijama koje su zahvaćene sustavom obrane od tuče. Smatra da to nije dobro, budući da je ta županija prije par godina bila pogodena velikom tučom. Pridružio se, na kraju, prijedlogu da se, prikupljena sredstva daju za subvencioniranje plaćanja premije čime bi se nadoknađivala šteta od tuče, jer nadoknada koja se sada daje zaista je smiješna, drži gospodin Kujavec.

Županijski dom je tada jednoglasno podržao prihvaćanje Prijedloga zakona o sustavu obrane od tuče.

Uvodno je govorio zamjenik ministra poljoprivrede i šumarstva **Tomislav Ledić** te je upoznao zastupnike s glavnim značajkama predloženog zakona.

Tuča se ne može spriječiti, ali se mogu ublažiti njene posljedice

Obrana od tuče je od interesa za Republiku Hrvatsku što znači da smo suglasni s donošenjem ovog Zakona, rekla je u ime Kluba zastupnika SDP-a **Dubravka Horvat (SDP)**. Osvrnula se tada na sustave obrane od tuče od najranijih početaka pa do današnjih dana, pojasnivši njihov razvoj i napredak. Naglasila je da Hrvatska mora slijediti svjetske trendove u umjetnom djelovanju na vrijeme te težiti postupnom prelasku na upotrebu zrakoplova. Time bi se, kaže, omogućila obrana od tuče i u priobalnim i pograničnim krajevima gdje je to tradicionalnim metodama

neizvedivo. Predložila je stoga da Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva utvrdi područje na kojem će se obrana od tuče provoditi, budući da postoji taj interes i u županijama koje u Prijedlogu zakona nisu navedene. Istaknula je potom načine na koje zemlje svijeta financiraju obranu od tuče predloživši kako bi trebalo jasno odrediti i razgraničiti koja su sredstva namijenjena programu obrane od tuče, a koja za naučna istraživanja u poljoprivredi. Zadržala se još na naučnim istraživanjima te rekla da će prema Prijedlogu zakona isplativost obrane od tuče utvrditi međunarodna recenzija po istaknutim stručnjacima i preporuci Svjetske meteorološke organizacije. Smatra da bi u toj odredbi članka 4. valjalo jasno definirati tko i po kojim kriterijima bira istaknute stručnjake te odrediti parametre za utvrđivanje opravdanosti ovakvog djelovanja. Tu je ukazala na to da sve troškove snosi zemlja koja traži pomoć Svjetske meteorološke organizacije koja pak ne snosi nikakvu odgovornost za posljedice savjeta i nesporazume koji eventualno mogu nastati. Stoga bi, kaže, bilo uputno razmotriti mogućnost da se i nekim pravnim osobama dozvoli organiziranje i provođenje obrane od tuče. Osvrnula se i na premije osiguranja nasada te je rekla kako populacija koja se bavi poljoprivredom u Hrvatskoj nije u mogućnosti plaćati tako visoke iznose. Predložila je da bi se problematiku moglo riješiti dogovorom i zajedničkim planovima i programima obrane od tuče sa susjednim državama. Zaključila je da, kao što vremenska prognoza ne može uvijek uspješno predvidjeti vrijeme, tako ni obrana od tuče ne može spriječiti njeno padanje, ali ona može biti mnogo slabijeg oblika.

Zakon se mora odnositi na cijelu Hrvatsku

Zakon o sustavu obrane od tuče sigurno nam je potreban, ali daleko potrebnija je uspješna obrana od tuče, rekao je u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a **Marko Baričević (HSLŠ)**. Istaknuo je da će Klub podržati predloženi Zakon, ali da on mora biti za cijelu poljoprivrednu Hrvatsku, a ne samo za županije koje su u njemu navedene. Smatra da bi takva neravnopravnost trebala biti ispravljena, budući da u svakoj županiji

postoji opasnost od tuče. Osvrnulo se i na članak 13. koji govori o odgovornostima te predlaže da se dodatno razjasne situacije kada će greškom nadležnih ljudi biti uništeni nasadi. Drži kako poljoprivrednici neće ništa imati od toga ukoliko zbog neizvršavanja obveza budu kažnjeni župani ili gradonačelnici.

Nužno je postići dogovore sa susjednim državama

U ime Kluba zastupnika HSS-a **Stjepan Dehin (HSS)** smatra da bi analizi štete počinjene tučom trebala raditi stručna mješovita komisija koju bi činili predstavnici Hidrometeorološkog zavoda i lokalne vlasti na čijem području se šteta desila. Također se založio da predloženi Zakon zahvati

Ovaj Zakon bi trebao biti prvi korak prema rješavanju problema obrane od tuče, koji iz godine u godinu muči naše poljoprivrednike.

sva poljoprivredna područja Republike Hrvatske. Mišljenja je kako raspadom Jugoslavije obrana od tuče ima neke druge zahtjeve, a to je uređenje odnosa, na tom planu, sa susjednim drugim državama diplomatskim dogovorima i koordinacijama. Ako se uzme u obzir veliko tridesetogodišnje iskustvo, modernizacija opreme, bolja organiziranost te bolja i učinkovitija koordinacija s punom odgovornošću svih sudionika, uspjeh u obrani od tuče ne može izostati, zaključuje zastupnik, dodavši kako Klub zastupnika HSS-a podržava predloženi Zakon nadajući se boljem pristupu problematici obrane od tuča u drugom čitanju.

Najvažnija je sigurnost

Josip Sesar (HDZ) je u ime Kluba zastupnika HDZ-a rekao kako je od uspostave samostalne Hrvatske Vlada kasno donosila operativni plan obrane od tuče koji je uvažavao trojno sufinanciranje iz Državnog proračuna, osiguravajućih društava i proračuna jedinica lokalne samouprave. Ovakav način se, kaže, pokazao neodgovarajućim, budući da pojedine jedinice lokalne samouprave, a pogotovo osiguravajuća društva nisu izvršavali svoje obveze. Osvrnulo

se tada na konkretne predložene odredbe te je rekao da članak 2. onemogućava adekvatnu obranu od tuče svim područjima Republike Hrvatske. Kritizirao je i članak 3. gdje je, kaže, naglasak na istraživanju efekata od tuče, rekavši kako je posebnim člankom trebalo definirati način obrane od tuče i sredstva koja će se koristiti u djelovanju na oblake ili pak predvidjeti donošenje pravilnika kojim bi se definirao način djelovanja i količina sredstava potrebnih za obranu od tuče. To je potrebno zbog toga što je operativna obrana od tuče preduvjet za provođenje kvalitetnih ispitivanja i učinkovitosti obrane od tuče kao izračunavanja gospodarskog učinka obrane od tuče, pojasnio je zastupnik. Zakonom je potrebno precizno definirati sve kriterije po kojima bi se parametri za ocjenu učinkovitosti obrane od tuče vrednovali, definirati tko i po kojim kriterijima će birati istaknute stručnjake te navesti preporuke Svjetske meteorološke organizacije koje se odnose na zadanu materiju, smatra gospodin Sesar. Što se tiče odvajanja financiranja istraživačkog rada od financiranja operativnog sustava obrane od tuče, drži da će tu biti dosta problema s prikupljanjem sredstava čime će trpjeti i ovako nedostatna i nedefinirana obrana od tuče. Konstatira da se istraživački rad ne treba isključiti, ali se u tu svrhu mogu koristiti svjetska iskustva i znanja niza razvijenih zemalja. Predložio je također, definiranje vršenja nadzora, odnosno donošenje pravilnika kojim bi se to reguliralo. Zaključio je da Klub zastupnika HDZ-a ne negira znanost, ali da prvo treba postignuti sigurnost.

Ovaj Zakon bi trebao biti prvi korak prema rješavanju problema obrane od tuče, koji iz godine u godinu muči naše poljoprivrednike, rekao je **Željko Pavlič (HSL)**. Kao najveći nedostatak predloženih zakonskih rješenja naveo je premalo predviđenih sredstava. Shodno predviđenim sredstvima i dalje bi štete usjeva iznosile stotine milijuna kuna, smatra zastupnik. Drži kako bi potrebna novčana sredstva trebalo osigurati u Proračunu, budući da je to državni interes. Drugo na što je ukazao su problemi obrane od tuče pograničnih područja. Nada se da će Vlada uskoro napraviti konkretne korake kako bi obrana od tuče funkcionirala i uz državnu granicu.

Činjenica da je prošle godine samo

u jednom danu i u jednoj županiji tuča nanijela štetu od 10 milijuna kuna ukazuje na potrebu da se ovom problemu pristupi vrlo ozbiljno, ali i žurno, rekla je **Ljubica Lalić (HSS)**. Smatra da je predlagatelj Zakona ispravno locirao problem te da je za očekivati da ima namjeru to i otkloniti. Međutim, predloženim zakonskim rješenjima neće se otkloniti osnovni problem, a to je financiranje, zaključuje zastupnica. Konstatira da se primat daje provođenju istraživačkog rada, budući da mu se sredstva dodjeljuju iz najsigurnijeg izvora, a to je Državni proračun. Time se, kaže, financiranje operativnog rada prepušta nesigurnim izvorima, kao osiguravajuća društva. Istraživački rad je potreban, ali ne na štetu operativnog, zaključuje zastupnica. Začudilo ju je što se ne predviđa korištenje iskustava i rezultata drugih zemalja. Iz podatka da je predviđen premali broj raketa za obranu od tuče, zaključila je da će obrana biti neučinkovita. Smatra kako je trebalo precizno utvrditi plan i program obrane od tuče ili odrediti obvezu donošenja pravilnika kojim bi se definirao način djelovanja na tučonosne oblake. Dobrim je cijenila da postoji nadzor nad provedbom predloženog Zakona, ali tvrdi da nije riješeno kako će se taj nadzor vršiti te je predložila da i taj problem bude riješen navedenim pravilnikom. U predloženom Zakonu vidi preferiranja istraživačkog rada nauštrb operativne obrane što, kaže, svakako nije u interesu građana Hrvatske.

Hrvatski sustav obrane od tuče može biti temelj za daljnji rad i razvoj

Želimir Janjić (HSL) je mišljenja da je hrvatski sustav obrane od tuče u dobrom stanju te da može poslužiti kao dobar temelj za daljnji rad i razvoj. Dodao je kako nepostojanje cijele analize djelovanja i učinkovitosti sustava od tuče ne može biti razlogom za dovođenje u sumnju cjelokupnu djelatnost i dovođenje u pitanje njeno postojanje. Nažalost, kaže, za cjelovite analize djelovanja i učinkovitosti obrane od tuče, iako je to bio posao Hidrometeorološkog zavoda, u poslijeratnim godinama nije bilo sredstava. Zaključio je da se predloženim Zakonom suštinski mijenja način financiranja operativnog provođenja programa obrane

od tuče s time što nije definiran izvor sredstava za plaće te materijalne i funkcionalne rashode. Konkretne primjedbe su se odnosile na članak 2. u koje bi, kaže, trebalo proširiti područje zainteresiranih županija za obranu od tuče, uz njihovo osiguranje sredstava za investicijska ulaganja. Predložio je potom brisanje odredbe da u poslove obrane od tuče spada utvrđivanje pravnih učinaka. U članku 4. preformulirao bi drugi stavak. Drži da bi vrijeme za utvrđivanje pozitivne ili negativne recenzije trebalo biti, kako kaže, nekoliko godina, jer dvije nisu dovoljne. Mijenjao bi i članak 5. te bi u njemu bilo određeno da poslove obrane od tuče može obavljati i pravna osoba koju podzakonskim aktom odredi Vlada te koja preuzima djelatnike, sredstva, imovinu te prava i obveze sustava obrane od tuče. Posljednja primjedba odnosila se na članak 13. gdje se određuje kako se prikupljaju sredstva za provođenje operativnog rada obrane od tuče. Konstatirao je da članak nije predvidio plaće djelatnika u sustavu materijalnih i funkcionalnih rashoda.

Prilikom utvrđivanja Proračuna, nismo osigurali dovoljna sredstva kako bi se provodio učinkovit sustav obrane od tuče, smatra **Ivan Kolar (HSS)** te dodaje kako ne bi bilo dobro da smo imali previše poljoprivrednih proizvođača jer ne bi znali gdje da ih plasiramo. Drži da obrana od tuče mora biti državni interes te da je država na najefikasniji mogući način mora provoditi. Kaže da ga posebno čudi što će se pozitivne ili negativne ocjene sustava obrane od tuče vršiti međunarodnim recenzijama. Upozorio je na činjenicu da su proračuni jedinica lokalne samouprave već doneseni te da će se stupanjem na snagu ovog Zakona njima dati zadaci koje neće moći ispuniti. Stoga je predložio da se Zakon počine primjenjivati tek od 1. srpnja kada će se donositi novi proračuni, a tekuću godinu valjalo bi financirati sredstvima iz Državnog proračuna. Na kraju izlaganja je konstatirao da država s jedne strane potiče poljoprivrednike na proizvodnju, dok im s druge strane ne omogućava nikakvu zaštitu.

Nakon rasprave za riječ se javio ponovno zamjenik ministra poljoprivrede i šumarstva **Tomislav Ledić**. Rekao je da će predlagatelj prilikom izrade konačnog prijedloga razmotriti sva mišljenja i prijedloge te je

pojasnio neke nejasnoće. Reкао je da je točno kako se sa Zakonom kasni, ali da Hrvatska ima zalihe raketa koje garantiraju dobru obranu od tuče. Što se sredstava tiče, Ministarstvo poljoprivrede je uputilo Vladi prijedlog da se akontacijom izdvoje odgovarajuća sredstva kako bi se ovaj cijeli posao mogao uspješno obaviti. Reкао je da Ministarstvo može razgovarati sa županijama koje nisu uvrštene u program obrane od tuče kako bi se vidjelo koliko je uopće njihov interes za to. Glede međudržavnih dogovora, odgovorio je kako Ministarstvo vanj-

skih poslova u bilateralnim kontaktima stalno postavlja to pitanje. Osvrnuo se i na primjedbu oko sredstava za plaće te je rekao da država uvažava osjetljivost ovog problema te da se materijalno i na svaki drugi način brine o zaposlenim ljudima u sustavu obrane od tuče. Naglasio je potom da odredbu prema kojoj međunarodna recenzija znači opstanak sustava obrane od tuče treba shvaćati uvjetno. Međunarodna recenzija može biti samo jedan od argumenata hoće li se sa sustavom nastaviti ili ne. Zaključio je kako

vjeruje u učinkovitost sustava obrane od tuče te je osobno uvjeren da će analize pokazati da je itekako potreban.

Zastupnički dom je tada jednoglasno (125 glasova "za") prihvatio Prijedlog zakona o sustavu obrane od tuče (prvo čitanje) te većinom glasova (124 "za" i jedan "suzdržan") zaključak kojim se preporuča Vladi Republike Hrvatske da ubrza aktivnosti koje bi dovele do sklapanja međudržavnih ugovora o suradnji sa susjednim zemljama u obrani od tuče.
M.S.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O RADNOM VREMENU PRODAJNIH MJESTA TRGOVINE NA MALO

Štititi interes zaposlenika, ali ne ograničenjem radnog vremena trgovine

Zastupnički dom odlučio je, u skladu sa zahtjevima iz prethodne i rasprave u Domu, o ovom zakonskom prijedlogu provesti treće čitanje. Podsjetimo, Županijski dom je o tome raspravljao na prethodnoj sjednici odbivši predloženo.

Prikaz Konačnog prijedloga i rasprave u Županijskom domu objavili smo u broju 291, od 9. veljače 2001., na strani 42, pod naslovom: "Radno vrijeme ovisno o mjestu poslovanja i vrsti robe".

RADNA TIJELA

U treće čitanje

Odbor ZD za zakonodavstvo podnio je 11 amandmana, uglavnom pravno-tehničke naravi. Izdvajamo dva upozorenja - navedeno (istaknuto) vrijeme ne smije biti drugačije od propisanog pa stoga treba brisati taj izričaj u 1. stavku članka 10.; sigurnosna mjera (članak 12.) ne može se izreći bez kazne. Odbor je još skrenuo pozornost predlagatelju da u Konačnom prijedlogu nedostaje dio teksta (stavak 2. članak 7.), uz

Omogućiti da trgovci, prema potrebama i zahtjevima potrošača (unutar minimalno 8 i maksimalno 12 sati u vrijeme sezone) radno vrijeme raspoređuju prema vlastitoj prosudbi, odnosno zahtjevima potrošača, turista i putnika.

sugestiju da se ili dostavi cjeloviti tekst ili to riješi amandmanom.

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo predložio je da zakonski prijedlog ide u treće čitanje, uz upozorenje kako je za kvalitetan zakon nužno usuglašavanje svih socijalnih partnera i zainteresiranih stranaka. Konačni prijedlog nije usuglašen između Udruge poslodavaca u trgovini i Sindikata trgovine Hrvatske s jedne te Ministarstva, s druge strane. Iz primjedbi sindikata trgovine Hrvatske i Obrtničke komore Hrvatske vidljivo je da se ne slažu s nizom odredbi predloženog teksta, rečeno je u Odboru, uz prijedlog za treće čitanje te zahtjev da narednoj raspravi u Odboru prisustvuju predstavnici Ministarstva turizma.

Članovi Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu također su se opredijelili za treće čitanje, uz prijedlog Domu da zaduži Ministarstvo gospodarstva da kod izrade Konačnog prijedloga zakona obavi konzultacije sa svim zainteresiranim subjektima i institucijama. U raspravi je rečeno kako Konačni prijedlog sadrži niz sadržajnih i pravnih nedostataka te da je potrebna njegova korekcija i zajedničko konzultiranje Ministarstva gospodarstva, Sindikata trgovina Hrvatske, Hrvatske udruge poslodavaca i Hrvatske obrtničke komore.

I Odbor za turizam, kao zainteresirano radno tijelo, založio se za treće čitanje. U raspravi je izneseno više različitih, pa i suprotstavljenih mišljenja i prijedloga. Posebno je istaknuto da bi donošenju ovoga trebalo prethoditi donošenje Zakona o trgovini, predloženo je da se preispita mogućnost određivanja tjednog broja sati radnog vremena prodajnih mjesta na malo i ukazano na to da bi veća liberalizacija mogla poticati rad "na crno" i dovesti u pitanje prava zaposlenika. Dio članova Odbora zalagao se za potpunu prilagodbu trajanja radnog vremena prodajnih mjesta trgovina na malo u turističkim

mjestima potrebama turista. Za slučaj da prijedlog o trećem čitanju ne prođe na Konačni je prijedlog podneseno šest amandmana.

Ovo je radno tijelo predložilo da razdoblje trajanja turističke sezone u smislu ovog zakona posebnom odlukom određuje nadležno tijelo jedinice lokalne samouprave. Ono, nadalje, smatra nepotrebnim da se za cijelo područje Republike - bez obzira je li riječ o turističkom području, mjestu uz državnu granicu ili gradu - određuje sat početka i završetka radnog vremena. Potrebno je omogućiti da trgovci, prema potrebama i zahtjevima potrošača (unutar minimalnih 8 i maksimalnih 12 sati u vrijeme sezone), radno vrijeme raspoređuju prema vlastitoj prosudbi, odnosno zahtjevima potrošača, turista i putnika.

Po mišljenju članova Odbora za turizam ni prodajnim mjestima trgovine na malo u motelima ne bi trebalo ograničavati radno vrijeme, s obzirom na to da su namijenjeni turistima i putnicima na putovanju. Radi usklađivanja sa Zakonom o ugostiteljskoj djelatnosti, predložili su da se izričaj "turistička naselja" u članku 5. zamijeni riječima "hotelska i apartmanska naselja". Istim amandmanom još su zahtijevali da se ne ograničavaju asortiman i vrsta roba koje se prodaju u trgovini na malo na tim prodajnim mjestima iz članka 5.

Iz obrazloženja amandmana spomenimo još ocjenu kako ne postoji nijedan valjan razlog radi kojega bi zakonom trebalo propisati završetak radnog vremena trgovine na malo u turističkim mjestima na radni dan uoči državnih blagdana te prijedlog da dežurna prodajna mjesta, osim 25. prosinca, 1. siječnja i 30. svibnja, ne rade ni na Uskrs.

Branislav Tušek (SDP) predložio je da se predvidi kako su nedjeljom i na dane državnih blagdana prodavaonice prehrambenih proizvoda koje odlukom odrede skupština Grada Zagreba i općinska vijeća dužne raditi od 8 do 10 sati (a ne kako je predloženo do 21 sat). Obrazloženje - veliki broj žena radi nedjeljom i na dane državnih blagdana, a sva provedena istraživanja potvrđuju da tada veliki broj hrvatskih obitelji bude hendikepiran jer im nedostaje majka, supruga. Prema podacima Saveza samostalnih sindikata, više od 30 tisuća žena radi tako povremeno ili redovito. Takav rad ne samo da nije

human jer razdvaja obitelji, posebno djecu od majke, već za njega žene nisu uopće plaćene, nisu plaćene primjereno ili čak ne mogu ni koristiti zarađene slobodne dane. Predloženim bi se, stoji u obrazloženju amandmana, Hrvatskoj približila zapadnoeuropska praksa nedjelje kao "dana obiteljskog zajedništva".

Zastupnik Tušek predložio je još da sva dežurna prodajna mjesta te prodajna mjesta iz stavka 2. članka 7. osim ljekarni ne rade, kako je predviđeno, 25. prosinca, 1. siječnja i 30. svibnja a na Badnjak i Staru godinu rade skraćeno - od 8 do 12 sati. Time bi se eliminirala praksa koja je prodavačice prisiljavala da u vrijeme najintenzivnijih priprema za jedan od najvećih kršćanskih obiteljskih blagdana - Božić ili na Staru godinu rade do kasnih večernjih sati, ponekad i do 22 sata. Zatvorila bi se time i vrata izrabljivanju i neprimjerenosti praksi kakve nema u susjednim zapadnoeuropskim državama, odnosno zaustavila legalizirana anarhija u radnom vremenu koja se isključivo lomi preko leđa radnika, odnosno trgovaca - stoji u obrazloženju amandmana.

Darko Šantić (HNS) amandmanom je predložio da se osim turističkoj zajednici i udruženju obrtnika omogućiti da predlaže izuzetke od odredbi stavka 1. članka 7. Ta su udruženja, naime, zastupnici interesa najvećeg broja trgovačkih radnji za prodaju robe na malo.

RASPRAVA

Uvažene sve primjedbe koje nisu bile suprotne osnovnim zakonskim postavkama

Maja Briner, zamjenica ministra gospodarstva, izvjestila je zastupnike da su u najvećoj mogućoj mjeri uvažene primjedbe koje nisu bile izrazito suprotne osnovnim postavkama predloženog Nacrta zakona te da je u Konačni prijedlog ugrađen cijeli niz izuzetaka.

Komentirajući strah od izrab-

ljivanja radnika, pojasnila je da to nije u nadležnosti predloženog zakona i da on nije, kao *lex specialis*, suprotan Zakonu o blagdanima, spomendanu i neradnim danima.

Velik broj žena radi nedjeljom i na dane državnih blagdana, i sva istraživanja potvrđuju da tada veliki broj hrvatskih obitelji bude hendikepiran, jer im nedostaje majka, supruga.

Predloženim se ostavlja dovoljno velik okvir unutar kojega mogu slobodno raditi prodajna mjesta, omogućiti kupcima obavljanje kupnje izvan njihova radnog vremena. Istovremeno je dužina radnog vremena prepuštena gospodarskim interesima trgovaca i propisana je kontrola pridržavanja obveza prema zaposlenima u pogledu radnog vremena.

Zamjenica ministra gospodarstva je, govoreći o sadržaju predloženog zakona, među ostalim napomenula da se vodilo računa i o malim seoskim sredinama, gdje trgovine koje nemaju značajniji promet mogu omogućiti i rad kraći od osam sati dnevno.

Sa stavom Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu zastupnike je upozнала njegova predsjednica **Dragica Zgrebec**, dok je stavove Odbora za turizam obrazložio **Valter Drandić**.

Stav Kluba zastupnika SDP-a objasnila je **Branka Baletić**. Uz prijedlog za treće čitanje, ukazala je na rješenja koja bi trebalo preispitati. Zastupnici toga kluba ponajprije smatraju da bi razdoblje turističke sezone trebalo odrediti nadležno tijelo jedinice lokalne samouprave, a ne da se to jednako određuje za sve okolnosti. Pitaju, nadalje, zašto nije zabranjen rad dežurnih prodajnih mjesta i na Uskrs, 1. svibnja i na ostale blagdane (a ne samo 25. prosinca, 1. siječnja i 30. svibnja).

Predloženim se ostavlja dovoljno velik prostor, unutar kojega mogu slobodno raditi prodajna mjesta i omogućuje se kupcima obavljanje kupnje izvan radnog vremena.

Budući da neki sindikati negativno ocjenjuju liberalizaciju radnog vremena, zastupnici SDP-a ukazuju da se interes zaposlenika na prodajnim mjestima ne treba štiti ograničavanjem radnog vremena prodajnog mjesta. Ono može biti otvoreno i 24 sata, a da se pritom poštuju sva prava radnika, tvrde. S tim u svezi predložili su da se striktno propiše tko i na koji način kontrolira i kažnjava eventualnu zloporabu prava uposlenika samo zbog trenutne situacije. Nadležna bi inspekcija trebala, također, redovito utvrđivati je li broj uposlenika adekvatan dužini radnog vremena prodajnog mjesta u tjednu odnosno u mjesecu te u slučaju zloporabe donijeti rješenje kojim će se vlasniku zabraniti rad.

Dosta liberalno, ali kontradiktorno

Za treće čitanje bio je i **Klub zastupnika HDZ-a**, čiji je stav iznio **Hervoja Vojvoda**. Uvodno je najprije upozorio da više od 14 posto zaposlenih radi u trgovini, da se više od 50 posto svih društava, tvrtki i poduzeća bavi trgovinom (koja u nacionalnom bogatstvu sudjeluje sa više od 36 posto), izrazivši žaljenje što Hrvatska nema Ministarstvo trgovine.

Zastupnici toga kluba predlažu da se prije donošenja zakona usuglasi mišljenje Vlade sindikata i poduzetnika te Državne inspekcije i Gospodarske obrtničke komore.

Zastupnik Vojvoda rekao je kako je predloženi zakon, iako vođen liberalnom idejom, dosta kontradiktoran. U članku 2. stoji da je radno vrijeme šest dana u tjednu, a u članku 3. kako je obvezatno raditi minimalno osam sati dnevno (što je ukupno 48 sati, a ne 40). Trebalo bi stoga predvidjeti da je obvezatno radno vrijeme sedam, a ne osam sati te subotom do 7 sati.

Kad je riječ o radnom vremenu na dane blagdane i nedjeljom koje određuju gradovi, općine i skupština Grada Zagreba, bilo bi primjerenije - ocijenio je - utvrditi da se radi od 8 do najduže 21 sat (na selu najduže od 8 do 12 sati), s tim da bi trgovcima trebalo prepustiti da odrede radno vrijeme bez uvjetovanja zakonom.

Hervoja Vojvoda upozorio je zatim kako je Međunarodnom konvencijom o radu predviđeno da svako nacionalno zakonodavstvo mora odrediti odmor od 24 sata

svakom radniku najkraće svakih sedam dana. U Hrvatskoj kao katoličkoj zemlji logično je očekivati da nedjelja bude taj slobodan dan za sve pa i za trgovce, rekao je zastupnik, upozorivši da je potvrdu takvom razmišljanju dala i Biskupska konferencija.

Iz ovog izlaganja izdvajamo još napomenu kako bi, prema jednoj analizi, s obzirom na opadanje potrošačke moći, radno vrijeme trgovine moglo biti tri sata - da bi se namirile sve potrebe stanovništva.

Replicirajući Vojvodi **Darinka Orel (HSL)** upitala ga je kako to da je vladajuća stranka u prethodne četiri godine, donijela liberalniji zakon, na što je **Hervoja Vojvoda** uzvratilo da je ljudski griješiti i greške ispravljati.

Preniske kazne

Za treće čitanje izjasnio se i **Klub zastupnika HSL-a**, čiji je stav obrazložila **Darinka Orel**. Uz podršku prijedlogu, ovaj klub ocjenjuje da bi jedinice lokalne samouprave trebale svojim odlukama određivati, svaka za se, razdoblje trajanja turističke sezone. Nadalje, završetak rada (stavak 1. članak 3.) trebalo bi smanjiti najkasnije na 22 sata (umjesto predviđenih 24), na što upućuje i praksa zapadnoeuropskih

Istovremeno, dužina radnog vremena prepuštena je gospodarskim interesima trgovaca i propisana je kontrola pridržavanja obveza prema zaposlenima u pogledu radnog vremena.

zemalja. HSL ukazuje da članak 4., kojim se propisuje radno vrijeme za tržnice na malo, prodavaonice svježe i smrznute ribe, za sajmove kioske za prodaju novina, onemogućava trgovce da radno vrijeme prilagode zahtjevima potrošača. Među prodajna mjesta na koje se ne odnose odredbe članka 3. trebalo bi, po ocjeni tih zastupnika, uključiti i motele, te izričaj "turističkim naseljima" zamijeniti s "hotelskim i apartmanskim naseljima". Oni, također, misle da ne bi trebalo ograničavati asortiman i vrstu robe koja se prodaje u trgovini na malo, da bi trebalo brisati odredbu kojom se propisuje da vrijeme u

turističkim mjestima ne može biti duže od onog propisanog u članku 3. stavku 1. i da bi valjalo predvidjeti da ni Uskrsom ne bi trebale raditi dežurne prodavaonice prehrambenih proizvoda, kiosci za prodaju novina i benzinske postaje.

Klub zastupnika HSL-a posebno je pozdravio propisivanje mogućnosti zabrane rada za slučaj učestalog kršenja Zakona, ali smatra da su preniske novčane kazne za prekršaje propisane člankom 11.

U pripremi nije sudjelovalo dovoljno subjekata

Darko Šantić (HNS) izvijestio je zastupnike da je i **Klub zastupnika HNS-a i LS-a** za treće čitanje, među ostalim i zato što u pripremi Konačnog prijedloga nije sudjelovalo dovoljno subjekata.

Pridružio se zatim ocjenama kako u zemlji koja želi biti turistička nije svrsishodno zakonom odrediti razdoblje trajanja turističke sezone. Neosnovano je, ukazuju nadalje, iz Kluba, uvoditi restrikciju kioscima za prodaju novina (upravo iz turističkih razloga trebali bi raditi duže od 22 sata).

Među iznimke u odnosu na članak 3. trebalo bi, predlažu zastupnici, uvrstiti autoceste, bolnice, staračke domove i toplice, gdje također postoji znatna trgovačka djelatnost (nije dovoljna općenita napomena o drugim mjestima koje može odrediti nadležno tijelo lokalne samouprave).

Klub zastupnika HNS-a i LS-a je još predložio (u skladu sa zahtjevom iz Primorsko-goranske županije) da se i udruženjima obrtnika, koji nisu zastupljeni u turističkim zajednicama, omogući da odlučuju o radnom vremenu.

Razdvajaju se obitelji

Zašto **Klub zastupnika HSS-a** podržava Konačni prijedlog, ali se i zalaže za treće čitanje "malog zakona velikog značenja" objasnio je **Luka**

Interes zaposlenika na prodajnom mjestu ne treba štiti ograničenjem radnog vremena, ono može biti otvoreno i 24 sata, a da se pritom poštuju sva prava radnika.

Roić. Jači kontrolni mehanizmi (inspekcijske službe) i veće kazne nužni su upravo zato što u trgovini mnogo ljudi radi na crno.

Trebalo bi, uz to, radno vrijeme umjesto do 21 sat smanjiti na do 10 sati (članak 7.) jer su državni blagdan i nedjelja uvijek bili dani obiteljskog zajedništva. To više što iz podataka Saveza samostalnih sindikata, ako su točni, proizlazi da više od 30 tisuća žena radi - povremeno ili redovito - na te dane, što znači da takav rad razdvaja obitelji te, najčešće, majku od djece.

Ovaj klub također upozorava da nije potrebno zakonom normirati da u turističkoj sezoni sva prodajna mjesta mogu raditi nedjeljom i državnim blagdanima te neradnim danom. Nužno je, međutim, sukladno praksi drugih turističkih zemalja, osigurati, svakodnevno, opskrbu građana. Uvijek postoji dežurna trgovina otvorena 0-24 sata, pa bi te propise trebalo ostaviti lokalnoj samoupravi, koja najbolje može ocijeniti eventualne potrebe. U prilog tom rješenju govori i postojanje Pravilnika o proglašenju i razvrstavanju turističkih mjesta u razrede, napomenuo je zastupnik.

On je zatim rekao da je sasvim prihvatljiva ideja o skraćenom radnom vremenu na Badnjak i Staru godinu, jer dosadašnja praksa govori o vrlo nehumanom odnosu poslodavca prema radnicima koji su upravo u te dane morali raditi do kasnih sati.

Po ocjeni Kluba zastupnika HSS-a postoji opravdana bojazan da bi veća liberalizacija trajanja radnog vremena mogla poticati rad na crno i ozbiljno ugrožavati rad zaposlenika (neprimjereno plaćen prekovremeni rad bez prava na dan tjednog odmora). Zastupnik Roić izrazio je na kraju izlaganja čuđenje što o takvoj tematici nije postignuta suglasnost svih socijalnih partnera, prije svega sindikata radnika i poslodavaca.

Značajna promjena na bolje

Značajna promjena na bolje - riječi su kojima je **Dino Debeljuh**, u ime Kluba zastupnika IDS-a, pozdravio Konačni prijedlog zakona, ustvrdivši kako je predlagatelj dobro savladao materiju i kako je dobro što je dopustio lokalnoj samoupravi da

svojim odlukama određuje prodajna mjesta za koja ne vrijede odredbe članka 3.

Bez obzira na pozitivne pomake, bilo bi dobro - naglasio je - naći kompromisni prijedlog između stavova Odbora za turizam i Ministarstva gospodarstva - kroz amandmane ili do trećeg čitanja zakonskog prijedloga.

Osvrnuvši se na potrebe turizma u

Završetak rada pomaknuti na najkasnije 22 sata, na što upućuje i praksa zapadno-europskih zemalja.

svezi s radnim vremenom, zastupnik Debeljuh rekao je da bivša vlast nije imala sluha za tu problematiku pa se dosta nazadovalo - mnogi su izgubili veliki novac jer radno vrijeme nisu mogli prilagoditi potrebama turizma.

Branislav Tušek (SDP) skrenuo je pažnju na svoje amandmane, izrazivši nadu da će Ministarstvo na njih pozitivno odgovoriti. **Dario Vukić (HDZ)** predložio je da se u svezi s člankom 7. primijene odredbe Zakona o blagdanima, spomenuo i neradnim danima doda Uskrs, kao jedan od najvećih blagdana, koji uvijek pada nedjeljom (tako bi se izbjegle sve nedoumice). Po ocjeni zastupnika, uz to bi trebalo predvidjeti da su, iznimno od stavka 5. članka 7. gradska odnosno općinska vijeća dužna - na prijedlog Turističke zajednice i Udruženja obrtnika - propisati za prodajna mjesta određene trgovačke struke u turističkim mjestima rad nedjeljom, blagdanima i radnim danima, osim na dane iz stavka 3. toga članka. Udruženje obrtnika je potrebno predvidjeti zbog njihova utjecaja - 20 tisuća obrtnika drži u svojim rukama trgovinu na malo.

Izlaganje je zastupnik završio napomenom kako su njegovi amandmani istovjetni onima Odbora za turizam.

Napomenuvši kako je potrebno naći pravu mjeru - da ne bude ugrožena

I udruženjima obrtnika omogućiti da odlučuju o radnom vremenu.

trgovačka djelatnost, i da istovremeno budu zaštićeni radnici koji u njoj rade, **Dubravka Horvat (SDP)** navela je primjer Broda, koji je, za razliku od drugih gradova, donio čak dvije odluke. Prvom je utvrđeno radno vrijeme trgovina zimi (7 do 20 sati) i ljeti (6 do 21 sat) - i to samo radnim danima. Nije bio dopušten rad nedjeljom pa se, zbog nastalih problema (redovi pred jedinom benzinskom pumpom, otkazivanje ugovora zaposlenicima), morala donijeti druga odluka, o produženju radnog vremena.

Zastupnica je upozorila da se u

Postoji opravdana bojazan da bi veća liberalizacija trajanja radnog vremena mogla poticati rad na crno i ozbiljno ugrožavati rad zaposlenika (neprimjereno plaćen prekovremeni rad, bez prava na dan tjednog odmora).

Brodu trgovina odvija u specifičnim uvjetima - nakon otvaranja mosta prema BiH znatno je opao promet cigaretama, uljem, šećerom, kavom, pa i lijekovima (kupuje se u Bosanskom Brodu). Prema nekim pokazateljima u Republici Hrvatskoj 50 posto prometa u trgovini odvija se na crno, naglasila je zastupnica, dometnuvši kako je porazan podatak da je mjesečni gubitak države na porezima od prodanih cigareta - 4 do 5 milijuna maraka. Osim velike blizine Bosanskog Broda, problem su i veliki lanci robnih kuća koji, također, prijete uništenjem malih trgovaca - rekla je zastupnica.

Ona je još upozorila da su problem inspekcijske službe - građani prigovaraju kako inspektori, nerijetko, dolaze u obilazak po dogovoru s vlasnikom trgovine, gdje, dakako, uvijek zateknu prijavljene radnike, bez obzira što vlasnici imaju prijavljenog samo jednog ili dva radnika a trgovine na nekoliko lokacija.

Zastupnički dom jednoglasno je odlučio da će se o zakonskom prijedlogu provesti treće čitanje.

J.R.

PRIJEDLOG ODLUKE DA SE PRISTUPI IZMJENAMA I DOPUNAMA USTAVNOG ZAKONA O USTAVNOM SUDU REPUBLIKE HRVATSKE

Uskladiti Ustavni zakon s ovlastima Ustavnog suda

Prijedlog odluke da se pristupi izmjenama i dopunama Ustavnog zakona podnijela je petina zastupnika Zastupničkog doma. Osim Odbora Županijskog doma za zakonodavstvo, saborska radna tijela i klubovi zastupnika, te Vlada Republike Hrvatske podržali su donošenje Odluke o pristupanju izmjenama i dopunama Ustavnog zakona, pa su većinom glasova zastupnici odlučili donijeti tu Odluku.

O PRIJEDLOGU

O Prijedlogu odluke govorio je predstavnik predlagatelja, **mr. Mato Arlović**, čijim smo se izlaganjem poslužili za prikazivanje ove inicijative.

Kao razloge za predlaganje izmjena i dopuna Ustavnog zakona o Ustavnom sudu, zastupnik je naveo činjenicu da se u praksi pokazalo kako bi trebalo dodatno precizirati postupanje u nekim aspektima postupka pred Ustavnim sudom, a nakon što je izmjenama Ustava iz studenoga prošle godine Sud ovlašten za odlučivanje u postupcima u slučajevima utvrđivanja neustavnosti Predsjednika Republike, te u postupcima vezanim uz zaštitu prava jedinica lokalne uprave i samouprave, te građana pojedinačno. Osnovni je

Izmjene i dopune Ustavnog zakona korak su dalje u pravcu zaštite lokalnih interesa.

cilj izmjena i dopuna Ustavnog zakona o Ustavnom sudu usklađivanje njegovog sadržaja s ustavnim promjenama iz studenoga 2000. godine, te da se precizira i doradi status jedinica lokalne uprave i samouprave, pri čemu se razmatra mogućnost uvođenja instituta žurnog postupka u procesu odlučivanja. Time bi se osiguralo donošenje presude u roku od 30 dana i kvalitetnija zaštita prava na lokalnu samoupravu.

RADNA TIJELA

O Prijedlogu odluke o pristupanju izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske pozitivno se očitovao **Odbor ŽUPANIJSKOG doma za Ustav i Poslovník**, dok je **Odbor za zakonodavstvo** istog Doma odlučio uputiti negativno mišljenje.

O Prijedlogu su na svojim sjednicama raspravljali i **odbori ZASTUPNIČKOG doma za Ustav, Poslovník i politički sustav, te za zakonodavstvo**. Ta su radna tijela poduprla donošenje Odluke o

pristupanju izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

Članovi Odbora za Ustav, Poslovník i politički sustav predložili su da se izmjenama i dopunama Ustavnog zakona propiše i pravo predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave, da podnese zahtjev za ocjenu ustavnosti Ustavnom sudu, u slučajevima kad se sumnja da zakoni koji uređuju ustrojstvo, djelokrug ili financiranje rada tih tijela nisu u skladu s Ustavom. Ustavni bi sud u tim slučajevima bio obavezan u roku od 30 dana odlučiti o zahtjevu po hitnom postupku. Članovi Odbora istakli su, međutim, kako se izmjenama i dopunama Ustavnog zakona ne bi trebala propisivati pravna osnova za uređivanje radnopravnih odnosa u Ustavnom sudu, jer je to pitanje sustavno riješeno u Zakonu o državnim službenicima i namještenicima.

Istovjetno su mišljenje o tom pitanju imali i članovi Odbora za zakonodavstvo, a u izvješću Odbora konkretizirali su i niz nomotehničkih primjedaba i primjedaba kojima se predlaže urediti izričaj u skladu s promjenama Ustava Republike Hrvatske, i to na članke 3., 9., 10., 14., 15., 17., 18., 24. i 26. Prijedloga za utvrđivanje Nacrta Ustavnog zakona o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

Tijekom zasjedanja **dr. Anto Kovačević (HKDU)** je u ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a predložio da se u dnevni red uvrsti točka pod nazivom Aktualno stanje, poremećena sigurnost građana i njihove imovine u Hrvatskoj, a posebice u Zagrebu. Rekao je kako Hrvatski sabor raspravlja o mnogim zakonima dok mafija u Hrvatskoj uvodi svoje zakone i svoj red, istaknuvši nedavni mafijaški obračun u Zagrebu. Predložio je ujedno da ministar unutarnjih poslova ili njegov zamjenik podnesu izvješće postoji li sprega između vlasti i mafijaša, s obzirom na natpise u novinama. Iz istog razloga zatražio je i da se formira višestranačko saborsko povjerenstvo.

Tijekom dana **predsjedatelj mr. Mato Arlović** je odgovorio da se konzultirao s Vladom i Ministarstvom unutarnjih poslova te je zamoljen da ta točka dođe na dnevni red za nekoliko dana, budući da ministar unutarnjih poslova ne može u ovom momentu dati nikakve potpunije informacije od onih objavljenih u medijima.

RASPRAVA

ZASTUPNIČKI
DOM

Mr. Mato Arlović uvodno je pred zastupnicima dodatno obrazložio Prijedlog odluke.

Riječ su potom uzeli predsjednici odbora za zakonodavstvo i za Ustav, Poslovnik i politički sustav, **Ingrid Antičević-Marinović** i **Mr. Mato Arlović**, kako bi iznijeli stajališta tih radnih tijela.

U ime Vlade Republike Hrvatske, koja se ovoga puta nije našla u ulozi predlagatelja govorio je ministar pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, **Stjepan Ivanišević**, te je tom prilikom naglasio kako se u okviru predmetnog Ustavnog zakona ne mogu rješavati radni statusi ustavnosudskih dužnosnika i djelatnika stručne službe Ustavnog suda, budući da je on reguliran u netom donesenom Zakonu o državnim službenicima i namještenicima, a tom bi se zakonskom intervencijom proširio krug dužnosnika.

Ustavni sud ne bi trebao rješavati prije no što se iscrpe redovni pravni lijekovi

U ime Kluba zastupnika HSLs-a govorio je **Mladen Godek**, koji je izrazio potporu Kluba za donošenje Ustavnog zakona o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu, međutim, drži kako predloženo unošenje novog članka 59a. iz temelja mijenja smisao dosadašnje odredbe. Radi se o pravu da se građani obraćaju Ustavnom sudu u sporovima u kojima drže da su rješenjem oštećeni, ali tek nakon iscrpljivanja svih redovnih pravnih lijekova. Novim je člankom 59a. predloženo omogućiti intervenciju Ustavnog suda već i u slučajevima kad nisu iscrpljeni pravni lijekovi, ali nadležni sud nije odlučio o pravima stranke u razumnom roku.

Zastupnik Godek je kazao kako su namjere predlagatelja potpuno jasne - izvršiti dodatni pritisak na sudove s ciljem povećanja efikasnosti njihovog rada, što u potpunosti podržavaju zastupnici HSLs-a, kao i svaki model

kojim bi to bilo moguće napraviti. Drže, međutim, kako bi ta odredba duboko zadirala u sustav sudova i uvelike opteretila rad Ustavnog suda koji bi bio doslovno zatrpan privatnim predmetima građana, kojima je u interesu ostvariti svoja prava u što je mogućem kraćem roku. Također je upitno trajanje tog razumnog roka, budući da se u međunarodnim konvencijama spominje rok do 7 godina. Postavlja se također i pitanje dostavljanja spisa iz svih gradova Republike Hrvatske, čime se također komplicira postupanje sudova, pa tako i Ustavnog suda.

Zastupnik Godek je ponovio kako zastupnici HSLs-a podržavaju svaku

Unutarnje ustrojstvo Ustavnog suda uređuje se Poslovníkom, za što treba osigurati pravnu osnovu u okviru Ustavnog zakona, ali nije dopustivo uređivati to pitanje u okviru samog Ustavnog zakona, budući da je nedavno donesen zakon o državnim službenicima i namještenicima.

inicijativu koja bi omogućila efikasniji rad sudova, međutim, ovu inicijativu ocjenjuju dvojbom.

Vrlo je pozitivno govorio o mogućnosti pokretanja ustavnog postupka od jedinica lokalne samouprave i uprave, to više što se nakon odluke o ukidanju Županijskog doma u javnosti često spekulira o namjeri ograničavanja prava na zastupanje i zaštitu lokalnih interesa, a koja HSLs drži jednim od osnovnih elemenata moderne demokratske države. Budući da je oko tog pitanja postignuta konsenzualna podrška u vladajućoj koaliciji, ovu je dopunu Ustavnog zakona zastupnik okarakterizirao kao korak dalje u tom pravcu - zaštite lokalnih interesa.

Razlozi za izmjene Ustavnog zakona potpuno su opravdani

U ime Kluba zastupnika HSS-a potom je govorio **Ante Markov**, ističući kako su zastupnici HSS-a uvijek podržavali sve inicijative vezane uz uklanjanje pravnih pukotina i povećanje efikasnosti

sudova. Moglo bi se postaviti pitanje opravdanosti ponovnog interveniranja u ustavne zakone, međutim, za to postoje opravdani razlozi, smatraju zastupnici HSS-a.

Članak 126. Ustava odredio je da suce Ustavnog suda bira Zastupnički dom na prijedlog odbora mjerodavnog za pitanja Ustava. Isti taj Odbor provodi postupak predlaganja i kandidiranja, koji nije propisan Ustavom, već ga treba urediti Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu. Izmjenama Ustava proširena je i nadležnost Suda, pa tako sada može ocjenjivati ustavnost i zakonitost zakona i drugih propisa, koji su prestali važiti, ako od prestanka važenja do donošenja zahtjeva ili pokretanja postupka nije proteklo više od godine dana. Ustavni sud također je ovlašten za odlučivanje povodom ustavnih tužbi protiv pojedinačnih odluka državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne samouprave, te pravnih osoba s javnim ovlastima kada su njima povrijeđene temeljne slobode i prava čovjeka i građanina, odnosno pravo na lokalnu i područnu samoupravu.

Također, potrebno je urediti postupovne odredbe u slučajevima odlučivanja o žalbama sudaca koji su razriješeni dužnosti i u stegovnom postupku, a nužno je urediti i u kojem će sastavu Ustavni sud odlučivati o žalbi protiv odluke Državnog sudbenog vijeća. Sve su to pitanja koja je nužno urediti Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu. Unutarnje ustrojstvo Ustavnog suda uređuje se Poslovníkom, za što se treba osigurati pravna osnova u okviru Ustavnog zakona, ali nije dopustivo uređivati to pitanje u okviru samog Ustavnog zakona, budući da je nedavno donesen zakon o državnim službenicima i namještenicima.

Jadranka Kosor (HDZ) složila se s već iznesenim primjedbama prema kojima radnopravni odnosi Ustavnog suda ne bi trebali biti regulirani Ustavnim zakonom. Postavlja se pitanje treba li sada mijenjati termine temeljna prava čovjeka i građanina, kad se predstojećim ustavnim promjenama previda to izmijeniti u ljudska prava i temeljne slobode, pa bi i to trebalo imati na umu.

Predložila je da se u članku 54., stavak 2. precizira kako Sud može poništiti propis koji u povoljniji, odnosno nepovoljniji položaj stavlja neke pojedince ili skupine građana.

Predstavnik predlagatelja, **mr.**

Mato Arlović uzeo je riječ kako bi zahvalio na svim iznesenim mišljenjima i prijedlozima, o kojim će se voditi računa prilikom rasprave o Nacrtu prijedloga izmjena i dopuna Ustavnog zakona o Ustavnom sudu, koji će u proceduru uputiti Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav.

Zastupniku Godeku, koji je izrazio sumnju u kvalitetu rješenja iz članka 59a., a kojim bi se omogućilo Ustavnom sudu da rješava i o žalbama, prije no što se iscrpe svi pravni lijekovi, ako nadležni sudovi ne riješe o predmetu u razumnom

roku, kazao je kako je ta mogućnost ranije ostavljena u stavku 4. članka 59. važećeg Ustavnog zakona. Složio se, međutim, kako ta odredba nije operativno dovoljno razrađena, a s ciljem lakšeg provođenja odredbe. Podržao je i inicijativu zastupnice Kosor da se precizira mogućnost poništavanja propisa koji određene grupe ili pojedince stavlja u povoljniji, odnosno nepovoljniji položaj. Prihvaćene su primjedbe zastupnika i radnih tijela koji nisu držali prihvatljivim uređivanje radnopravnih odnosa na Ustavnom sudu uključiti u Ustavni

zakon.

Zastupnici Zastupničkog doma većinom su glasova (123 "za" i 1 "suzdržan") donijeli Odluku o pristupanju izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav u proceduru će uputiti Prijedlog nacrtu Ustavnog zakona o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu, a tekst Odluke objavit će se u "Narodnim novinama".

I.K.

PRIJEDLOG ODLUKE O STRUČNOJ SLUŽBI HRVATSKOG SABORA

Reorganizacija Stručne službe

Zastupnički dom je, na ovim sjednicama gotovo bez rasprave prihvatio Prijedlog odluke o Stručnoj službi Hrvatskog sabora, što ga je podnijelo Predsjedništvo tog Doma.

Navedenim aktom predložena je nova unutarnja organizacija te Službe, a njen ustroj usklađen je s promjenama Ustava RH i novim Poslovnikom Zastupničkog doma. Budući da je u saborskoj proceduri istodobno bio i Zakon o državnim službenicima i namještenicima predlagatelj je uvažio sugestije radnih tijela da se o ovom aktu raspravlja u dva čitanja, odnosno da se pričekava s njegovim donošenjem.

Uvodno spomenimo još da su na inicijativu Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo zastupnici obvezali Stručnu službu Hrvatskog sabora da im, u što kraćem roku, dostavi Pregled stručne spreme i radnog iskustva svih zaposlenika, uz podatke o potrebnim uvjetima i stručnoj spremi za radna mjesta i poslove koje sada obavljaju.

O PRIJEDLOGU

U obrazloženju predložene Odluke navodi se da je Predsjedništvo Zastupničkog doma u više navrata raspravljalo o postojećem ustroju Stručne službe Sabora, pri čemu je uočilo mnoge nedostatke u načinu

organiziranja njezina rada. Utvrđeno je, primjerice, da se još uvijek primjenjuje odluka o Stručnoj službi Sabora RH iz 1996. godine, koja nije usuglašena ni s promjenama Ustava, niti su njome obuhvaćene službe koje opslužuju neka, u međuvremenu osnovana, izaslanstva Sabora i klubove zastupnika. Navedenu odluku posebice valja uskladiti s novim Poslovnikom Zastupničkog doma iz lipnja prošle godine, kojim su osnovana tri nova radna tijela, te promjenama iz prosinca 2000. godine. Radi što racionalnijeg rada državnih službenika u Stručnoj službi, predlaže se osnivanje posebnih ureda odnosno zasebnih ustrojstvenih jedinica u kojima bi se zajedničkim radom objedinili službenici i namještenici koji, prema dosadašnjoj Odluci, obavljaju poslove u radnim tijelima srodnog djelokruga rada. Nadalje, Prijedlogom odluke reguliralo bi se da se u Informacijsko-dokumentacijskoj, službi knjižnice, istraživačkoj te službi za mrežne informacije, osim postojećih, obavljaju i poslovi u svezi s programom informatizacije Sabora, radi unapređenja rada u opsluživanju, posebice ažuriranju podataka na Internet i Internet stranicama. Osim toga, radi djelotvornije i stručnije pomoći zastupnicima, ova bi Služba obavljala i poslove istraživanja i prikupljanja svih relevantnih informacija u svezi s radom zastupnika u radnim tijelima i domovima Sabora.

S obzirom na postojeće nezadovoljstvo u svezi s uslugama zajedničkih službi - Ureda za opće poslove Vlade i Sabora, Odlukom se predviđa osnivanje posebne Službe za opće poslove Sabora. U obrazloženju se posebno napominje da bi se razdvajanjem postojeće zajedničke službe mogla ukazati i potreba za novim zapošljavanjem, no za sada nisu poznati konkretni podaci o tome. Budući da će se nakon donošenja ove Odluke morati donijeti i novi Pravilnik o unutarnjem redu Stručne službe, zajedno sa sistematizacijom radnih mjesta koja bi odgovarala njenom novom ustroju, računa se da bi se dio zaposlenika mogao rasporediti u Službu za opće poslove Sabora.

RADNA TIJELA

U načelnoj raspravi Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove konstatirao je da bi bilo korisno pričekati donošenje Zakona o državnim službenicima i namještenicima, koji je u proceduri, kako se ova Odluka ne bi kasnije morala usuglašavati s tim propisom (iz istih razloga i Odbor za zakonodavstvo sugerirao je da se rasprava o ovom aktu provede u dva čitanja. Odbor je zauzeo stajalište da valja razmotriti mogućnost da se i Stručna služba

Sabora izdvoji iz predloženog zakona, kao što to zahtijevaju Ustavni sud RH te Pučki pravobranitelj za svoje službenike i namještenike. Dodatni razlog zbog kojeg ne bi trebalo žuriti s donošenjem ove Odluke je i činjenica da ni Županijski dom nije uskladio svoj Poslovnik s Ustavom RH, što će zahtijevati ponovno usklađivanje Odluke s tim Poslovnikom.

Od konkretnih primjedbi Odbora spomenimo njegovu sugestiju za izmjenu točke 1., tako da glasi: "Ovom Odlukom ustrojava se Stručna služba Hrvatskog sabora". Naime, ta služba osnovana je nakon konstituiranja Zastupničkog doma Sabora u rujnu 1992. godine, pa je nije potrebno ponovno osnivati, već treba utvrditi njezino odgovarajuće ustrojstvo. Po mišljenju članova Odbora definicija Stručne službe u stavku 1. točke II. nije odgovarajuća. Naime, treba razlučiti poslove koji su u funkciji osnovne zakonodavne djelatnosti parlamenta (pravno-savjetnički poslovi) od administrativnih, tehničkih, poslova osiguranja i dr. u funkciji potpore osnovnoj djelatnosti parlamenta (za njihovo obnašanje traže se različiti uvjeti a i odgovornost). Pored toga, izostavljeno je obavljanje poslova za saborske dužnosnike, zastupnike i klubove parlamentarnih političkih stranaka, koji su uključeni u obrazloženje Prijedloga odluke, napominje Odbor. Ujedno zahtijeva da se u stavku 3. regulira mogućnost osnivanja zajedničkih stručnih službi s tijelima državne izvršne vlasti te precizira utjecaj Sabora na njihov ustroj, način i djelokrug rada i utvrdi odgovornost prema Saboru, radi racionalizacije posla i uštede sredstava potrebnih za financiranje navedenih službi.

Daljnja je primjedba Odbora da je terminologija koja se koristi u točki III. Prijedloga odluke preuzeta iz Zakona o državnim službenicima i namještenicima i o plaćama nositelja pravosudnih dužnosti, na snazi od 1. listopada 1994. Članovi tog radnog tijela, nadalje, upozoravaju da iz predloženog teksta točke V. nije jasan razlog osnivanja ureda kao zasebnih jedinica u Službi radnih tijela Zastupničkog doma. Pretpostavlja se, naime, da je "koncept ureda" rađen po uzoru na Vladu RH. Međutim, s obzirom na različitu prirodu posla i vođenja službi Sabora i Vlade upitno je preslikavanje ustroja i načina rada Stručne službe Vlade na službu Hrvatskog sabora (pitanje je neće li se

grupiranjem savjetnika u uredima stvarati "katice za sve", dok savjetnici u svojim matičnim odborima neće biti u mogućnosti kvalitetno obavljati poslove iz njihove nadležnosti). Iz navedenih razloga točke V. do XII. postaju suvišnim (isto vrijedi i za točke XIV. - XIX. kojima je regulirano organiziranje ureda u Službi radnih tijela Županijskog doma). Članovi Odbora uočili su i da nije regulirano tko će obavljati poslove za Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu, što također treba predvidjeti. Spomenimo i njihov prijedlog da prva rečenica u točki V. glasi: "U Službi radnih tijela Zastupničkog doma za obavljanje stručnih poslova radnih tijela, kao zasebne ustrojstvene jedinice, osnivaju se:". Predlažu, također, da se ustroji novi "Ured za pravosuđe i ljudska prava i slobode te prava nacionalnih manjina". Obrazloženje - dosadašnjim prijedlogom grupirana su četiri odbora koja imaju izuzetno veliku nadležnost i opseg poslova. Osim toga, Odbor za pravosuđe Zastupničkog doma dobio je nove ustavne i zakonske ovlasti, pa predloženo rješenje ne odgovara potrebama i stvarnom stanju.

Po mišljenju Odbora iz djelokruga Ureda za poslove izbora, imenovanja i mandatno-imunitetne poslove treba izostaviti poslove radnih odnosa zastupnika i djelatnika Stručne službe (te poslove obavlja Služba za poslove radnih odnosa). Nije prihvatljivo, smatraju članovi Odbora, da se u točki XIII. predlaže osnivanje šest ureda, kao zasebnih ustrojstvenih jedinica u Županijskom domu koji ima svega 7 radnih tijela. Istodobno je za Zastupnički dom predloženo organiziranje 7 ureda, iako taj Dom ima 25 radnih tijela. Taj je prijedlog dvojbena i s obzirom na nadležnosti i djelokrug poslova koje, prema poslovnici, imaju radna tijela u navedenim domovima.

Sukladno primjedbama na točku II. mišljenje je Odbora da ne treba položajno izjednačavati voditelje službi koje obavljaju administrativne, tehničke, poslove osiguranja i sl. s voditeljima ureda čiji posao predstavlja osnovnu djelatnost parlamenta, s mnogo višom stručno - kvalitativnom i odgovornom razinom (postavlja se i pitanje tko predlaže imenovanje i razrješenje voditelja, na koje vrijeme, i pod kojim uvjetima).

Budući da Prijedlog zakona o državnim službenicima i namještenicima koji je upućen u proceduru

krajem prošle godine više ne predviđa zvanja i položaje, već radna mjesta, upitna su i rješenja predložena u točkama XXV. i XXVII. ove Odluke, napominje Odbor. Spomenimo i njegovu zamjerku na točku XXVI. kojom je predviđeno da se državni službenici i namještenici mogu, iznimno, primati u Stručnu službu bez natječaja predviđenog Zakonom o državnim službenicima i namještenicima. Članovi Odbora upozoravaju da se time odstupa od ustavnog načela dostupnosti službe svima pod jednakim uvjetima i onemogućava zapošljavanje stručnih i sposobnih kadrova.

Članovi Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo složili su se s potrebom donošenja ove Odluke, koja bi trebala otkloniti uočene nedostatke u ustroju Stručne službe Hrvatskog sabora i uskladiti je s promjenama Ustava RH te novim Poslovnikom Zastupničkog doma. Očekuje se, naime, da će nova unutarnja organizacija Stručne službe, osnivanjem posebnih ureda i objedinjavanjem u jednu ustrojstvenu jedinicu radnih tijela srodnog djelokruga rada, pridonijeti racionalnijem radu državnih službenika i namještenika te kvalitetnijem opsluživanju zastupnika. Radi podizanja razine stručnosti zaposlenika, članovi Odbora sugeriraju da se razmotri mogućnost dodatnih edukacija i osposobljavanja kroz odgovarajuće programe doškovanja. U slučaju da se novim ustrojem, a posebno osnivanjem novih radnih tijela, ukaže potreba za novim zaposlenicima, članovi Odbora podržavaju isključivo zapošljavanje stručnih kadrova i to bez iznimke putem javno objavljenog natječaja. Zatražili su, stoga, da se točka XXVI. Prijedloga odluke briše, te sugerirali Zastupničkom domu da obveže Stručnu službu Hrvatskog sabora da, u što kraćem roku, dostavi zastupnicima Pregled stručne spremlje i radnog iskustva svih zaposlenika, uz podatke o potrebnim uvjetima i stručnoj spremi za radno mjesto i poslove koje obavljaju.

I na sjednici Odbora za pravosuđe, koji je o predloženoj odluci raspravljao kao zainteresirano radno tijelo, postavljeno je pitanje oportuniteti donošenja ove Odluke u trenutku dok je u saborskoj proceduri zakonski prijedlog o državnim službenicima i namještenicima. Članovi tog radnog tijela također smatraju nelogičnim da se u Županijskom domu za potrebe

gotovo svakog odbora osniva po jedan ured, dok se za 24 odbora Zastupničkog doma predviđa svega 7 ureda. Napominju da nadležnost pojedinih odbora, osim stručnosti, zahtijeva i specijalizaciju za određenu materiju, te da se poslovi stručne potpore zastupnicima ne mogu obavljati po sustavu "ispomoći".

Budući da je nadležnost Odbora za pravosuđe proširena novim ustavnim, zakonskim i poslovničkim ovlastima, članovi tog radnog tijela predlažu da se ustroji poseban Ured za pravosuđe koji će tim ovlastima moći odgovoriti. Njihov je alternativni prijedlog da se osnuje Ured za pravosuđe, ljudska prava i slobode te prava nacionalnih manjina, jer su ljudska prava i slobode nužno vezana uz učinkovito pravosuđe i njegove instrumente.

Članovi **Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu** podržali su razloge za donošenje ove Odluke, kao i predložena rješenja. Sugerirali su Zastupničkom domu da točku V. dopuni novim stavkom kojim bi se predvidjelo i osnivanje Ureda za poslove predškolskog odgoja, obrazovanja znanosti, kulture i tehničke kulture, međunarodnu znanstvenu i tehničku suradnju te suradnju s vjerskim zajednicama. U obrazloženju svog prijedloga Odbor podsjeća na specifičnost i raznolikost područja koja obuhvaća (sjednice se pripremaju putem triju pododbora za obrazovanje, za znanost i za kulturu) zbog čega je u svojem djelovanju upućen na tri odgovarajuća ministarstva, a u njegovu sastavu su i članovi izvan redova zastupnika (6).

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u načelu podržava donošenje odluke kojom će se urediti novi ustroj Stručne službe Hrvatskog sabora, što bi trebalo pridonijeti još boljem funkcioniranju, odnosno kvalitetnijem i stručnijem opsluživanju zastupnika i Zastupničkog doma. Članovi tog radnog tijela smatraju da u točki V. Prijedloga odluke treba predvidjeti i osnivanje Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, kao zasebnu ustrojstvenu jedinicu, koji bi obavljao stručne i administrativne poslove za potrebe Odbora te triju pododbora (za

ljudska prava, za prava nacionalnih manjina te za hrvatsku nacionalnu manjinu i Hrvate izvan domovine). Taj prijedlog popratili su obrazloženjem da poslovi u djelokrugu ovog Odbora proizlaze ne samo iz odredbi Ustava RH i Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama te o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj, nego i niza posebnih zakona te međunarodnih akata i nisu podudarni s poslovima drugih radnih tijela. Slijedom toga potrebno je razraditi i točku VII Prijedloga odluke, napominje to radno tijelo.

S obzirom na opredjeljenje da će se provesti decentralizacija, Odbor smatra da lokalnoj samoupravi treba posvetiti osobitu pažnju pa taj segment valja izdvojiti u točki XVII. Prijedloga odluke. Drži, također, da odredbi točke XXVI nije mjesto u predloženom aktu, budući da nije u skladu s Ustavom RH (pravo na rad i zapošljavanje u Hrvatskoj mora biti dostupno svima pod jednakim uvjetima).

Odbor za useljeništvo sugerirao je Zastupničkom domu da predloženu odluku povuče iz dnevnog reda ove sjednice, budući da su u proceduri ustavne promjene s kojima će trebati uskladiti i Odluku o Stručnoj službi Hrvatskog sabora.

RASPRAVA

Na sjednici Zastupničkog doma prvi se javio za riječ **dr. Ante Simonić**, predsjednik Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu, koji je informirao zastupnike o stavovima i prijedlozima tog radnog tijela.

Predstavnik predlagatelja **mr. Mato Arlović**, potpredsjednik Zastupničkog doma, zahvalio je svim zastupnicima koji su sudjelovali u radu odbora na njihovu doprinosu u izradi što kvalitetnije Odluke o Stručnoj službi

Hrvatskog sabora. Napomenuo je da je predlagatelj uvažio sugestiju radnih tijela da se o ovom aktu raspravlja u dva čitanja, odnosno da se pričekava s njegovim donošenjem, budući da je u proceduri Zakon o državnim službenicima i namještenicima. Dodatni razlog za to je i činjenica da Stručna služba Parlamenta, po prirodi stvari, nije državna uprava u užem smislu, pa je upitno bi li se na nju mogao primjenjivati navedeni zakon. Iznio je i stajalište predlagatelja da, unatoč novom ustroju Stručne službe, ne bi trebalo povećati broj službenika i namještenika nego, po potrebi, preraspodijeliti postojeće zaposlenike (postoji i mogućnost preraspodjele kadrova između Vladinih i saborskih službi). Kao iznimku spomenuo je da u Stručnoj službi nema dovoljno kadrova koji bi obavljali poslove za novi Odbor za informatiku, informatizaciju i medije. Naglasio je, također, da bi do drugog čitanja u Odluci o Stručnoj službi trebalo propisati ovlast Predsjedništvu Sabora da donese odgovarajući opći akt kojim bi se uredio ustroj i nadležnost saborske straže. Nakon donošenja ove Odluke eventualno upražnjena radna mjesta u Stručnoj službi morat će se popunjavati isključivo na temelju natječaja ili oglasa, kako bi se omogućilo zapošljavanje što kvalitetnijih kadrova, naglasio je Arlović.

Nakon toga je predsjednik Doma zaključio raspravu. U nastavku sjednice uslijedilo je izjašnjenje o Prijedlogu odluke. **Zastupnici su mu dali "zeleno svjetlo", a primjedbe i prijedlozi iz rasprave upućeni su predlagatelju da ih uzme u obzir kod izrade konačne verzije ovog akta.**

Na prijedlog Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo Zastupnički dom je obvezao Stručnu službu Hrvatskog sabora da, u što kraćem roku, dostavi zastupnicima Pregled stručne spreme i radnog iskustva svih zaposlenika, uz podatke o potrebnim uvjetima i stručnoj spremi za radno mjesto na kojem se trenutno nalaze.

M.Ko.

PRIJEDLOZI ODLUKA O DONOŠENJU PROSTORNOG PLANA NACIONALNOG PARKA "MLJET"; NACIONALNOG PARKA "PAKLENICA"; NACIONALNOG PARKA "RISNJAK"

Propisuje se način korištenja zaštićenih prirodnih resursa

Zastupnici Zastupničkog doma donijeli su odluku o donošenju prostornih planova za tri nacionalna parka: "Mljet", "Paklenica" i "Risnjak", kojim se propisuje način korištenja resursa na zaštićenim područjima, istovremeno stvarajući uvjete za brži gospodarski razvitak okolnih mjesta. Usvajanjem zaključka triju zastupnika iz Primorsko-goranske županije Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša zaduženo je izmijeniti tekst Prostornog plana za "Risnjak" i uvažiti zahtjeve lokalnog stanovništva glede izgradnje skijališta na Snježniku.

O PRIJEDLOZIMA

U prikazivanju Prijedloga odluka o donošenju prostornih planova za tri nacionalna parka, poslužili smo se uvodnim izlaganjem ministra zaštite okoliša i prostornog uređenja, **Bože Kovačevića**.

Ministar je pred zastupnicima Zastupničkog doma Hrvatskog sabora kazao kako su predmetni prostorni planovi tek jedni u nizu planova koji će biti upućeni u Sabor na usvajanje, budući da je prema Zakonu o prostornom uređenju Ministarstvo za zaštitu okoliša i prostorno uređenje zaduženo za izradu prostornih planova za sve nacionalne parkove i parkove prirode u Republici Hrvatskoj.

Održana je stručna rasprava o svakom od triju prijedloga prostornih planova, a Savjet za prostorno uređenje prethodno je uputio neke primjedbe, koje su unesene u tekst prostornih planova.

Planovima se definira način uporabe teritorija u sastavu nacionalnih parkova, ali nisu definirane granice zaštićenih područja, budući da je za svaki od parkova donesen poseban Zakon o proglašenju nekog područja zaštićenim, te su njime definirane granice.

Razvitak, ali i zaštita temeljnog prirodnog fenomena

Planovi su usklađeni s procjenom o održivom razvitku, što znači da su, osim kriterija iz Zakona o zaštiti prirode, uvaženi i kriteriji zaštite temeljnog fenomena, radi kojega je neko područje u prvom redu i bilo proglašeno zaštićenim, te da su u skladu s time određeni parametri za razvitak tradicionalnih djelatnosti kakve su se stoljećima obavljale na tim područjima.

Prostorni planovi, međutim, ne mogu riješiti imovinsko-pravne probleme. Naime, na područjima nacionalnih parkova, nerijetko žive ljudi, koji su tamo bili i prije nego je neko područje proglašeno zaštićenim.

Nadalje, predmetnim planovima definiran je način uporabe svih dijelova zaštićenog područja, kao i način uporabe izgrađenih prostora. Za veći dio naselja dopuštena je samo obnova tradicionalnih zgrada uz takve dodatke koji ne narušavaju objekt i temeljni fenomen, a mogu omogućiti komforniji život ljudi. U nekim slučajevima dopušteno je i proširenje građevnih područja u zatečenim naseljima na području nacionalnih parkova. Poštovano je, međutim, ključno načelo - očuvanje temeljnog prirodnog fenomena i tradicionalne djelatnosti, a osnovu za turistički razvitak trebala bi omogućiti izgradnja u rubnim područjima izvan granica nacionalnih parkova. U obližnjim bi se mjestima, dakle, omogućio gospodarski razvitak, a zaštićeni prirodni fenomeni koristili bi se kao dio turističke ponude.

Prostorne planove valja sagledati i u kontekstu niza projekata koji će biti upućeni u sabelsku proceduru - Nacionalna strategija zaštite okoliša, koja definira i strateške odrednice odnosa prema zaštićenim područjima, novi Zakon o zaštiti prirode, koji će definirati elastičnije odnose upravljanja zaštićenim područjima, te moguće načine rješavanja problema u odnosu s lokalnim

stanovništvom. Time bi se hrvatsko zakonodavstvo u tom dijelu približilo onom europskom. Uključivanje zaštićenih područja u turističku kartu Republike Hrvatske otvara realne izgleda za veliki turistički interes, a jedan od osnovnih preduvjeta za očuvanje prirodnih bogatstava sprječavanje je nekontrolirane gradnje.

RADNA TIJELA

Odbori ZASTUPNIČKOG doma za zakonodavstvo i za prostorno uređenje i zaštitu okoliša raspravljali su o prijedlozima odluka o donošenju prostornih planova nacionalnih parkova "Mljet", "Paklenica" i "Risnjak", te odlučili podržati njihovo donošenje. Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša podnio je i neke amandmane na prijedloge odluke o donošenju prostornih planova nacionalnih parkova "Risnjak" i "Paklenica".

AMANDMANI

Odbor Zastupničkog doma za prostorno uređenje i zaštitu okoliša podnio je nekoliko amandmana na Prijedlog odluke o donošenju prostornog plana Nacionalnog parka "Risnjak", i to na točku I, koju je predloženo izmijeniti i iza nje dodati nove točke II i III, s ciljem preciziranja i ujednačavanja teksta Odluke, te na provedbene odredbe, točka 5., u kojoj je predloženo brisati dio teksta, jer je suvišan (već je sadržan u točki IV Odluke).

Na Prijedlog odluke o donošenju prostornog plana Nacionalnog parka "Paklenica" Odbor je podnio 3 amandmana, i to na točku I, koju je predloženo izmijeniti tako da se briše

njen stavak 2., kojim je bilo predloženo u "Narodnim novinama" objaviti tekstualni dio Plana, ali je radi opsežnosti dokumentacije bolje to ne učiniti. Dodavanjem novih točaka II i III predloženo je pojasniti da se tekstualni i grafički dio Plana čuvaju u ministarstvu nadležnom za poslove prostornog uređenja i nadležnom županijskom zavodu, te da se odredbe za provođenje Plana, kao njegov sastavni dio, objavljuju u "Narodnim novinama".

Amandmanom na članak 4. odredaba za provođenje Plana predloženo je brisati stavak 2. (nije potrebno pečatiranje i potpisivanje predsjednika Hrvatskog sabora za dijelove koji neće biti objavljeni u "Narodnim novinama"), brisanje članka 64. (radi nejasnoće), te oznake "članak" u tekstu cijele Odluke zamijeniti rednim brojevima (radi ujednačavanja s ostalim prostornim planovima).

Klub zastupnika SDP-a također je podnio niz amandmana, i to na Prijedlog odluke o donošenju prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet". Dva amandmana na točku I istovjetni su onima koje je na tu točku podnio Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša. Amandmanom na III dio, točka 3., predloženo je odredbu izmijeniti tako da se precizira da uređenu obalu ispred hotela "Odisej" mogu koristiti svi gosti, a ne samo gosti koje je dovela jedna turistička agencija. Amandmanima na III dio, točka 2.5. i na IV dio, točka 1. predloženo je brisanje dijela rečenica, u kojima stoji kako Hrvatski sabor nije prihvatio proširenje granica Parka na moru prema prirodnim karakteristikama podmorja, budući da u proceduri donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o proglašenju zapadnog dijela otoka Mljeta nacionalnim parkom nije bio podnesen takav prijedlog, ni od predlagatelja, Vlade Republike Hrvatske, ni putem amandmana. Vlada je, naime, u prvom čitanju predložila proširenje granica na morski pojas širine 300 metara, a u konačnom prijedlogu na 500 metara, što je i usvojeno. Predlagatelj je ovlašten podnijeti zakonski prijedlog kojim će se revidirati morske granice ovog Parka.

Amandmanom na V dio, "Provedbene odredbe Plana" predloženo je izmijeniti u "Odredbe za provođenje Plana", radi usklađivanja naziva ovog dijela s odredbom članka 31. Zakona o prostornom uređenju.

RASPRAVA

Nakon što je ministar **Kovačević** uvodno obrazložio prijedloge odluka o donošenju prostornih planova za tri nacionalna parka, u ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je **Vesna Podlipec**, prvenstveno o Nacionalnom parku "Mljet".

Izradi Prostornog plana pristupilo se ozbiljno

Na donošenje prostornih planova obvezuje Zakon o zaštiti prirode iz 1994. godine i Zakon o prostornom uređenju iz iste godine. Zaštićeni dijelovi prirode neće moći biti zaštićeni samo Zakonom, već prostornim planom, kojim se određuju mjere zaštite, način uređenja i uvjeti korištenja. Zaštita područja otoka Mljet započela je 1948. godine, kad je donesena odluka o preventivnoj zaštiti područja Mljetskih jezera, a nacionalnim parkom proglašen je upravo temeljem ispunjavanja kriterija prema međunarodnim konvencijama. Predloženi prostorni plan u cijelosti regulira sva važna pitanja zaštite Nacionalnog parka, usklađujući interese zaštite i korištenja resursa parka. Osnovni je cilj zaštita i istovremeno unapređenje zatečenog stanja, a u skladu s najnovijim spoznajama o zaštiti okoliša. Određeni su i načini sanacije i izgradnje, posebice u naseljima Polača i Pomena, kao i potreba rješavanja imovinsko-pravnih odnosa. Spomenička baština zauzima posebno mjesto. U sve tri zone - prirodnoj, onoj mješovite namjene i kulturološkoj zoni - određena je organizacija i namjena prostora u smislu zaštite i korištenja, kao i etapnost ostvarivanja Plana. U tekstu Plana uvažene su sve primjedbe i sugestije lokalnih zajednica i ekspertnih suradnika. Sve su to dokazi ozbiljnom pristupanju materiji, ocijenila je Vesna Podlipec, te je dodala kako zastupnici SDP-a podržavaju usvajanje Odluke o donošenju prostornog plana Nacionalnog parka "Mljet".

Dr. Ante Simonić govorio je u ime Kluba zastupnika HSS-a. Na početku govora osvrnuo se na odnos čovjeka i prirode, te probleme do kojih dolazi u nastojanju da ljudi osiguraju lagodniji i bogatiji život za sebe same, ne poštujući pritom prirodu i ne uvažavajući ograničenost prirodnih resursa, što dovodi do ugrožavanja cjelokupnog ekosustava. Zastupnici HSS-a pozdravljaju organiziranu brigu za prirodu i okoliš, te postojanje i kvalitetno funkcioniranje nacionalnih parkova.

Osvrnuo se na predložene smjernice prostornog plana Nacionalnog parka "Paklenica", te je citirao članak 4. Zakona o zaštiti prirode, kojim se definira nacionalni park. Prostornim planovima koje je predloženo donijeti dozvoljena je samo rekonstrukcija postojećih građevina unutar nekadašnjih planinskih zaseoka, zaključio je dr. Simonić, te je iznio podatke o prostornoj površini i posebnostima Nacionalnog parka "Risnjak". Niz rasprava održanih u Primorsko-goranskoj županiji dokazale su kako namjera predlagatelja da podredi koncepciju prirodnog uređenja iznalaženju odnosa odgovarajuće zaštite prostora i načine njegova korištenja nije ostvarena. Taj je Park smješten u blizini vrlo važnog geoprometnog pravca i atraktivnog obalnog područja, pa je logično kako su potencijalni korisnici brojni turisti i stanovnici iz okolnih područja. Princip održivog korištenja Parka mora biti u skladu s brigom za te ljude, pa zastupnik drži kako predmetni dokument ne garantira revitalizaciju tog područja. Županije i gradovi iz spomenutog područja predložili su Vladi Republike Hrvatske da preispita kriterije za utvrđivanje granica Nacionalnog parka, što zastupnici HSS-a podržavaju, budući da skijalište na Snježniku ne bi trebalo biti uključeno u sastav Nacionalnog parka, kako bi moglo biti adekvatno turistički valorizirano, a animirano je i nekoliko stranih ulagača u taj projekt.

Još 1995. godine podnijet je zahtjev da se Gorskom kotaru prizna status brdsko-planinskog područja, što, međutim, do danas nije učinjeno, kazao je zastupnik, iznoseći i podatke o radikalno umanjenoj šumskoj renti, zahtjevima za povratom zemljišnih zajednica i demografski opustošenim selima tog područja.

Naveo je potom i primjere iz Europe, gdje su kvalitetno valorizirana skijališta, koja se čak nalaze u sastavu nacionalnih parkova. Na kraju svog izlaganja kazao je kako HSS zahtijeva od predlagatelja pronalaženje rješenja za kvalitetniju pomirbu interesa, ili doradu Prostornog plana za Risnjak, kojom bi se uključila mogućnost korištenja 2 četvorna kilometra za sportskorekreativne aktivnosti na Snježniku.

Uvažiti interese lokalnog stanovništva

Željko Glavan govorio je u ime Kluba zastupnika HSLS-a. Zastupnici te stranke podržavaju sve propise i odluke koje će pomoći u zaštiti prirode i okoliša, međutim, kao zastupnik koji dolazi iz Istre želio je ukazati na probleme koji se, nažalost, ne mogu riješiti ovim prostornim planom, a što izaziva nezadovoljstvo lokalnog stanovništva. Zastupnik drži

kako bi država trebala pokazati malo više razumijevanja za mišljenje lokalnog stanovništva i lokalne uprave. Lijepo je imati čist okoliš, ali od njega se ne može živjeti. Zakon o zaštiti brdsko-planinskih područja nikako da bude upućen u saborsku proceduru, kazao je zastupnik, pojašnjavajući tešku situaciju u kojoj su se našli stanovnici Gorskog kotara, posebice nakon završetka izgradnje autoceste, čime su Delnice pretvorene u slijepo crijevo. Država ima pravo štiti i raditi na ostvarivanju općeg interesa, ali bi trebala nekako obeštetiti ljude koji zbog toga gube. Pozdravio je ministrovu najavu da će u saborsku proceduru uskoro biti upućen novi Zakon o zaštiti prirode, kojim će biti moguće regulirati naknadu štete koju trpe ljudi radi proglašavanja dijelova zemlje nacionalnim parkovima, čime je njima onemogućeno koristiti svoje vlasništvo.

Ocijenio je potom kako je Nacionalni park Risnjak, u odnosu na Brijune, Krku, Kornate, najmanje valoriziran, te je najavio kako će s ostalim kolegama iz Primorsko-goranske županije pokrenuti inicijativu za izmjenu i dopunu Zakona o Nacionalnom parku "Risnjak", s ciljem liberalizacije ekonomskih djelatnosti u dijelu nacionalnih parkova. O tome su vodili razgovore s lokalnim stanovništvom i grupom stručnjaka, međutim, takve se rasprave svedu na formalnosti, bez konkretnih rješenja, naveo je zastupnik, ponovno izražavajući nadu da će ministar Kovačević ponuditi dobra zakonska rješenja, poštujući interese lokalnih zajednica i tamošnjeg stanovništva i kako neće cijela Hrvatska biti proglašena nacionalnim parkom, jer bi tada Hrvati trebali biti proglašeni zaštićenom vrstom.

Prvi je govornik u pojedinačnoj raspravi bio **Romano Meštrović (SDP)**, koji je ukazao na ljepote i posebnosti Paklenice, istovremeno izražavajući žaljenje što cijeli Velebit nije proglašen nacionalnim parkom, a nisu ni adekvatno iskorišteni turistički potencijali. Zastupnik je izrazio žaljenje što u sastav Nacionalnog parka Paklenica nije ušlo Veliko Ružno, i to zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa, a potom je upozorio i na činjenicu da se na velikom dijelu tog Parka vodio Domovinski rat, pa je prisutna velika koncentracija mina. Na kraju svog izlaganja Romano Meštrović je izrazio želju da se područje Nacionalnog parka Paklenica proširi.

Branislav Tušek (SDP) je, kao Slavonac, posebno impresioniran planinskim visinama, te je, kao i prethodni govornik, istaknuo ljepote Paklenice. Izvijestio je potom o susretu s francuskom delegacijom, prilikom kojeg se puno pričalo o turizmu i neiskorištenim kapacitetima u Hrvatskoj, te štetnom utjecaju koji može imati izgradnja autocesta na turistički atraktivnim

lokacijama. Puno bi bolje rješenje bila izgradnja eko i turističkih cesta. Snježnik ima oko 200 dana snijega, koliko imaju i skijališta na Alpama, pa bi se on mogao pretvoriti u atraktivno skijalište. Stoga je podržao inicijativu da se zakonskim putem dozvoli da se taj dio Nacionalnog parka "Risnjak" iskoristi za turističke svrhe. Sve kapacitete treba staviti u punu funkciju, među ostalim i kako bi se stanovnicima s tog područja otvorile mogućnosti zapošljavanja. Upitao je i zašto je na tom dijelu zabranjeno baviti se sportskim ribolovom. Imamo sve pretpostavke za vrhunski ekoturizam, a stvaranje zakonskih pretpostavki za zaštitu prirode ne znači i uklanjanje mogućnosti za turistički razvitak tih zona, zaključio je zastupnik Tušek.

Za repliku se javila zastupnica **Zrinjka Glovacki-Bernardi (HSL)**, koja je parafrazirala stručnjake: za isplativost ulaganja u nova skijališta potrebno je to činiti na pogodnim terenima iznad 1800 metara nadmorske visine.

Pomiriti težnje očuvanja okoliša s onima za razvitak

Dario Vukić (HDZ) je kao zastupnik iz Primorsko-goranske županije obrazložio svoj stav i citirao dr. Ivu Hrvata, koji također drži kako se takvim prostornim planovima zaustavlja razvojna komponenta, a potiče restriktivne. Zastupnik drži kako bi trebalo pronaći način da se pomire razvojne težnje s težnjama očuvanja okoliša. Posebno je napomenuo depopulacijski element među stanovništvom te županije, budući da se vrlo malo čini na revitalizaciji gospodarstva s tog područja. Nedostatak radnih mjesta mogao bi se ublažiti zapošljavanjem ljudi na mjestima koja bi bilo moguće otvoriti, kad bi se ostavila mogućnost turističke eksploatacije Nacionalnog parka "Risnjak". Depopulacijskom trendu zasigurno će pogodovati i odredbe kojima se dozvoljava jedino rekonstrukcija postojećih objekata, ali ne i izgradnja novih stambenih objekata. Zastupnik je naglasio i potrebu za obeštećivanjem vlasnika šumskih područja koja su proširenjem teritorija Nacionalnog parka ušla u njegov sastav, dakle Hrvatske šume i niz privatnih osoba, budući da ih više ne mogu eksploatirati.

Podržao je i već iznesenu inicijativu da se dozvoli izgradnja skijališta na Snježniku, ocjenjujući kako predloženi prostorni plan pretežito sadrži kvalitetna rješenja.

Dragutin Vrus (SDP) govorio je u ime stanovnika koji žive na području Gorskog kotara, te kao jedini zastupnik koji živi na području Nacionalnog parka Risnjak. Još dok je bio gradonačelnik Čabra uputio je mnoge primjedbe na zakonska rješenja

kojima je zabranjeno stanovnicima tog područja graditi nove kuće i eksploatirati prirodne resurse sa svojih parcela, te je naglasio kako će i njegova rasprava o ovom pitanju imati takav ton, bez obzira na to hoće li ili neće naići na odobravanje. Zastupnik je opširno obrazložio razloge zbog kojih drži kako bi trebalo dozvoliti izgradnju skijališta na Snježniku i koristi koje bi imali stanovnici Primorsko-goranske županije, bez štete po prirodu. Nakon održane javne rasprave na tu temu, taj je prijedlog pozitivnim ocijenio i Odbor za turizam, podržavajući inicijativu za izmjenu granica tog Nacionalnog parka. Zastupnik Vrus lošom je ocijenio i zabranu, odnosno ograničavanje prometovanja prometnicama koje se nalaze unutar parka, budući da je gradu Čabru, osim kroz Park, prometovanje prema ostatku Hrvatske omogućeno jedino kroz Sloveniju, a to će se loše odraziti i na protok putnika u vrijeme turističke sezone. Na kraju je svog izlaganja rezimirao kako su u nacionalnom parku dozvoljene aktivnosti kojima se ne uništava izvornost prirode, ali se tim odredbama u isto vrijeme zabranjuje gospodarenje prirodnim resursima. Turistička i rekreacijske djelatnosti trebale bi biti dozvoljene svim građanima, pod istim uvjetima.

Ministar **Kovačević** stupio je za govornicu kako bi održao završnu riječ. Uvodno je već naglasio kako se prostornim planovima ne određuju granice nacionalnih parkova, već načini za uporabu prostora unutar tih granica, koje su određene Zakonom o proglašenju nacionalnog parka. Stoga se otklanjaju sve primjedbe izrečene u tom smislu.

Zaštita prirode nije uzrok depopulaciji

Ministar je upitao ima li doista način korištenja prostora Nacionalnog parka Risnjak veze s depopulacijom tog područja, koje je i inače vrlo rijetko naseljeno. Oživljavanjem tradicionalnih aktivnosti na području Nacionalnog parka može se izravno utjecati na taj trend, i to otvarajući tržište za očekivane posjetitelje i za te proizvode.

Radi rijetke naseljenosti (60 stanovnika na 60 kvadratnih kilometara) ne bi bilo moguće pružiti turističku ponudu kakvu nude strana skijališta. Gospodarski razvitak nekog područja ne može se zasnivati na radu u dva mjeseca koliko i traje zimska skijaška sezona. Ministar se osvrnuo i na kritike glede zabrane izgradnje novih objekata na području nacionalnih parkova, te je upitao zašto vikendice ne bi mogle biti sagrađene na rubnim područjima parka. Iako se ne smije zanemariti interes ni jednog pojedinca, drži kako se prostornim planom ipak

pokušava zaštititi prvenstveno javni nacionalni interes, koliko god brojni bili pojedinačni interesi. O navodu zastupnika Glavana kako bi cijelu Hrvatsku trebalo proglasiti nacionalnim parkom, kazao je kako je u trenutku osnivanja Ministarstva zatečeno u pripremi još 6 nacrtu prijedloga zakona za proglašenje nacionalnih parkova, koji nikada nisu upućeni u proceduru, prvenstveno radi zaštite pojedinačnih i lokalnih interesa, ali i interesa javnih poduzeća koje stvaraju infrastrukturne pretpostavke za život stanovnika. Ministar Kovačević ponovno je naglasio kako prostorne planove treba sagledati i u kontekstu Nacionalne strategije za zaštitu okoliša, koja će uskoro biti upućena u proceduru. Također je pojasnio kako je sportski ribolov dopušten, uz određene propozicije, a opširno je obrazložio pitanje prometovanja prometnicama kroz Nacionalni park. Ono nije zabranjeno, već je ograničena brzina, a svaka od u Planu navedenih cesta podliježe posebnom režimu radi zaštite okoliša. Božo Kovačević je na kraju dodao kako prostorni planovi možda neće nekome omogućiti da zaradi milijune, gradnjom skijališta na Snježniku, ali će dugoročno donijeti višestruko veće koristi, primjerice povratak stanovnika na ta područja i stvaranje preduvjeta da svi pristojno žive.

Dario Vukić javio se za ispravak netočnog navoda, međutim, **mr. Arlović**, predsjedatelj sjednice, držao je kako je zastupnik pokrenuo raspravu, te da nije ispravio netočan navod, pa se među njima povela mala polemika. Zastupnik Vukić je ipak naglasio kako nije mislio da je Nacionalni park uzrok depopulacije tog

područja, već je bit u tome da se stav Vlade ne slaže s onim zastupnika i stanovnika Gorskog kotara i Primorsko-goranske županije. Turizam bi se na tom području mogao njegovati cijele godine, a ne samo dva mjeseca u zimi.

Dragutin Vrus također je želio ispraviti netočan navod. Citirajući dijelove Plana o prometnicama jasno je izrazio svoj stav kako je Planom prometovanje kroz Nacionalni park Risnjak sveden na najmanju moguću mjeru, što je vrlo loše rješenje iz razloga koje je naveo u svojoj raspravi. Zastupnik je potom pojasnio i kako domicilno stanovništvo nema namjeru graditi vikendice, već eventualno interpolirati između dva objekta, što im se sad zabranjuje.

Mr. Željko Glavan se javio s istom namjerom, jer je njegov navod kako bi bilo najbolje da cijelu Hrvatsku proglasimo nacionalnim parkom bila slikovita, te da treba učiniti sve kako bi makar tih 60 stanovnika na Risnjaku ostalo tamo živjeti.

Nakon što je mr. Arlović komentirao navod Željka Glavana, za povredu Poslovnika javio se **dr. Petar Turčinović**, jer je držao kako mr. Arlović krši poslovničke odredbe. Potpredsjednik **Arlović** je pojasnio kako se pod ispravkom netočnog navoda ne može polemizirati s ministrom.

Za riječ se ponovno javio ministar zaštite okoliša i prostornog uređenja, **Božo Kovačević**, jer je želio pojasniti kako nikome nije htio implementirati izjavu da je uzrok depopulacije Nacionalni park na Risnjaku, ali je ton čitave rasprave bio takav. Duboko je uvjerenje predlagatelja

da će se donošenjem prostornih planova za predmetne nacionalne parkove ostvariti preduvjeti za povratak lokalnog stanovništva i kvalitetniji život, jer se očekuje intenzivniji razvitak okolnih mjesta. Inzistiranje na pojedinačnom projektu koji bi uključivao previše nepoznanica donijelo bi manje koristi nego korist u smislu obogaćivanja turističke ponude sjevernog Jadrana radi Nacionalnog parka Risnjak.

O prijedlozima odluka za donošenje prostornih planova za nacionalne parkove "Mjet", "Paklenica" i "Risnjak" zastupnici su glasovali nakon što je postignut kvorum. Jednoglasno (93 glasa) su donesene odluke o donošenju prostornog plana Nacionalnog parka "Mjet" (zajedno s amandmanima Kluba zastupnika SDP-a) i "Paklenica" (zajedno s amandmanima Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša), a većinom glasova (62 glasa "za", 28 "protiv" i 2 suzdržana) donesena je i Odluka o donošenju prostornog plana Nacionalnog parka "Risnjak", zajedno s amandmanima Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša.

Većinom glasova (91 "za" i 2 suzdržana) donijet je i zaključak Željka Glavana, Dragutina Vrusa i Ante Simonića, kojim se zadužuje Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša da, nakon usvajanja novog Zakona o zaštiti prirode predloži izmjenu Odluke o donošenju prostornog plana nacionalnog parka "Risnjak", u kojemu će se uvažiti primjedbe lokalnog stanovništva glede gradnje skijaškog centra na Snježniku.

I.K.

Izbori - imenovanja - razrješenja

Županijski dom je, na prijedlog svog Odbora za pravosuđe, izbor, imenovanja i upravne poslove, donio više kadrovske odluke iz svoje nadležnosti (obrazložio ih je predsjednik tog radnog tijela Ivan Novosel).

Budući da je Županijski dom na sjednici 1. veljače donio Odluku o mirovanju njegova zastupničkog mandata (radi odlaska na drugu dužnost) **Žarko Katić** razriješen je dužnosti predsjednika Mandatno-imunitetnog povjerenstva tog Doma.

Za njegovog nasljednika izabran je **Jozo Medved**. Zastupnik Katić ujedno je razriješen i dužnosti člana Odbora za zakonodavstvo a umjesto njega izabran je **Franjo Makovec**. Ista kadrovska smjena uslijedila je i u Odboru za unutarnju politiku, lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu Županijskog doma Hrvatskog sabora. Zastupnik **Makovec** izabran je i za člana Mandatno-imunitetnog povjerenstva Županijskog doma Hrvatskog sabora.

Mr. Božidar Pugelnik izabran je za predsjednika Odbora Županijskog doma za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata (naslijedio je pokojnog Zvonimira Červenka). Prethodno je razriješen dužnosti člana tog radnog tijela, a umjesto njega na tu funkciju

izabran je **Božo Biškupić**. Isti zastupnik izabran je za člana Odbora za zakonodavstvo Županijskog doma Hrvatskog sabora.

Predsjednik Odbora za pravosuđe, izbor, imenovanja i upravne poslove **Ivan Novosel** informirao je zastupnike i o prijedlogu tog radnog tijela da Županijski dom posebnim zaključkom zatraži od Zastupničkog vjerodostojno tumačenje odredbe članka 4. stavak 4. Zakon o obvezama i pravima državnih dužnosnika. Riječ je o odredbi koja glasi: "Iznimno od odredbe stavka 1. ovog članka, državni dužnosnici mogu biti članovi upravnih ili nadzornih odbora trgovačkih društava, ustanova i izvanproračunskih fondova u pretežitom državnom vlasništvu ili u kojima

država ima većinski udjel, odnosno paket dionica, ali bez prava na ikakvu materijalnu naknadu". Naime, po mišljenju Odbora navedena odredba nije jasna (sporno je odnosi li se većinski udio države na paket dionica ili na većinski paket dionica).

U obrazloženju tog zahtjeva navodi

se da je odlukom Hrvatskog fonda za privatizaciju državni dužnosnik imenovan u nadzorni odbor dioničkog društva u kojem Fond ima paket dionica koji predstavlja 13,02 posto temeljnog kapitala. Međutim, drugi vlasnik, s udjelom od 39,66 posto dionica, tužbom osporava predsta-

vniku Fonda članstvo u nadzornom odboru dioničkog društva, budući da ta institucija nema većinski paket dionica (iako se u citiranoj odredbi govori samo o paketu dionica).

Zastupnici su jednoglasno prihvatili zaključak što ga je predložio Odbor. **M.Ko.**

PRIJEDLOG ODLUKE O RAZRJEŠENJU JEDNOG SUCA I O IZBORU TRI SUCA USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE

Na dnevnom redu 11. sjednice Zastupničkog doma našao se i Prijedlog odluke o razrješenju jednog suca Ustavnog suda, **dr. Vladimira Belajca**, koji je otišao u mirovinu, i o izboru tri suca Ustavnog suda: **Agate**

Raćan, Marija Kosa i dr. Željka Potočnjaka.

Prijedlog je u ime predlagatelja, Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, prijedlog obrazložio njegov predsjednik, **Mato Arlović**, koji je pojasnio kako je uži izbor izvršen nakon rasprave o kandidatima, te razgovora s njima, a nakon toga je svaki član odbora raspolagao s tri glasa, koja je mogao dati trojici kandidata.

Većinom glasova dužnosti je razriješen **dr. Vladimir Belajac** (105 glasova "za" i 5 suzdržanih), a na dužnost su većinom glasova imenovani **Agata Raćan** (93 "za", 7 "protiv" i 10 suzdržanih), **Mario Kos** (98 "za", 16 suzdržanih) i **dr. Željko Potočnjak** (101 "za", 13 suzdržanih).

Predsjednik **Zlatko Tomčić** je čestitao novoimenovanim sucima Ustavnog suda.

I.K.

IZVJEŠĆE O UREDBAMA KOJE JE VLADA REPUBLIKE HRVATSKE DONIJELA NA TEMELJU ZAKONSKE OVLAŠTI

Jednoglasno i bez rasprave Zastupnički je dom prihvatio Izvješće o uredbama koje je Vlada donijela na temelju zakonske ovlašt. Riječ je o dvjema uredbama i to: **Uredbi o izmjenama i dopunama Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika**, te **Uredbi o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika**.

Osnovica koja se primjenjuje za obračun i isplatu plaća dužnosnika te sudaca i pravosudnih dužnosnika od ožujka 2000. godine je 3055,00 kuna, što je prosjek isplaćene neto plaće

zaposlenih u RH u 1999. godini, i u odnosu na dotad isplaćivane plaće dužnosnika, značila je smanjenje plaća za 10 posto. Umanjenjem osnovice u 2000. godini, s primjenom od 1. ožujka 2000. godine, te primjenom iste osnovice i za 2001. godinu kada prosječne plaće zaposlenih rastu prema poznatim podacima Državnog zavoda za statistiku i Zavoda za platni promet, procjenjuje se da bi plaće dužnosnika, sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika bile manje za oko 20 posto u odnosu na sadašnje zakonsko rješenje, a u odnosu na 1999. godinu i bez

primjene odredbi o neisplaćivanju dodatka na staž od 0,5 posto za godinu. Kod druge uredbe ne bi se primjenjivale i odredbe članka 5. , koje se odnose na dodatak na plaće zamjenika predsjednika suda i predsjednika odjela, te dodatak za slučaj kad u sudu odnosno pravosuđnom tijelu nisu popunjena sva dužnosnička mjesta.

Kažimo još da **Odbor ZASTUPNIČKOG DOMA za zakonodavstvo** nije imao primjedbi na Izvješće te je predložio Domu da ga prihvati što je ovaj i učinio.

J.Š.

izvješća
HRVATSKOGA
SABORA

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: **Mirjana Kozar, Marija Krakić** (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), **Ina Kralj, Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehcec, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija i Vjekoslav Žugaj**

GRAFIČKI UREDNIK: **Branislav Tanasijin**

RAČUNALNA OBRADA: **Ivo Rada**

TAJNICA REDAKCIJE: **Anita Vuksanović**

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6, tel: 01/4569-722
fax: 01/6303-018

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 30102-637-2650,
Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

www.sabor.hr

TISAK: Tiskara Ureda za opće poslove Vlade RH i Hrvatskog sabora